

Riksrevisjonens årlige rapportering til Stortinget om regnskapsrevisjon

Dokument 1 (2025-2026)

Til Stortinget

Riksrevisjonen skal bidra til tillit til statlige virksomheters regnskap, statsregnskap og disposisjoner som er gjennomført av statsforvaltningen.

Denne rapporten er en samlerapport som presenterer Riksrevisjonens revisjoner som er gjennomført for 2024. I rapporten presenteres Riksrevisjonens vurdering av statsregnskapet og en oppsummering av konklusjonene for årsregnskapene. Rapporten gir også informasjon om revisjon av disposisjoner som vi mener har betydning for Stortingets kontroll med statsforvaltningen.

Vi presenterer også analyser av statens finansielle bærekraft.

Revisjonene og analysene er gjennomført i henhold til lov om Riksrevisjonen, internasjonale prinsipper og revisjonsstandarder for Riksrevisjoner (ISSAI) og Riksrevisjonens retningslinjer for revisjon.

Riksrevisjonen, 7. november 2025

For riksrevisorkollegiet

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
riksrevisor

Innhold

Del 1: Overordnet	13
1 Innledning	14
1.1 Riksrevisjonens oppgaver innenfor regnskapsrevisjon	14
1.2 Resultater fra regnskapsrevisjonen for 2024	14
1.3 Riksrevisjonens bidrag til å forebygge og avdekke misligheter	15
1.4 Analyser av statens finansielle bærekraft	15
2 Konklusjoner og overordnede vurderinger	16
2.1 Revisjon av statsregnskapet	16
2.2 Revisjon av årsregnskapene	16
2.3 Revisjon av disposisjoner	16
2.4 Riksrevisjonens vurdering av oppfølgingssaker	18
3 Revisjon av statsregnskapet	19
3.1 Statsregnskapet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold	19
3.2 Staten har uhjemlede merutgifter på til sammen over 960 millioner kroner	25
3.3 Statsregnskapets nøkkeltall («ekstrakter»)	26
3.4 Økonomiske analyser	38
4 Revisjon av årsregnskapene	58
4.1 Årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	58
Del 2: Statsministerens kontor og departementene	64
5 Tverrgående saker	65
5.1 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	65
6 Statsministerens kontor	69
6.1 Konklusjoner	69
6.2 Statsregnskapet for Statsministerens kontor er i all vesentlighet riktig	70
6.3 Statsregnskapets nøkkeltall på Statsministerens kontors område	70
6.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	73
7 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	74
7.1 Konklusjoner	74
7.2 Statsregnskapet for Arbeids- og inkluderings-departementet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold	75
7.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	75
7.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Nav, er i all vesentlighet riktige	81
7.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: uhjemlede merutgifter i Nav	83

7.6 Manglende internkontroll i databaser for stønader og tilskudd i Nav	84
7.7 Stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler	87
7.8 Oppfølging av forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra SPK og Nav.....	94
8 Barne- og familiedepartementet.....	98
8.1 Konklusjoner.....	98
8.2 Statsregnskapet for Barne- og familiedepartementet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold.....	98
8.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	99
8.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	104
8.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: forskuddsbetaling i Barneverns- og helsenemnda	104
9 Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	106
9.1 Konklusjoner.....	106
9.2 Statsregnskapet for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)	106
9.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	107
9.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	111
10 Energidepartementet.....	112
10.1 Konklusjoner	112
10.2 Statsregnskapet for Energidepartementet er i all vesentlighet riktig	113
10.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	113
10.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	118
11 Finansdepartementet	120
11.1 Konklusjoner	120
11.2 Statsregnskapet for Finansdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter	121
11.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	121
11.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	127
11.5 Skatteetatens kontroll med merverdiavgift	128
11.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	135
11.7 Oppfølging av DFØ som tjenesteleverandør - overholdelse av avstemmingskrav i økonomiregelverket.....	136
11.8 Oppfølging av kildeskatt på utbytte til utenlandske aksjonærer	138
12 Forsvarsdepartementet.....	142
12.1 Konklusjoner	142

12.2 Statsregnskapet for Forsvarsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter	143
12.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	143
12.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Forsvaret og Forsvarsbygg, er i all vesentlighet riktige	148
13 Helse- og omsorgsdepartementet	151
13.1 Konklusjoner	151
13.2 Statsregnskapet for Helse- og omsorgsdepartementet er i all vesentlighet riktig	151
13.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	152
13.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter, er i all vesentlighet riktige.....	157
13.5 Oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse av informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre.....	159
13.6 Oppfølging av Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner	164
14 Justis- og beredskapsdepartementet	169
14.1 Konklusjoner	169
14.2 Statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter	170
14.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	170
14.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Kriminalomsorgsdirektoratet, er i all vesentlighet riktige	174
14.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: krav til kassasystemer i Kriminalomsorgsdirektoratet	176
14.6 Anskaffelser i politiet	177
14.7 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	183
15 Klima- og miljødepartementet	184
15.1 Konklusjoner	184
15.2 Statsregnskapet for Klima- og miljødepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter.....	185
15.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	185
15.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Svalbards miljøvernfond, er i all vesentlighet riktige.....	190
16 Kommunal- og distriktsdepartementet	192
16.1 Konklusjoner	192
16.2 Statsregnskapet for Kommunal- og distriktsdepartementet er i all vesentlighet riktig	193

16.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	193
16.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	198
16.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: uhjemlede merutgifter i Internasjonalt reindriftssenter	199
16.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	200
17 Kultur- og likestillingsdepartementet.....	201
17.1 Konklusjoner	201
17.2 Statsregnskapet for Kultur- og likestillingsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).....	201
17.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	202
17.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	207
18 Kunnskapsdepartementet	208
18.1 Konklusjoner	208
18.2 Statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).....	209
18.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	209
18.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	214
18.5 Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler	215
19 Landbruks- og matdepartementet	221
19.1 Konklusjoner	221
19.2 Statsregnskapet for Landbruks- og matdepartementet er i all vesentlighet riktig	222
19.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	222
19.4 Alle årsregnskapene med unntak av regnskapet for Mattilsynet, er i all vesentlighet riktige	227
20 Nærings- og fiskeridepartementet	229
20.1 Konklusjoner	229
20.2 Statsregnskapet for Nærings- og fiskeridepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).....	230
20.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	230
20.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Havforskningsinstituttet, er i all vesentlighet riktige.....	236
20.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: pådratte forpliktelser ut over fullmakt for Norsk nukleær dekommisjonering	237
20.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	239

20.7 Oppfølging av ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene	240
21 Samferdselsdepartementet	249
21.1 Konklusjoner	249
21.2 Statsregnskapet for Samferdselsdepartementet er i all vesentlighet riktig	250
21.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	250
21.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Statens vegvesen, er i all vesentlighet riktige	255
21.5 Bruk av tjenestekjøretøy i Statens vegvesen	257
21.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	262
21.7 Oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse av sporbarhet i prioritering av prosjekter til Nasjonal transportplan	263
22 Utenriksdepartementet	268
22.1 Konklusjoner	268
22.2 Statsregnskapet for Utenriksdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)	269
22.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område	269
22.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige	274
Del 3: Parlamentariske organ	275
23 Stortinget	276
23.1 Konklusjoner	277
23.2 Statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, er i all vesentlighet riktig	278
23.3 Statsregnskapets nøkkeltall på Stortingets område	278
23.4 Alle årsregnskapene som revideres av Riksrevisjonen, er i all vesentlighet riktige	281
24 Sametinget (Sámediggi)	283
24.1 Konklusjoner	283
24.2 Sametingets lånegaranti	285
Vedlegg 1: Departementsvis oversikt over revisjoner	287
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	288
Barne- og familiedepartementet	289
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	290
Energidepartementet	292
Finansdepartementet	293
Forsvarsdepartementet	294

Helse- og omsorgsdepartementet.....	295
Justis- og beredskapsdepartementet.....	296
Klima- og miljødepartementet	298
Kommunal- og distriktsdepartementet	299
Kultur- og likestillingsdepartementet	300
Kunnskapsdepartementet.....	302
Landbruks- og matdepartementet.....	304
Nærings- og fiskeridepartementet.....	305
Samferdselsdepartementet	308
Utenriksdepartementet	309
Statsministerens kontor	310
Stortinget.....	311
Sametinget.....	312
Vedlegg 2: Statsrådenes svar til Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger.....	313

Tabelloversikt

Tabell 1 Bevilgningsregnskapet 2024 – utgifter i millioner kroner	27
Tabell 2 Endringer fra saldert til nysaldert budsjett for folketrygdens utgifter i milliarder kroner	29
Tabell 3 Bevilgningsregnskapet 2024 – inntekter i millioner kroner.....	29
Tabell 4 Endringer fra saldert til nysaldert budsjett for skatter og avgifter i milliarder kroner	30
Tabell 5 Kapitalregnskapet 2024 i millioner kroner	31
Tabell 6 Svalbardregnskapet 2024 – utgifter i tusen kroner	32
Tabell 7 Svalbardregnskapet 2024 – inntekter i tusen kroner	33
Tabell 8 Avsetninger i Svalbardregnskapet 2024 – depositakonto 845004 i tusen kroner.	33
Tabell 9 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	59
Tabell 10 Andre forhold i revisjonsberetningen for 2024.....	62
Tabell 11 SMKs mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	71
Tabell 12 SMKs merinntekter 2024 i millioner kroner	72
Tabell 13 SMKs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	73
Tabell 14 SMKs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	73
Tabell 15 AIDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner	78
Tabell 16 AIDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner	79
Tabell 17 AIDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	80
Tabell 18 AIDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024.....	81
Tabell 19 BFDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner	101
Tabell 20 BFDs merinntekter 2024 i millioner kroner.....	102
Tabell 21 BFDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	103

Tabell 22 BFDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024.....	104
Tabell 23 DFDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	109
Tabell 24 DFDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner.....	109
Tabell 25 DFDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	111
Tabell 26 EDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner	116
Tabell 27 EDs mindreinntekter 2024 i millioner kroner.....	117
Tabell 28 EDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	118
Tabell 29 EDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024	119
Tabell 30 FINs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	124
Tabell 31 FINs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner.....	125
Tabell 32 FINs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	126
Tabell 33 FINs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	127
Tabell 34 FDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner	146
Tabell 35 FDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner.....	146
Tabell 36 FDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	148
Tabell 37 FDs årsregnskaper kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024.....	149
Tabell 38 HODs mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	154
Tabell 39 HODs merinntekter 2024 i millioner kroner	154
Tabell 40 HODs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	156
Tabell 41 HODs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	157
Tabell 42 JDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	172
Tabell 43 JDs merinntekter 2024 i millioner kroner.....	173
Tabell 44 JDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	174
Tabell 45 JDs årsregnskaper med vesentlige feil og mangler, 2020–2024	175
Tabell 46 KLDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner	187
Tabell 47 KLDs merinntekter 2024 i millioner kroner	188
Tabell 48 KLDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	189
Tabell 49 KLDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	190
Tabell 50 KDDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner	196
Tabell 51 KDDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner.....	196
Tabell 52 KDDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	198
Tabell 53 KDDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	199
Tabell 54 KUDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	204
Tabell 55 KUDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner.....	205
Tabell 56 KUDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	206
Tabell 57 KUDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024	207
Tabell 58 KDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner	211
Tabell 59 KDs merinntekter 2024 i millioner kroner.....	212
Tabell 60 KDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	213
Tabell 61 KDs årsregnskaper som kan ha med vesentlige feil og mangler 2020–2024...	214
Tabell 62 LMDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner	225
Tabell 63 LMDs merinntekter 2024 i millioner kroner	225
Tabell 64 LMDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	226
Tabell 65 LMDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024.....	227
Tabell 66 NFDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner.....	233

Tabell 67 NFDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner	234
Tabell 68 NFDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	235
Tabell 69 NFDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	237
Tabell 70 SDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner	252
Tabell 71 SDs merinntekter 2024 i millioner kroner	253
Tabell 72 SDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	254
Tabell 73 SDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	256
Tabell 74 Fordeling av ulike typer disponerte kjøretøy.....	258
Tabell 75 Oversikt over arbeidsreiser til eller fra bosted i kjørebøker og innrapportert til Skatteetaten.....	261
Tabell 76 UDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner	271
Tabell 77 UDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner	272
Tabell 78 UDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner.....	273
Tabell 79 UDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024.....	274
Tabell 80 Stortingets mindreutgifter 2024 i millioner kroner	280
Tabell 81 Stortingets merinntekter 2024 i millioner kroner.....	280
Tabell 82 Eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner	281
Tabell 83 Stortingets årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024	282

Figuroversikt

Figur 1 Type ytelser som det er tatt forbehold om, i milliarder kroner	23
Figur 2 Ikke innrapporterte samtykker, antall per departement	24
Figur 3 Uhjemlede merutgifter per departement, i millioner kroner.....	25
Figur 4 Uhjemlede merutgifter fordelt etter formål, i millioner kroner	26
Figur 5 Bevilgningsregnskapets utgifter 2024 i milliarder kroner.....	34
Figur 6 Utgifter per departement i 2024 i milliarder kroner	35
Figur 7 Bevilgningsregnskapets inntekter 2024 i milliarder kroner.....	36
Figur 8 Endring i offentlige utgifter og inntekter fram mot 2060 i prosent av BNP for Fastlands-Norge.....	40
Figur 9 Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland (SPU).* Tall i milliarder kroner ...	43
Figur 10 Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland og beregnet markedsverdi hvis avkastningen hadde fulgt forventet realavkastning.* Tall i milliarder løpende kroner	44
Figur 11 Bruk av fondsmidler og årlig beløp som tilsvarer forventet realavkastning formulert i handlingsregelen. Tall i milliarder faste 2024-kroner*	45
Figur 12 Totale utgifter* i statsregnskapet i 2024 fordelt etter formål (programområder). Andeler i prosent	48
Figur 13 Utgiftene i statsregnskapet.* Vekst (venstre akse) og nivå (høyre akse). Tall i milliarder faste 2024-kroner	49
Figur 14 Vekst i utgiftene per programområde i statsregnskapet fra 2001 til 2024. Tall i milliarder faste 2024-kroner	50
Figur 15 Inntekter i statsregnskapet i 2024. Andel av totale inntekter*	52

Figur 16 Inntektene i statsregnskapet.* Vekst (venstre akse) og nivå (høyre akse). Tall i milliarder faste 2024-kroner	53
Figur 17 Endring i inntekter i statsregnskapet fra 2001 til 2024.* Tall i milliarder faste 2024-kroner	53
Figur 18 Inntekter og utgifter i statsregnskapet som andel av BNP for Fastlands-Norge.* I prosent	55
Figur 19 Bruk av fondsmidler* som andel av utgifter** i statsregnskapet. I prosent	56
Figur 20 SMKs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	70
Figur 21 SMKs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	71
Figur 22 AIDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	76
Figur 23 AIDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	77
Figur 24 Prosessbeskrivelse for ortopediske hjelpemidler	88
Figur 25 Total utbetalt stønad i 2024, fordelt på type arbeid.....	89
Figur 26 Total stønad og antall fakturaer i hvert kontrollintervall i 2024.....	90
Figur 27 BFDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	100
Figur 28 BFDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	100
Figur 29 DFDs utgifter 2024 i millioner kroner	107
Figur 30 DFDs inntekter 2024 i millioner kroner	108
Figur 31 EDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	114
Figur 32 EDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	115
Figur 33 FINs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	122
Figur 34 FINs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	123
Figur 35 Skattepliktiges atferdssegmenter og virkemiddelbruk for etterlevelse av skatte- og avgiftsreglene	129
Figur 36 Meldingskontroll og utvidet kontroll.....	130
Figur 37 Antall meldingskontroller og andel merverdiavgiftspliktige som dekkes	131
Figur 38 Andel manuelt vurderte meldingsutslag som er godkjent uten kontroll.....	132
Figur 39 FDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	144
Figur 40 FDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	145
Figur 41 HODs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	152
Figur 42 HODs inntekter 2024–2025 i millioner kroner.....	153
Figur 43 JDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	171
Figur 44 JDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	171
Figur 45 Oversikt over reviderte områder av politiets anskaffelser	178
Figur 46 Oversikt over dokumentasjon på anskaffelser i politidistrikter og særorganer ..	180
Figur 47 KLDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	186
Figur 48 KLDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	186
Figur 49 KDDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	194
Figur 50 KDDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	195
Figur 51 KUDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	203
Figur 52 KUDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	203
Figur 53 KDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner	210
Figur 54 KDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	210
Figur 55 Faktaopplysninger om Utdanningsdirektoratets ansvar for økonomiske tilsyn med private barnehager og skoler i 2024	216

Figur 56 Prosentvis oversikt fordelt på enkle tilsyn og økonomiske tilsyn hvor direktoratet kontrollerer om pengene blir brukt i tråd med regelverket for private barnehager og skoler i 2024.....	218
Figur 57 LMDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	223
Figur 58 LMDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	224
Figur 59 NFDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	231
Figur 60 NFDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	232
Figur 61 SDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	251
Figur 62 SDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner.....	252
Figur 63 Kontroll av om tjenestekjøretøy har kjørebøker i perioden 2022–2024	259
Figur 64 Bruksområder for tjenestekjøretøyene	260
Figur 65 UDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner.....	270
Figur 66 UDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner	271
Figur 67 Stortingets utgifter 2020–2024 i millioner kroner	279
Figur 68 Stortingets inntekter 2020–2024 i millioner kroner	279

Faktaboksoversikt

Faktaboks 1 Attestasjonsoppdrag eller direkte rapporteringsoppdrag	21
Faktaboks 2 Handlingsregelen.....	41
Faktaboks 3 Bruk av fondsmidler – forskjellen mellom oljekorrigert underskudd og strukturelt oljekorrigert underskudd	46
Faktaboks 4 Utgifter til folketrygden	50
Faktaboks 5 Samfunnsøkonomiske konsekvenser av endringer i skatter og avgifter	54

Del 1:

Overordnet

1 Innledning

1.1 Riksrevisjonens oppgaver innenfor regnskapsrevisjon

Riksrevisjonens rammeverk for revisjonsoppgaver består av følgende:

- Grunnloven § 75 bokstav k
- lov om Riksrevisjonen
- INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP), inkludert internasjonale revisjonsstandards for Riksrevisjoner (ISSAI)
- Riksrevisjonens overordnede- og faglige retningslinjer for revisjonsoppgaver

Riksrevisjonen skal utføre revisjon etter riksrevisjonsloven, herunder bidra til å forebygge og avdekke misligheter. Riksrevisjonen kan yte veiledning innenfor det som er forenlig med Riksrevisjonens uavhengighet og objektivitet, jf. § 1-2 annet ledd.

Riksrevisjonen ivaretar rollen både som ekstern revisor for statlige regnskap og som konstitusjonelt kontrollorgan på vegne av Stortinget. Disse rollene reflekteres i de ulike revisjonsoppgavene.

I Riksrevisjonen innebærer regnskapsrevisjon tre ulike oppgaver:

- revidere om årsregnskapet gir et dekkende bilde og er i samsvar med gjeldende regler, jf. lovens § 4-3.
- revidere om statsregnskapet er utarbeidet, presentert og avlagt i samsvar med gjeldende regler om statsregnskapet, jf. lovens § 4-2.
- revidere om disposisjonene som ligger direkte til grunn for årsregnskapene og statsregnskapet, er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, jf. lovens §§ 4-2 og 4-3.

I denne rapporten presenterer Riksrevisjonen resultater fra regnskapsrevisjon som er gjennomført for 2024, jf. riksrevisjonsloven § 4-6.

1.2 Resultater fra regnskapsrevisjonen for 2024

Statens regnskaper er i all hovedsak riktige og i samsvar med lover og regler. Vi har revidert statsregnskapet og 230 årsregnskaper for departementer, statlige virksomheter og fond for 2024. Dette inkluderer årsregnskapet for Sametinget. Vi har funnet at det kan være vesentlige feil og mangler i ti av årsregnskapene, se kapittel 4.1. I tillegg rapporterer vi to nye saker med utgangspunkt i revisjon av årsregnskapene.

Vi har også gjennomført revisjon av disposisjonene (kontroll av budsjettgjennomføringen) ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering. I år rapporterer vi fem nye saker. Vi har blant annet kontrollert om departementer følger opp budsjettvedtak, lover og regler, slik Stortinget har vedtatt og forutsatt.

Riksrevisjonen følger opp saker som tidligere er rapportert til Stortinget. I år har vi fulgt opp åtte slike saker. Vi er tilfredse med departementenes oppfølging i disse sakene, og vi avslutter derfor oppfølgingen vår.

Riksrevisjonen rapporterte i Dokument 1 (2022–2023) en undersøkelse om tilskudd til frivillige organisasjoner. Det ble ikke rettet kritikk i saken, siden vi avdekket at de fleste organisasjonene brukte tilskuddsmidlene i tråd med formålet. Vi har derfor ikke gjennomført en ordinær oppfølging av denne undersøkelsen.

En totaloversikt over Riksrevisjonens revisjoner per departement finnes i vedlegg 1.

1.3 Riksrevisjonens bidrag til å forebygge og avdekke misligheter

Etter riksrevisjonsloven § 1-2 skal Riksrevisjonen som del av revisjonsutførelsen bidra til å forebygge og avdekke misligheter. I planleggingen og gjennomføringen av revisjonen skal revisor identifisere og håndtere risiko for misligheter som er relevant for formålet med revisjonen.¹ Misligheter kan påvirke både regnskap og disposisjoner.

Ansaret gjelder for all revisjon i Riksrevisjonen, men oppgaven er spesielt aktuell når det gjelder regnskapsrevisjon.² En avdekket mislighet skal følges opp særskilt uavhengig av hvordan misligheten vil påvirke konklusjonen på revisjonen.

1.4 Analyser av statens finansielle bærekraft

Riksrevisjonen skal bidra til den demokratiske kontrollen med at statens ressurser forvaltes forsvarlig og effektivt og i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger.³ Den internasjonale organisasjonen for riksrevisjoner, INTOSAI, oppfordrer riksrevisjonene til å være en troverdig kilde til uavhengig og objektiv innsikt og veiledning for å støtte positiv endring i offentlig sektor.⁴

I lys av denne oppgaven, belyser vi enkelte av de utfordringene finanspolitikken vil stå overfor i årene framover, se kapittel 3.4.

¹ ISSAI 100 Fundamental Principles of Public-Sector Auditing punkt 48.

² Innst. 41 L (2024–2025) merknad til § 1-2, s. 42..

³ Riksrevisjonsloven § 1.

⁴ INTOSAI-P 12, Principle 7

2 Konklusjoner og overordnede vurderinger

Riksrevisjonen kan gi kritikk etter disse tre alvorlighetsgradene:

1. **Sterkt kritikkverdig** er Riksrevisjonens sterkeste kritikk. Vi bruker dette kritikknivået når vi finner alvorlige svakheter, feil og mangler. Ofte vil disse kunne få svært store konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet.
2. **Kritikkverdig** bruker vi når vi finner betydelige svakheter, feil og mangler som ofte vil kunne få moderate til store konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet.
3. **Ikke tilfredsstillende** bruker vi når vi finner svakheter, feil og mangler, men som i mindre grad får direkte konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet.

2.1 Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold. Se kapittel 3.1.

2.2 Revisjon av årsregnskapene

- 220 av 230 årsregnskaper som Riksrevisjonen reviderer, er i all vesentlighet riktige. Se kapittel 4.1.

Kritikkverdig

- **Sametingets lånegaranti**
Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Sametinget i perioden 2017–2019 har gitt lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS i strid med Grunnlovens § 75 og bevilgningsreglementet § 6. Se kapittel 24.1.

Ikke tilfredsstillende

- **Navs tilgangskontroller og logging**
Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Nav ikke har etablert tilgangskontroller og logging i databaser i datasystemene for alderspensjon, uføretrygd, avtalefestet pensjon og foreldrepenger i tråd med kravene i økonomiregelverket. Se kapittel 7.6.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

2.3 Revisjon av disposisjoner

Kritikkverdig

- **Stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler**
Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Navs kontroll av utbetaling av stønad til ortopediske hjelpemidler ikke oppfyller kravene som er gitt i lov om folketrygd og

reglement for økonomistyring i staten. Det er også kritikkverdig at summen av fakturakontroller og kompenserende kontrolltiltak ikke tilfredsstillende kravene til en internkontroll som er tilpasset risiko og vesentlighet. Se kapittel 7.7.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

- **Skatteetatens kontroll med merverdiavgift**

Riksrevisjonen mener det kritikkverdig at Skatteetaten ikke i tilstrekkelig grad etterlever bestemmelsene i økonomireglementet om å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet. Det er også kritikkverdig at Skatteetaten ikke etterlever skatteforvaltningslovens bestemmelser om ilegging av tilleggsskatt etter meldingskontroller. Se kapittel 11.5.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

Ikke tilfredsstillende

- **Anskaffelser i politiet**

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at politidistrikter og særorganer ikke gjennomfører og dokumenterer alle anskaffelser i tråd med anskaffelsesregelverket. Det er heller ikke tilfredsstillende at politiet har gjort avrop på rammeavtaler ut over avtalenes kunngjorte verdi og ikke har tilstrekkelige systemer og rutiner for å følge dette opp. Se kapittel 14.6.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet.

- **Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler**

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Utdanningsdirektoratet ikke har etablert rutiner for å vurdere det samlede risikonivået for utvelgelse av tilsynsobjekter blant de private barnehagene og skolene. Det er heller ikke tilfredsstillende at halvparten av tilsynene som Utdanningsdirektoratet gjennomfører er dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode. Se kapittel 18.5.

Ansvarlig departement: Kunnskapsdepartementet.

- **Bruk av tjenestekjøretøy i Statens vegvesen**

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Statens vegvesen ikke sikrer at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir dokumentert. Det er dermed stor sannsynlighet for at Statens vegvesen ikke har innrapportert all skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy til skattemyndighetene. Se kapittel 21.5.

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet.

2.4 Riksrevisjonens vurdering av oppfølgingssaker

Saker som avsluttes

- **Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester**

Se beskrivelse av saken i kapittel 5.1.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet.

- **Forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra SPK og Nav**

Se beskrivelse av saken i kapittel 7.8.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

- **DFØ som tjenesteleverandør og etterlevelse av krav til avstemming i økonomiregelverket**

Se beskrivelse av saken i kapittel 11.7.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

- **Kildeskatt på utbytte til utenlandske aksjonærer**

Se beskrivelse av saken i kapittel 11.8.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

- **Informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre**

Se beskrivelse av saken i kapittel 13.5.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

- **Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner**

Se beskrivelse av saken i kapittel 13.6.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

- **Ny registerplattform og informasjonssikkerhet ved Brønnøysundregistrene**

Se beskrivelse av saken i kapittel 20.7.

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeridepartementet.

- **Nasjonal transportplan**

Se beskrivelse av saken i kapittel 21.7.

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet.

3 Revisjon av statsregnskapet

3.1 Statsregnskapet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold

3.1.1 Konklusjoner

Riksrevisjonen har revidert om statsregnskapet er uten vesentlig feilinformasjon, og om det er utarbeidet, presentert og avlagt i henhold til bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet for 2024 i all vesentlighet er riktig, med enkelte forbehold:

- Bevilgningsregnskapet er riktig avlagt, men det er usikkerhet om vesentlige beløp i årsregnskapet til Nav, og regnskapet kan inneholde feilinformasjon.
- Kapitalregnskapet er riktig avlagt, men det er usikkerhet om vesentlige beløp i årsregnskapet til Nav, og regnskapet kan inneholde feilinformasjon.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) til å inngå forpliktelser utover budsjettåret er ikke fullstendig presentert for ni departementer.

Riksrevisjonen har i tillegg kontrollert om det foreligger nødvendig hjemmel i henhold til bevilgningsreglementet § 5 når forvaltningen overskrider utgiftsbevilgninger.

Revisjonen viser at totalt 14 departementer og parlamentariske organer har uhjemlede merutgifter på til sammen over 960 millioner kroner.

3.1.2 Statsregnskapets hovedtall for 2024

Bevilgningsregnskapet

UTGIFTER

2 952

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

2 952

MILLIARDER KRONER

Kapitalregnskapet

EIENDELER

21 805

MILLIARDER KRONER

GJELD

883

MILLIARDER KRONER

EGENKAPITAL

20 922

MILLIARDER KRONER

Oljekorrigert resultat

UTGIFTER *

1 905

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER **

1 573

MILLIARDER KRONER

UNDERSKUDD

332

MILLIARDER KRONER

* Utgiftene i bevilgningsregnskapet er korrigert for overføringer til Statens pensjonsfond utland med 702 milliarder kroner, lånetransaksjoner med 297 milliarder kroner og utgifter til petroleumsvirksomheten med 48 milliarder kroner.

** Inntektene i bevilgningsregnskapet er korrigert for overføringer fra Statens pensjonsfond utland med 346 milliarder kroner, lånetransaksjoner med 282 milliarder kroner og inntekter fra petroleumsvirksomheten med 751 milliarder kroner.

Tallene ovenfor er avrundet til nærmeste milliard.

3.1.3 Bakgrunn for revisjonen

Grunnloven § 75 bokstav k forutsetter at det for hvert budsjettår skal utarbeides og offentliggjøres et statsregnskap. Stortinget skal «utnevne fem revisorer som årlig skal gjennomse statens regnskaper og bekjentgjøre ekstrakter av dem ved trykken».

Statsregnskapet

Stortinget vedtar statsbudsjettet, og budsjettet inneholder fullmakter og pålegg om å bruke penger til de formålene som er bestemt og forutsatt. Statsregnskapet viser statens pengebruk målt opp mot statsbudsjettet, og består blant annet av innrapporterte tall og oversikter fra departementer og virksomheter.

Revisjon av statsregnskapet

Riksrevisjonen gjennomfører revisjon av statsregnskapet etter lov om Riksrevisjonen som et attestasjonsoppdrag i tråd med internasjonale standarder for etterlevelserevisjon (ISSAI 4000).

Faktaboks 1 Attestasjonsoppdrag eller direkte rapporteringsoppdrag

Riksrevisjonens revisjoner gjennomføres enten som et attestasjonsoppdrag eller som et direkte rapporteringsoppdrag.

- I et **attestasjonsoppdrag** skal Riksrevisjonen bekrefte at den informasjonen som virksomheten har utarbeidet, faktisk gir et dekkende bilde. Dette er formålet med revisjonen av statsregnskapet og årsregnskapet. Kriteriene er gitt på forhånd gjennom bevilgningsreglementet, økonomireglementet og aktuelle regnskapsstandarder.
- I et **direkte rapporteringsoppdrag** er det Riksrevisjonen som velger hva som skal revideres, og som utleder relevante kriterier å måle opp mot. Målet med revisjonen er bestemmende for hvilken revisjonsstandard som skal benyttes: etterlevelserevisjon eller forvaltningsrevisjon. Revisjon av disposisjoner er et direkte rapporteringsoppdrag.

Kilde: Riksrevisjonens overordnede retningslinjer for revisjonsoppgaver per 30. juni 2025, jf. ISSAI 100/21 og 100/29.

Revisjonen av statsregnskapet bygger på vår egen finansielle revisjon av årsregnskapene til departementene, virksomhetene og statlige fond. Vi bygger også på privat revisjon av blant annet Statens pensjonsfond utland (SPU)⁵ og statlige selskaper, der informasjon fra regnskapet gir grunnlag for posteringer i statsregnskapet.

⁵ Årsregnskapene for Statens pensjonsfond utland (SPU) og Statens pensjonsfond Norge (SPN – Folketrygdfondet) er revidert av private revisorer.

Hva har Riksrevisjonen revidert, og hvilke kriterier ligger til grunn

Statsregnskapet for 2024 er presentert i [Meld. St. 3 \(2024-2025\)](#) og behandlet av finanskomiteen i [Innst. 499 S \(2024-2025\)](#).

Vi har revidert om statsregnskapet for 2024 på hvert av departementenes ansvarsområder er uten vesentlig feilinformasjon og om det er riktig utarbeidet, presentert og avlagt i henhold til bevilgningsreglementet § 13.

Vi har også revidert at relevant informasjon fra regnskapet for Statens pensjonsfond utland (SPU) og Statens pensjonsfond Norge (SPN), er presentert riktig i statsregnskapet.

Riksrevisjonen har i tillegg kontrollert om det foreligger nødvendig hjemmel i henhold til bevilgningsreglementet § 5 når forvaltningen overskrider utgiftsbevilgninger.

Fra 2024 har vi utarbeidet en egen rapport for revisjonen av statsregnskapet. Rapporten har blitt sendt til alle departementene og er vedlagt Dokument 1, se www.riksrevisjonen.no.

3.1.4 Bevilgningsregnskapet er riktig avlagt, men det er usikkerhet om vesentlige beløp i årsregnskapet til Nav, og regnskapet kan inneholde feilinformasjon

Bevilgningsreglementet § 13 gir bestemmelser om hvordan statsregnskapet skal utformes og avlegges.

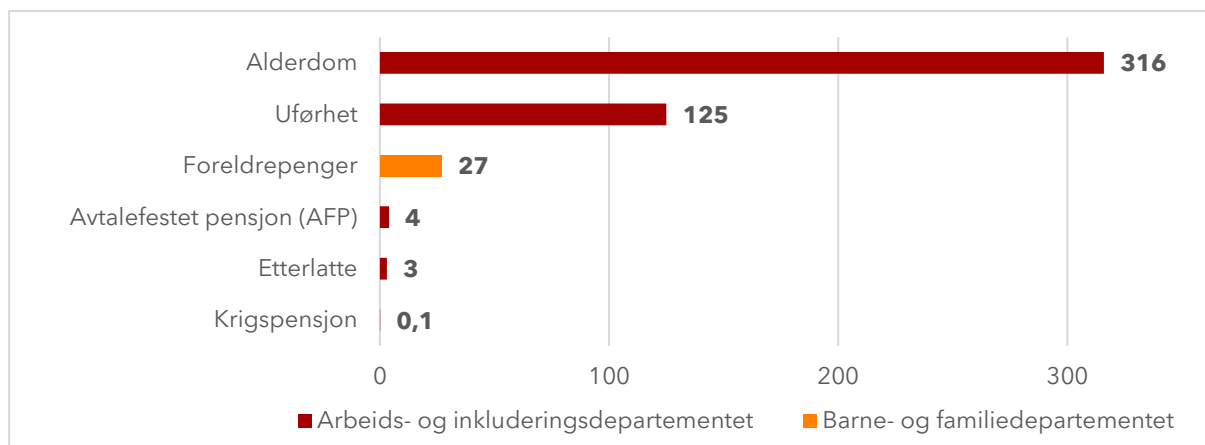
Vår revisjon viser at bevilgningsregnskapet er avlagt etter kravene i § 13 og gir under hver budsjettpost opplysninger om

- årets regnskapsførte utgifter og inntekter
- overført beløp fra forrige år
- total bevilgning i budsjettåret
- overført beløp til neste år

Revisjonen viser videre at bevilgningsregnskapet kan inneholde vesentlig feilinformasjon. Arbeids- og velferdsetaten (Nav) har fått revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte 475 milliarder kroner i utbetalinger av tilskudd og stønader, jf. punkt 7.4.2.

Figuren nedenfor viser hvilke ytelser utbetalingene gjelder.

Figur 1 Type ytelser som det er tatt forbehold om, i milliarder kroner

Kilde: Riksrevisjonen.

Utbetalingene som ikke lar seg bekrefte, utgjør en vesentlig del av bevilgningsregnskapet på Arbeids- og inkluderingsdepartementets og Barne- og familiedepartementets område. Totalt 448 milliarder kroner gjelder bevilgningsregnskapet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet og 27 milliarder kroner gjelder bevilgningsregnskapet for Barne- og familiedepartementet. Dette utgjør henholdsvis 68 prosent og 38 prosent av de regnskapsførte utgiftene for Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Barne- og familiedepartementet.

3.1.5 Kapitalregnskapet er riktig avlagt, men det er usikkerhet om vesentlige beløp i årsregnskapet til Nav, og regnskapet kan inneholde feilinformasjon

Bevilgningsreglementet § 13 gir bestemmelser om hvordan statsregnskapet skal utformes og avlegges. Ettersom staten bruker kontantprinsippet i bevilgningsregnskapet, er det bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Statens realkapital, bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med.⁶

Revisjonen viser at kapitalregnskapet for 2024 er avlagt i tråd med § 13 og gir oversikt over statens finansielle eiendeler og gjeld og viser sammenhengen med bevilgningsregnskapet.

Vi har gjennom den finansielle revisjonen imidlertid ikke vært i stand til å fastslå om beløpene i Navs mellomværende med staten utgjør en regnskapsmessig vesentlig feil, jf. punkt 7.4.2. Dette betyr at kapitalregnskapet på området til Arbeids- og inkluderingsdepartementet kan inneholde vesentlig feilinformasjon.

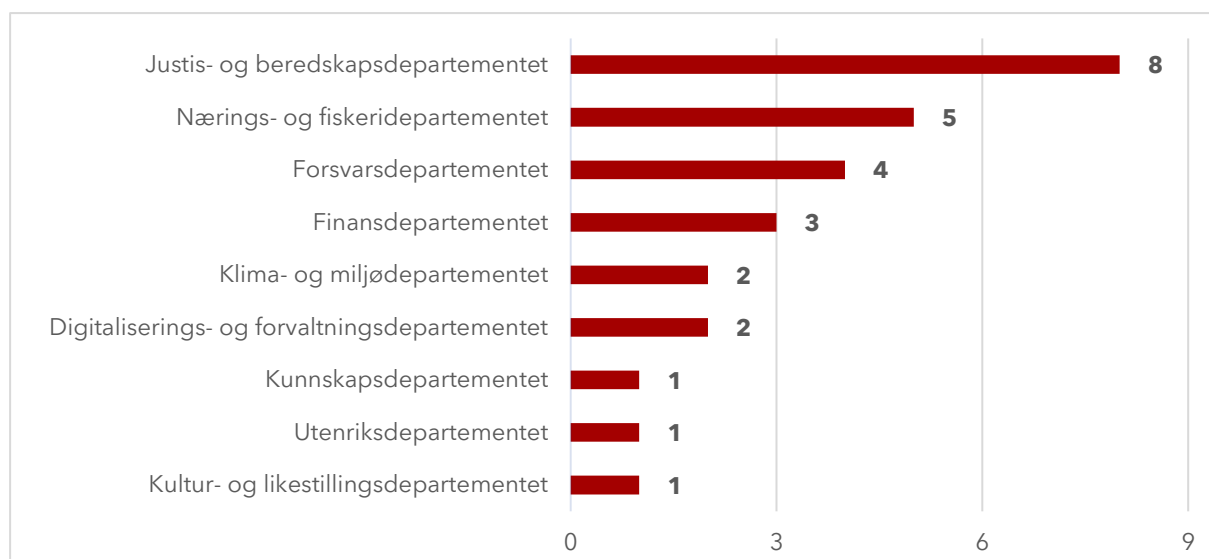
⁶ Jf. veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

3.1.6 Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) til å inngå forpliktelser utover budsjettåret er ikke fullstendig presentert for ni departementer

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker til å overskride budsjett, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret og til å ta opp lån, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Revisjonen viser at departementene har utarbeidet oversikter som viser samtykker til å overskride budsjettet og til å ta opp lån.

Figur 2 Ikke innrapporterte samtykker, antall per departement

Kilde: Riksrevisjonen.

Revisjonen viser imidlertid også at oversikten som viser *samtykker til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret*, ikke er fullstendig presentert for ni departementer. Stortinget har gitt 27 samtykker til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret som ikke er innrapportert. Figuren over viser fordelingen per departement.

Flere departementer opplyser at manglende innrapportering skyldes forglemmelse og/eller uklarheter knyttet til hva og hvordan slike samtykker fra Stortinget skal forstås og innrapporteres.

3.1.7 Departementene har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall

Etter bevilgningsreglementet § 13 sjetste ledd skal departementene gi Riksrevisjonen forklaringer om ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

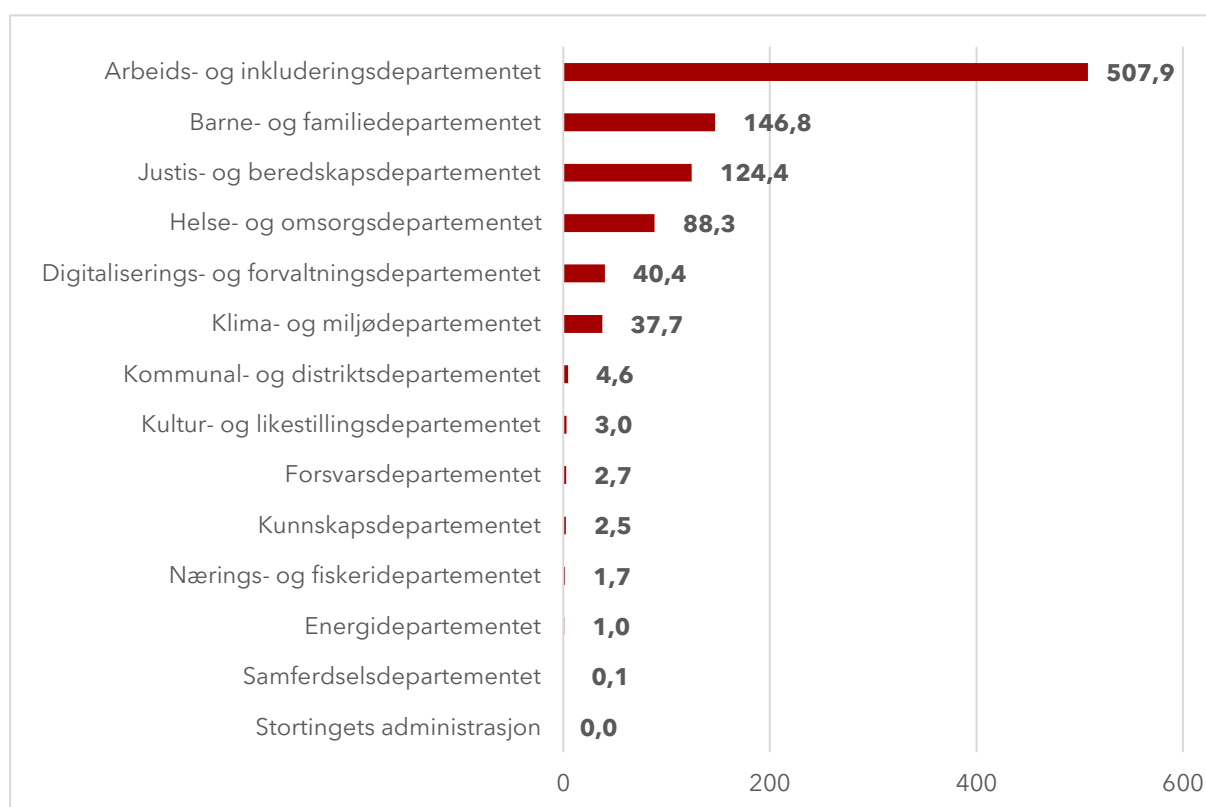
Riksrevisjonen har mottatt forklaringer til statsregnskapet fra alle departementene og Stortingets administrasjon. Revisjonen viser at departementene har gitt forklaringer til alle ikke-uvesentlige avvik mellom disponibel bevilgning og regnskap.

3.2 Staten har uhjemlede merutgifter på til sammen over 960 millioner kroner

Grunnloven § 75 bokstav d slår fast at det er opp til Stortinget å bevilge pengesummene som er nødvendige for å dekke statens utgifter. Bevilgningsreglementet, vedtatt av Stortinget, er bestemmende for både Stortinget og Kongen i statsråd som øverste representant for forvaltningen. Det følger av bevilgningsreglementet § 5 første og annet ledd at bevilgningsvedtakene skal knyttes til hver enkelt utgiftspost, og at utgiftsbevilgninger ikke kan overskrides med mindre det foreligger hjemmel til dette.

Revisjonen viser at totalt 14 departementer og parlamentariske organer har merutgifter på til sammen over 960 millioner kroner uten at Stortinget har gitt hjemmel til å overskride utgiftsbevilgningen (uhjemlede merutgifter). Figuren nedenfor viser uhjemlede merutgifter per departement.

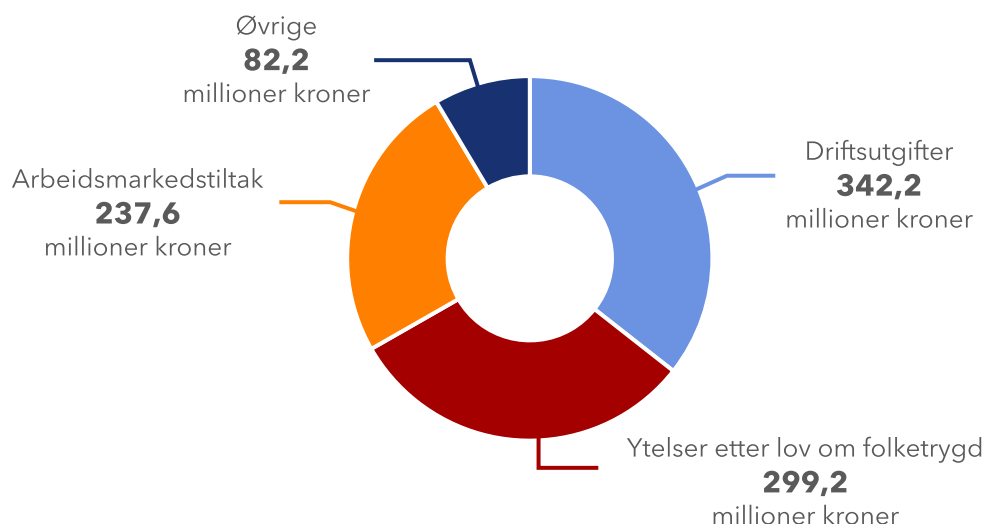
Figur 3 Uhjemlede merutgifter per departement, i millioner kroner

Kilde: Riksrevisjonen.

De uhjemlede merutgiftene fordeler seg i all hovedsak på overføringer til andre og statens egne driftsutgifter. Figuren nedenfor viser fordelingen etter formål.

Figur 4 Uhjemlede merutgifter fordelt etter formål, i millioner kroner

Kilde: Riksrevisjonen.

Revisjonen viser at flere departementer har brukt hele eller deler av driftsbevilgning tiltenkt lønnskompensasjon, til å dekke andre utgifter i 2024. Uhjemlede merutgifter for ytelser etter lov om folketrygd gjelder bevilgninger som ikke har stikkordet «overslagsbevilgning». For arbeidsmarkedstiltak opplyser departementet at uhjemlede merutgifter gjelder økt aktivitetsnivå og raskere utbetaling etter ny løsning for tiltaket lønnstilskudd.

- 🔍 **Stikkordet «overslagsbevilgning»** gir hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget. Stikkordet kan tilføyes ved bevilgninger der utgiftsbehovet følger av regelverk fastsatt av Stortinget. Kilde: *Bevilgningsreglementet § 5 andre ledd.*

3.3 Statsregnskapets nøkkeltall («ekstrakter»)

I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024:

- ekstrakt av statsregnskapets hovedtall 2024
- utgifter per formål i 2024
- utgifter per departement
- inntekter 2024
- kapitalregnskapet

I tillegg presenterer vi regnskapet for administrasjon av Svalbard.

3.3.1 Ekstrakt av statsregnskapets hovedtall 2024

En oversikt over statsregnskapets nøkkeltall er presentert i tabellene nedenfor. Dette gjør vi med hjemmel i Grunnloven § 75 bokstav k, hvor det framgår at Stortinget skal «utnevne

fem revisorer som årlig skal gjennomse statens regnskaper og bekjentgjøre ekstrakter av dem ved trykken».

Vi viser bevilgningsregnskapets utgifter og inntekter etter samme oppsett som presentasjonen i Meld. St. 3 (2024–2025) om statsregnskapet for 2024. Statens eiendeler og gjeld viser vi i en tabell om kapitalregnskapet. Videre har vi tabeller for Svalbardregnskapet slik det presenteres i vedlegg 5 i meldingen om statsregnskapet. Svalbardregnskapet er omtalt i kapittel 14 om Justis- og beredskapsdepartementet.

🔗 **Saldert budsjett** er det endelige budsjettvedtaket som fattes innen 15. desember året før budsjettåret. *Kilde: Stortinget.no.*

🔗 **Nysaldert budsjett** er et oppdatert budsjett og omfatter endringer i budsjettet som vedtas rundt 20. desember i budsjettåret. *Kilde: Stortinget.no.*

🔗 **Disponibel bevilgning** er nysaldert budsjett + overført beløp fra året før. *Kilde: Stortinget.no.*

Tabell 1 Bevilgningsregnskapet 2024 - utgifter i millioner kroner

Utgifter ⁷	Saldert budsjett	Nysaldert budsjett	Overført fra 2023	Disponibel bevilgning	Regnskap	Mer-/mindre-utgift	Overført til 2025
Det kongelige hus	292	292	-	292	292	0	
Regjeringen	424	453	15	468	445	24	19
Stortinget og eksterne organer	2 444	2 461	195	2 656	2 423	233	217
Høyesterett	138	143	4	148	141	6	7
Utenriks-departementet	54 731	60 013	1 071	61 084	60 269	816	788
Kunnskaps-departementet	80 565	81 289	733	82 022	80 948	1 074	1 035
Kultur- og likestillings-departementet	24 588	24 943	802	25 745	25 256	489	529
Justis- og beredskaps-departementet	53 337	57 853	1 111	58 964	55 854	3 111	2 514
Kommunal- og distrikts-departementet	247 409	253 746	1 370	255 116	254 547	569	475

⁷ I tabellen er statsbankene, statens forvaltningsbedrifter, statens petroleumsvirksomhet, folketrygden, Statens pensjonsfond utland og ymse utgifter gruppert i henhold til kapitтелseriene i bevilgningsregnskapet

Arbeids- og inkluderings-departementet	71 525	67 981	657	68 638	67 097	1 541	657
Helse- og omsorgs-departementet	234 483	236 504	2 916	239 421	237 179	2 241	2 278
Barne- og familie-departementet	43 340	44 143	146	44 289	44 217	71	243
Nærings- og fiskeri-departementet	20 242	24 027	1 394	25 421	23 703	1 718	1 828
Landbruk- og mat-departementet	31 372	32 068	1 549	33 618	32 009	1 609	926
Samferdsels-departementet	91 325	90 717	1 492	92 210	89 914	2 296	2 009
Klima- og miljø-departementet	26 781	26 834	455	27 289	26 586	703	740
Digitaliserings- og forvaltnings-departementet	33 140	46 210	805	47 015	46 387	628	1 218
Finansdepartementet	140 964	153 299	775	154 075	155 881	-1 806	1 037
Forsvars-departementet	90 849	109 613	2 901	112 514	109 490	3 024	4 181
Energidepartementet	18 319	12 370	1 381	13 751	11 412	2 339	1 217
Ymse utgifter	6 950	50	-	50	-	50	-
Statsbankene	157 166	163 316	366	163 682	162 766	916	497
Statlig petroleums-virksomhet	26 000	47 900	-	47 900	48 526	-626	
Statens forvaltnings-bedrifter	10 884	8 005	641	8 646	8 249	397	388
Folketrygden	651 670	663 819	24	663 844	663 702	141	20
Statens pensjonsfond utland	832 166	743 854	-	743 854	744 960	-1 105	-
Sum utgifter	2 951 103	2 951 907	20 803	2 972 710	2 952 251	20 460	22 822

Kilde: Statsregnskapet.

Nysaldert budsjett for statens utgifter ble vedtatt i desember 2024 og er økt med til sammen 804 millioner kroner fra saldert budsjett som ble vedtatt høsten 2023.

Tabellen under viser endringer i budsjettet for folketrygdens utgifter fra saldert budsjett til nysaldert budsjett. Endringene er vist i kroner og prosent.

Tabell 2 Endringer fra saldert til nysaldert budsjett for folketrygdens utgifter i milliarder kroner

Utgiftstype	Saldert budsjett 2024	Nysaldert budsjett 2024	Endring mrd. kroner	Endring prosent
Alderdom	316,7	316,2	-0,5	-0,2
Arbeidsavklarings-penger	44,8	47,1	2,2	5,0
Foreldrepenger	25,6	27,3	1,7	6,7
Sykepenger	62,2	69,0	6,7	10,8
Uførhet	126,1	125,0	-1,1	-0,8
Annet	76,1	79,2	3,1	4,0
SUM	651,7	663,8	12,1	1,9

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at den største økningen fra saldert til nysaldert budsjett har vært på bevilgning til sykepenger som har økt med 6,7 milliarder kroner.

Tabell 3 Bevilgningsregnskapet 2024 - inntekter i millioner kroner

Inntekter	Saldert budsjett	Nysaldert budsjett	Regnskap	Mer- eller mindreinntekt
Skatter på formue og inntekt	418 526	438 302	444 559	6 256
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	455 460	455 500	454 512	-988
Tollinntekter	3 785	3 910	3 935	25
Merverdiavgift	398 897	384 500	387 935	3 435
Avgifter på alkohol	17 000	16 400	16 446	46
Avgifter på tobakk	7 300	7 600	7 672	72
Avgifter på motorvogner	20 608	20 630	20 611	-19
Andre avgifter	60 100	62 001	62 174	173
Sum skatter og avgifter	1 381 676	1 388 844	1 397 844	9 000
Renter fra statens forvaltningsbedrifter	2 388	2 428	2 311	-117
Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forvaltningsbedrifter i forbindelse med nybygg, anlegg mv.	10 783	12 081	12 261	180
Sum inntekter av statens forvaltningsbedrifter	13 171	14 509	14 572	63

Renter fra statsbankene	17 467	22 385	22 790	404
Renter av kontantbeholdning og andre krav	15 317	23 302	22 915	-387
Utbytte uten Equinor ASA	39 767	35 920	35 773	-147
Sum renteinntekter og utbytte uten statens forvaltningsvirksomheter og Equinor ASA	72 551	81 608	81 478	-129
Inntekter under departementene:	38 478	58 862	61 603	2 742
Overføring fra Norges Bank	24 600	17 604	17 604	0
Sum andre inntekter	63 078	76 466	79 208	2 742
Sum inntekter uten oljeskatter, petroleumsvirksomhet og tilbakebetalinger	1 530 477	1 561 427	1 573 102	11 676
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	328 300	266 500	267 768	1 268
Skatter og avgifter på utvinning av petroleum	491 600	420 497	420 339	-158
Aksjeutbytte fra Equinor ASA	38 265	61 957	62 578	621
Sum inntekter uten lånetransaksjoner og overføring SPU	858 166	748 954	750 685	1 731
Tilbakebetalinger	124 103	174 705	174 178	-526
Statens pensjonsfond utland	336 484	346 451	346 451	0
Sum inntekter	2 849 220	2 831 535	2 844 416	12 881
Statslånemidler	101 874	120 372	107 834	-12 537
Totalsum	2 951 103	2 951 907	2 952 251	334

Kilde: Statsregnskapet.

Nysaldert budsjett for statens inntekter ble vedtatt i desember 2024 og er økt med til sammen 804 millioner kroner fra saldert budsjett som ble vedtatt høsten 2023.

Tabellen under viser endringer i budsjettet for skatter og avgifter fra saldert budsjett til nysaldert budsjett. Endringene er vist i kroner og prosent.

Tabell 4 Endringer fra saldert til nysaldert budsjett for skatter og avgifter i milliarder kroner

Skatte-/avgiftstype	Saldert budsjett 2024	Nysaldert budsjett 2024	Endring mrd. kroner	Endring prosent
---------------------	--------------------------	----------------------------	---------------------	-----------------

Skatter på formue og inntekt	418,5	438,3	19,8	4,7
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	455,5	455,5	0,04	0
Tollinntekter	3,8	3,9	0,1	3,3
Merverdiavgift	398,9	384,5	-14,4	-3,6
Avgifter på alkohol	17,0	16,4	-0,6	-3,5
Avgifter på tobakk	7,3	7,6	0,3	4,1
Avgifter på motorvogner	20,6	20,6	0,02	0,1
Andre avgifter	60,1	62,0	1,9	3,16
Sum	1 381,7	1 388,8	7,2	0,5

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at den største økningen fra saldert til nysaldert budsjett gjelder skatter på formue og inntekt med 19,8 milliarder kroner. Den største reduksjonen har vært på merverdiavgift med 14,4 milliarder kroner.

Tabell 5 Kapitalregnskapet 2024 i millioner kroner

Eiendeler	31.12.2023	31.12.2024	Endring
Kontantbeholdninger	281 816	274 015	- 7 801
Spesielle fond, forsikringer mv.	16 199 858	20 222 284	4 022 427
Verdipapirer	181 663	178 718	- 2 944
Utlån og utestående fordringer	643 870	709 188	65 318
Ordinære fond (eiendeler)	64 461	54 189	- 10 272
Forskudd	191	55	- 136
Kapital i statsbankene	620	620	-
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	266 579	294 234	27 655
Egenbeholdning statspapirer	54 208	65 439	11 231
Mellomværende med regnskapsførere	6 415	- 1 482	- 7 897
Overkurs/underkurs statspapirer	4 357	7 685	3 328
Sum eiendeler	17 704 038	21 804 946	4 100 908
Gjeld og egenkapital	31.12.2023	31.12.2024	Endring
Statsgjelden	709 529	7735 51	64 022

Kontolån fra ordinære fond	74 951	71 075	- 3 876
Virksomheter med særskilte fullmakter	24 805	21 103	- 3 701
Deposita og avsetninger	4 855	- 5 662	- 10 517
Overførte ubrukte bevilgninger	20 803	28 822	2 018
Sum gjeld	834 943	882 889	47 946
Avslutningskonto for statsregnskapet (egenkapital)	16 869 095	20 922 057	4 052 962
Sum gjeld og egenkapital	17 704 038	21 804 946	4 100 908

Kilde: Statsregnskapet.

Tabell 6 Svalbardregnskapet 2024 - utgifter i tusen kroner

Utgifter	Overført fra 2023	Bevilgning	Disponibel bevilgning	Regnskap	Overført til 2025
Svalbard kirke	-	6 000	6 000	6 000	-
Tilskudd til Longyearbyen lokalstyre	-	359 400	359 400	359 400	-
Tilskudd til Svalbard museum	-	14 900	14 900	14 900	-
Sysselmesteren	4 139	90 100	94 239	96 782	-
Sysselmesterens transporttjeneste	12 344	258 000	270 344	244 623	12 900
Tilfeldige utgifter	5 856	53 200	59 056	54 018	5 038
Kulturminnetiltak	110	2 400	2 510	2 479	31
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	26	2 450	2 476	2 476	-
Norsk Polarinstitutt – refusjon	-	4 100	4 100	4 100	-
Navigasjonsinnretninger	-	4 500	4 500	4 255	-
Meteorologisk institutt – husleie Bjørnøya og Hopen	289	8 100	8 389	8 141	248
Statsbygg, Svalbard	26	2 400	2 426	2 373	53
Skattekontoret, Svalbard	27	6 841	6 868	6 524	342
Sum utgifter	22 816	812 391	835 207	806 070	18 612
Endringer i overførte bevilgninger				- 4 204	
Sum				801 886	

Kilde: Statsregnskapet.

Tabell 7 Svalbardregnskapet 2024 - inntekter i tusen kroner

Inntekter	Bevilgning	Regnskap
Syssemesteren	3 300	6 699
Syssemesterens transporttjeneste	500	237
Kulturminnetiltak		-
Skattekontoret, Svalbard	270	270
Skatter og avgifter	232 273	239 968
Tilskudd fra statsbudsjettet	576 048	554 692
Sum	812 391	801 866

Kilde: Statsregnskapet.

Tabell 8 Avsetninger i Svalbardregnskapet 2024 - depositakonto 845004 i tusen kroner

Saldo per 1. januar 2024	22 816
Nedgang i overførte bevilgninger	- 4 204
Meld. St. 3 (2024-2025)	18 612

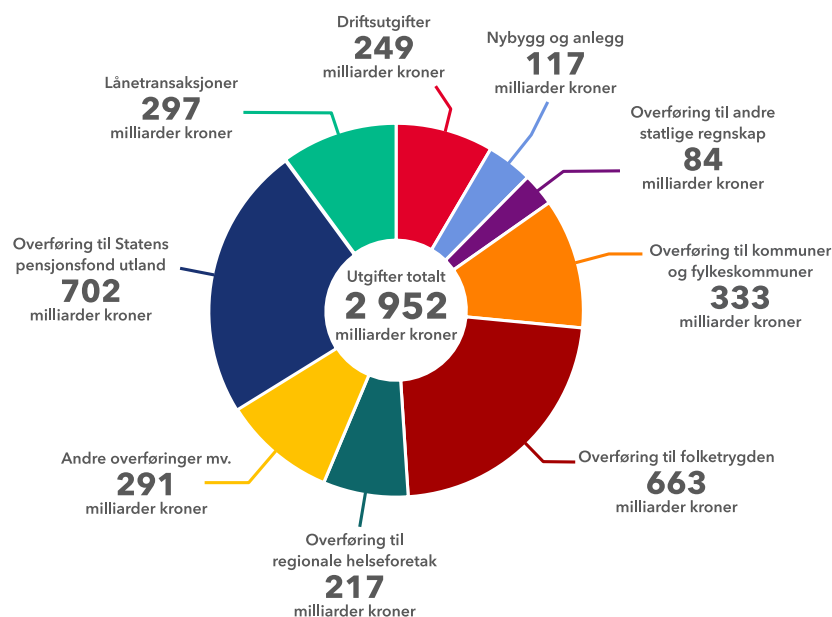
Kilde: Statsregnskapet.

3.3.2 Utgifter per formål i 2024

I 2024 hadde staten utgifter på totalt 2 952 milliarder kroner. Det meste av dette er overføringer og tilskudd. Figuren nedenfor viser hvilke formål utgiftsbevilgningene er brukt til.

Overføringen til Statens pensjonsfond utland på 702 milliarder kroner presenteres som en utgift i det totale statsregnskapet. Dette er statens inntekter med fradrag av utgifter (netto kontantstrøm) fra petroleumsvirksomheten.

Figur 5 Bevilgningsregnskapets utgifter 2024 i milliarder kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Overføringer til folketrygden er i 2024 på 663 milliarder kroner, overføringer til kommuner/fylkeskommuner er på 333 milliarder kroner, og andre overføringer av ulike tilskuddsordninger er på 291 milliarder kroner. Det er overført 217 milliarder kroner til regionale helseforetak.

Statens lånetransaksjoner, som er utlån og nedbetaling av statsgjeld, presenteres som en utgift i statsregnskapet og utgjør 297 milliarder kroner. I dette beløpet inngår også finansposter overført til Statens pensjonsfond utland med 43 milliarder kroner.

Når vi tar hensyn til overføring til Statens pensjonsfond utland med 702 milliarder kroner, lånetransaksjoner med 297 milliarder kroner og utgifter til petroleumsvirksomheten med 48 milliarder kroner, utgjør statens oljekorrigerte utgifter 1 905 milliarder kroner.

3.3.3 Utgifter per departement

Figuren nedenfor viser totale utgifter per departement i 2024.

Figur 6 Utgifter per departement i 2024 i milliarder kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Med utgangspunkt i totale utgifter i bevilgningsregnskapet på 2 952 milliarder kroner inngår ikke overføring til Statens pensjonsfond utland med 702 milliarder kroner eller finanstransaksjoner (lånetransaksjoner) som gjelder fondet med 43 milliarder kroner, totalt 745 milliarder kroner, jf. tabellen om bevilgningsregnskapet.

Med utgangspunkt i oljekorrigerte utgifter på 1 905 milliarder kroner inngår lånetransaksjoner som ikke gjelder fondet med 254 milliarder kroner og utgifter til petroleumsvirksomheten med 48 milliarder kroner, totalt 302 milliarder kroner.

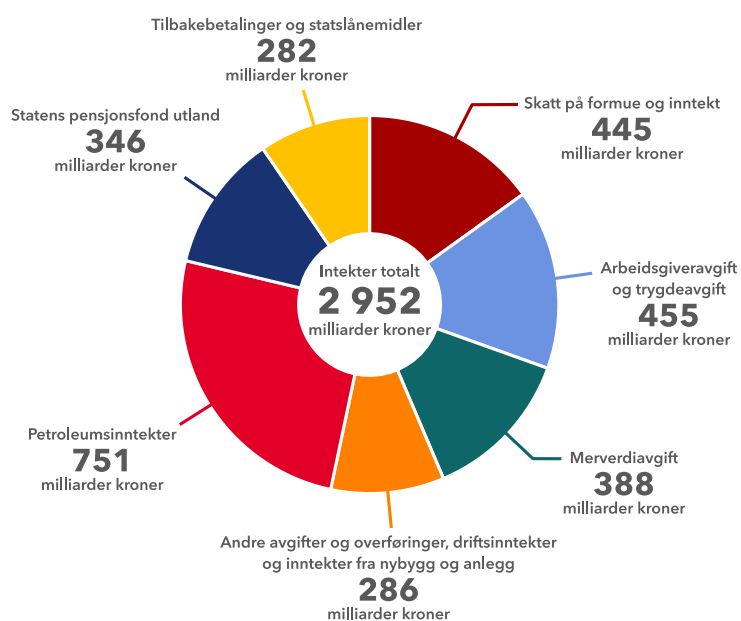
Totale utgifter presentert utgjør da 2 207 milliarder kroner i 2024.

Folketrygden med utbetalinger til pensjoner, sykepenger, dagpenger og foreldrepenger utgjør en stor andel av statsregnskapets totale utgifter. Disse utgiftene ligger i hovedsak under Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Departementet hadde utgifter på 658 milliarder kroner i 2024. Videre er det Helse- og omsorgsdepartementet, med overføringer til regionale helseforetak, og Kommunal- og distriktsdepartementet, med rammeoverføringer til kommuner og fylkeskommuner, som har de største utgiftene.

3.3.4 Inntekter 2024

Bevilgningsregnskapet for 2024 viser totale inntekter på 2 952 milliarder kroner. Figuren nedenfor viser kildene for inntektene.

Figur 7 Bevilgningsregnskapets inntekter 2024 i milliarder kroner

Kilde: Statsregnskapet.

I 2024 utgjør petroleumsinntektene den største inntektskilden i bevilgningsregnskapet med brutto 751 milliarder kroner. Inntektene fra petroleumsvirksomheten er skatter og avgifter på utvinning, aksjeutbytte fra Equinor ASA og inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Disse inntektene inngår i netto kontantstrøm som overføres til Statens pensjonsfond utland.

Inntekter for staten kommer i hovedsak fra skatter og avgifter. Skatt på formue og inntekt er 445 milliarder kroner. Det er merverdiavgift, arbeidsgiveravgift og trygdeavgift som er de største avgiftene til staten. Inntekter fra skatter og avgifter blir regnskapsført på Finansdepartementets område i statsregnskapet.

Når vi tar hensyn til overføring fra Statens pensjonsfond utland med 346 milliarder kroner, lånetransaksjoner med 282 milliarder kroner og petroleumsinntekter med 751 milliarder kroner, utgjør statens oljekorrigerte inntekter 1 573 milliarder kroner.

3.3.5 Kapitalregnskapet

Kapitalregnskapet skal gi en oversikt over statens eiendeler og gjeld med hovedvekt på finansielle eiendeler, gjeld og egenkapital. De beløpsmessig største eiendelene i 2024 er Statens pensjonsfond utland med 19 735 milliarder kroner og Statens pensjonsfond Norge med 381 milliarder kroner. Ellers består statens eiendeler av utlån og fast kapital i statens forvaltningsbedrifter og verdipapirer. Den største gjeldsposten er statsgjelden, som per 31. desember 2024 er på 774 milliarder kroner. Statsgjelden består av langsiktige lån, kortsiktige markedspapirer og andre kortsiktige lån.

Statens eiendeler totalt har økt med 4 101 milliarder kroner i 2024. Statens pensjonsfond utland har økt med 3 974 milliarder kroner, mens Statens pensjonsfond Norge har økt med 27 milliarder kroner.

3.4 Økonomiske analyser

3.4.1 Konklusjoner

- Beregningene i Perspektivmeldingen 2024 viste at fra rundt 2030 vil det oppstå en ubalanse mellom veksten i inntekter og utgifter i statsregnskapet. Denne ubalansen vil forsterke seg over tid, slik at finanspolitikken vil ha et stort og tiltakende inndekningsbehov framover. Det ble beregnet at inndekningsbehovet kommer til å tilsvare at utgiftene vil vokse med 7 milliarder 2024-kroner mer enn inntektene hvert år fram til 2060.
- Beregningene er usikre, og inndekningsbehovet kan bli både mindre og betydelig større. Flere av forutsetningene i referansebanen i Perspektivmeldingen kan bli krevende å oppnå, og det kan heller ikke utelukkes at det kan skje et varig fall i verdien av Statens pensjonsfond utland, eller at blant annet geopolitisk risiko påvirker de økonomiske forholdene i Norge negativt.
- Bruken av fondsmidler målt ved strukturelt oljekorrigert underskudd, har økt kraftig siden innføringen av handlingsregelen i 2001, fra 64 milliarder faste 2024-kroner i 2002 til 415 milliarder kroner i 2024 og med en ytterligere budsjettert økning i 2025.
- Utgiftene i statsregnskapet har økt kraftig etter århundreskiftet. Utgiftene til folketrygden står for en stor del av økningen. Utgifter til alderspensjon har økt mest, men også utgiftene til uføretrygd har økt betydelig.
- Økningen i bruk av fondsmidler har stort sett vært innenfor forventet realavkastning for Statens pensjonsfond utland, som formulert i handlingsregelen. Bruken av fondsmidler har imidlertid kunnet øke fordi realavkastningen på Statens pensjonsfond utland har vært markant høyere enn forventet siden midten av 2010-tallet. Den kraftige økningen i verdien av Statens pensjonsfond utland har skapt et større handlingsrom innenfor handlingsregelen. Dette handlingsrommet har i stor grad blitt brukt. Det kan dermed se ut som at det i begrenset grad har blitt lagt vekt på handlingsregelens krav om at særskilt store endringer i fondsverdien ikke umiddelbart bør gi store endringer i bruken av fondsmidler.
- Den økte bruken av fondsmidler har sammenheng med at underskuddet på statsregnskapet utenom petroleum og lånetransaksjoner øker. Underskuddet har økt i faste kroner, som andel av BNP og som andel av utgifter. Dette gjør finansieringen av velferdsstaten sårbar for fall i finansmarkedene. Et fall i fondsverdien vil øke det framtidige inndekningsbehovet, alt annet likt.
- Bruk av fondsmidler er krevende å reversere, selv i gode tider, og økt bruk av fondsmidler nå vil kunne skape utgiftsforpliktelser i framtiden. Den økte bruken av fondsmidler kunne alternativt blitt stående i fondet. Det ville isolert sett ha økt fondets verdi og med det økt den framtidige avkastningen i fondet, noe som ville ha gjort det lettere å finansiere den sterke utgiftsveksten som forventes i årene framover.

3.4.2 Riksrevisjonens oppdrag

Etter Riksrevisjonsloven § 1 skal Riksrevisjonen «bidra til den demokratiske kontrollen med at statens ressurser forvaltes forsvarlig og effektivt og i tråd med Stortingets vedtak og

forutsetninger». Den jevnlige perspektivmeldingen som fremmes av ulike regjeringer, gir en analyse av statens langsiktige økonomiske utfordringer. I innstillingen til Perspektivmeldingen 2024 (Innst. 180 S for 2024–2025) uttaler en enstemmig finanskomite i Stortinget at «å løse utfordringene som skisseres i perspektivmeldingen, vil være grunnleggende for utviklingen og velferden i Norge i tiårene vi står overfor». Riksrevisjonen ser det som en viktig del av sitt oppdrag å sette søkelyset på disse utfordringene og den langsiktige bærekraften i statens finanser.

Riksrevisjonen baserer sitt arbeid på de internasjonale revisjonsstandardene som er utarbeidet av The International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI). INTOSAI oppfordrer riksrevisjonene til å være «en troverdig kilde til uavhengig og objektiv innsikt og veiledning for å støtte gunstige endringer i offentlig sektor».⁸ INTOSAI peker videre på at riksrevisjoner kan sette sterkere søkelys på risikoområder av nasjonal og internasjonal interesse og bevisstgjøre om slik risiko.⁹ I dette arbeidet kan det vurderes om det skal utarbeides produkter med et framoverskuende perspektiv hvor man sammenstiller resultater både fra revisjon og fra det som ikke er rene revisjoner. Dette omfatter blant annet økonomiske analyser.

3.4.3 De langsiktige utfordringene

Betydelig inndekningsbehov

En bærekraftig finanspolitikk innebærer i hovedsak at det er balanse mellom utviklingen i offentlige utgifter og inntekter over tid. I Perspektivmeldingen 2024, som ble lagt fram i august 2024, redegjør regjeringen for en analyse av utviklingen i offentlige inntekter og utgifter fram mot 2060. Analysen konkluderer med at Norge vil få store og tiltakende utfordringer med å holde forholdet mellom offentlige inntekter og utgifter på et balansert nivå dersom beslutningstakerne samtidig skal overholde føringene i handlingsregelen.

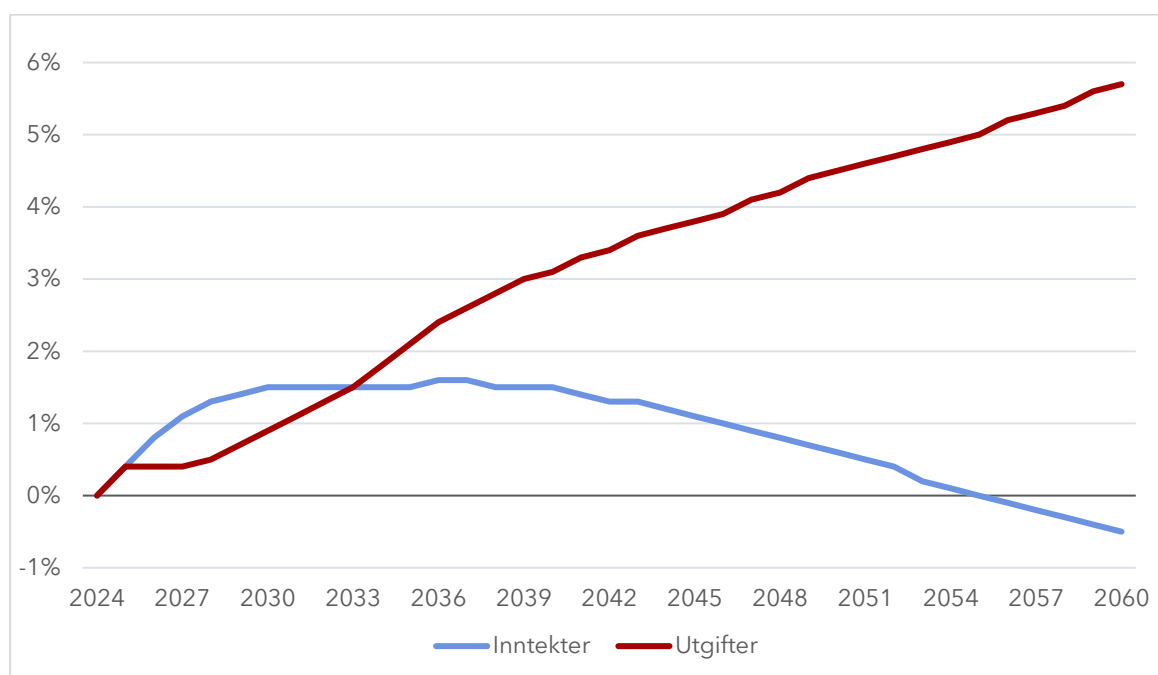
Framskrivningene i Perspektivmeldingen er basert på modellberegninger med en videreføring av velferdsordningene, skattesystemet og innretningen av finanspolitikken fra 2024. Dette blir beskrevet som referansebanen.¹⁰ Beregningene viser at det fram mot rundt 2030 vil skapes en mulighet for midlertidige økninger i offentlige utgifter eller reduksjoner i skattenivået, som følge av at inntektene vil øke mer enn utgiftene. Økningen i inntektene skyldes blant annet høye petroleumsinntekter og økt verdi av Statens pensjonsfond utland, som gjør det mulig å øke bruken av fondsmidler. Men allerede rundt 2030 er det ventet at utgiftene begynner å vokse raskere enn inntektene. Ubalansen mellom veksten i inntekter og utgifter vil bli sterkere over tid, slik at finanspolitikken vil ha et stort og tiltakende inndekningsbehov fram mot 2060, slik figuren nedenfor viser.

⁸ INTOSAI-P 12, Principle 7.

⁹ INTOSAI Moscow Declaration.

¹⁰ Det gis mer detaljert informasjon om forutsetninger og beregningene i Meld. St. 31 (2023–2024) *Perspektivmeldingen 2024*, kapittel 7. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-31-20232024/id3049290/>

Figur 8 Endring i offentlige utgifter og inntekter fram mot 2060 i prosent av BNP for Fastlands-Norge

Kilde: Finansdepartementet (Perspektivmeldingen 2024).

Det framtidige inndekningsbehovet ble i Perspektivmeldingen 2024 beregnet å tilsvare 6,2 prosent av BNP for Fastlands-Norge i 2060. Det tilsvarer at utgiftene i gjennomsnitt vil vokse med 7 milliarder faste 2024-kroner mer enn inntektene hvert år fram til 2060.¹¹

Det er flere årsaker til at inndekningsbehovet er ventet å øke framover. På inntektssiden er det blant annet ventet at tilførselen av petroleumsinntekter til Statens pensjonsfond utland vil avta, og at produktivitetsveksten vil forbli lav. På utgiftssiden er det ventet at aldringen i befolkningen vil øke utgiftene betydelig ettersom både behovet for helse- og omsorgstjenester og pensjonsutbetalinger vil øke.

Valgene som tas i finanspolitikken de nærmeste årene, vil ha stor betydning for om inndekningsbehovet blir større eller mindre enn anslaget på 7 milliarder faste 2024-kroner per år.

Beregningene er usikre

Framskrivningene i Perspektivmeldingen som anslår et framtidig inndekningsbehov på 7 milliarder kroner hvert år, er ikke en prognose for den økonomiske utviklingen, men en illustrasjon. Det understrekes også i meldingen. Bak framskrivningene ligger det mange forutsetninger og antakelser, som alle er noe usikre, og som det kan bli krevende å oppnå. Det gjelder blant annet forutsetningen om at veksten i standarden på offentlig tjenesteyting blir moderat sammenlignet med den historiske utviklingen, at verden lykkes i å nå klimamålene i Parisavtalen, at norsk økonomi vil klare å oppnå en positiv, om enn fortsatt lav, produktivitetsvekst, og at det forventede fallet i yrkesdeltakelse blir moderat.

¹¹ Anslaget for inntekter inkluderer bruk av fondsmidler tilsvarende 3 prosent av fondsverdien.

Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser peker i sin uttalelse for 2025 blant annet på at beregningene i perspektivmeldingen som skisserer økt sysselsetting som en løsning på inndekningsbehovet, framstår som «i overkant optimistiske».

Perspektivmeldingen trekker fram at utviklingen i den delen av inntektene som kommer i form av overføringer fra Statens pensjonsfond utland, er sårbar for utviklingen i internasjonale finansmarkeder. Isolert sett vil en fondsverdi som er langvarig lavere enn det som er lagt til grunn i referansebanen, gi lavere inntekter og et høyere inndekningsbehov i finanspolitikken framover.

Men også andre forhold kan påvirke de økonomiske forholdene i Norge framover. To eksempler som det er vanskelig å beregne mulige effekter av i et modellapparat, er geopolitisk risiko og risikoen for at vilkårene for internasjonal handel endres vesentlig fra i dag.

Med andre ord er det faktiske framtidige inndekningsbehovet i finanspolitikken svært usikkert. Usikkerheten i forutsetningene og i beregningene innebærer at inndekningsbehovet kan bli mindre enn i referansebanen, men også betydelig større. Det er avgjørende for den langsiktige bærekraften i finanspolitikken at den politiske tilnærmingen til slike beregninger ikke blir for optimistisk eller kortsiktig, eller begge deler.

3.4.4 Kraftig vekst i underskuddet utenom olje

Høyere fondsverdi har gitt større handlingsrom for bruk av fondsmidler

Norge har hvert år store netto inntekter fra petroleumsvirksomheten. For at disse inntektene skal forvaltes langsiktig, blir hele inntekten overført til Statens pensjonsfond utland. Fondet inngår i en helhetlig budsjettprosess. Så lenge det er midler i fondet, skal et eventuelt underskudd i statsregnskapet, når vi ser bort fra petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner (oljekorrigert underskudd), dekkes ved overføringer fra fondet, og fondets midler kan ikke brukes på noen annen måte.¹² Midler fra fondet kan bare overføres til statsbudsjettet etter vedtak i Stortinget, og bruk av midler fra fondet reguleres gjennom en finanspolitisk regel (handlingsregelen), se faktaboks nedenfor. Til tross for begrensningene som følger av handlingsregelen, medfører muligheten for å bruke midler fra fondet at Norge, i motsetning til andre land, ikke behøver å ta opp gjeld eller øke andre inntekter for å finansiere økte utgifter i statsbudsjettet.

Faktaboks 2 Handlingsregelen

Handlingsregelen sier at fondsmidlene skal brukes på en måte som gir en god fordeling mellom generasjonene, og som legger til rette for en stabil utvikling i norsk økonomi. I vurderingen av bruken av fondsmidler må disse hensynene veies mot hverandre.

¹² Jf. lov om Statens pensjonsfond § 7.

Handlingsregelen legger til rette for at realverdien av fondet skal opprettholdes. En bruk som bevarer realverdien av fondet, vil balansere bruken av fondsmidler i dag og i framtiden og bidra til stabilitet i økonomien på lang sikt. Handlingsregelen knytter bruken av fondsmidler over tid til forventet årlig realavkastning av fondet, som per i dag er anslått til 3 prosent. Fram til 2018 var den forventede årlige realavkastningen av fondet anslått til 4 prosent.

Hensynet til at den økonomiske utviklingen skal være stabil fra ett år til det neste, tilsier at konjunktursituasjonen skal tillegges stor vekt når man vurderer bruken av fondsmidler. Det legges også vekt på å unngå at bruken av fondsmidler i seg selv blir en kime til ustabilitet i økonomien. Det siste tilsier at særskilt store endringer i fondsverdien ikke umiddelbart bør gi store endringer i bruken av fondsmidler, men at endringer i bruken tilpasses over flere år for å unngå å skape ustabile rammebetingelser og bidra til brå opp- og nedgangsperioder i økonomien.

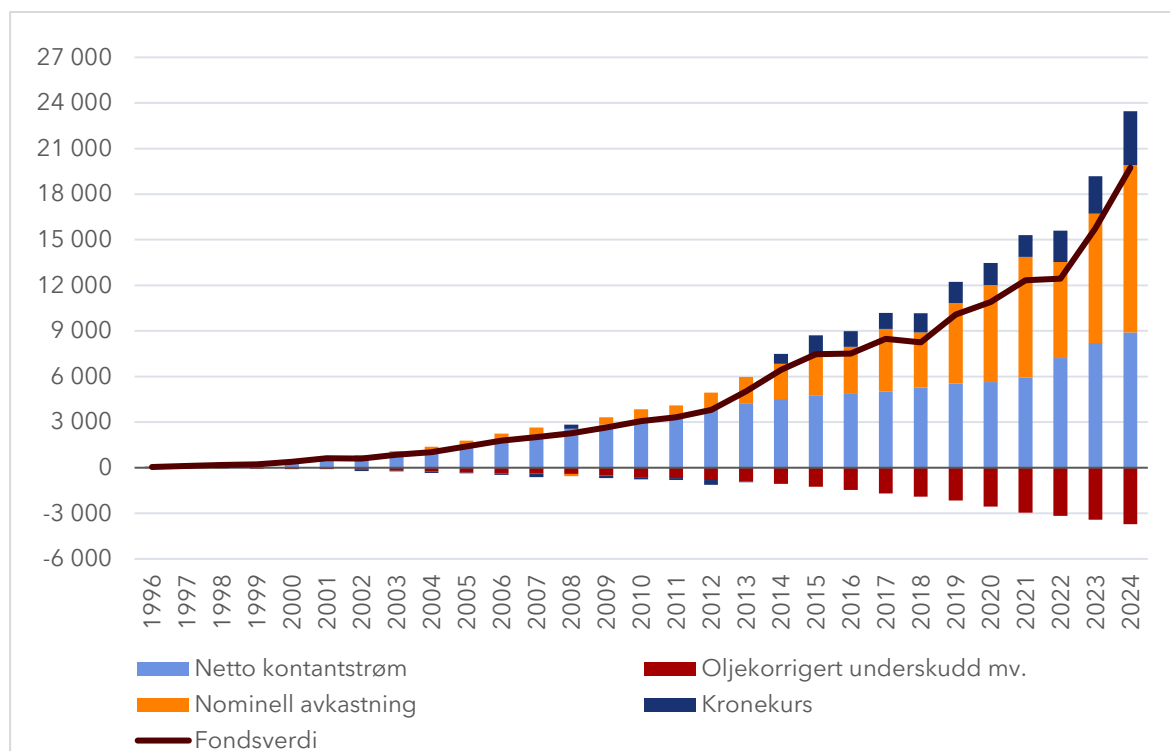
I forbindelse med etableringen av handlingsregelen ble det formulert intensjoner om at fondsuttaket skulle gå til tiltak som øker produktiviteten og den langsiktige vekstevnen i fastlandsøkonomien gjennom investeringer i forskning og utdanning, samfunnsøkonomisk lønnsom infrastruktur og vekstfremmende skatte- og avgiftsreduksjoner. Dette har også blitt presisert i flere senere stortingsmeldinger og offentlige utredninger.

Kilder: regjeringen.no og St.meld. nr. 29 (2000–2001) Retningslinjer for den økonomiske politikken.

Verdien av Statens pensjonsfond utland har økt mye over flere år. Ved utgangen av 2024 hadde fondet en markedsverdi på i underkant av 20 000 milliarder kroner. Verdiøkningen kommer fra inntekter fra petroleumsvirksomheten, avkastning på fondets investeringer og svakere nominell kronekurs¹³, se figuren nedenfor. Bruk av fondsmidler trekker den samlede verdien ned.

¹³ Petroleumsinntektene er investert utenfor Norge, og både avkastningen i fondet og inntektene fra salg av olje tjenes opp i utenlandsk valuta. Kronekursen angir hvor mange kroner vi må betale for en gitt enhet av utenlandsk valuta. En svak kronekurs betyr at utenlandsk valuta blir dyrere: Vi må betale flere kroner for en gitt mengde utenlandsk valuta enn når kronekursen er sterkere. Når verdien av Statens pensjonsfond utland skal veksles om til norske kroner, vil en svakere kronekurs innebære at et gitt beløp i utenlandsk valuta tilsvarer et høyere beløp i norske kroner.

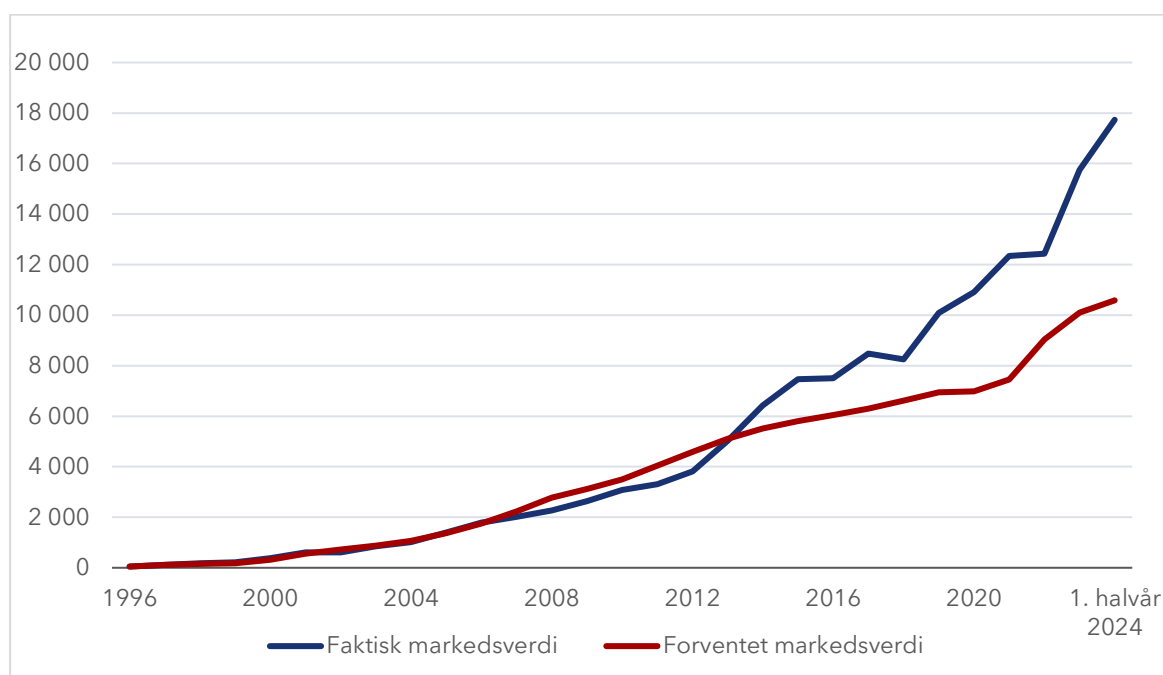
Figur 9 Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland (SPU).* Tall i milliarder kroner

Kilde: Finansdepartementet (Revidert nasjonalbudsjett 2025). *Markedsverdien ved utgangen av året. Nominell avkastning er fratrasket forvaltningskostnader.

Forventet realavkastning av Statens pensjonsfond utland, som det vises til i handlingsregelen, ble anslått til 4 prosent per år til og med 2017, og 3 prosent per år fra og med 2018. Den faktiske realavkastningen har siden midten av 2010-tallet imidlertid vært klart høyere, se figuren nedenfor. I kombinasjon med at en svakere nominell kronekurs har gitt verdiøkning, har den høye realavkastningen ført til en høyere samlet fondsverdi. Ved utgangen av første halvår 2024 var den samlede fondsverdien mer enn 7 000 milliarder kroner høyere enn hva den ville vært hvis den årlige avkastningen hadde vært lik den forventede årlige realavkastningen fra opprettelsen av Statens pensjonsfond utland og fram til i dag. Den langvarige høye avkastningen illustrerer at vi har bak oss en lang periode uten fall av betydning i finansmarkedene. Historien viser at det jevnlig har vært perioder med sterk oppgang som har blitt avløst av perioder med sterk nedgang i finansmarkedene. Det er med andre ord viktig at beslutningstakerne i sine vurderinger tar hensyn til at fondsverdien også kan falle.

Figur 10 Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland og beregnet markedsverdi hvis avkastningen hadde fulgt forventet realavkastning.* Tall i milliarder løpende kroner

Kilde: Finansdepartementet (Nasjonalbudsjettet 2025).

*Forventet markedsverdi er verdien fondet ville hatt dersom den oppnådde realavkastningen hadde vært lik Finansdepartementets forventning, henholdsvis 4 prosent til og med 2017 og deretter 3 prosent. Den realiserte inflasjonen i valutaene som inngår i fondets valutakurv, er brukt for å regne om fra realverdier til nominelle tall. Netto tilførsler og forvaltningshonorarer er omregnet til verdier målt i fondets valutakurv. Det er antatt uendret kronekurs gjennom perioden. Til og med første halvår 2024.

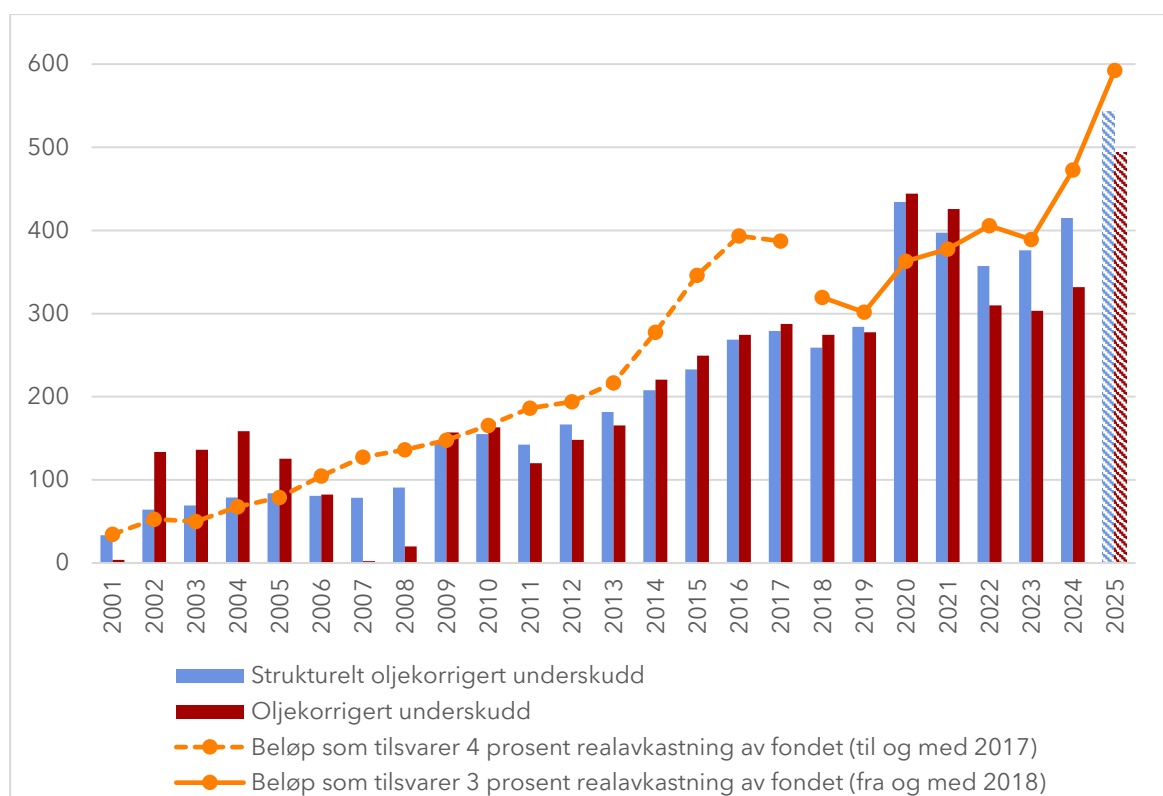
Den kraftige økningen i markedsverdien av Statens pensjonsfond utland har gjort det mulig å bruke vesentlig mer fondsmidler uten å bruke mer enn forventet realavkastning. Dette handlingsrommet har i stor grad blitt brukt.

Faktisk bruk av fondsmidler, målt som oljekorrigert underskudd i faste 2024-kroner, har økt markant over tidsperioden, fra 133 milliarder kroner i 2002 til 332 milliarder kroner i 2024 og med en ytterligere budsjettert økning i 2025, se røde søyler i figuren nedenfor. Bruken av fondsmidler målt som strukturelt oljekorrigert underskudd, det vil si bruken av fondsmidler justert for midlertidige forhold som konjunktursvingninger og andre mer tilfeldige forhold, har også økt betydelig, fra 64 milliarder faste 2024-kroner i 2002 til 415 milliarder kroner i 2024, se blå søyler i figuren nedenfor. Økningen i strukturelt oljekorrigert underskudd er særlig tydelig etter 2019 når vi ser bort fra årene 2020–2021 under koronapandemien.

Handlingsregelen legger vekt på at bruken av fondsmidler i seg selv ikke skal bli en kime til ustabilitet i økonomien. Det tilsier at særskilt store endringer i fondsverdien ikke umiddelbart bør gi store endringer i bruken av fondsmidler, men tilpasses gradvis over flere år, jf. faktaboks 1. Som figuren nedenfor viser, har imidlertid bruken av fondsmidler i stor grad økt i takt med det årlige beløpet som tilsvarer forventet realavkastning formulert i handlingsregelen (se oransje linje i figuren nedenfor). Dette er særlig tydelig i årene etter 2017, da overgangen til 3 prosent forventet realavkastning medførte at handlingsrommet

isolert sett ble redusert. Fra 2019 bidro den sterke veksten i markedsverdien av Statens pensjonsfond utland til at handlingsrommet økte forbi tidligere nivåer, og dette handlingsrommet er brukt. På ni år har markedsverdien av Statens pensjonsfond utland blitt doblet, og denne markante økningen i handlingsrom har også blitt utnyttet. Strukturelt oljekorrigert underskudd var 2,7 prosent av fondsverdien i 2016 og anslås til 2,7 prosent av fondsverdien i 2025. I 2016 var det strukturelle underskuddet på 269 milliarder 2024-kroner, i 2025 er det budsjettet til 542 milliarder 2025-kroner. Til tross for at bruken av fondsmidler de fleste årene har vært mindre enn den forventede realavkastningen formulert i handlingsregelen, har bruken av fondsmidler i faste kroner økt kraftig.

Figur 11 Bruk av fondsmidler og årlig beløp som tilsvarer forventet realavkastning formulert i handlingsregelen. Tall i milliarder faste 2024-kroner*

Kilder: Finansdepartementet (Revidert nasjonalbudsjett 2025) og Riksrevisjonen (Statsregnskapet).

*Tall for 2025 er fra Revidert nasjonalbudsjett 2025 og er i løpende kroner. Forventet realavkastning i Statens pensjonsfond utland var anslått til 4 prosent fram til og med 2017 og 3 prosent fra og med 2018.

Økt bruk av fondsmidler kan være vanskelig å reversere. Som Finansdepartementet peker på i Nasjonalbudsjettet 2024, er det ofte slik at ekspansiv finanspolitikk under kriser og nedgangsperioder ikke motsvares av tilsvarende budsjettkutt når krisene tar slutt. Dette er blant annet fordi det generelt er vanskeligere og mer tidkrevende å redusere den underliggende pengebruken enn det er å øke den. Dette innebærer at bruken av fondsmidler i normale år, og særlig i gode år med høy økonomisk aktivitet, bør ligge godt under 3 prosent av fondsverdien for at bruken av fondsmidler over tid skal tilsvare 3 prosent.

Faktaboks 3 Bruk av fondsmidler – forskjellen mellom oljekorrigert underskudd og strukturelt oljekorrigert underskudd

Oljekorrigert underskudd

Det oljekorrigerte underskuddet er underskuddet i statsregnskapet når vi ser bort fra

- petroleumsvirksomhet: skatt og avgift på utvinning, aksjeutbytte fra Equinor og netto inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE)
- lånetransaksjoner: bevilgninger som bare endrer sammensetningen av statens formue, og som derfor ikke regnes som ordinære utgifter
- overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland

Oljekorrigert underskudd tilsvarer hvor mye av netto inntekter fra petroleumsvirksomheten som må brukes for å få statsregnskapet i balanse, altså hvor mye fondsmidler som faktisk brukes.

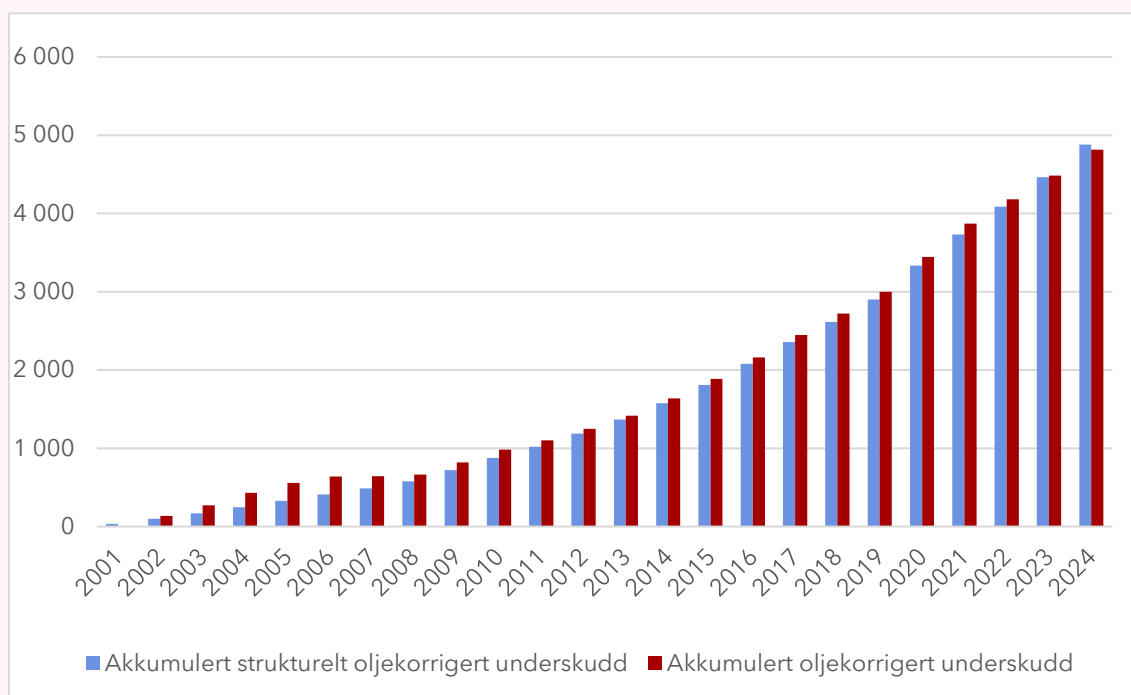
Strukturelt oljekorrigert underskudd

Det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet er det oljekorrigerte budsjettunderskuddet justert for midlertidige forhold som konjunktursvingninger og andre mer tilfeldige forhold.

Det strukturelle oljekorrigerte underskuddet er en beregnet størrelse som fanger opp den underliggende innretningen av budsjettpolitikken. Det er dette målet som benyttes når man sammenligner bruk av fondsmidler med den forventede realavkastningen formulert i handlingsregelen, jf. forrige faktaboks.

Når man sammenligner bruken av fondsmidler mellom enkeltår, vil strukturelt oljekorrigert underskudd ha mindre tilfeldige utslag enn oljekorrigert underskudd. Over tid er strukturelt oljekorrigert underskudd tilnærmet likt faktisk bruk av fondsmidler, se figur A. Figuren viser at det over tidsperioden 2001–2024 samlet har blitt brukt fondsmidler tilsvarende mer enn 4 800 milliarder faste 2024-kroner.

Figur A Akkumulert bruk av fondsmidler siden 2001. Tall i milliarder faste 2024-kroner

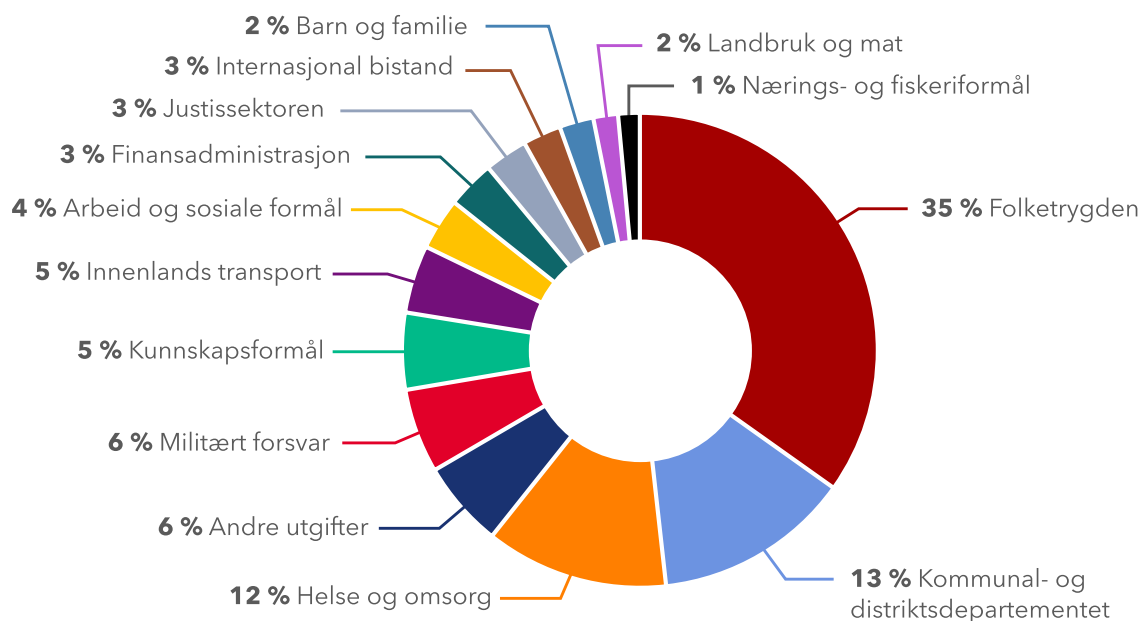
Kilde: Finansdepartementet (Revidert nasjonalbudsjett 2025) og Riksrevisjonen.

Kraftig vekst i utgiftene i statsregnskapet¹⁴

De totale utgiftene i statsregnskapet var i 2024 på 2 952 milliarder kroner, jf. kapittel 3.1. Ser vi bort fra petroleumsvirksomhet, overføringer til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner, var de samlede utgiftene i statsregnskapet på 1 905 milliarder kroner i 2024. Utgiftene til folketrygden utgjorde den største delen og sto for 35 prosent av disse utgiftene, se figuren nedenfor.

¹⁴ Utgiftene i dette avsnittet viser brutto utgifter på statsregnskapet, ikke offentlige utgifter i sin helhet. Endringer i utgifter over tid og fra år til år kan skyldes strukturelle omlegginger av organisering av tjenestetilbudet/-produksjonen mellom stat, fylker og kommuner, samt budsjettekniske endringer som endring til eller fra nettobudsjettering for statlige virksomheter.

Figur 12 Totale utgifter* i statsregnskapet i 2024 fordelt etter formål (programområder). Andeler i prosent

Kilde: Riksrevisjonen (Statsregnskapet).

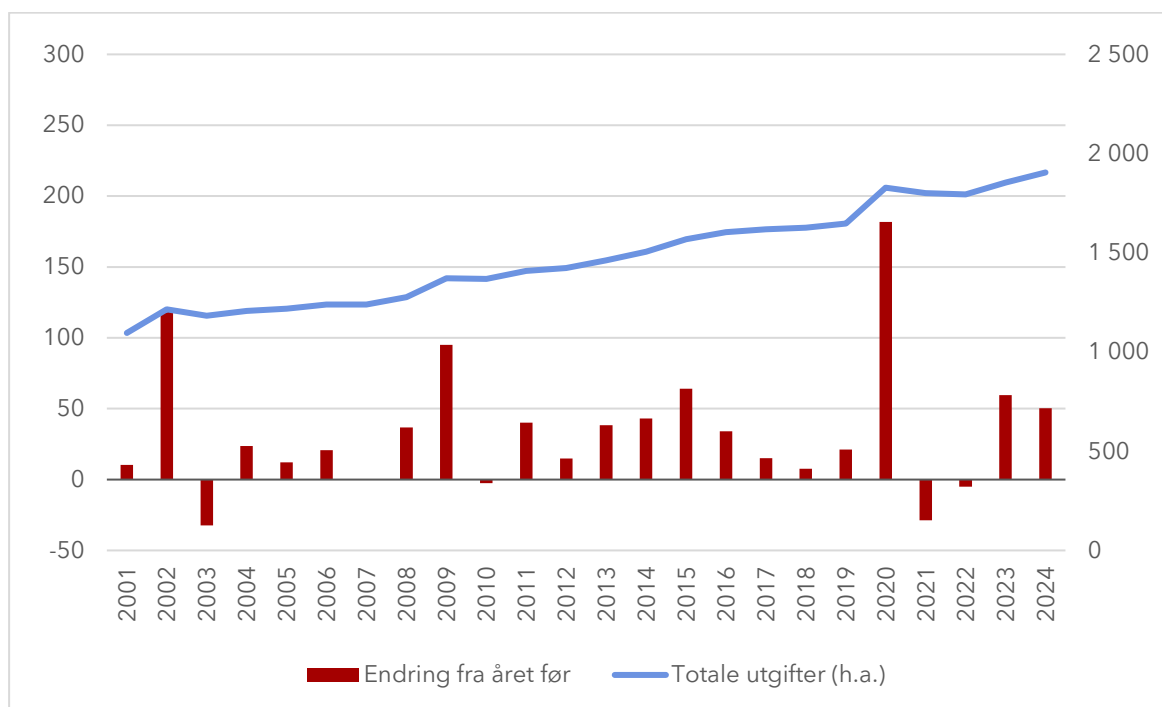
*Utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner.

Målt i faste kroner har utgiftene på statsregnskapet aldri vært høyere enn i 2024. Utgiftene har økt hvert år siden 2011, bortsett fra de to første årene etter det spesielt store hoppet under koronapandemien i 2020, se figuren nedenfor. Utgiftene har imidlertid ikke kommet ned til nivået de lå på før 2020, som vist i den blå linjen i figuren nedenfor. Noe av utgiftsveksten i 2023 og 2024 skyldes ekstraordinære utgifter i form av støtte til Ukraina.¹⁵

Målt i faste 2024-kroner var de samlede utgiftene i statsregnskapet utenom petroleumsvirksomheten og lånetransaksjoner mer enn 800 milliarder kroner høyere i 2024 enn i 2001.

¹⁵ Støtte som går til Ukraina, er organisert gjennom Nansen-programmet. Utgiftene på statsregnskapet knyttet til militær støtte og regionbevilgninger til Ukraina og naboland var i faste 2024-kroner 7 milliarder kroner i 2022, 10 milliarder kroner i 2023 og 20 milliarder kroner i 2024. I tillegg har utgiftene til bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere i faste 2024-kroner økt fra 9 milliarder kroner i 2021 til 24 milliarder kroner i 2024. Hvis man legger til grunn at de årlige økningene i utgiftene til bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere i sin helhet er støtte til Ukraina, var samlet støtte til Ukraina i faste 2024-kroner på 11 milliarder kroner i 2022, 22 milliarder kroner i 2023 og 35 milliarder kroner i 2024.

Figur 13 Utgiftene i statsregnskapet.* Vekst (venstre akse) og nivå (høyre akse). Tall i milliarder faste 2024-kroner

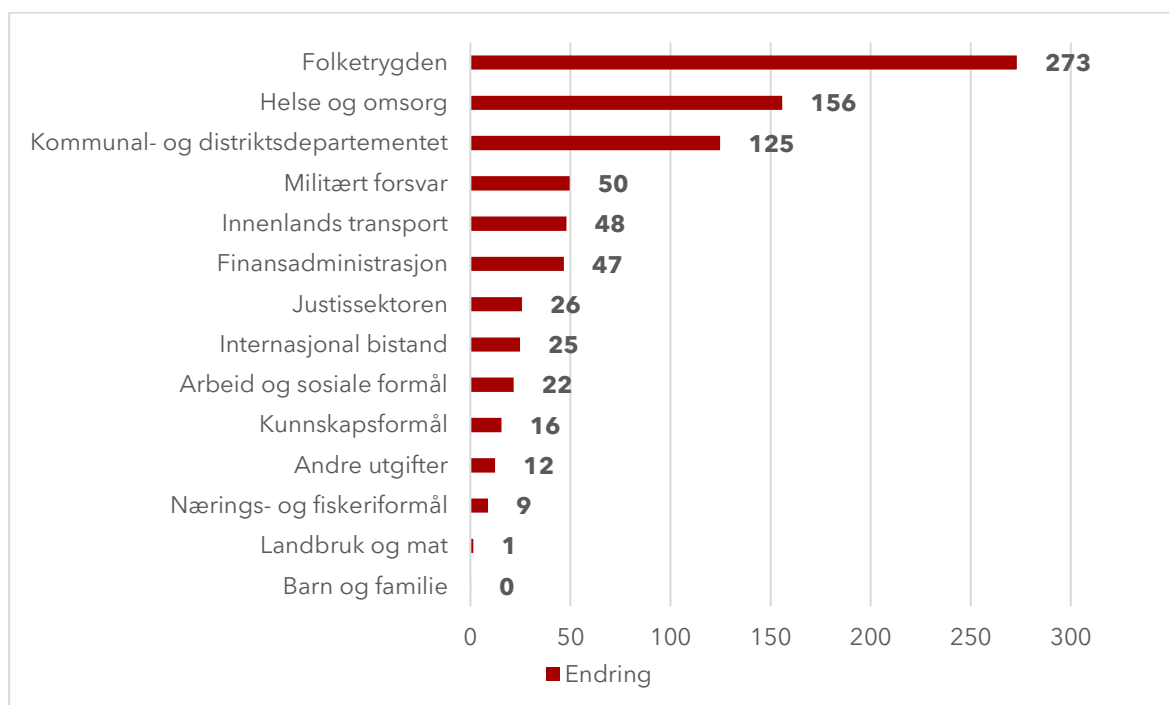
Kilde: Riksrevisjonen (Statsregnskapet).

*Utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner.

Utgifter til pensjoner, helse og omsorg har økt mest

Det største bidraget til veksten i statens utgifter etter 2001 kommer fra økte utgifter til folketrygden. Veksten i folketrygdens utgifter står for om lag en tredjedel av de økte utgiftene fra 2001 til 2024 målt i faste kroner, se figuren nedenfor.

Figur 14 Vekst i utgiftene per programområde i statsregnskapet fra 2001 til 2024. Tall i milliarder faste 2024-kroner

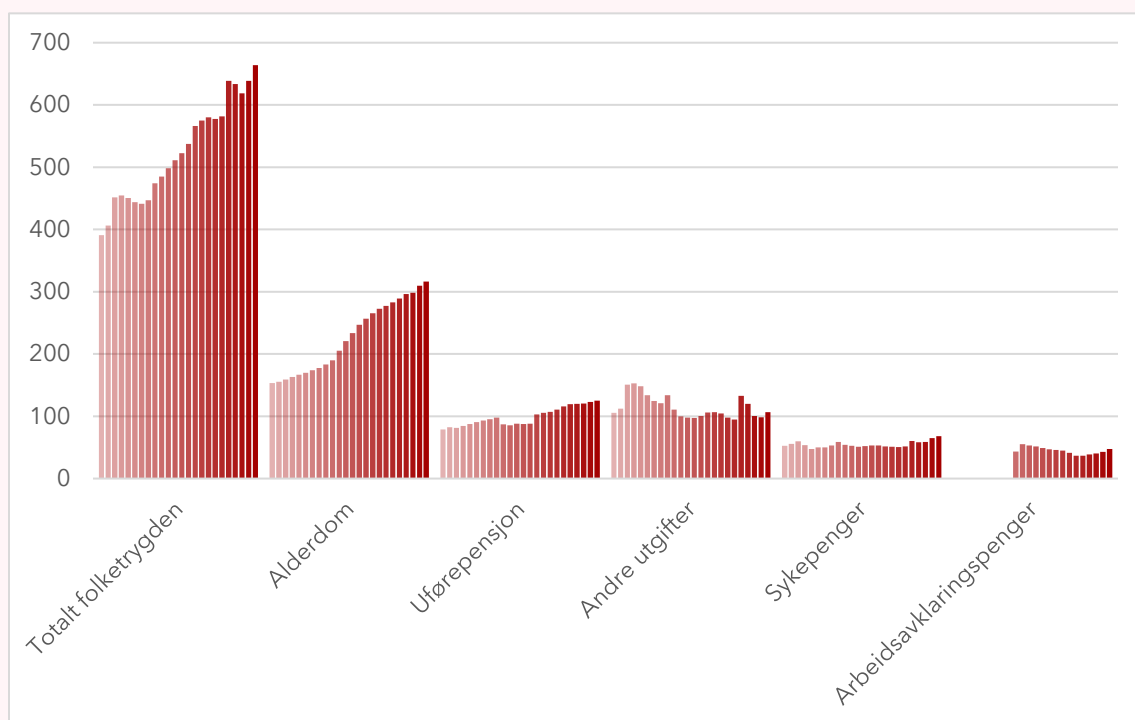
Kilde: Riksrevisjonen (Statsregnskapet).

Innenfor folketrygden er det særlig utgifter til alderdom som har økt mye. Utgiftsveksten innenfor folketrygden er nærmere omtalt i faktaboksen nedenfor.

Faktaboks 4 Utgifter til folketrygden

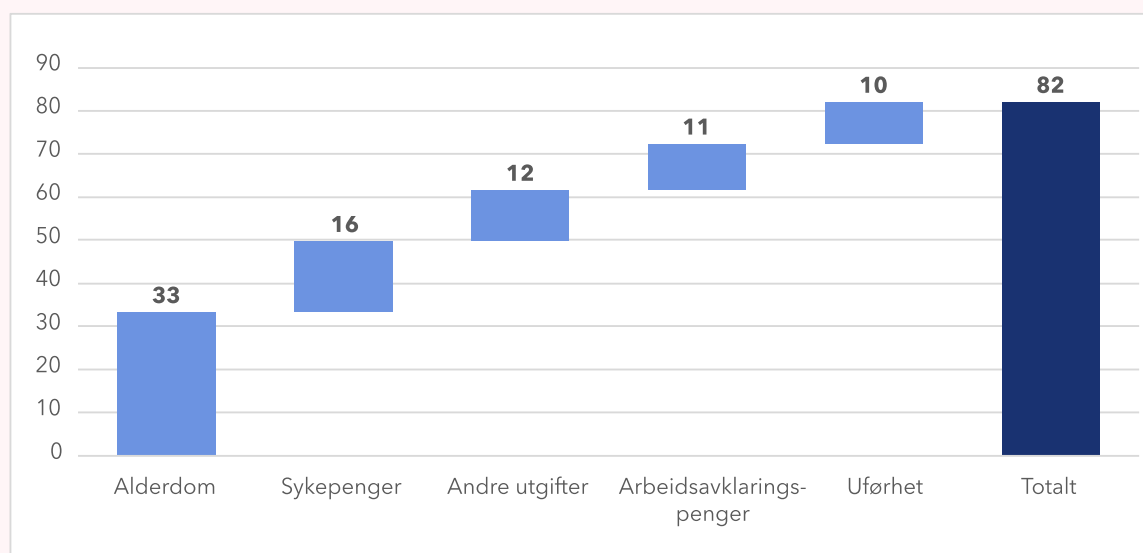
Utgifter til folketrygden har i faste 2024-kroner økt fra 391 milliarder kroner i 2001 til 664 milliarder kroner i 2024. Utgifter knyttet til alderdom utgjør omtrent halvparten av utgiftene til folketrygden og over halvparten av økningen i perioden, se figur B.

Figur B Utvikling i utgifter til folketrygden totalt og fordelt på ulike områder, 2001–2024. Tall i milliarder faste 2024-kroner

Fra 2019 til 2024 har de samlede utgiftene til folketrygden økt med 82 milliarder faste 2024-kroner. Utgiftene knyttet til alderdom, sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd har alle økt i samme periode, se figur C.

Figur C Økning i utgifter til ulike områder i folketrygden fra 2019 til 2024. Tall i milliarder faste 2024-kroner

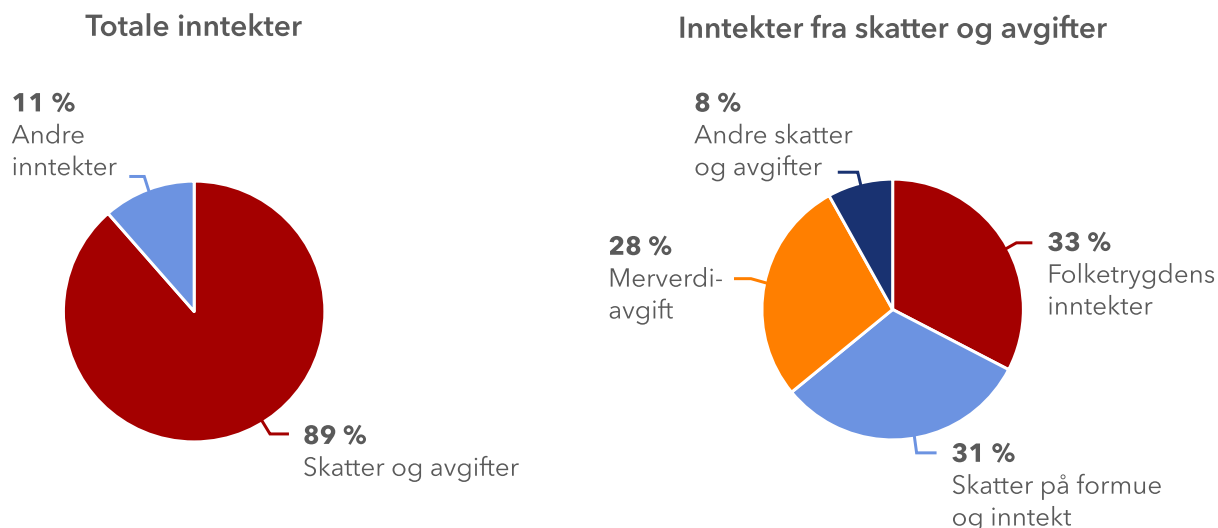

Kilde: Riksrevisjonen.

Svakere vekst i inntektene enn i utgiftene i statsregnskapet¹⁶

De totale inntektene i statsregnskapet utgjorde 2 952 milliarder kroner i 2024, jf. kapittel 3.1. Utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner var de samlede inntektene på 1 573 milliarder kroner i 2024. Inntektene består i all hovedsak av innbetalte skatter og avgifter. Skatt på formue og inntekt utgjorde 31 prosent av skatter og avgifter, se figuren nedenfor.

Figur 15 Inntekter i statsregnskapet i 2024. Andel av totale inntekter*

Kilde: Riksrevisjonen (Statsregnskapet)

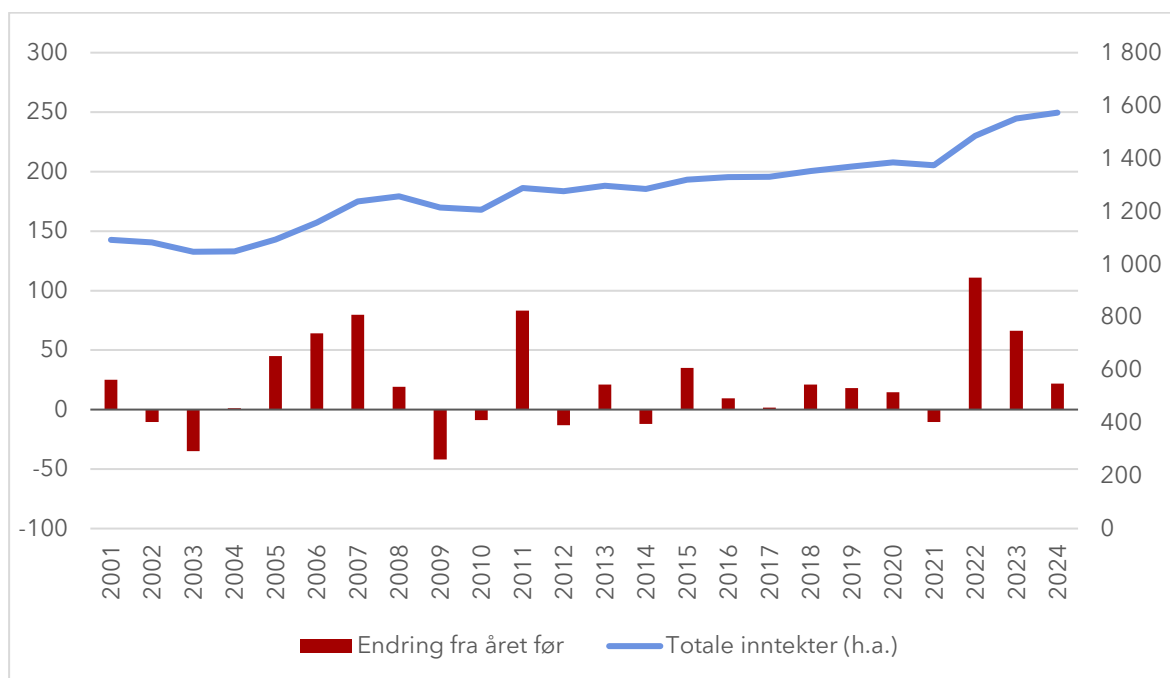
*Utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner.

Økningen i bruken av fondsmidler har ført til at inntektene i statsregnskapet har økt mindre enn utgiftene. I faste kroner har det variert fra år til år om inntektene har økt eller avtatt, men samlet sett har inntektene økt med 481 milliarder faste kroner fra 2001 til 2024, se figuren nedenfor. Den største økningen kom i perioden 2021–2024, da bruken økte med til sammen 199 milliarder faste 2024-kroner. Den store økningen forklares blant annet av store utbytter blant personlige skatteyttere i 2021 som følge av varslede endringer i utbytteskatten i 2022, økte skatteinntekter fra kraftselskapene i forbindelse med de høye strømprisene i 2022 og økninger i grunnrenteskattesatsen.¹⁷ Til sammenligning økte de samlede inntektene i statsregnskapet med 282 milliarder faste 2024-kroner i tjueårsperioden 2001–2021.

¹⁶ Inntektene i dette avsnittet viser brutto inntekter på statsregnskapet, ikke offentlige inntekter i sin helhet. Endringer i inntekter over tid og fra år til år kan skyldes strukturelle omlegginger av organisering av tjenestetilbudet/-produksjonen mellom stat, fylker og kommuner, samt budsjetekniske endringer som endring til eller fra nettobudsjettering for virksomheter.

¹⁷ Se en mer detaljert beskrivelse av veksten i inntektene i statsregnskapet i 2022 i [Rekord for selskapsskatten i 2022 – SSB](#), [Rekordstore utbytter i 2021 ga sterk vekst i skatteinntektene – SSB](#) og [Vekst i statens inntekter fra personskatt i 2022 – SSB](#).

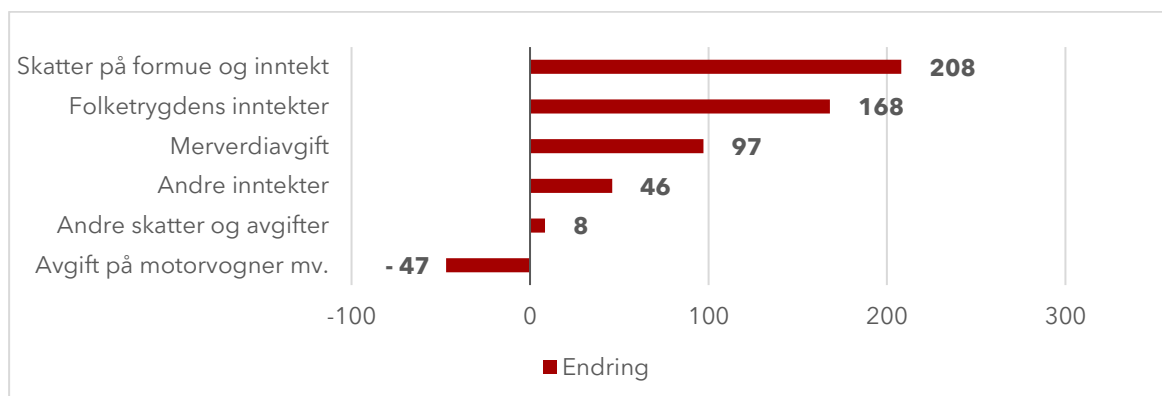
Figur 16 Inntektene i statsregnskapet.* Vekst (venstre akse) og nivå (høyre akse). Tall i milliarder faste 2024-kroner

Kilde: Riksrevisjonen (Statsregnskapet). * Inntekter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner.

Den største økningen i inntektene i perioden 2001 til 2024 har kommet fra skatt på formue og inntekt, mens inntektene fra avgifter på motorvogner var lavere i 2024 enn i 2001, målt i faste 2024-kroner, se figuren nedenfor. Reduksjonen i inntektene fra avgifter på motorvogner mv. skyldes hovedsakelig at elbilandelen har økt markant i den norske bilparken samtidig som det er betydelig lavere avgifter ved kjøp og eierskap av elbiler enn for hybridbiler og biler som bruker petroleumsbasert drivstoff.¹⁸

Figur 17 Endring i inntekter i statsregnskapet fra 2001 til 2024.* Tall i milliarder faste 2024-kroner

Kilde: Riksrevisjonen (Statsregnskapet). * Inntekter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner.

¹⁸ Skatteutvalget fra 2022 (NOU 2022: 20) peker i tillegg på at gjennomsnittlig årlig samlet avgift på eie og bruk har blitt redusert med 3 200 2022-kroner per kjøretøy i perioden 2007–2022.

Faktaboks 5 Samfunnsøkonomiske konsekvenser av endringer i skatter og avgifter

Økninger eller reduksjoner i skatteinntektene endrer statens evne til å finansiere offentlig vare- og tjenesteproduksjon. Endringer i skatte- og avgiftssatser er politiske prioriteringer med samfunnsøkonomiske konsekvenser. Dette følger av at skatter kan føre til at konsumenter og produsenter blir stilt overfor ulike priser. Slike ulikheter, såkalte skattekiller, vil vri produksjons- og konsumbeslutningene slik at økonomien påføres et effektivitetstap. I tillegg er skatter og avgifter kostbare å innkreve fordi skatteinnkrevingen og -kontrollen i seg selv krever offentlige bevilgninger.¹⁹

Skatteutvalget fra 2022 (NOU 2022: 20) foreslår betydelige skattelettelser på arbeid som i hovedsak finansieres fra merverdiavgift, økt beskatning av bolig og høye pensjoner, grunnrenteskatter og avgifter på helse- og miljøskadelige aktiviteter. Utvalget foreslår også en delvis veksling mellom formuesskatt og skatt på arv. På lengre sikt anslår utvalget at forslagene samlet sett vil gi økt proveny. Utvalget anbefaler at det økte provenyet blir benyttet til å redusere skattesatsene på brede skattegrunnlag.

Kilde: Finansdepartementet (R-109/21) og NOU 2022: 20 Et helhetlig skattesystem.

Bruk av fondsmidler har finansiert både økte utgifter og reduserte inntekter

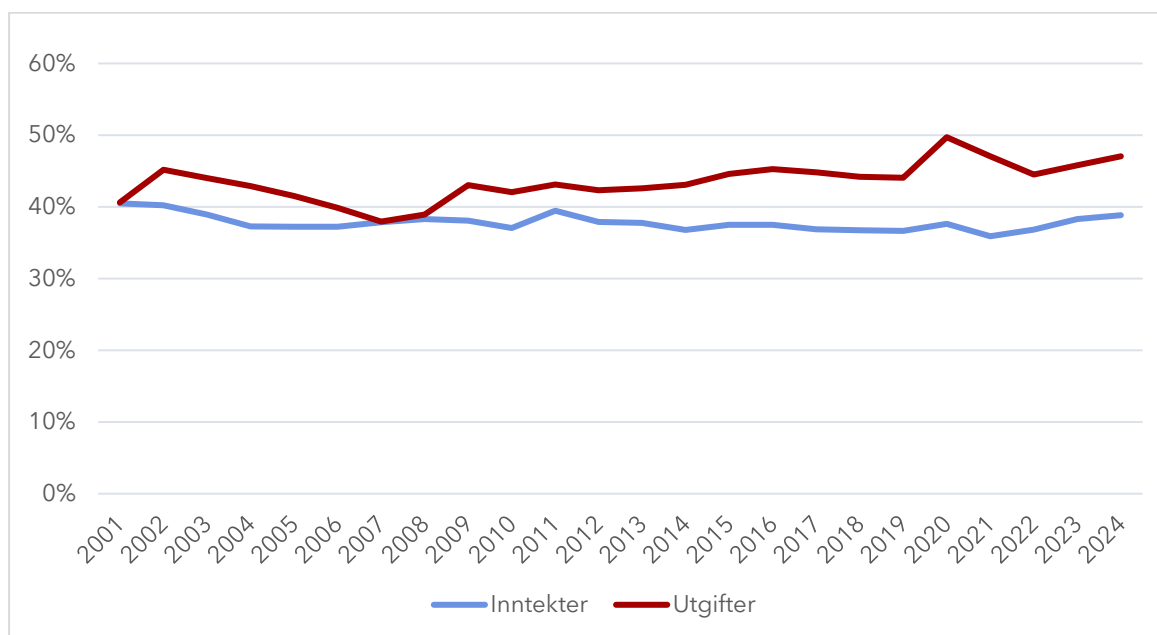
I perioden 2001–2024 har bruken av fondsmidler økt kraftig. Bruken har finansiert både økte utgifter og reduserte skatte- og avgiftsinntekter i statsregnskapet. En måte å illustrere dette på er å se på hvordan utgiftene og inntektene i statsregnskapet endrer seg, sammenlignet med utviklingen i verdiskapingen i norsk fastlandsøkonomi (BNP for Fastlands-Norge). Når inntektene og utgiftene vokser i takt med BNP, kan man forenklet si at skattetrykket og omfanget av offentlig tjenesteproduksjon er uendret i norsk økonomi.²⁰

Utgiftene i statsregnskapet har over tid økt mer enn veksten i verdiskapingen i norsk fastlandsøkonomi. I 2001 utgjorde utgiftene i statsregnskapet 41 prosent av BNP for Fastlands-Norge, mens andelen i 2024 hadde økt til 47 prosent, se figuren nedenfor. Samtidig har inntektene blitt noe redusert som andel av BNP for Fastlands-Norge.

¹⁹ I R-109/21 *Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser* er det definert at skattefinansieringskostnaden i samfunnsøkonomiske analyser av statlige tiltak er den marginale kostnaden ved å hente inn en ekstra skattekrone. Skattefinansieringskostnaden er satt til 20 øre per krone innkrevet til å finansiere og drifte investeringen.

²⁰ For at dette skal gi et riktig bilde, må det forutsettes at alle deler av økonomien (inkludert sammensetningen av befolkningen) utvider seg i takt med BNP, slik at alle forholdstall holdes uendret. Det er ikke en realistisk antakelse, og dette er derfor en svært forenklet måte å framstille problemstillingen på. Se en mer detaljert analyse i for eksempel Meld. St. 2 (2024–2025) *Revidert nasjonalbudsjett 2025*.

Figur 18 Inntekter og utgifter i statsregnskapet som andel av BNP for Fastlands-Norge.* I prosent

Kilder: Riksrevisjonen (statsregnskapet) og Statistisk sentralbyrå.

*Inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner. BNP for Fastlands-Norge i markedsverdi.

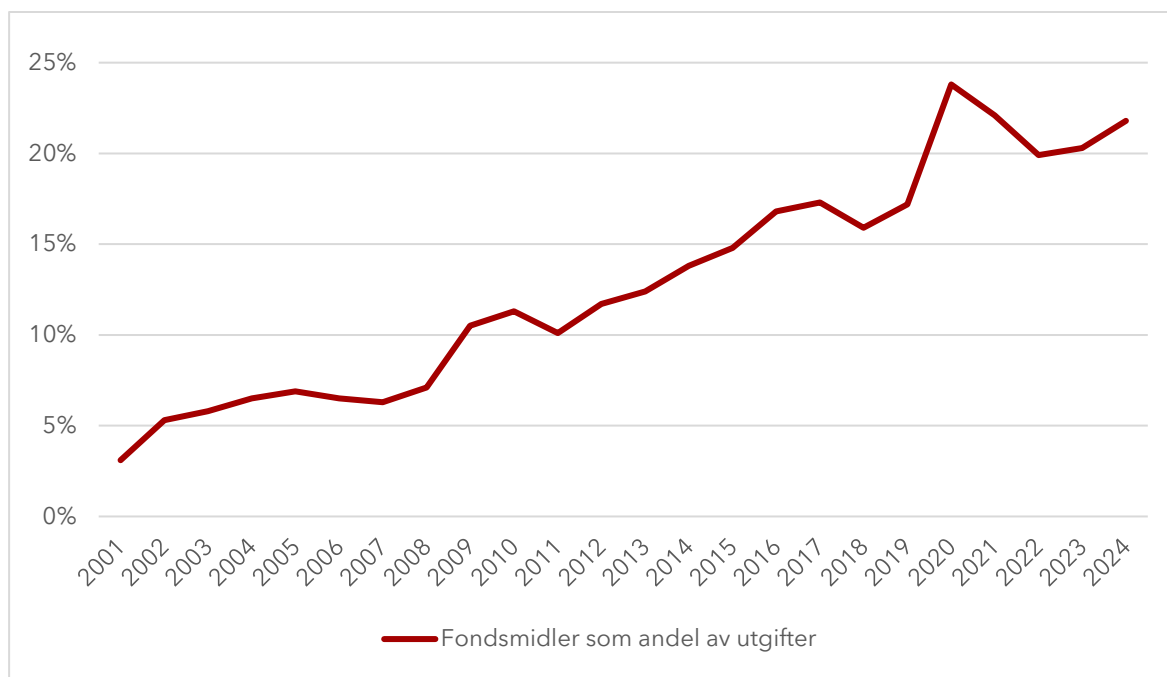
Ser vi summen av inntekter og utgifter på statsregnskapet i sammenheng og over tid, har det oljekorrigerte underskuddet som andel av BNP for Fastlands-Norge økt, fra om lag fem prosent i 2002 til åtte prosent i 2024. Med unntak av perioden under koronapandemien er nivået i 2024 det høyeste nivået noensinne.

3.4.5 Statsregnskapet er stadig mer avhengig av overføringer fra Statens pensjonsfond utland for å gå i balanse

Bruk av fondsmidler betyr stadig mer for finansieringen av utgiftene i statsregnskapet

Bruken av fondsmidler har økt relativt til utgiftene i statsregnskapet. Uttak fra fondet finansierer i 2024 mer enn en femtedel av utgiftene i statsregnskapet utenom overføringer til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner, se figuren nedenfor. I 2025 (etter revidert budsjett, men før nysaldering) vil fondsmidler finansiere mer enn en fjerdedel av utgiftene.

Figur 19 Bruk av fondsmidler* som andel av utgifter i statsregnskapet. I prosent**

Kilde: Finansdepartementet (Revidert nasjonalbudsjett 2025). * Strukturelt oljekorrigert underskudd.

** Utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner.

Statsregnskapet har blitt mer og mer avhengig av bruk av fondsmidler for å gå i balanse. Det gjør at finansieringen av den norske velferdsstaten i stadig større grad er sårbar for utviklingen i internasjonale finansmarkeder. Et varig fall i verdien av Statens pensjonsfond utland vil gi betydelige utfordringer for statens evne til å holde statsregnskapet i balanse uten å bryte med handlingsregelen.

Betydelig usikkerhet om fondets framtidige verdi

Det er stor usikkerhet rundt hvor mye Statens pensjonsfond utland vil være verdt i framtiden, og dermed hvor mye vi kan bruke av fondet uten å forringe verdien. Alle de tre elementene som historisk har bidratt til høyere fondsverdi, jf. avsnitt 3.4.4, er usikre. Det kan ikke utelukkes at inntektene fra petroleumsvirksomheten kan utvikle seg svakere enn ventet, eller at endringer i kronekursen reduserer verdien av Statens pensjonsfond utland målt i norske kroner. Den største usikkerheten handler imidlertid om den framtidige verdien av Statens pensjonsfond utland som følge av at avkastningen på fondets investeringer kan bli lav eller til og med negativ i perioder. Referanseforløpet i Perspektivmeldingen ser i hovedsak bort fra denne usikkerheten, men usikkerheten framheves som en risiko. Erfaringer fra tidligere finanskriser viser at markedsverdier kan falle raskt og mye dersom rammebetingelsene i verden endrer seg eller pessimisme brer om seg. Selv om fondets investeringer er bredt plassert i ulike land, markeder og næringer, vil også verdien av Statens pensjonsfond utland kunne falle brått og mye dersom det oppstår store, globale kriser. Handlingsregelen gir en viss skjerming mot store svingninger i offentlig pengebruk, men hvor mye midler som er tilgjengelig for uttak innenfor handlingsregelen, vil bli direkte påvirket av et stort verdifall.

3.4.6 Bruken av fondsmidler bidrar ikke til å redusere framtidens utfordringer

Redusert bruk av fondsmidler kunne redusert framtidig inndekningsbehov

Verdien av Statens pensjonsfond utland har økt mye over flere år. Så langt har det økte handlingsrommet for bruk av fondsmidler i stor grad blitt brukt ved at bruken av fondsmidler har økt kraftig.

Dersom veksten i bruken av fondsmidler hadde vært lavere, ville det økt avsetningene i fondet og dermed økt grunnlaget for framtidig verdiøkning, gitt fortsatt positiv realavkastning på sikt. Lavere bruk av fondsmidler i dag ville redusert inndekningsbehovet i finanspolitikken framover, alt annet likt.

Ut fra en forventning om at det vil bli behov for innstramminger i framtiden, vil det å begrense uttak av midler fra fondet i dag kunne ha stor verdi for framtiden. Dette er i tråd med det OECD påpekte i sin gjennomgang av norsk økonomi i 2024.²¹ Gjennomgangen konkluderte blant annet med at Norge vil ha stor nytte av å innføre et flerårig budsjetttrammeverk, og at finanspolitikken burde strammes mer inn allerede nå, med henvisning til framskrivningene som viser at handlingsrommet for finanspolitikken vil bli betydelig mindre i framtiden.

Økt oljepengebruk skaper framtidige bindinger

Det er et gode å ha et stort statlig fond og mulighet for å overføre midler fra fondet årlig for å dekke opp for nye utgiftsøkninger og/eller skatte- og avgiftsreduksjoner. Slike økte utgifter eller reduserte inntekter vil imidlertid ofte ha en langsiktig virkning og kan være krevende å reversere. Samtidig vil beslutninger om økte utgifter eller reduserte inntekter kunne framstå som mindre krevende for beslutningstakerne å ta når utgiftene på marginen ikke umiddelbart må dekkes av økte skatter eller reduksjon i andre utgifter, men kan dekkes av å trekke på et fond som framstår som veldig stort.

3.4.7 Statsrådets svar

Statsråden svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til Finansministerens svar.](#)

3.4.8 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen merker seg at finansministeren uttaler: «At Riksrevisjonen nå legger fram en analyse som setter søkelys på den langsiktige bærekraften i statens finanser og utfordringer som Finansdepartementet beskrev i perspektivmeldingen, vil være verdifullt både for politiske beslutningstakere og offentligheten.»

²¹ OECD (2024). [OECD Economic Surveys: Norway 2024.](#)

4 Revisjon av årsregnskapene

4.1 Årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

4.1.1 Konklusjoner

Riksrevisjonen mener at med unntak av ti er alle årsregnskapene for departementene og underliggende virksomheter i all vesentlighet riktige.

- 220 av 230 årsregnskap er i all vesentlighet uten vesentlige feil og mangler.
- 10 årsregnskap kan inneholde vesentlige feil og mangler: Nav, Forsvaret, Forsvarsbygg, Direktoratet for medisinske produkter, Folkehelseinstituttet, Kriminalomsorgsdirektoratet, Svalbards miljøvernfond, Mattilsynet, Havforskningsinstituttet og Statens vegvesen.
- Ved revisjon av fem årsregnskaper har vi avdekket andre forhold, som er omtalt i revisjonsberetningene.

Med utgangspunkt i revisjonen av årsregnskapene har vi to nye saker om

- Sametingets lånegaranti – kritikkverdig
- Navs tilgangskontroller og logging – ikke tilfredsstillende

4.1.2 Bakgrunn

Riksrevisjonen har ansvar for å revidere alle årsregnskapene som departementene, de statlige virksomhetene og andre regnskapspliktige enheter i staten har avlagt.

Målet med revisjonene er å bekrefte at årsregnskapene ikke inneholder vesentlige feil, verken regnskapsmessige feil eller misligheter. Våre konklusjoner for hvert enkelt årsregnskap blir presentert i en revisjonsberetning som sendes til virksomhetene og offentliggjøres sammen med årsrapporten. Alle regnskapspliktige virksomheter i staten som Riksrevisjonen reviderer, har mottatt en revisjonsberetning.

🔍 **Vesentlige feil og mangler i årsregnskapet** innebærer at feil og mangler, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet. *Kilde: Riksrevisjonsloven § 4-3 første ledd og ISSAI 200 Prinsipper for finansiell revisjon.*

Dersom revisor anser det som nødvendig å kommunisere et annet forhold enn dem som er presentert eller beskrevet i regnskapet, skal revisor tilføye et avsnitt om «andre forhold» i revisjonsberetningen. Dette er forhold som kan være relevante for brukernes forståelse

av den gjennomførte revisjonen, revisorens oppgaver og plikter eller revisjonsberetningen.

- 🔍 **Revisjonsberetningen inneholder** resultatet av revisjonen av årsregnskapet og vurderingen av årsrapporten, og eventuelt andre forhold Riksrevisjonen har tatt opp med virksomheten ved revisjon av årsregnskapet. *Kilde: Riksrevisjonsloven § 4-5.*

En fullstendig oversikt over de reviderte årsregnskapene følger i vedlegg 1.

4.1.3 220 av 230 årsregnskap er uten vesentlige feil og mangler

Årsregnskapet skal gi et grunnlag for Stortingets kontroll med hvordan bevilgningene er disponert, og for analyser av virksomhetens aktiviteter. Pålitelig regnskapsinformasjon er et viktig virkemiddel for å sikre åpenhet om hvordan offentlige midler brukes, og at folk har tillit til forvaltningen.

For 2024 har vi revidert 230 årsregnskap. Revisjonen viser at årsregnskapene i hovedsak er utarbeidet og avlagt i tråd med kravene i økonomiregelverket for staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet om utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap og krav fra det overordnede departementet.

Vi har kontrollert om årsregnskapene viser virksomhetens disponible bevilgninger for 2024, regnskapsførte utgifter og inntekter for 2024, samt eiendeler og gjeld per 31. desember 2024.

Innen 2027 skal alle virksomheter i staten i tillegg presentere et periodisert regnskap i tråd med statlige regnskapsstandarder (SRS). For 2024 var det i alt 110 virksomheter som presenterte regnskapet sitt etter disse standardene. Vi har kontrollert om disse årsregnskapene er presentert i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Videre har vi kontrollert at forvalterne av statlige fond har avlagt eget årsregnskap for fond i tråd med regelverket.

4.1.4 Antall årsregnskap som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap hvor vi har påpekt at det kan være vesentlige feil og mangler, de siste fem årene, fordelt på de enkelte departementene.

Tabell 9 Antall årsregnskap som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
AID	0	0	0	0	1
BFD	0	0	0	0	0
DFD	-	-	-	-	0

ED	0	0	0	0	0
FIN	0	0	0	1	0
FD	1	0	0	2	2
HOD	0	0	1	1	2
JD	0	0	1	1	1
KLD	0	0	0	1	1
KDD	0	0	1	0	0
KUD	0	0	1	0	0
KD	0	1	1	0	0
LMD	0	0	0	0	1
NFD	0	1	1	1	1
SD	0	2	0	0	1
UD	0	0	0	0	0
SMK	0	0	0	0	0
Stortinget	0	0	0	0	0
Totalt	1	4	6	7	10

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2023–2024) Tillegg 1, (2024–2025) og (2025–2026).

4.1.5 Ti årsregnskaper kan inneholde vesentlige feil og mangler

For 2024 har vi avgitt revisjonsberetning med forbehold for 10 av 230 årsregnskap.

I revisjonen må vi i stor grad bygge på intern kontroll som er etablert for transaksjoner i regnskapet. Dersom det er svakheter i denne internkontrollen, kan vi ikke uttale oss om aktuelle beløp i regnskapet er uten vesentlige feil og mangler. Dette gjelder for seks av revisjonsberetningene.

Vi har også gitt forbehold fordi det er feil i bokføring i eksternfinansierte prosjekter og bygge- og anleggsprosjekter, fordi det er benyttet feil regnskapsprinsipp for bokføring, fordi det ikke avsatt korrekt i regnskapet for usikre forpliktelser, og fordi inntekter er bokført som feil type inntekter.

Nav / Arbeids- og velferdsetaten (Arbeids- og inkluderingsdepartementet)

Vi kan ikke bekrefte utbetalinger av 475 milliarder kroner til tilskudd og stønader på grunn av betydelige svakheter i internkontrollen i datasystemene for alderspensjon, uføretrygd, avtalefestet pensjon og foreldrepenger.

Se nærmere omtale i kapittel 7.4.2.

Forsvaret (Forsvarsdepartementet)

Vi kan ikke bekrefte varebeholdninger på grunn av svakheter i den interne kontrollen for å følge opp varebeholdninger. I tillegg har Forsvaret ikke avsatt korrekt i regnskapet for usikre forpliktelser og anvender feil regnskapsprinsipp for bokføring av forskudd til leverandører.

Se nærmere omtale i kapittel 12.4.2.

Forsvarsbygg (Forsvarsdepartementet)

Påløpte kostnader og tilhørende inntekter fra bevilgning i bygge- og anleggsprosjekter er bokført feil.

Se nærmere omtale i kapittel 12.4.3.

Direktoratet for medisinske produkter (Helse- og omsorgsdepartementet)

Innbetalinger for prosjekter og tjenester og gebyrinntekter er bokført feil.

Se nærmere omtale i kapittel 13.4.2.

Folkehelseinstituttet (Helse- og omsorgsdepartementet)

Vi kan ikke bekrefte bokførte beløp for kjøp, salg og beholdning av vaksiner, på grunn av feil og svakheter i varelagersystemet SD2.

Se nærmere omtale i kapittel 13.4.3.

Kriminalomsorgsdirektoratet (Justis- og beredskapsdepartementet)

Vi kan ikke bekrefte de regnskapsførte inntektene fra arbeidsdriften, på grunn av svakheter i rutiner for å sikre at alt kreditt- og kontantsalg blir registrert og bokført i regnskapet.

Se nærmere omtale i kapittel 14.4.2.

Svalbards miljøvernfond (Klima- og miljødepartementet)

Vi kan ikke bekrefte de regnskapsførte gebyrinntektene, på grunn av svakheter i internkontrollrutiner som skal sikre at alle gebyrinntekter fra tilreisende med turistskip blir registrert og bokført.

Se nærmere omtale i kapittel 15.4.2.

Mattilsynet (Landbruks- og matdepartementet)

Vi kan ikke bekrefte alle bokførte inntekter fra gebyrer på grunn av svakheter i internkontroll som skal sikre korrekt inntektsføring av gebyrer for grensekontroller.

Se nærmere omtale i kapittel 19.4.2.

Havforskningsinstituttet (Nærings- og fiskeridepartementet)

Vi kan ikke bekrefte bokførte inntekter og utgifter for eksternfinansiert virksomhet, på grunn av manglende sporbarhet til prosjektregnskapet. Det er også mangler i føring av innbetalte forskudd til balansen og avregning av inntekter i forhold til utgifter.

Se nærmere omtale i kapittel 20.4.2.

Statens vegvesen (Samferdselsdepartementet)

Billettinntekter og tilskudd er bokført med brutto beløp i kontantregnskapet, mens faktisk utbetaling, kontantstrømmen, er et nettobeløp.

Se nærmere omtale i kapittel 21.4.2.

4.1.6 Ved revisjon av fem årsregnskaper har vi avdekket andre forhold, som er omtalt i revisjonsberetningene

I revisjonen av årsregnskapene for 2024 har Riksrevisjonen tatt opp andre forhold som har kommet fram i revisjonen, men som ikke har betydning for vår konklusjon om årsregnskapet.

- 🔍 **Andre forhold i revisjonsberetningen.** Riksrevisjonen kommuniserer med brukerne av regnskapet gjennom revisjonsberetningen. Vesentlige forhold som har kommet fram i revisjonen av årsregnskapet, blir omtalt under delen *Andre forhold*. Et eksempel er dersom det gjennom vurdering av årsregnskapsoppstillingene blir avdekket og konstatert vesentlig brudd på bevilgningsreglementet.

Andre forhold har blitt omtalt i revisjonsberetningen til Arbeids- og velferdsetaten, Barneverns- og helsenemnda, Kriminalomsorgsdirektoratet, Internasjonalt reindriftssenter og Norsk nukleær dekommisjonering. Forholdene framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 10 Andre forhold i revisjonsberetningen for 2024

Virksomhet	Bestemmelse	Begrunnelse
Arbeids- og velferdsetaten (Arbeids- og inkluderingsdepartementet)	Bevilgningsreglementet § 5	Vi har gjennom revisjon av årsregnskapet avdekket at Nav for 2024 har vesentlige uhjemlede merutgifter under flere kapitler og poster. Se nærmere omtale i kapittel 7.5.

Barneverns- og helsenemnda (Barne- og familiedepartementet)	Ettårs- og kontantprinsippet i bevilgnings- reglementet § 3 og bestemmelser om økonomistyring i staten punkt punkt 3.7.3.1 og 5.3.5.2 første ledd bokstav c om at betaling normalt ikke skal skje før levering har funnet sted	Vi har gjennom revisjon av årsregnskapet avdekket at Barneverns- og helsenemnda har forskuddsbetalt 8 811 887 kroner for aktiviteter i digitaliseringsprosjektet i 2025, i samsvar med avtale om forhåndsfakturering. Se nærmere omtale i kapittel 8.5.
Kriminalomsorgsdirektoratet (Justis- og beredskapsdepartementet)	Forskrift om bokføring §§ 5-3-2 og 5-3-14, forskrift om krav til kassasystemer § 2-5 og bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.5 og 5.4.6	Vi har gjennom revisjon av årsregnskapet avdekket at Kriminalomsorgsdirektoratet har brudd på regler om krav til kassasystemer for salgsinntekter. Se nærmere omtale i kapittel 14.5.
Internasjonalt reindriftssenter (Kommunal- og distriktsdepartementet)	Bevilgnings- reglementet § 5	Vi har gjennom revisjon av årsregnskapet avdekket at Internasjonalt reindriftssenter for 2024 har et uhjemlet merforbruk på 4,4 millioner kroner. Se nærmere omtale i kapittel 16.5.
Norsk nukleær dekommisjonering (Nærings- og fiskeridepartementet)	Bevilgnings- reglementet § 6 første ledd	Vi har gjennom revisjon av årsregnskapet avdekket at Norsk nukleær dekommisjonering har pådratt staten forpliktelser utover fullmakten fra Stortinget for å inngå kontrakt om opprydding ved Søve gruver. Se nærmere omtale i kapittel 20.5.

Kilde: Revisjonsberetningene.

4.1.7 Med utgangspunkt i revisjon av årsregnskapene har vi to nye saker med kritikk

- Sametinget har gitt lånegaranti i strid med gjeldende regelverk – kritikkverdig. Se kapittel 24.2.
- Nav har ikke etablert tilgangskontroller og logging i tråd med kravene i økonomiregelverket – ikke tilfredsstillende. Se kapittel 7.6.

Del 2:

Statsministerens kontor og departementene

5 Tverrgående saker

5.1 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

5.1.1 Konklusjon

Riksrevisjonen avslutter saken.

Vi har tidligere fulgt opp revisjonen fra 2019 i 2021 og 2022.

Vår oppfølging i 2025 viser at departementene nå har fjernet all overprising av de kontrollerte tjenestene.

Ansvarlige departementer: Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet.

5.1.2 Opprinnelig sak

Vi gjennomførte i 2019 en tverrgående revisjon av om gebyrfinansieringen av offentlige tjenester var i samsvar med Stortingets forutsetninger. Resultatene fra revisjonen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2020–2021).

Riksrevisjonen mente det var kritikkverdig²² at Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet fastsetter for høye gebyrer på offentlige tjenester.

Kritikken ble begrunnet slik:

- Brukerne av de kontrollerte tjenestene måtte betale 627 millioner kroner mer enn det tjenestene kostet.
- Omfanget av overprisede gebyrer ble ikke omtalt i statsbudsjettet – overprisen på 627 millioner kroner ble en skjult skatt.
- En fjerdedel av de kontrollerte gebyrinntektene ble feilaktig presentert som skatter og avgifter i rapporteringen til statsregnskapet. Dette bidro til at styringsinformasjonen ikke ble ensartet.

Riksrevisjonen anbefalte Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet å

²² Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer: svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- følge opp at gebyrfinansieringen av offentlige tjenester følger forutsetningene i rundskriv R-112 om at brukeren ikke skal bli belastet mer enn hva tjenesten koster
- informere Stortinget om eventuelle overprisede tjenester og omfanget av disse i forslag til statsbudsjett

Riksrevisjonen anbefalte i tillegg Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet å

- følge opp at rapporteringen av gebyrinntektene til statsregnskapet blir ensartet, slik at informasjonsgrunnlaget kan brukes som styringsinformasjon og for statistikk-, analyse- og sammenligningsformål

Videre anbefalte Riksrevisjonen at Finansdepartementet

- følger opp at Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) klargjør retningslinjene for hvordan gebyrene skal presenteres i virksomhetenes årsregnskap

Stortingets behandling

En samlet kontroll- og konstitusjonskomite sluttet seg til Riksrevisjonens kritikk og ba departementene om å ta utgangspunkt i reell prising når de skulle utarbeidet statsbudsjettet for 2022. Komiteen forventet at Riksrevisjonens anbefalinger ville følges, og ga følgende føringer for de enkelte departementene:

- **Finansdepartementet**

Komiteen viste til Riksrevisjonens anbefalinger og sluttet seg til disse. Komiteen la til grunn at departementet ville justere gebyrsatsene der det var nødvendig.

- **Justis- og beredskapsdepartementet**

Komiteen merket seg at selv om gebyrene var satt ned betydelig for 2021, ville tjenestene fortsatt være overpriset. Komiteen forventet at gebyrene for 2022 ville være i tråd med regelverket.

- **Kommunal- og moderniseringsdepartementet**

Komiteen stilte seg bak Riksrevisjonens anbefalinger og la til grunn at departementet ville justere gebyrsatsene der det var nødvendig.

- **Samferdselsdepartementet**

Komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens anbefalinger og ba Samferdselsdepartementet om å følge opp disse.

Kilde: Innst. 176 S (2020–2021), jf. stortingsvedtak 19. januar 2021.

Oppfølgingssak i Dokument 1 (2022–2023)

Vi fulgte opp revisjonen i 2021–2022 og rapporterte status til Stortinget i Dokument 1 (2022–2023) høsten 2022.

Vi konkluderte da med at vi ville følge saken videre, med følgende begrunnelse:

- Brukerne ble fortsatt belastet for mer enn det koster å produsere tjenestene. Det var for 2022 budsjettet med totalt 518,1 millioner kroner i overpris for de kontrollerte tjenestene.
- Informasjonen til Stortinget om de overprisede tjenestene var blitt bedre, men var ikke fullstendig.

Rapportering til statsregnskapet om gebyrinntekter framstår fremdeles som skatter og avgifter og gir ikke ensartet styringsinformasjon.

Stortingets behandling av den første oppfølgingssaken

Komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens konklusjoner og var enige i at Riksrevisjonen skulle følge saken videre.

Kilde: Innst. 163 S (2022–2023), jf. stortingsvedtak 9. februar 2023.

Oppfølgingssak i Dokument 1 (2023–2024)

Vi fulgte opp revisjonen igjen i 2022–2023 og rapporterte status til Stortinget i Dokument 1 (2023–2024) høsten 2023.

Vi konkluderte da med at vi fremdeles ville følge saken videre, og mente det var kritikkverdig at gebyrbelagte offentlige tjenester fremdeles var betydelig overpriset. Brukerne ble fortsatt belastet for mer enn det koster å produsere tjenester. For 2023 var det budsjettet med totalt 741,5 millioner kroner i overpris for de kontrollerte tjenestene. I 2022 var overprisen 518,1 millioner kroner. Det innebar en økning på 223,4 millioner kroner, eller over 40 prosent, fra 2022 til 2023.

Riksrevisjonen anbefalte igjen Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet å

- følge opp at brukerne av gebyrfinansierte offentlige tjenester ikke blir belastet for mer enn hva tjenesten koster

Stortingets behandling av den andre oppfølgingssaken

Komiteen stilte seg bak Riksrevisjonens konklusjoner og kritikk, sluttet seg til Riksrevisjonens anbefalinger og var enige i at Riksrevisjonen skulle følge saken videre.

Kilde: Innst. 176 S (2023–2024), jf. stortingsvedtak 8. februar 2024.

5.1.3 Departementenes oppfølging

Vi har undersøkt departementenes informasjon i budsjettforslagene for 2024 og 2025, jf. Prop. 1 S og Prop. 1 LS. Budsjettforslagene ble vedtatt i Stortinget i tråd med regjeringens forslag, i henholdsvis desember 2023 og desember 2024.

Analysene viser at det for 2024 var budsjettert med til sammen 450 millioner kroner i overpris på gebyrbelagte offentlige tjenester. Det vil si at brukerne betaler mer enn det koster å produsere tjenestene. Overprisen gjelder

- utleggsforretninger hos Politiet – 329,3 millioner kroner
- tjenesten Løsøreregisteret i Brønnøysundregistrene – 103 millioner kroner
- dagprøvekjennermerke, påskiltingsgebyr og typegodkjenning i Statens vegvesen – 15,6 millioner kroner
- operative sertifikater og teoriprøver i Luftfartstilsynet – 1,7 millioner kroner

For tjenesten tinglysing i Kartverket ble gebyrinntektene for 2024 og 2025 budsjettert med et lavere beløp enn utgiftene. Det vil si at brukeren betaler mindre enn det koster for tjenesten.

For 2025 ble det ikke budsjettert med overpris for de kontrollerte tjenestene, jf. [Prop. 1 LS \(2024–2025\)](#), der Finansdepartementet gir følgende anslag:

Tabell 12.1 Anslag for gjenstående overprising av gebyrer. Mill. kroner

Kap.	Post	Dep.	Gebyrordning	Anslag 2024	Anslag 2025
3440	07	JD	Politidirektoratet – utleggsforretning	330	0
3904	01	NFD	Brønnøysundregistrene – løsøreregisteret	128	0
4320	02	SD	Statens vegvesen – gebyrer på trafikant- og kjøretøyområdet	15,6	0
Sum overprisede gebyrer				473,6	0

Kilde: Finansdepartementet.

Gebysatsene for operative sertifikater og teoriprøver i Luftfartstilsynet beregnes nå med utgangspunkt i en ny gebyrberegningsmodell som bruker data fra tidsregistreringssystem og relevante kostnader for å gi et riktig kostnadsgrunnlag, jf. Prop 1 S (2023–2024).

5.1.4 Riksrevisjonens vurdering

Vår oppfølging av revisjonen fra 2019 viser at det for 2024 fremdeles var overpris på flere gebyrbelagte tjenester. For 2025 ble det ikke budsjettert med overpris av de kontrollerte tjenestene.

Riksrevisjonen avslutter saken.

6 Statsministerens kontor

Statsministerens kontor (SMK) har ansvaret for å samordne og lede arbeidet i regjeringen.²³

6.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Statsministerens kontor er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

6.1.1 Bevilgningsregnskapet for Statsministerens kontor for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

444,5

MILLIONER KRONER

INNTEKTER

25,3

MILLIONER KRONER

²³ Jf. regjeringen.no.

6.2 Statsregnskapet for Statsministerens kontor er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Statsministerens kontors ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Statsministerens kontor har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

6.3 Statsregnskapets nøkkeltall på Statsministerens kontors område

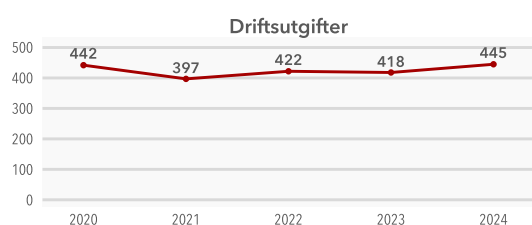
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Statsministerens kontors område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

6.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Statsministerens kontors utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Statsministerens kontors andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 20 SMKs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

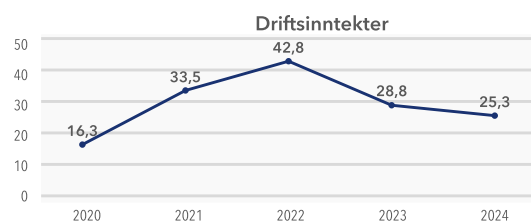

Kilde: Statsregnskapet.

SMKs utgifter består av *driftsutgifter*, og i 2024 utgjorde disse 445 millioner kroner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 21 SMKs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter gjelder erstatning for utgifter i rettssaker under Regjeringsadvokaten. Inntektene vil variere etter saksomfanget det enkelte år.

6.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔍 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

For 2024 har Statsministerens kontor brukt 23,7 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift), noe som utgjør 5,1 prosent. Tabellen nedenfor viser denne mindreutgiften.

Tabell 11 SMKs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	468	445	24	5,1 %
Totalt	468	445	24	5,1 %

Kilde: Statsregnskapet.

Rundt halvparten av mindreutgiften gjelder Regjeringsadvokaten.

Inntekter

I 2024 er Statsministerens kontors samlede inntekter 3 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 13,8 prosent. Tabellen nedenfor viser denne merinntekten.

Tabell 12 SMKs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	22	25	3	13,8 %
Totalt	22	25	3	13,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntektene gjelder erstatning for utgifter i rettssaker for Regjeringsadvokaten.

- 🔍 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindretgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.

Statsministerens kontor har overført 18,8 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

6.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Statsministerens kontors eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024. Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

- 🔍 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Tabell 13 SMKs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-14

Kilde: Statsregnskapet.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet. Kilde: DFØ.

6.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av to årsregnskaper på Statsministerens kontors ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at begge årsregnskapene for Statsministerens kontor i all vesentlighet er riktig avlagt.

6.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Statsministerens kontors ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 14 SMKs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

7 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) har ansvar for politikken knyttet til arbeidsmarked, arbeidsmiljø, innvandring og inkludering, pensjoner og velferd.²⁴

7.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Nav, er i all vesentlighet riktige.
- Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: uhjemlede merutgifter i Nav.

Vi har ny sak om

- manglende internkontroll i databaser for utbetaling av stønader og tilskudd i Nav – ikke tilfredsstillende.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ny sak om

- stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler – kritikkverdig.

Vi har fulgt opp tidligere sak om

- forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra SPK og Nav – saken avsluttes.

7.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

658

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

3,2

MILLIARDER KRONER

²⁴ Jf. regjeringen.no.

7.2 Statsregnskapet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med forbehold om bevilgnings- og kapitalregnskapet som gjelder regnskapet til Nav.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig, med forbehold om 448 milliarder kroner fra årsregnskapet for Nav.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig, med forbehold om virkningen av mellomværende med statskassen under Nav.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

7.2.1 Usikkerhet om tallene fra årsregnskapet for Nav

Riksrevisjonen har tatt forbehold om bevilgnings- og kapitalregnskapet på Arbeids- og inkluderingsdepartementets område fordi svakheter i internkontrollen i vesentlige IT-systemer skaper usikkerhet om tallene fra årsregnskapet for Nav. Nav har fått revisjonsberetning med forbehold om årsregnskapet fordi vi ikke kan bekrefte 475 milliarder kroner i utbetalinger av tilskudd og stønader, jf. punkt 7.4.2 nedenfor.

Tallene fra årsregnskapet for Nav utgjør en så vesentlig del av statsregnskapet på departementets ansvarsområde at vi tar forbehold om bevilgnings- og kapitalregnskapet er korrekt.

7.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

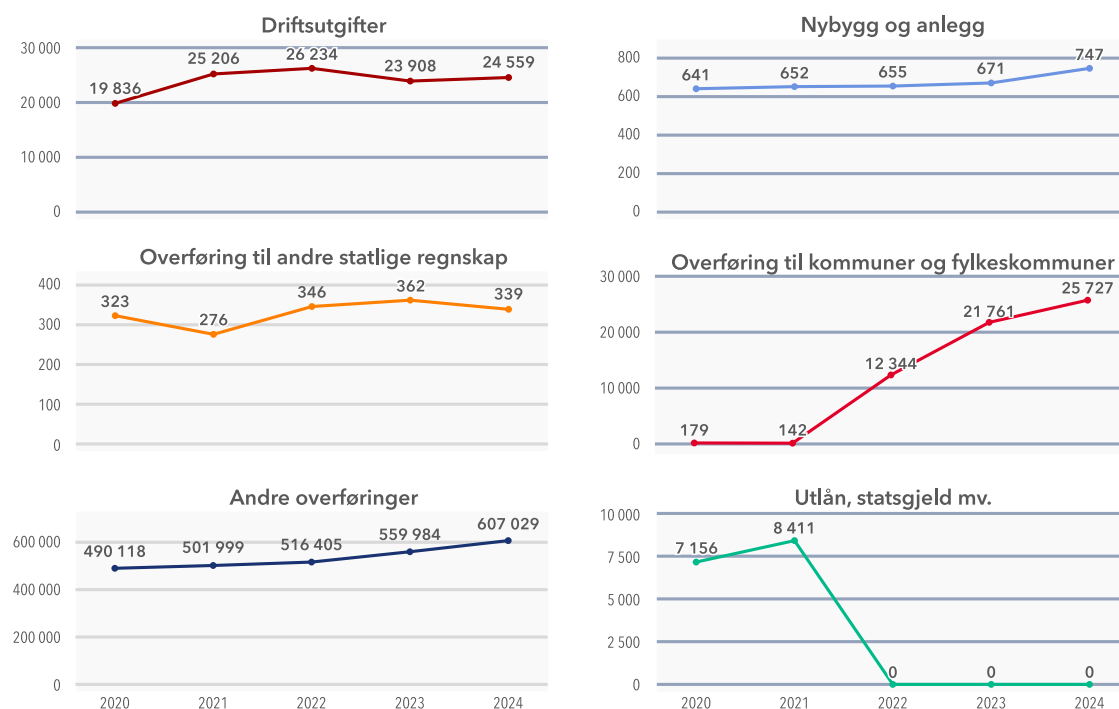
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Arbeids- og inkluderingsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31.desember 2024

7.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Arbeids- og inkluderingsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 22 AIDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for utgifter til arbeidsmarkedstiltak og folketrygdens utgifter til dagpenger, sykepenger, arbeidsavklaringspenger og utbetalinger til uførhet og alderdom. Departementet har derfor den største utgiftsandelen av statsbudsjettet. Utgifter til folketrygden på departementets ansvarsområde utgjør i 2024 591 milliarder kroner og rapporteres under *andre overføringer* i statsregnskapet. I 2023 var det tilsvarende beløpet 546 milliarder kroner.

De største ordningene under folketrygden på Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde i 2024 er

- alderdom – 316 milliarder kroner (mot 297 milliarder kroner i 2023)
- uførhet – 125 milliarder kroner (mot 118 milliarder kroner i 2023)
- sykepenger – 68 milliarder kroner (mot 62 milliarder kroner i 2023)
- arbeidsavklaringspenger – 47 milliarder kroner (mot 41 milliarder kroner i 2023)
- dagpenger – 13 milliarder kroner (mot 10 milliarder kroner i 2023)

Folketrygdens utgifter har økt for alle disse fra 2023 til 2024.

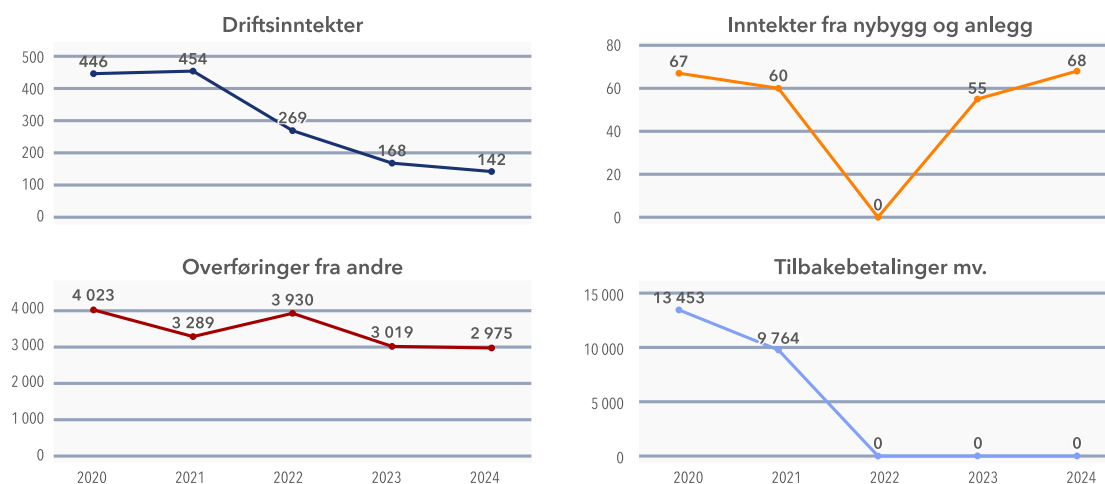
Driftsutgiftene har i perioden økt jevnt, bortsett fra i 2023 hvor det var en nedgang på 2,3 milliarder kroner fra året før. Ifølge regnskapet kommer en vesentlig del av nedgangen fra reduserte driftsutgifter som gjelder tilskudd til Statens pensjonskasse.

Departementets *overføring til kommuner/fylkeskommuner* har økt vesentlig i fra 2022 til 2024. Av regnskapet går det fram at dette gjelder nye utgifter til bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere og til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Utlån, statsgjeld mv. gjelder i sin helhet boliglånsordningen i Statens pensjonskasse, som ble overført til Kommunal- og distriktsdepartementet 1. januar 2022. Derfor har departementet ingen føringer på *utlån, statsgjeld mv.* i perioden 2022–2024.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 23 AIDs inntekter 2020-2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter har hatt en jevn nedgang i perioden.

Overføringer fra andre har gått både opp og ned i perioden. De siste to årene har overføringene vært på omtrent samme nivå. Av beløpet på 3 milliarder kroner i 2024 er 1,4 milliarder kroner innkreving av feilutbetalinger, 0,9 milliarder kroner er refusjon av utgifter ved yrkesskade, og 0,3 milliarder kroner er dividende fra statsgaranti for lønnskrav ved konkurs.

Inntekter fra nybygg og anlegg gjelder i sin helhet Statens pensjonskasse på kapittel 5470 post 30 *Avsetning til investeringsformål*. I 2022 hadde Statens pensjonskasse ingen bevilgninger for slike avsetninger.

Tilbakebetalinger mv. gjelder i sin helhet boliglånsordningen i Statens pensjonskasse, som ble overført til Kommunal- og distriktsdepartementet fra 2022. Derfor har departementet ingen føringer på *tilbakebetalinger mv.* i perioden 2022–2024.

7.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔗 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024 Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, er det på ansvarsområdet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet for 2024 samlet sett brukt 1 190 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 15 AIDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	25 597	24 559	1 038	4,1 %
Nybygg og anlegg	785	747	38	4,8 %
Overføring til andre statlige regnskap	339	339	-	-
Overføring til kommuner/ fylkeskommuner	26 398	25 727	671	2,5 %
Andre overføringer	606 472	607 029	-557	-0,1 %
Totalt	659 591	658 401	1 190	0,2%

Kilde: Statsregnskapet.

Under *andre overføringer* er det i hovedsak utbetalinger til dagpenger, arbeidsavklaringspenger, uførhet og grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv. under folketrygden som gir de største utslaget på merutgiften, jf. punkt 7.4.2 nedenfor om årsregnskapet for Nav. Utbetaling til sykepenger har en mindreutgift som reduserer merutgiften totalt sett.

Mindreutgiften for *driftsutgifter* gjelder hovedsakelig at driftsutgifter for Arbeids- og velferdsetaten har vært 0,4 milliarder kroner lavere enn budsjettet, og at tilskudd til Statens pensjonskasse har vært 0,4 milliarder kroner mindre enn budsjettet.

Mindreutgiften under *overføring til kommuner/fylkeskommuner* gjelder hovedsakelig lavere utbetaling av tilskudd til bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere enn budsjettet.

Inntekter

I 2024 er Arbeids- og inkluderingsdepartementets samlede inntekter 86 millioner kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt), noe som utgjør 2,6 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreinntekter fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 16 AIDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	144	142	-2	-1,3 %
Inntekter nybygg og anlegg	55	68	13	22,7 %
Overføringer fra andre	3 072	2 975	-97	-3,2 %
Totalt	3 271	3 185	-86	-2,6 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreinntekten for *driftsinntekter* gjelder blant annet gebyrer for kjemikaliekontroll under Arbeidstilsynet hvor det var budsjettet med 5 millioner kroner mens det er regnskapsført 0 kroner. Samtidig har inntekter fra gebyrer for byggesaksbehandling blitt regnskapsført med 2 millioner kroner mer enn budsjettet.

Mindreinntekten under *overføringer fra andre* gjelder i hovedsak innkreving av feilutbetalinger på 112 millioner kroner, som var lavere enn budsjettet.

- 🔔 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har overført 677 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

7.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Arbeids- og inkluderingsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. *Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 17 AIDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Ordinære fond (eiendeler)	51
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	734
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-7 487
Statskassens mellomværende med forvaltningsbedriftene	-202
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-51
Virksomheter med særskilte fullmakter	-159

Kilde: Statsregnskapet.

Departementets avsatte midler i *ordinære fond* gjelder Statens pensjonskasses fond. Fondet er aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden og består utelukkende av statlige midler. Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under *kontolån fra ordinære fond*.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet. *Kilde: DFØ.*

Departementets *faste kapital i forvaltningsbedrifter* gjelder Statens pensjonskasse Forvaltningsbedrift.

Virksomheter med særskilte fullmakter gjelder forpliktelser departementet har overfor Statens arbeidsmarkedsinstitutt.

Om reguleringsfond og garanti for pensjonstrygder forvaltet av Maritim pensjonskasse

Maritim pensjonskasse (MPK) er en offentlig tjenstepensjonsordning etablert ved *lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs*. Ordningen skal være selvfinansierende. Overskudd legges til pensjonstrygdens reguleringsfond og underskudd dekkes av fondet. Per 31. desember 2024 var saldo i fondet nærmere 1 milliard kroner. Dette fondet inngår ikke i statens kapitalregnskap.

Etter lovens § 8 er trygden garantert av staten. Garantien inntreffer når reguleringsfondet går tomt. Det er ikke satt noen beløpsmessig ramme for statens garantiansvar, og garantien inngår ikke i pliktig rapportering etter bevilgningsreglementet § 13.

7.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Nav, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av elleve årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av ett, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Navs årsregnskap kan inneholde vesentlige feil og mangler.

7.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 18 AIDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	0	1

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet for 2024 som kan inneholde vesentlige feil og mangler.

7.4.2 Nav – revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte 475 milliarder kroner i utbetalinger

Nav har fått revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte 475 milliarder kroner i utbetalinger av tilskudd og stønader. Av dette beløpet gjelder 448 milliarder kroner bevilgningsregnskapet for pensjon og uførhet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet, og 27 milliarder kroner gjelder bevilgningsregnskapet for foreldrepenger for Barne- og familiedepartementet.

Beløpet fordeler seg på følgende ytelser:

- alderdom – 316 milliarder kroner
- avtalefestet pensjon (AFP) – 4 milliarder kroner
- etterlatte – 3 milliarder kroner
- krigspensjon – 0,1 milliarder kroner
- uførhet – 125 milliarder kroner
- foreldrepenger – 27 milliarder kroner

Forbeholdet i revisjonsberetningen gjelder også mellomværende med statskassen og følgende noter til regnskapet:

- Note 9 – Fordringer ytelser vurdert for tilbakekreving
- Note 10 – Fordringer AFP/tilleggpensjoner
- Note 11 – Andre fordringer
- Note 16 – Gjeld til tilskuddsforvaltningen og andre overføringer fra staten
- Note 17 – Interne avregninger
- Note 19 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Årsaken til at vi ikke har kunnet gi disse bekreftelsene, er betydelige svakheter i internkontrollen i datasystemene for alderspensjon, avtalefestet pensjon, uføretrygd og foreldrepenger. Det er i 2024 ikke tilstrekkelig dokumentasjon på om det er gjort endringer i databasene for disse ytelsene. Vi har derfor ikke vært i stand til å fastslå om beløpene er uten regnskapsmessig vesentlig feil.

7.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: uhjemlede merutgifter i Nav

🔍 **Andre forhold i revisjonsberetningen.** Riksrevisjonen kommuniserer med brukerne av regnskapet gjennom revisjonsberetningen. Vesentlige forhold som har kommet fram i revisjonen av årsregnskapet, blir omtalt i delen *Andre forhold*. Et eksempel er om det gjennom vurdering av årsregnskapsoppstillingene blir avdekket og konstatert vesentlig brudd på bevilgningsreglementet.

Revisjonen av årsregnskapet for Nav viser uhjemlet merforbruk i strid med bevilgningsreglementet § 5 på budsjettkapitlene for

- arbeidsmarkedstiltak, tiltak for arbeidssøkere – 237 millioner kroner.
- grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.
 - tilskudd til biler – 132,5 millioner kroner
 - bedring av funksjonsevne, hjelpemidler – 58,6 millioner kroner
 - høreapparater – 53,8 millioner kroner

Bruddet på bevilgningsreglementet innebærer at merforbruket ikke har hjemmel i budsjettvedtak i Stortinget.

Forholdet har ingen betydning for vår konklusjon om Navs årsregnskapsoppstillinger.

7.6 Manglende internkontroll i databaser for stønader og tilskudd i Nav

7.6.1 Konklusjoner

Nav har i 2024 betydelige svakheter i internkontrollen i databaser for alderspensjon, uføretrygd, avtalefestet pensjon og foreldrepenger. Etablerte tilgangskontroller og logging oppfyller ikke kravene i økonomiregelverket.

Svakhetene har ført til at det ikke er mulig å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis i revisjonen av årsregnskapet til Nav. Nav har derfor fått revisjonsberetning med forbehold.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

7.6.2 Overordnet vurdering

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Nav ikke har etablert tilgangskontroller og logging i databaser i datasystemene for alderspensjon, uføretrygd, avtalefestet pensjon og foreldrepenger i tråd med kravene i økonomiregelverket.

7.6.3 Bakgrunn

I revisjonen av årsregnskapet må vi i stor grad bygge på intern kontroll som er etablert for transaksjoner i regnskapet. Svakheter i internkontrollen vil kunne føre til at vi ikke kan uttale oss om aktuelle beløp i regnskapet er uten vesentlige feil og mangler. Slik intern kontroll omfatter også tilgangskontroller, sporbarhet og logging i hjelpesystemene til regnskapssystemet, jf. bestemmelser om økonomistyring i staten (økonomibestemmelsene) punkt 4.3 og 4.4.

7.6.4 Nav har betydelige svakheter i databaser - tilgangskontroller og logging oppfyller ikke gjeldende krav

Revisjonen av årsregnskapet til Nav viser betydelige svakheter i internkontrollen i datasystemene for beregning av stønader og tilskudd. Svakhetene gjelder saksbehandlingssystemene for alderspensjon, uføretrygd, avtalefestet pensjon og foreldrepenger, og de har gjort det umulig å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for regnskapslinjene som gjelder utbetalinger på totalt 475 milliarder kroner, jf. punkt 7.4.2. Beløpet utgjør utbetalinger av tilskudd og stønader knyttet til:

- alderdom – 316 milliarder kroner

- utførhet – 125 milliarder kroner
- avtalefestet pensjon (AFP) – 4 milliarder kroner
- etterlatte – 3 milliarder kroner
- krigspensjon – 0,1 milliarder kroner
- foreldrepenger – 27 milliarder kroner (BFD)

Vi har derfor ikke vært i stand til å fastslå om disse beløpene er uten regnskapsmessig vesentlige feil. Vi har av samme grunn heller ikke vært i stand til å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for hvordan dette kan påvirke mellomværende med statskassen og følgende noter:

- Note 9 – Fordringer ytelser vurdert for tilbakekreving
- Note 10 – Fordringer AFP/tilleggspensjoner
- Note 11 – Andre fordringer
- Note 16 – Gjeld til tilskuddsforvaltningen og andre overføringer fra staten
- Note 17 – Interne avregninger
- Note 19 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Arbeids- og velferdsetaten (Nav) har over tid arbeidet med å modernisere IT-systemene i etaten. I rapporten om den årlige revisjonen og kontrollen for budsjettåret 2013, Dokument 1 (2014–2015), rapporterte Riksrevisjonen om vesentlige utfordringer med moderniseringen av IT-systemene. Kontroll- og konstitusjonskomiteen behandlet saken i Innst. 272 S (2014–2015) og fattet følgende vedtak:

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme sak om beslutningsgrunnlag for Prosjekt 2 som skal beskrive hva som skal leveres, fremdrift og økonomiske forutsetninger. Stortinget ber samtidig regjeringen presentere rammene for den videre strategien for modernisering av Navs IKT-systemer med hensyn til fremdrift og økonomiske forutsetninger.

Moderniseringen av IT-systemene i Nav gjelder blant annet forsystemer til økonomisystemene, som er underlagt krav i statens økonomiregelverk. Revisjonen viser kontrollsvakheter som innebærer brudd på økonomiregelverkets krav til sikkerhet og sporbarhet, jf. økonomireglementet §14 og økonomibestemmelsene punkt 4.3.6.

I tidligere stortingsproposisjoner og tildelingsbrev er det presisert at sikkerhet og beredskap er blant Navs samfunnskritiske funksjoner. Moderniseringsprogrammet har derfor egne krav til robusthet i IKT-systemene.

Funnene i revisjonen viser etter vår vurdering at etatens IT-systemer ikke systematisk følger opp internkontrollen. Revisjonen viser at svakhetene gjelder både eldre og nyutviklede systemer.

Forholdet er tatt opp i brev til Arbeids- og inkluderingsdepartementet (pensjon og uføretrygd) og Barne- og familiedepartementet (foreldrepenger). Barne- og

familiedepartementet legger til grunn at Arbeids- og inkluderingsdepartementet svarer på vegne av begge departementene.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet opplyser at det for alle nye løsninger som utvikles på moderne teknologi er satt krav til blant annet loggføring og personlig identifikasjon i tråd med god praksis for informasjonssikkerhet.

Departementet mener at svakheten som Riksrevisjonen har pekt på i forbindelse med revisjon av årsregnskapet, gjelder manglende bruk av funksjonalitet i databaser og ikke funksjonaliteten i de nyutviklede systemene. Manglende bruk av funksjonalitet i databaser har ført til at etaten ikke har hatt tilstrekkelig loggføring og tilgangskontroll på databasenivå, jf. økonomibestemmelsene punkt 4.3.6.

Funksjonalitet for loggføring har ikke vært i bruk siden databasene ble etablert. Om systemene som er tatt opp i beretningen til Riksrevisjonen, opplyser departementet at det eldste av disse er fra 2018. Manglende bruk gjelder flere databaser i arbeids- og velferdsetaten, også databaser som er basert på ny teknologi som applikasjonsplattformen NAIS.

Saksbehandlingssystemet for foreldrepenger ble utviklet i 2018. Revisjonen viser tilsvarende svakheter i internkontrollen i databasen til dette systemet som i saksbehandlingssystemet for pensjoner. Nav har ikke kunnet dokumentere at krav til blant annet loggføring og personlig identifikasjon er i tråd med god praksis for informasjonssikkerhet og er systematisk gjennomført og fulgt opp.

7.6.5 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Arbeids- og inkluderingsdepartementet

- sikrer at Nav etterlever økonomiregelverkets krav til rutiner for sikkerhet og sporbarhet i etatens IT-portefølje, både for nyutviklede og eldre systemer.

7.6.6 Statsrådens svar

Statsrådens svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til arbeids- og inkluderingsministerens svar.](#)

7.6.7 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådens svar

Vi merker oss at statsråden ser alvorlig på svakhetene i internkontrollen for Navs databaser, og at departementet har lagt til grunn at svakhetene utbedres så raskt som mulig. Vi understreker betydningen av at sikkerhetsarbeidet i Navs moderniseringsprosjekt følges opp, herunder loggoppsett og rutiner for lagring av logger for databaser, slik at økonomiregelverkets krav til sikkerhet og sporbarhet blir etterlevd.

7.7 Stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler

7.7.1 Konklusjoner

Navs kontroll av utbetaling av stønad til ortopediske hjelpemidler oppfyller ikke kravene som er gitt i lov om folketrygd og reglement for økonomistyring i staten. Summen av fakturakontroller og kompenserende kontrolltiltak tilfredsstiller ikke kravene til en internkontroll som er tilpasset risiko og vesentlighet.

- Nav betalte 2,3 milliarder kroner i stønad for ortopediske hjelpemidler uten fakturakontroll i 2024.
- Navs kompenserende kontrolltiltak veier ikke opp for manglende fakturakontroll.
- Nav har betalt for hjelpemidler før vedtak er fattet, eller når mottaker har fått avslag på søknaden.
- Nav kontrollerer i liten grad om fakturerte kostnader for reparasjoner og justeringer er reelle.
- Nav har ikke krevd tilbake stønad som er utbetalt på uriktig grunnlag.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

7.7.2 Overordnet vurdering

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Navs kontroll av utbetaling av stønad til ortopediske hjelpemidler ikke oppfyller kravene som er gitt i lov om folketrygd og reglement for økonomistyring i staten. Det er også kritikkverdig at summen av fakturakontroller og kompenserende kontrolltiltak ikke tilfredsstiller kravene til en internkontroll som er tilpasset risiko og vesentlighet.

7.7.3 Bakgrunn for revisjonen

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om Nav oppfyller kravene til hvordan kontroll av utbetaling av stønad til ortopediske hjelpemidler skal gjennomføres.

Stønad til ortopediske hjelpemidler til enkeltpersoner forvaltes av Nav. Nav har inngått rammeavtaler med 17 ortopediske verksteder som produserer hjelpemidlene. Nav betaler stønaden direkte til verkstedene.

Figuren nedenfor gir en overordnet prosessbeskrivelse av saksbehandlingen i forbindelse med ortopediske hjelpemidler.

Figur 24 Prosessbeskrivelse for ortopediske hjelpemidler

Kilde: Nav, framstilt av Riksrevisjonen.

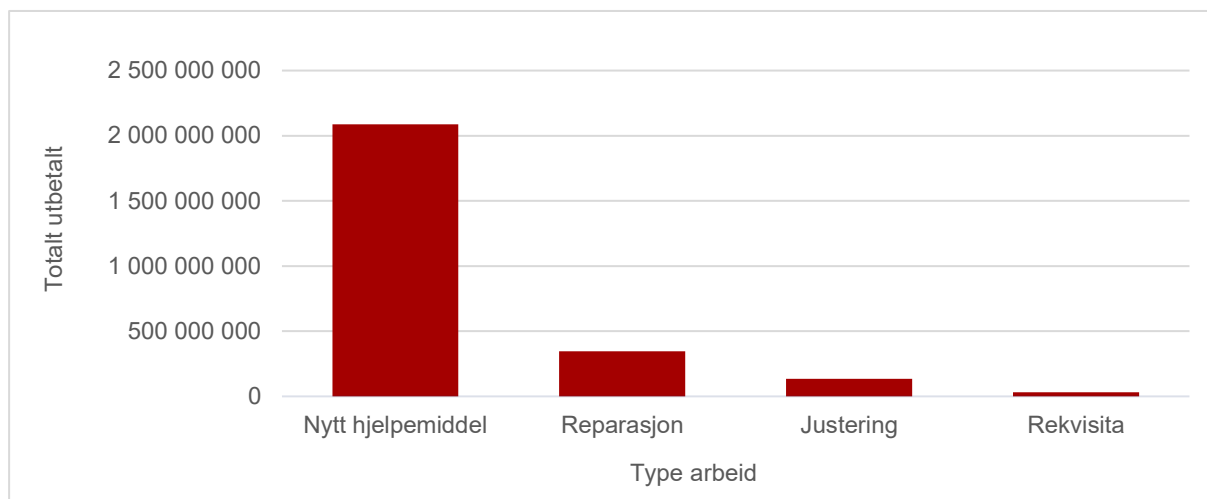
Nav skal gjennomføre en kontroll av fakturaer som en del av internkontrollen. Kontrollen skal forhindre styringssvikt, feil og mangler slik at økonomistyringen er organisert på en forsvarlig måte og utføres i samsvar med gjeldende lover og regler, og skal også undersøke om transaksjoner er i samsvar med underliggende forhold. Videre skal Nav etablere rutiner for etterkontroll. Etterkontrollen kan baseres på stikkprøver og skal sammen med kontroll av fakturaene være tilpasset virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet.²⁵

I 2024 mottok Nav over 280 000 fakturaer for ortopediske hjelpemidler og betalte 2,6 milliarder kroner i stønad. Stønaden går til nye ortopediske hjelpemidler, reparasjoner og justeringer av eksisterende hjelpemidler og rekvisita.

Figuren nedenfor viser hvordan kostnadene fordeler seg på de ulike kategoriene. I overkant av 2 milliarder kroner er utgifter til nye hjelpemidler, og 345 millioner kroner og 138 millioner kroner er fakturert for henholdsvis reparasjoner og justeringer av eksisterende hjelpemidler.

²⁵ Finansdepartementet. (2003). *Bestemmelser om økonomistyring i staten*: punkt 2.5.5.

Figur 25 Total utbetalt stønad i 2024, fordelt på type arbeid

Kilde: Nav, framstilt av Riksrevisjonen.

Saken er presentert i en egen rapport. Se www.riksrevisjonen.no.

7.7.4 Nav betalte 2,3 milliarder kroner i stønad for ortopediske hjelpemidler uten fakturakontroll i 2024

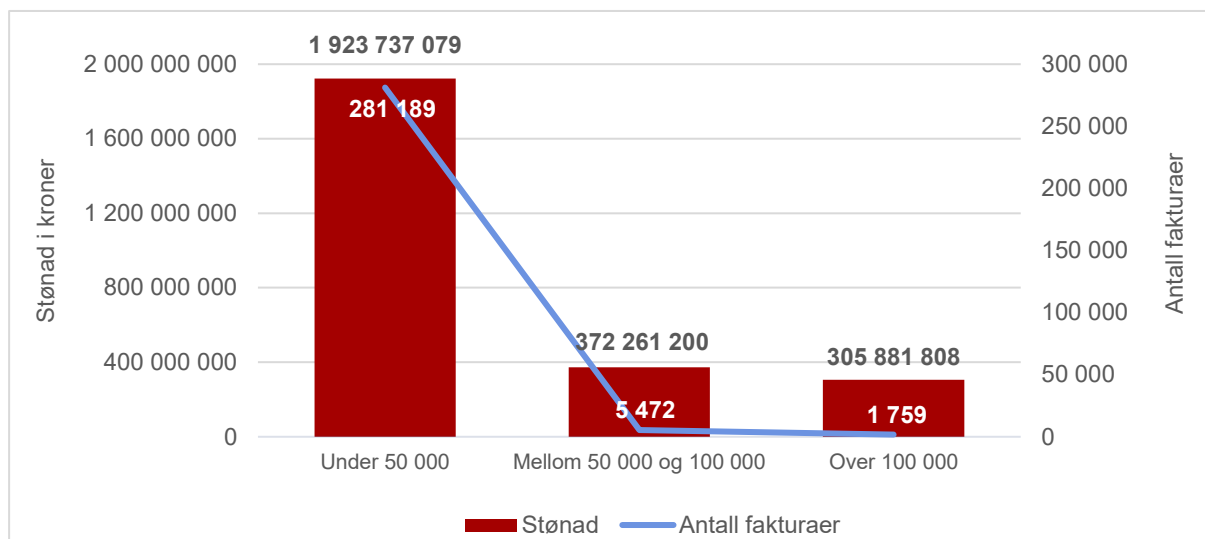
Nav skal gjennomføre en kontroll av fakturaer som en del av internkontrollen og attestere alle kostnader før utbetaling kan finne sted.²⁶

Ifølge de interne rutine i Nav skal alle fakturaer på over 100 000 kroner kontrolleres før godkjenning og betaling. For fakturaer på mellom 50 000 og 100 000 kroner skal det tas stikkprøver. Fakturaer på under 50 000 kroner skal godkjennes og betales uten kontroll av fakturagrunnlaget. Figuren nedenfor viser fordelingen av fakturaer og beløp innenfor hvert kontrollintervall.

Revisjonen viser at kun 0,6 prosent av alle fakturaene som Nav mottok for ortopediske hjelpemidler i 2024, har vært gjenstand for kontroll. Kontrollene er ikke dokumentert. Det betyr at Nav betalte fakturaer for 2,3 milliarder kroner uten noen kontroll av fakturagrunnlaget. Nav påser ikke at fakturaene samsvarer med det hjelpemiddelet som er bestilt, at det er fakturert i henhold til rammeavtalen, eller at hjelpemiddelet er mottatt.

²⁶ Finansdepartementet. (2003). *Bestemmelser om økonomistyring i staten*: punkt 2.5.5.

Figur 26 Total stønad og antall fakturaer i hvert kontrollintervall i 2024

Kilde: Nav, framstilt av Riksrevisjonen.

Navs system for behandling av fakturaer fra verkstedene er i vesentlig grad basert på tillit til at verkstedene fakturerer i henhold til forskrift²⁷ og rammeavtale. Navs fakturakontroll vil i svært begrenset grad avdekke feil i verkstedenes fakturagrunnlag.

7.7.5 Navs kompenserende kontrolltiltak veier ikke opp for manglende fakturakontroll

Nav skal etablere rutiner for etterkontroll. Kontrollen kan baseres på stikkprøver og skal sammen med transaksjonskontrollene være tilpasset virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet ved at man avveier disse mot kostnader ved kontrollene. Gjennomførte kontrollaktiviteter skal dokumenteres.²⁸

Revisjonen viser at Nav gjennomfører et begrenset omfang kontroller etter utbetaling. Nav har ikke benyttet den betydelige mengden tilgjengelige data i sitt statistikk- og fakturabehandlingssystem for å kontrollere kostnadene til ortopediske hjelpemidler.

Riksrevisjonen har avdekket tilfeller der verkstedene ikke fakturerer i henhold til betingelsene i rammeavtalen. Nav har ikke kompensert for manglende fakturakontroll med en etterkontroll som er tilpasset stønadsordningens risiko og vesentlighet.

Med internkontrollen som Nav har i dag, er det en risiko for at det kan forekomme feilfakturerings eller overprising.

²⁷ Forskrift om dekning av utgifter til proteser mv. (1997). Forskrift om stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler, brystprotese, ansiktsdefektprotese, øyeprotese og parykk (FOR-1997-04-18-336).

²⁸ Finansdepartementet. (2003). Bestemmelser om økonomistyring i staten: punkt 2.5.5.

7.7.6 Nav har betalt for hjelpemidler før vedtak er fattet, eller når mottaker har fått avslag på søknaden

Nav skal som hovedregel ha gjort vedtak om stønad før ortopediske hjelpemidler anskaffes.²⁹

Revisjonen viser at Nav ikke kontrollerer om det er fattet et vedtak i saken, eller om søknaden er avslått, før fakturaen betales. Nav er derfor helt avhengig av at verkstedene følger forskriften³⁰ og ikke sender faktura før de har mottatt bekreftelse fra Nav om at søknaden er innvilget. Nav har betalt fakturaer før vedtak har vært fattet, og der mottaker har fått avslag på søknad om ortopedisk hjelpemiddel.

Nav har ingen internkontroll som sikrer at det foreligger en innvilget søknad om ortopedisk hjelpemiddel før faktura betales.

7.7.7 Nav kontrollerer i liten grad om fakturerte kostnader for reparasjoner og justeringer er reelle

Nav skal sikre korrekt saksbehandling gjennom systemer, rutiner og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler.³¹

I 2024 fakturerte verkstedene Nav for reparasjoner og justeringer for i overkant av 483 millioner kroner. Av totalt 58 000 fakturaer som gjelder reparasjon eller justering, er 98 prosent på under 50 000 kroner og er dermed betalt uten fakturakontroll. Reparasjoner og justeringer har ingen fastsatte priser ut over timeprisen i rammeavtalen. Det fattes heller ikke nytt vedtak når et hjelpemiddel har behov for reparasjon eller justering.

Revisjonen viser at Nav ikke vurderer om en reparasjon eller justering er reell. De vurderer heller ikke om reparasjonen skulle vært dekket av garantiansvaret verkstedene har som følge av rammeavtalen med Nav.

Dette har blant annet medført at Nav har betalt fakturaer for reparasjon der kostnaden var vesentlig høyere enn fastpris for et tilsvarende nytt hjelpemiddel. I 2024 utgjorde dette 63 millioner kroner. Det er 36 millioner kroner mer enn prisen for tilsvarende nye hjelpemidler.

Det kan være tilfeller der et nytt hjelpemiddel med fastpris har behov for ombygging. Nav vurderer at ombyggingskostnaden er en del av den samlede prisen for det nye hjelpemiddelet. Nav kontrollerer ikke om den samlede prisen for nytt hjelpemiddel med ombygging overstiger kostnaden for reparasjonen.

²⁹ Forskrift om dekning av utgifter til proteser mv. (1997). Forskrift om stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler, brystprotese, ansiktsdefektprotese, øyeprotese og parykk (FOR-1997-04-18-336): § 10 første ledd.

³⁰ Forskrift om dekning av utgifter til proteser mv. (1997). Forskrift om stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler, brystprotese, ansiktsdefektprotese, øyeprotese og parykk (FOR-1997-04-18-336).

³¹ Finansdepartementet. (2003). Reglementet for økonomistyring i staten: § 14 og Finansdepartementet. (2003). Bestemmelser om økonomistyring i staten: punkt 2.4.

Videre viser revisjonen at Nav har betalt fakturaer for reparasjoner av nye hjelpemidler kort tid etter at de er ferdigstilt og utlevert til mottaker, uten å vurdere om reparasjonen er omfattet av verkstedets garanti.

Nav har ikke etablert en internkontroll som sikrer effektiv ressursbruk og forebygger og avdekker feil og mangler i verkstedenes fakturagrunnlag. Det er en risiko for at Nav betaler for reparasjoner og justeringer som skulle vært dekket av verkstedenes garanti. Det er også en risiko for at det fakturerte beløpet blir høyere enn nødvendig ved at verkstedene utfører en reparasjon som er dyrere enn et nytt hjelpemiddel.

7.7.8 Nav har ikke krevd tilbake stønad som er utbetalt på uriktig grunnlag

Nav skal kreve tilbake en feilutbetaling som er foretatt til behandlere, tjenesteytere eller andre etter en direkte oppgjørsordning.³²

Revisjonen viser at Nav ikke har krevd tilbake stønad i tilfeller der det er betalt for et ortopedisk hjelpemiddel på uriktig grunnlag. Dette inkluderer blant annet tilfeller der Nav har betalt for hjelpemidler med en pris som ikke er i henhold til rammeavtalen, og der mottakeren har fått avslag på søknaden om stønad.

Fakturakontrollen som Nav har etablert, innebærer at minst 97,5 prosent av fakturaene som mottas, ikke kontrolleres. Fakturaomfanget og kontrollen som er etablert, medfører stor sannsynlighet for at feilutbetalinger ikke blir avdekket og korrigert ved godkjenning av fakturaene eller oppdaget i ettertid.

I tilfeller der Nav oppdager feil ved kontroll av faktura er det ikke tilfredsstillende rutiner som sikrer at Nav mottar kreditnota for feilutbetalt stønad. Nav har ingen totaloversikt over kreditnotaene som verkstedene har blitt bedt om å sende, eller hvilken tilbakemelding verkstedene eventuelt har gitt.

Nav har ikke gode rutiner for tilbakekreving av utbetalte stønader til ortopediske hjelpemidler slik folketrygdloven krever.

7.7.9 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Arbeids- og inkluderingsdepartementet følger opp at Nav

- bruker tilgjengelige data for blant annet å gjennomføre etterkontroller av reparasjons- og ombyggingskostnader som avviker vesentlig fra gjennomsnittlig eller forventet kostnad
- gjør analyser av kostnader for artikler med variabel ressursinnsats for å sammenligne fakturerte timer og materialkostnader for like hjelpemidler mellom verkstedene
- vurderer å innføre et saksbehandlings- og fakturasystem som støtter etterlevelsen av økonomireglementets krav om internkontroll

³² Folketrygdloven. (1997). *Lov om folketrygd (LOV-1997-02-28-19)*: § 22-15 første ledd.

7.7.10 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til arbeids- og inkluderingsministerens svar.](#)

7.7.11 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

7.8 Oppfølging av forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra SPK og Nav

7.8.1 Konklusjon

Riksrevisjonen avslutter saken.

Riksrevisjonen vurderer at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har fulgt opp at Arbeids- og velferdsetaten (Nav) og Statens pensjonskasse (SPK) har gjennomført tiltak for å kommunisere på et klart og forståelig språk i sine vedtaksbrev, og at de tilbyr veiledning som er tilgjengelig og tilpasset brukerne.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

7.8.2 Opprinnelig sak

Målet med undersøkelsen var å kontrollere om Arbeids- og velferdsetaten (Nav) og Statens pensjonskasse (SPK) kommuniserer på et klart og forståelig språk i sine vedtaksbrev, og om de tilbyr veiledning som er tilgjengelig og tilpasset brukerne. Undersøkelsen var avgrenset til kommunikasjonen fra Nav og SPK til mottakere av alderspensjon og uføretrygd/uførepensjon.

Undersøkelsen ble rapportert i [Dokument 1 \(2023–2024\)](#).

Riksrevisjonen mente det ikke var tilfredsstillende at Nav i sine vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd ikke fulgte Språkrådets anbefalinger til klarspråk. Riksrevisjonen konkluderte med følgende:

- Nav skrev ikke alltid sine vedtaksbrev på et klart og forståelig språk.
 - I de kontrollerte vedtaksbrevene om alderspensjon og uføretrygd fulgte Nav 41 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk, jf. språkloven § 9.
 - Det varierte hvor mange av anbefalingene til klarspråk som ble fulgt i hvert vedtaksbrev.
- Nav hadde svake systemer for internkontroll av klarspråksarbeidet. Dette gjaldt særlig rutiner for oppfølging og kontroll.
- SPK skrev stort sett sine vedtaksbrev på et klart og forståelig språk.
 - I de kontrollerte vedtaksbrevene om alderspensjon og uførepensjon fulgte SPK 77 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk, jf. språkloven § 9.
 - Det varierte hvor mange av anbefalingene til klarspråk som ble fulgt i hvert vedtaksbrev.
- SPK hadde systemer for internkontroll av klarspråksarbeidet.
- Både Nav og SPK overholdt veiledningsplikten overfor brukerne.

På bakgrunn av dette anbefalte Riksrevisjonen at Arbeids- og inkluderingsdepartementet

- følger opp at Nav følger anbefalingene til klarspråk i vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd
- sikrer at Nav har tilstrekkelige systemer for internkontroll i klarspraksarbeidet
- vurderer hvordan erfaringer fra klarspraksarbeidet i SPK og Nav kan være til nytte for andre av departementets virksomheter

Stortingets behandling

Kontroll- og konstitusjonskomiteen ga sin innstilling i saken 30. januar 2024, jf. Innst. 176 S (2023–2024).

I behandlingen av rapporten stilte komiteen seg bak Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger. Komiteen viste til at spesielt Nav formidler viktig informasjon til det brede lag av befolkningen, og at det er svært viktig at informasjonen formidles klart og tydelig. Videre sa komiteen seg enig i statsrådens uttalelse om at «språklige utfordringer kan være ulike for ulike brukergrupper med hensyn til alder, kulturell og språklig bakgrunn, ulike funksjonsnedsettelse o.l.». Komiteen mente det var positivt at statsråden signaliserte at arbeidet ville følges opp videre. Komiteen var enig med Riksrevisjonen i at det ikke var tilfredsstillende at Nav i sine vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd ikke fulgte Språkrådets anbefalinger til klarspråk.

Kilde: Innst. 176 S (2023–2024), jf. stortingsvedtak 8. februar 2024.

7.8.3 Arbeids- og inkluderingsdepartementets oppfølging

I brev datert 29. april 2025 gjorde Arbeids- og inkluderingsdepartementet rede for hvilke tiltak som er satt i verk for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og merknadene fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. I det følgende gis en oversikt over tiltakene som er gjennomført i Arbeids- og velferdsdirektoratet og Statens pensjonskasse.

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Arbeids- og velferdsdirektoratet har satt i gang et arbeid med å forbedre de høyest prioriterte brevmalene. Brevmaler fra gamle brevløsninger skal gradvis bli overført til en ny og modernisert løsning, der de forbedres og oppdateres. Når brevmalene for alderspensjon og uføretrygd er overført til den nye løsningen, vil direktoratet prioritere å revidere uførebrevne. Videre er kvaliteten på standardmaler for avslagsvedtak på uføretrygd og opphørsvedtak på arbeidsavklaringspenger blitt forbedret. Når det gjelder uføretrygd, jobber Arbeids- og velferdsdirektoratet med å utvikle helt nye brev med forbedret struktur og innhold. Direktoratet vil se på hvordan det kan gjennomføres målinger på en hensiktsmessig måte for å innhente tilbakemeldinger fra brukerne på de nye brevene.

Revisjonen viste at Nav ikke hadde en systematisk internkontroll for klarspraksarbeidet sitt. I april 2024 ble det besluttet å innføre et system for internkontroll i Nav som skal legge til rette for bedre oppfølging av brev, systematisk læring og kompetanseutvikling i etaten.

Det er også besluttet å innføre et nytt kurs for å sikre at vedtakene som skrives, holder høy kvalitet. Formålet med kurset er å forbedre kvaliteten på vedtaksbrevene og gi opplæring i hvordan man skriver gode begrunnelser for innvilgelse og avslag. Kurset vil dekke viktige områder, som utforming av vedtak i tråd med lovverket, prinsippene for klarspråk og god forvaltningsskikk. Arbeids- og velferdsdirektoratet arbeider også med et felles kompetansetiltak for hele Nav, der prinsippene om klarspråk og Navs standard for brev vil inngå.

Videre har saksbehandlere i enhetene som behandler alders- og uføresaker, gjennomført flere relevante kompetansehevingstiltak, språkverksteder med fokus på å styrke språk- og formidlingskompetanse og kurs i empatisk kommunikasjon og samtaleteknikk. Utvalgte medarbeidere deltar også i språkteam som utfører språkkontroller av vedtaksbrev. Teamet ble opprettet i 2022 og utvidet i 2024 med medarbeidere innenfor flere ytelser. Disse skal ifølge Arbeids- og inkluderingsdepartementet sikre at språkloven følges.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har satt i verk tiltak for å få mer kunnskap om kvaliteten på brevene og brukernes opplevelse av dem. For å sikre en mer ensartet kvalitetsvurdering ble det høsten 2023 fastsatt et målbilde for kvalitetsundersøkelser innenfor ytelseslinjen. Dette innebærer at alle undersøkelser av kvaliteten i manuell saksbehandling skal inneholde vurderinger av om vedtaket er tilstrekkelig begrunnet, og om vedtaket og kommunikasjonen til brukeren følger prinsippene for klarspråk.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har i både 2024 og 2025 innhentet kvalitetsvurderinger av de skriftlige tekstene og brevene på de ulike fagområdene. Dette skal danne grunnlaget for å prioritere forbedringsarbeidet fremover.

Hvert tertial rapporteres det om hvordan brukerne opplever kontakten de har med Nav angående ytelser. Rapporteringen baseres på erfaringene Nav Kontaktsenter får gjennom dialog med brukere, inkludert utfordringer med brev.

Statens pensjonskasse (SPK)

SPK har oppdatert retningslinjer, kursopplegg og materiell i tråd med språklovens anbefalinger til klarspråk. De har blant annet

- skrevet omtrent 20 brevmaler om ny offentlig tjenestepensjon
- forbedret språket i rundt 40 eksisterende brevmaler om pensjon
- forbedret språket på og skrevet om 20 nettsider om ny offentlig tjenestepensjon
- i samarbeid med fagseksjonen laget et nytt kurs, «Skrive gode vedtak», som er holdt for totalt 50 saksbehandlere på områdene uførepensjon, alderspensjon og oppgjør
- holdt fem skriveverksteder for totalt 40 kundebehandlere på kundesenteret

SPK har etter Riksrevisjonens rapport delt erfaringer med andre aktører i offentlig sektor. I tillegg er SPK aktive bidragsytere i et uformelt språknettverk for offentlig sektor, med samlinger to ganger i året. Her deler de erfaringer og kunnskap om klarspråk og brukerorientert informasjon med kommunikasjonsfolk i offentlig forvaltning. Deltakere i

nettverket er Nav, Språkrådet, Skatteetaten, Helsedirektoratet, Lånekassen, SPK og flere andre.

SPK gjennomfører systematiske målinger av hvor fornøyde medlemmene er med SPK og med tjenestene. Dette gjøres gjennom spørreundersøkelser om boliglån, kurs, kundesenter og Min side samt spørreundersøkelser til nye mottakere av pensjonsytelsene. Et gjennomgående spørsmål i disse undersøkelsene er om medlemmene opplever at informasjon fra SPK er enkel og forståelig. I 2024 har SPK fått 82 av 100 poeng på spørsmålet om forståelig informasjon. Dette er en økning på 12 poeng fra 2023.

Ifølge Arbeids- og inkluderingsdepartementet etterstreber SPK at tjenestene, og språket som brukes i disse, tar utgangspunkt i brukernes behov.

7.8.4 Riksrevisjonens vurdering

Offentlige virksomheter skal ifølge språkloven kommunisere på et klart språk. Målet med revisjonen var å kontrollere om Nav og SPK kommuniserer på et klart og forståelig språk i sine vedtaksbrev, og om de tilbyr veiledning som er tilgjengelig og tilpasset brukerne.

Riksrevisjonen ser positivt på at både Nav og SPK har satt i verk en rekke tiltak for å forbedre kommunikasjonen og språket i sine vedtaksbrev. Nav og SPK har utviklet nye brevmaler og forbedret kvaliteten på flere eksisterende standardmaler. Nav har innført et system for internkontroll, satt i gang tiltak for å styrke de ansattes språk- og formidlingskompetanse og gjennomført initiativer for å forbedre brukeropplevelsen. SPK har på sin side arbeidet med klarspråk i organisasjonen, blant annet gjennom språklige forbedringer på nettsidene og ulike kompetansehevende tiltak. I tråd med Riksrevisjonens anbefalinger har SPK delt erfaringer og kunnskap om klarspråk og brukerorientert informasjon med andre aktører i offentlig sektor.

Riksrevisjonen avslutter saken.

8 Barne- og familiedepartementet

Barne- og familiedepartementet (BFD) har ansvaret for politikkutformingen på områdene barnevern, oppvekst og levekår, barn og unge, familie og samliv, tro og livssyn og forbrukerpolitikk.³³

8.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Barne- og familiedepartementet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold

Revisjon av årsregnskapet

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.
- Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: forskuddsbetaling i Barnevern- og helsenemnda.

Revisjon av disposisjoner

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

8.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

72

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

3,3

MILLIARDER KRONER

8.2 Statsregnskapet for Barne- og familiedepartementet er i all vesentlighet riktig, med enkelte forbehold

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Barne- og familiedepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med forbehold om bevilgningsregnskapet som gjelder foreldrepenger fra regnskapet til Nav.

³³ Jf. regjeringen.no.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig, med forbehold om 27 milliarder kroner som gjelder foreldrepenger fra årsregnskapet til Nav.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig avlagt.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

8.2.1 Usikkerhet om tallene fra årsregnskapet til Nav

Riksrevisjonen har tatt forbehold om bevilgningsregnskapet på Barne- og familiedepartementets område fordi det er usikkerhet om tallene fra årsregnskapet til Nav. Nav har mottatt revisjonsberetning med forbehold om årsregnskapet fordi vi ikke kan bekrefte 475 milliarder kroner i utbetalinger av tilskudd og stønader, jf. punkt 7.4.2. Av dette beløpet utgjør 27 milliarder kroner utbetalinger av foreldrepenger som gjelder bevilgningsregnskapet for Barne- og familiedepartementet.

Tallene fra årsregnskapet til Nav utgjør en så vesentlig del av Barne- og familiedepartementets ansvarsområde at vi har tatt forbehold om bevilgningsregnskapet.

8.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

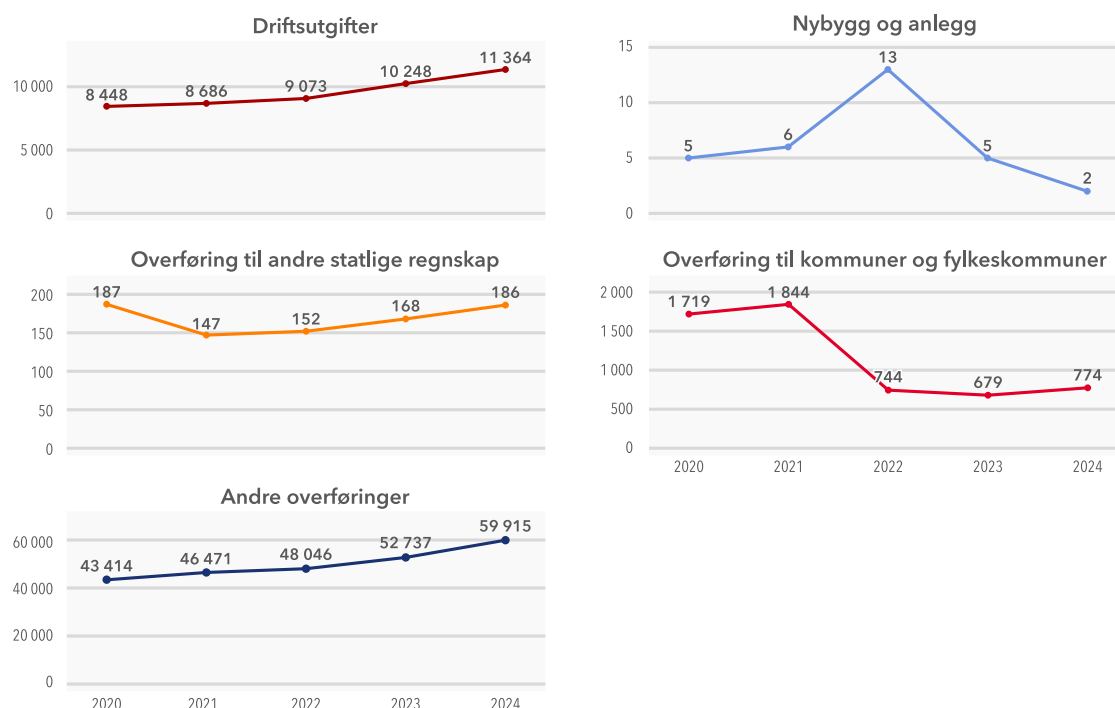
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Barne- og familiedepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

8.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Barne- og familiedepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 27 BFDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

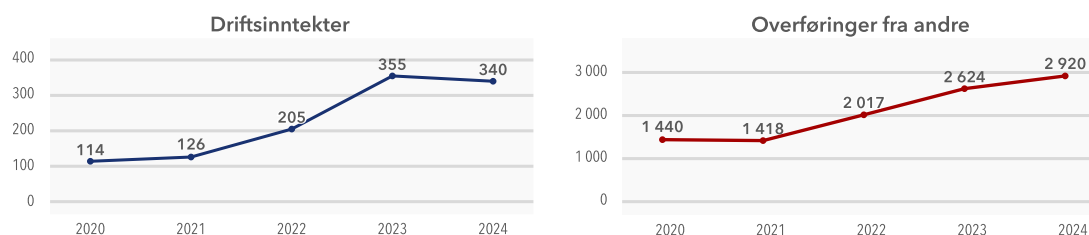
Barne- og familiedepartementet har størst utgifter til *andre overføringer*. Utgiftene har økt jevnt i perioden, med en noe større økning i 2023 og 2024. Økningen kommer i hovedsak fra økt utbetaling av barnetrygd og foreldrepenger.

Driftsutgifter har også økt jevnt i perioden. Den statlige forvaltningen av barnevernet har økt med 900 millioner kroner både i 2023 og 2024. I dette inngår økt kjøp av private barneverntjenester.

Overføring til kommuner og fylkeskommuner ble redusert fra 2022 da barnevernsreformen trådte i kraft og bevilgninger til det kommunale barnevernet ble inkludert i kommunerammen. Dermed blir disse bevilgningene utbetalt under Kommunal- og distriktsdepartementet.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 28 BFDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Overføringer fra andre er i hovedsak refusjon av kommunale egenandeler for den statlige forvaltningen av barnevernet. Barnevernsreformen innebærer at kommunen fra 2022 måtte betale høyere egenandeler for statlige barnevernstiltak. Inntektene har dermed økt betydelig i perioden 2022-2024.

Driftsinntekter har, på samme måte som driftsutgifter, økt jevnt i perioden, med unntak av en noe større økning i 2023 og en liten nedgang i 2024.

8.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔗 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024 Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Barne- og familiedepartementet for 2024 brukt 57 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift).

Tabell 19 BFDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	11 389	11 364	25	0,2 %
Nybygg og anlegg	4	2	2	50,6 %
Overføring til andre statlige regnskap	186	186	-	-
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	1 321	774	547	41,4 %
Andre overføringer	59 398	59 915	-517	-0,9 %
Totalt	72 298	72 241	57	0,1%

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen over viser hvordan Barne- og familiedepartementets mer- og mindreutgifter fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Merutgiften under *andre overføringer* gjelder i hovedsak utviklings- og opplysningsarbeid mv. innenfor familie- og oppveksttiltak, hvor det er regnskapsført 498 millioner kroner mer enn disponibel bevilgning.

Mindreutgiften under *overføring til kommuner og fylkeskommuner* gjelder i hovedsak tilskuddsordningen for å inkludere barn og unge, hvor det er regnskapsført 554 millioner kroner mindre enn disponibel bevilgning.

Inntekter

I 2024 er Barne- og familiedepartementets samlede inntekter 17 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 0,5 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 20 BFDs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	326	339	13	4,1 %
Overføringer fra andre	2 917	2 920	3	0,1 %
Totalt	3 243	3 260	17	0,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntekten under *driftsinntekter* gjelder i hovedsak diverse inntekter fra Bufdir og fellesfunksjoner i Bufetat, der merinntekten er på 9 millioner kroner.

Merinntekten under *overføringer fra andre* gjelder kommunale egenandeler til statlig forvaltning av barnevernet.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Barne- og familiedepartementet har overført 243 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

8.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Barne- og familiedepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔍 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. *Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 21 BFDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-296
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-113
Virksomheter med særskilte fullmakter	-30

Kilde: Statsregnskapet.

Barne- og familiedepartementet har mellomværende med ordinære regnskapsførere registrert på eiendelssiden.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet. *Kilde: DFØ.*

På gjeldssiden, under *kontolån fra ordinære fond*, er det ført 113 millioner kroner som gjelder Kirkebevaringsfondet. Dette er likvidbeholdninger tilhørende fondet som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres derfor som en forpliktelse for staten under *kontolån fra ordinære fond*.

Kirkebevaringsfondet ble etablert i 2024, i forbindelse med nedleggelsen av Opplysningsvesenets fond som en statlig satsing for å bevare kulturhistorisk viktige kirker i Norge. Barne- og familiedepartementet har det overordnede ansvaret for fondet, mens Riksantikvaren står for daglig drift og saksbehandling. Fondet finansieres av utbytte fra eiendomsselskapet Alstad AS, som er en sammenslåing av Opplysningsvesenets fond og Clemens eiendom. Alstad AS eies av Nærings- og fiskeridepartementet.

Virksomheter med særskilte fullmakter gjelder Forbrukerrådet.

8.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av ni årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktige.

8.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Barne- og familiedepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 22 BFDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

8.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: forskuddsbetaling i Barneverns- og helsenemnda

- 🔍 **Andre forhold i revisjonsberetningen.** Riksrevisjonen kommuniserer med brukerne av regnskapet gjennom revisjonsberetningen. Vesentlige forhold som har kommet fram i revisjonen av årsregnskapet, blir omtalt i delen *Andre forhold*. Et eksempel er om det gjennom vurdering av årsregnskapsoppstillingene blir avdekket og konstatert vesentlig brudd på bevilgningsreglementet.

Betaling skal normalt ikke skje før levering har funnet sted. Det følger av bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 3.7.3.1 og 5.3.5.2 første ledd bokstav c.

Barneverns- og helsenemnda inngikk 13. desember 2024 en avtale om forhåndsfakturering for videre arbeid med et etablert digitaliseringsprosjekt i 2025. Det framgår av regnskapet for 2024 at Barneverns- og helsenemnda, i samsvar med avtalen

om forhåndsfakturering, har forskuddsbetalt 8,8 millioner kroner for aktiviteter i digitaliseringsprosjektet i 2025.

9 Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) har ansvar for IKT- og forvaltningspolitikk, elektronisk kommunikasjon, statlig arbeidsgiverpolitikk, statlig bygg- og eiendomsforvaltning, det administrative ansvaret for statsforvalterne og arbeid med bærekraftsmålene.³⁴

9.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

9.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

55

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

20

MILLIARDER KRONER

9.2 Statsregnskapet for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikter over samtykker (fullmakter).

³⁴ Jf. regjeringen.no.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

9.2.1 Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har ikke innrapportert to samtykker som er vedtatt av Stortinget.

9.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

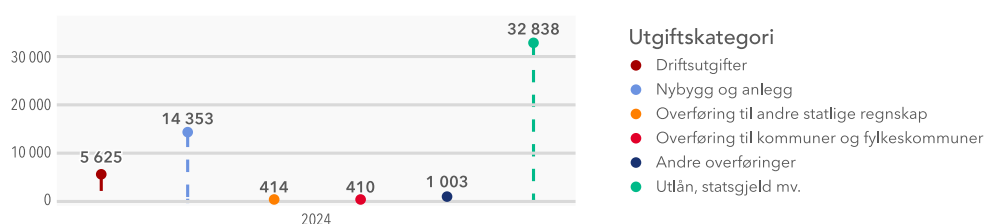
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets område:

- bevilgningsregnskapet
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

9.3.1 Bevilgningsregnskapet

Figurene nedenfor viser Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets utgifter og inntekter det siste året, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementet ble opprettet 1. januar 2024, og det er derfor ikke relevante sammenligningstall for flere år. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld.St.3.

Figur 29 DFDs utgifter 2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

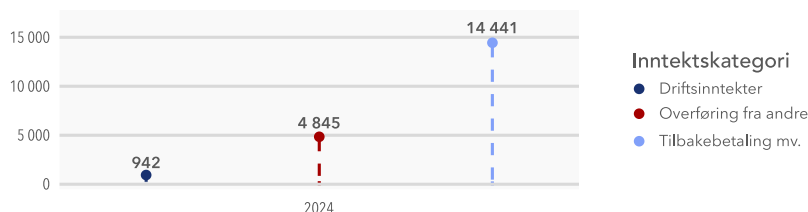
Det er i 2024 utbetalt 5,6 milliarder kroner til *driftsutgifter*. Av dette gjelder 2,3 milliarder statsforvalterne.

Nybygg og anlegg utgjør 14,4 milliard er kroner og gjelder for det meste Statsbygg og byggeprosjekter.

Departementet har 32,8 milliarder i utgifter til boliglånsordningen i Statens pensjonskasse under *utlån, statsgjeld mv.*

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i 2024.

Figur 30 DFDs inntekter 2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter utgjør 942 millioner kroner. *Overføringer fra andre* er til sammen på 4,8 milliarder kroner og er for det meste renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse. *Tilbakebetalinger mv.* gjelder også boliglånsordningen og utgjør 14,4 milliarder kroner.

9.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🕒 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024
- Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet for 2024 brukt 1 016 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 23 DFDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	5 977	5 625	352	5,9 %
Nybygg og anlegg	15 348	14 353	995	6,5 %
Overføring til andre statlige regnskap	414	414	-	-
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	410	410	-	-
Andre overføringer	1 211	1 003	208	17,2 %
Utlån, statsgjeld mv.	32 300	32 838	-538	-1,7 %
Totalt	55 660	54 643	1 016	1,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsutgifter har mindreutgifter på 352 millioner kroner, noe som utgjør 5,9 prosent.

For *nybygg og anlegg* er mindreutgiftene på 995 millioner kroner. Dette er for det meste relatert til Statsbygg og byggeprosjekter.

Andre overføringer har mindreutgifter på 208 millioner kroner og utgjør 17,2 prosent. Dette gjelder i hovedsak telesikkerhet og beredskap under Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Det er merutgifter på 538 millioner for *utlån, statsgjeld mv.*, som gjelder boliglånsordningen i Statens pensjonskasse.

Inntekter

I 2024 er Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets samlede inntekter 602 millioner kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt), noe som utgjør 3,1 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 24 DFDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	906	942	36	4,0 %

Overføringer fra andre	4 921	4 845	-76	-1,5 %
Tilbakebetalinger mv.	13 800	14 441	641	4,6 %
Totalt	19 627	20 229	602	3,1%

Kilde: Statsregnskapet.

Overføringer fra andre har mindreinntekter på 76 millioner kroner, noe som for det meste skyldes tilbakebetaling av tvangsmulkt fra Datatilsynet.

Merinntekten for tilbakebetalinger mv. gjelder boliglånsordningen i Statens pensjonskasse.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har overført 1 607 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

9.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 25 DFDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	0,1
Utlån og utestående fordringer	85 905
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	70 986
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	–284
Statskassens mellomværende med forvaltningsbedriftene	–1 486

Kilde: Statsregnskapet.

Utlån og utestående fordringer er boliglån til statsansatte gjennom Statens pensjonskasse. Fast kapital i forvaltningsbedrifter gjelder Statsbygg.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

9.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av 17 årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

10 Energidepartementet

Energidepartementets (ED) hovedoppgave er å tilrettelegge en samordnet og helhetlig energipolitikk. Et overordnet mål er å sikre høy verdiskaping gjennom effektiv, sikker og miljøvennlig forvaltning av energiresursene.³⁵

10.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Energidepartementet er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

10.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

11,4

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

1,6

MILLIARDER KRONER

³⁵ Jf. regjeringen.no.

10.2 Statsregnskapet for Energidepartementet er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Energidepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

10.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

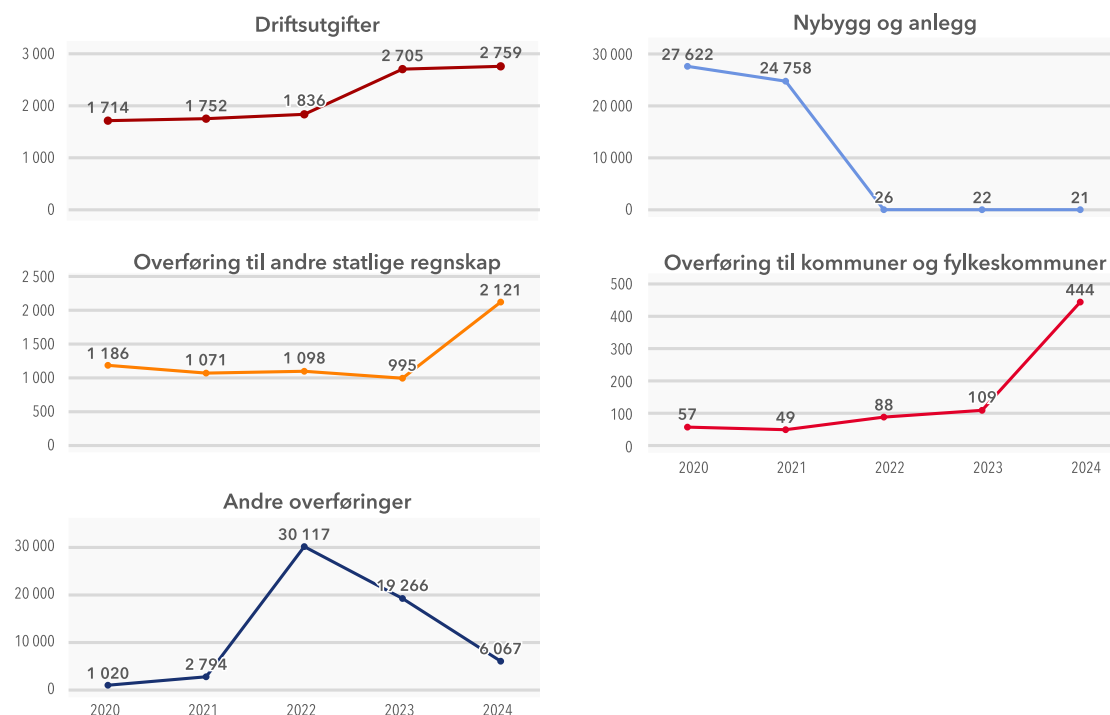
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Energidepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

10.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Energidepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 31 EDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsutgifter under Energidepartementet har økt fra 2023. Mye av dette skyldes at ansvaret for Petroleumstilsynet (nå Havindustritilsynet) ble flyttet fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet til Olje- og energidepartementet, (nå Energidepartementet).

Fra 2022 ble ansvaret for Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) flyttet til Nærings- og fiskeridepartementet. Dette gjør at Energidepartementet nå omtrent ikke har utgifter til *nybygg og anlegg*.

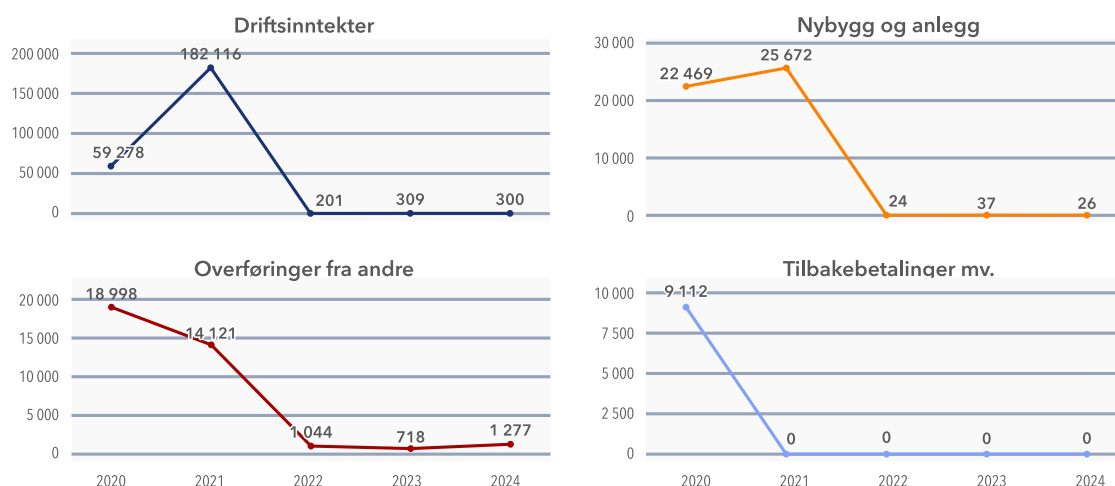
Overføring til andre statlige regnskap er i 2024 på 2 121 millioner kroner og gjelder overføring til Klima- og energifondet, Norsk forskningsråd og Gassnova.

Overføring til kommuner og fylkeskommuner har økt fra 109 millioner kroner i 2023 til 444 millioner kroner i 2024. Dette skyldes for det meste utgifter for tilbakeføring av produksjonsavgift fra landbasert vindkraft. I tillegg skyldes økningen en ny bevilgning av tilskudd til krise- og hastetiltak i forbindelse med flom- og skredhendelser.

I *andre overføringer* inngår stønad til husholdninger for ekstraordinære strømudgifter (strømstøtte). I 2022 og 2023 er det utbetalt henholdsvis 26,4 og 16,4 milliarder kroner i strømstøtte, mens det i 2024 er utbetalt 3,7 milliarder i støtte.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 32 EDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter og inntekter fra *nybygg og anlegg* er betydelig lavere etter at SDØE ble overført fra departementet. Aksjeposten i Equinor ASA ble også overført fra departementet i 2022. Inntekter i form av aksjeutbytte under *overføringer fra andre* er derfor betydelig lavere enn tidligere.

10.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔍 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024
- Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Energidepartementet for 2024 brukt 2 339 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen. Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 26 EDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	3 105	2 759	346	11,2 %
Nybygg og anlegg	38	21	17	45,7 %
Overføring til andre statlige regnskap	2 120	2 121	–1	0,0 %
Overføring til kommuner/ fylkeskommuner	1 014	444	570	56,2 %
Andre overføringer	7 473	6 067	1 406	18,8 %
Totalt	13 751	11 412	2 339	17,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er mindreutgifter på 346 millioner kroner for *driftsutgifter* i 2024, noe som utgjør 11,2 prosent. Mye av dette skyldes at lønnskompensasjonsmidler ikke kunne utbetales før i 2025.

Nybygg og anlegg har et mindreforbruk på 17 millioner kroner. Dette utgjør 45,7 prosent av bevilgningen og gjelder større utstyrsanskaffelser og vedlikehold for Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Overføring til kommuner og fylkeskommuner har et mindreforbruk på 570 millioner kroner og utgjør 56,2 prosent av den disponible bevilgningen. Mindreforbruket gjelder tilskudd til energiltak i kommunale bygg og tilskudd til flom- og skredforebygging.

For *andre overføringer* er stønad til husholdninger for ekstraordinære strømudgifter 1 112 millioner kroner lavere enn bevilgningen. Videre er det en mindreutgift på 287 millioner kroner knyttet til Langskip – fangst og lagring av CO₂.

Inntekter

I 2024 er Energidepartementets samlede inntekter 19 millioner kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt), noe som utgjør 1,2 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan Energidepartementets mindreinntekter for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 27 EDs mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	305	300	–6	–1,8 %
Inntekter nybygg og anlegg	38	26	–12	–30,7 %
Overføringer fra andre	1 279	1 277	–2	–0,1 %
Totalt	1 622	1 603	–19	–1,2 %

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter har både mer- og mindreinntekter og viser en total mindreinntekt på 6 millioner kroner. Forskjellen mellom endelig bevilgning og regnskap gjelder i hovedsak oppdrags- og samarbeidsinntekter for Norges vassdrags- og energidirektorat.

Mindreinntekten for *inntekter nybygg og anlegg* gjelder innbetalinger fra kommuner for sikring- og miljøtiltak gjennomført i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat.

- 🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Energidepartementet har overført 1 217 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

10.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Energidepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

- 🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er

med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med.
Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet er presentert.

Tabell 28 EDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	5 972
Ordinære fond (eiendeler)	272
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	–147
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	–272

Kilde: Statsregnskapet.

Olje- og energidepartementet har *verdipapirer* for nærmere 6 milliarder kroner. Dette gjelder hovedsakelig kapitalinnskudd i Statnett SF.

Departementet har avsatte midler i ordinære fond på 272 millioner kroner. Dette gjelder Fond for CO₂-håndtering. Ettersom fondet er aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden, er dette et såkalt B1-fond, som utelukkende består av statlige midler.

🔗 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet. *Kilde: DFØ.*

Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under kontolån fra ordinære fond.

10.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av fire årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

10.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Energidepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 29 EDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

11 Finansdepartementet

Finansdepartementet (FIN) planlegger og iverksetter den økonomiske politikken i Norge. Departementet har blant annet ansvar for budsjettpolitikken, skatte- og avgiftspolitikken, regulering av finansmarkedene og Statens pensjonsfond.³⁶

11.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Finansdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ny sak om

- Skatteetatens innkreving av merverdiavgift – kritikkverdig.

Vi har fulgt opp tidligere saker om

- Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – saken avsluttes.
- DFØ som tjenesteleverandør – saken avsluttes.
- kildeskatt på utbytte til utenlandske aksjonærer – saken avsluttes.

11.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

156

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

1 981

MILLIARDER KRONER

³⁶ Jf. regjeringen.no.

11.2 Statsregnskapet for Finansdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Finansdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikt over fullmakter.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Finansdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

11.2.1 Finansdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Tre av samtykkene fra Stortinget som gjelder Finansdepartementet er ikke innrapportert i oversiktene over fullmakter.

11.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

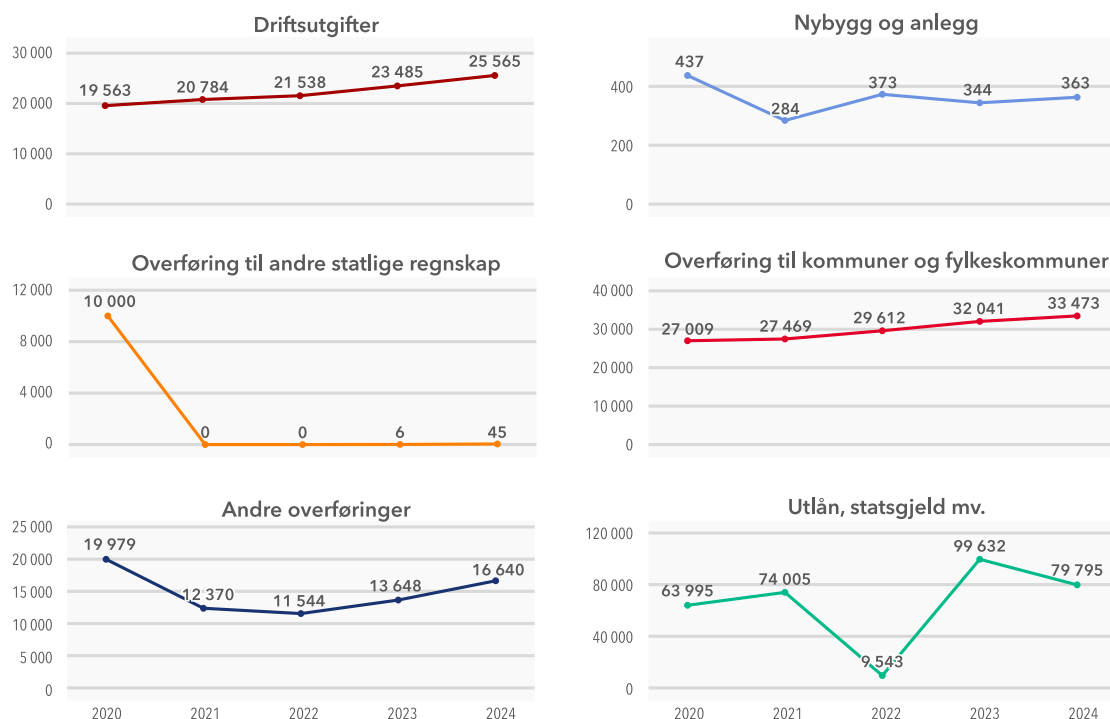
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Finansdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

11.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Finansdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 33 FINs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Innenfor formålene *driftsutgifter* og *overføring til kommuner og fylkeskommuner* har det vært en jevn utvikling de siste fem årene. Utgifter til *nybygg og anlegg* har variert noe i perioden, med en kraftig nedgang fra 2020 til 2021.

Overføring til andre statlige regnskap for 2020 gjelder tilskudd til tapsavsetning for statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter. For 2023 og 2024 gjelder det midler til skatte- og avgiftsforskning og til forskning og allmennopplysning i Norges forskningsråd.

Utlån, statsgjeld mv. på Finansdepartementets område gjenspeiler ansvaret departementet har for å forvalte statsgjelden, med betaling av avdrag på den innenlandske statsgjelden. Årlige avdrag på lån for statsgjeldsforvaltningen framgår her. Det er stor variasjon i avdragene i perioden, fra det minste avdraget på 9,5 milliarder kroner betalt i 2022 til det største på 99,6 milliarder kroner i 2023.

Overføring til kommuner og fylkeskommuner gjelder kompensasjonsordningen for merverdiavgift. Det har vært en jevn økning de siste fem årene.

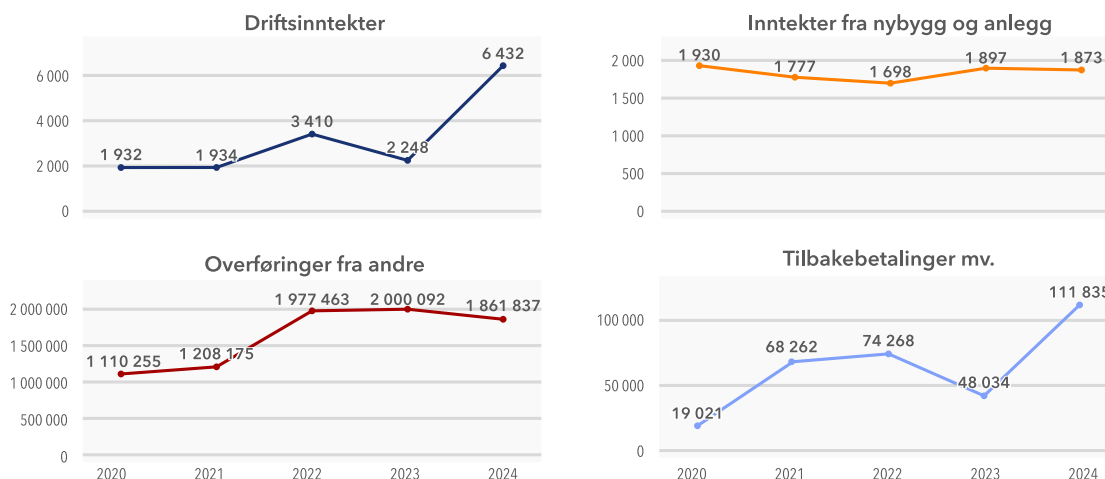
I *andre overføringer* inngår kompensasjon for betalt merverdiavgift til private og ideelle organisasjoner, som også har økt jevnt i perioden fra 2,1 milliarder kroner i 2020 til 2,6 milliarder kroner i 2024. I *andre overføringer* inngår også kompensasjon for inntektssvikt som følge av virusutbruddet, som har gitt større overføring for 2020.

Driftsutgifter har hatt en jevn økning i perioden. Nesten halvparten av beløpet gjelder nettoføringsordning for statlig betalt merverdiavgift, som i 2025 var regnskapsført med

11,6 milliarder kroner. Nettoføringsordningen er en administrativ ordning for staten, hvor inngående avgift på driftsutgifter i sin helhet føres på et felleskapittel som rapporteres under Finansdepartementet.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 34 FINs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Overføringer fra andre gjelder inntekter fra skatter og avgifter. Disse inntektene har vært betydelig høyere i perioden 2022–2024 enn 2020–2021. Økningen kommer i hovedsak fra skatt og avgift på utvinning av petroleum.

Tilbakebetalinger mv. gjelder i hovedsak statslånemidler. Dette gjenspeiler ansvaret departementet har for å forvalte statsgjelden og, etter fullmakt fra Stortinget, ta opp nye lån som gir økte midler til staten i form av statslånemidler. Hovedsakelig låner staten for å ha midler til å dekke netto utlån og kapitalinnskudd til statlige låneinstitusjoner som Statens lånekasse for utdanning, Husbanken, og Eksportfinansiering Norge. I tillegg brukes midlene til å dekke forfall av utestående gjeld.

Statslånemidler (brutto finansieringsbehov) vil saldere statsregnskapet og er et uttrykk for hvor mye av finansieringen av statens utgifter som ikke dekkes av statens inntekter, inkludert avdrag og gjeldsforpliktelser (netto lånetransaksjoner). Behovet for statslånemidler har variert i perioden, fra lavest 19 milliarder kroner i 2020 til høyest 112 milliarder kroner i 2024.

11.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

☐ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024 Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

For 2024 har Finansdepartementet brukt 1 756 millioner kroner mer enn den totale disponible bevilgningen (merutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne merutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 30 FINs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	25 285	25 565	-280	-1,1 %
Nybygg og anlegg	557	363	195	34,9 %
Overføring til andre statlige regnskap	46	45	0	0,4 %
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	33 800	33 473	327	1,0 %
Andre overføringer	16 312	16 640	-328	-2,0 %
Utlån, statsgjeld mv.	78 125	79 795	-1 670	-2,1 %
Totalt	154 125	155 881	-1 756	-1,1 %

Kilde: Statsregnskapet.

Nybygg og anlegg har en mindreutgift på 195 millioner kroner. Av dette gjelder 181 millioner kroner mindre forbruk til større utstysanskaffelser i Tolletaten (Tolletatens digitaliseringsprogram) enn budsjettert.

Hovedtyngden av merforbruket gjelder *utlån, statsgjeld mv.* hvor det er regnskapsført 1 670 millioner kroner mer enn bevilgningene. Bevilgningene har stikkordet «overslagsbevilgning».

Inntekter

I 2024 er Finansdepartementets samlede inntekter 3 871 millioner kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt), noe som utgjør 0,2 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 31 FINs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	5 952	6 432	479	8,1 %
Inntekter nybygg og anlegg	1 704	1 873	169	9,9 %
Overføringer fra andre	1 853 819	1 861 836	8 017	0,4 %
Tilbakebetalinger mv.	124 372	111 835	-12 537	-10,1 %
Totalt	1 985 848	1 981 977	-3 871	-0,2 %

Kilde: Statsregnskapet.

I *overføringer fra andre* inngår skatter og avgifter. Det meste av merinntekten skyldes skatt på formue og inntekter og merverdiavgift, hvor det er regnskapsført mer enn bevilgningen.

Merinntekten for *driftsinntekter* gjelder i hovedsak tilfeldige inntekter, hvor det er regnskapsført 435 millioner kroner mer enn bevilgningen.

Merinntekten for *nybygg og anlegg* gjelder avskrivning på statens kapital i statens forvaltningsbedrifter.

Mindreinntekten for *tilbakebetalinger* gjelder statslånemidler, hvor det er regnskapsført mindre enn bevilgningen.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Finansdepartementet har overført 1 037 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

11.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Finansdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

☞ **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med.
Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 32 FINs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Spesielle beholdninger, forsikringer mv.	20 181 259
Verdipapirer	537
Egenbeholdning statspapirer	65 439
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	17 601
Overkurs/underkurs statspapirer	7 685
Forpliktelser	Beløp
Statsgjelden	-773 551
Kontolån fra ordinære fond	-4
Deposita og avsetninger	6 491
Overførte ubrukte bevilgninger	-22 822

Kilde: Statsregnskapet.

Spesielle beholdninger, forsikringer består av Statens pensjonsfond utland (SPU) med 19 735 milliarder kroner, Statens pensjonsfond Norge (SPN) med 381 milliarder kroner, Statens obligasjonsfond med 50 milliarder kroner og Statens fond i Tromsø med 15 milliarder kroner. Postene SPU og SPN inngår i statens kapitalregnskap, men ikke i Finansdepartementets virksomhetsregnskap.

Verdipapirer består av egenkapitalinnskudd i Folketrygdfondet på 60 millioner og i Den nordiske investeringsbank på 477 millioner kroner.

Finansdepartementets *egenbeholdning statspapirer* består av obligasjoner og statskasseveksler. *Overkurs/underkurs statspapirer* er knyttet til disse. I forbindelse med

statsgjeldsforvaltningen er det unntak fra kontantprinsippet for periodisering av slik over-/underkurs.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Statsgjelden er på 774 milliarder kroner per 31. desember 2024. Finansdepartementet har ansvaret for statsgjelden som forvaltes av Norges Bank gjennom et eget mandat.

Kontolån fra ordinære fond gjelder Velferdsfondet for Tolletaten. Dette er likvidbeholdninger som tilhører fondet. Likvidbeholdningene er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres derfor som en forpliktelse for staten under *kontolån fra ordinære fond*.

Deposita og avsetninger gjelder i hovedsak avsetning til Statens pensjonsfond utland (SPU).

Overførte ubrukte bevilgninger omfatter det som totalt skal overføres fra 2024 til 2025 for alle departementsområdene. Dette er forpliktelser som framgår i kapitalregnskapet under Finansdepartementets ansvarsområde.

11.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av syv årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

11.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Finansdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 33 FINs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	1	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

Vi påpekte vesentlige feil og mangler i årsregnskapet for Statistisk sentralbyrå for 2023. De hadde fortløpende inntektsført forskuddsinnbetalinger fra eksterne finansieringskilder som skulle vært ført i mellomværende og inntektsført i takt med framdriften i prosjektene.

11.5 Skatteetatens kontroll med merverdiavgift

11.5.1 Konklusjoner

Skatteetaten etterlever ikke i tilstrekkelig grad økonomireglementets bestemmelser om å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet. Skatteetaten legger ikke tilleggsskatt i samsvar med skatteforvaltningslovens bestemmelser.

- Antall meldingskontroller er mer enn halvert siden 2013, selv om risikoen for unndragelse og svindel med merverdiavgift er høy.
- Det er høy risiko for urettmessig utbetaling av merverdiavgift.
- Skatteetaten kontrollerer få av meldingene som maskinlæringsmodellene har valgt ut som kontrollverdige.
- Antall utvidede kontroller som har medført endring i fastsettingen av merverdiavgift, har gått ned med 66 prosent siden 2014.
- Skatteetaten etterlever ikke bestemmelsene om ilegging av tilleggsskatt etter meldingskontroller.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

11.5.2 Overordnet vurdering

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Skatteetaten ikke i tilstrekkelig grad etterlever bestemmelsene i økonomireglementet om å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet. Det er også kritikkverdig at Skatteetaten ikke etterlever skatteforvaltningslovens bestemmelser om ilegging av tilleggsskatt etter meldingskontroller.

11.5.3 Bakgrunn for revisjonen

Målet med revisjonen har vært å undersøke om Skatteetaten etterlever bestemmelsene i økonomireglementet om å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet og legger tilleggsskatt i samsvar med skatteforvaltningslovens bestemmelser.

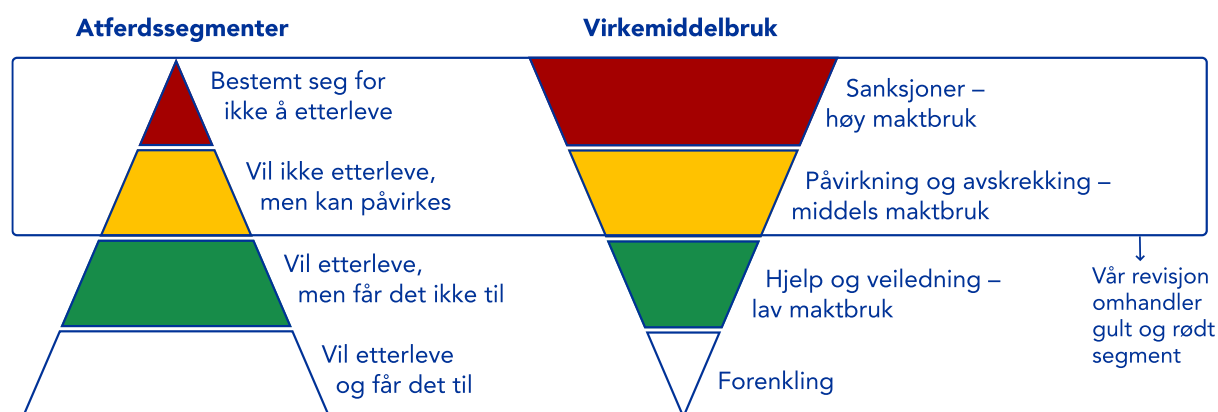
Skatteetaten skal etablere internkontroll for blant annet å sikre at forutsatte inntekter kommer inn, og at økonomisk kriminalitet forebygges og avdekkes. Internkontrollen skal tilpasses risiko og vesentlighet og være dokumentert, jf. økonomireglementet § 14, jf. økonomibestemmelsene punkt 2.4. Etter skatteforvaltningsloven § 14-3 første ledd skal tilleggsskatt ilegges avgiftspliktige som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til skattemyndighetene eller unnlater å gi pliktige opplysninger, når opplysningssvikten kan føre til skattemessige fordeler. Det skal ikke ilegges tilleggsskatt når skattepliktiges forhold må anses unnskyldelig eller det foreligger lovbestemte unntak fra tilleggsskatt, jf. Skatteforvaltningsloven § 14-3 annet ledd og § 14.

Skatteetatens samfunnsoppdrag er å sikre et finansielt hovedgrunnlag for offentlig virksomhet. Merverdiavgift (mva.) er en av statens viktigste inntektskilder og utgjør i underkant av en fjerdedel av de samlede skatte- og avgiftsinntektene eksklusiv petroleumsinntektene.³⁷ I 2024 inntektsførte Skatteetaten 387,9 milliarder kroner i merverdiavgift. Det ble innbetalt 563,2 milliarder kroner og direkte utbetalt 176,2 milliarder kroner i merverdiavgift.³⁸

Merverdiavgiftssystemet er basert på tillit mellom myndighetene og næringslivet. Det er den enkelte næringsdrivende som selv oppgir (deklarerer) den avgiften som skal betales eller utbetales. Systemet åpner for en betydelig iboende risiko for at avgiftspliktige kan fakturere og kreve inn merverdiavgift uten å innrapportere/innbetale avgift til Skatteetaten.

Skatteetaten viser også til at det er en spesiell risiko for at krav om utbetaling av merverdiavgift som sendes inn fra registrerte avgiftspliktige, kan bli benyttet til svindel,³⁹ og opplyser at de ser økt forekomst av svindelforsøk i forbindelse med utbetaling av merverdiavgift.⁴⁰

Figur 35 Skattepliktiges atferdssegmenter og virkemiddelbruk for etterlevelse av skatte- og avgiftsreglene

Kilde: Skatteetaten. Grafikk: Riksrevisjonen.

³⁷ Prop. 1 LS (2024–2025)

³⁸ Skatteetatens årsrapport for 2024

³⁹ Skatteetatens rutine for oppfølging og kontroll av mva-meldinger

⁴⁰ Skatteetatens kunnskap om risiko- og etterlevelsestilstand på mva-området, intern rapport 2023

Skatteetaten arbeider etter OECDs etterlevelsesmetodikk, hvor det legges opp til ulike virkemiddelbruk overfor grupper med ulike atferd, jf. figuren over.

Vi har undersøkt om Skatteetatens kontrollvirksomhet er godt nok tilpasset risiko og vesentlighet for å avdekke, korrigere og sanksjonere dem som bevisst gir uriktige eller ufullstendige opplysninger når opplysningssvikten kan føre til skattemessige fordeler.

Figur 36 Meldingskontroll og utvidet kontroll

	 Meldingskontroll	 Utvidet kontroll
HENSIKT	Sikre korrekt fastsettelse av mva-meldingen og hindre uriktige utbetalinger	Sikre korrekt etterlevelse av skatte- og avgiftsregelverket
OMFANG	Kontroll av skattemelding for en termin	Kontrollen kan omfatte både flere terminer og flere skattarter
GRUNNLAG	Dokumentasjon knyttet til regnskap, næringsvirksomhet og mer	Dokumentasjon knyttet til regnskap, næringsvirksomhet og mer
TIDSPUNKT	Del av kontrollene skjer før postering, reduserer risiko for uriktige utbetalinger	Kontroll skjer i etterkant av postering
TYPE SKATT	Merverdiavgift	Kan være flere ulike typer skatt

Kilde: Skatteetaten. Grafikk: Riksrevisjonen.

Finansdepartementet viser til at kontroll er et avgjørende virkemiddel for å avdekke uriktige opplysninger og bygge tillit i samfunnet.⁴¹ Skatteetaten framhever at kontroll er det viktigste virkemiddelet etaten har for å bidra til å forebygge og avdekke skatte- og avgiftsunndragelser,⁴² og viser til at kontroll er et særskilt relevant virkemiddel når skattepliktige ikke ønsker å etterleve skatte- og avgiftsreglene.⁴³

11.5.4 Antallet meldingskontroller er mer enn halvert siden 2013, selv om risikoen for unndragelse og svindel med merverdiavgift er høy

Finansdepartementet har i de siste års fagproposisjoner til Stortinget opplyst at Skatteetaten fortsatt skal legge vekt på arbeidet for å styrke etterlevelsen av skatte- og avgiftsreglene. Etaten må arbeide systematisk for at kontrollnivået skal være tilstrekkelig høyt, og at kontroller blir gjennomført på en planmessig og helhetlig måte, basert på gode risikovurderinger. Skatteetaten må til enhver tid avveie kontrollnivået mot andre aktiviteter som kan bedre etterlevelsen.

Ifølge Prop. 1 S (2024–2025) er kontroll det virkemiddelet som i hovedsak blir benyttet for å avdekke feil og mangler i innrapporterte opplysninger. I Skatteetatens rapport om

⁴¹ Prp. 1 S (2022–2023) Finansdepartementet, side 90.

⁴² Skatteetatens håndbok i skatte- og avgiftskontroll.

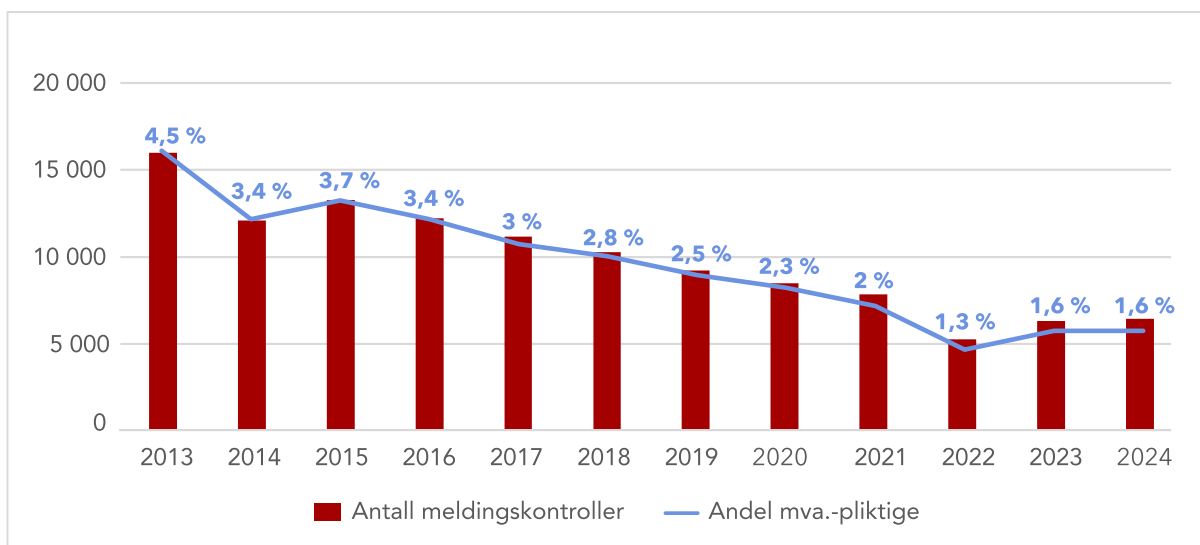
⁴³ Rapport om Skatteetatens kontrollarbeid i 2022.

kontrollvirksomheten for 2023 gir etaten uttrykk for at det samlede kontrollnivået er for lavt – og kritisk lavt på enkelte områder.

Finansdepartementet opplyser at det i etterkant av ferdigstillingen av MEMO-prosjektet, som utviklet det nye merverdiavgiftssystemet MVA-sak, oppsto en vesentlig endring i det totale risikobildet. Digitalisering av flere offentlige og private utbetalingsordninger gjorde det mulig å misbruke tjenestene i større omfang enn tidligere.

Revisjonen viser at antallet kontroller av skattemeldinger for merverdiavgift har gått betydelig ned siden 2013, og at kontrollene nå dekker en vesentlig mindre andel av registrerte avgiftspliktige.

Figur 37 Antall meldingskontroller og andel merverdiavgiftspliktige som dekkes

Kilde: Grafikken er utarbeidet av Riksrevisjonen basert på data fra Skatteetaten.

Antall meldingskontroller er redusert med rundt 60 prosent fra 2013 til 2024. Skatteetaten opplyser selv at kontrollen av mva.-meldinger ikke er tilstrekkelig tilpasset merverdiavgiftsområdets vesentlighet og risiko. Revisjonen viser at hvert årsverk til meldingskontroll i gjennomsnitt avdekker 7,4 millioner kroner. Flere årsverk til meldingskontroller på merverdiavgiftsområdet vil derfor kunne redusere statens inntektskutt.

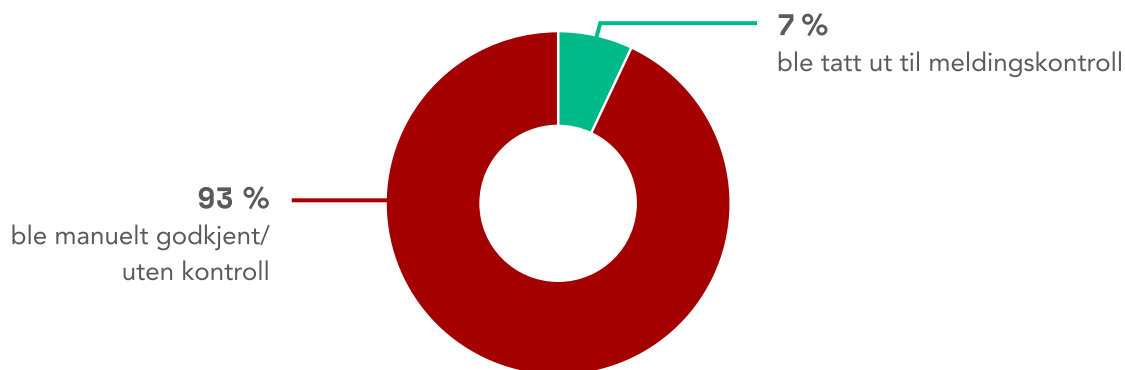
Revisjonen viser også at det stor skjevhet i hvilke meldinger som velges ut til meldingskontroll. Skatteetaten prioriterer å kontrollere tilgodemeldinger til tross for at treffprosenten er høyere i kontrollene av betalingsmeldinger og nullmeldinger. I 2024 ble kun 483 av 1 439 450 betalingsmeldinger kontrollert.

11.5.5 Det er høy risiko for urettmessig utbetaling av merverdiavgift

Det er risiko for at tilgodemeldinger kan bli benyttet til å begå merverdiavgiftssvindel. Skatteetaten har derfor opprettet valideringsregler fastsatt etter risikobaserte kriterier i saksbehandlingssystemet MVA-sak for å stoppe tilgodemeldinger for manuell vurdering før de godkjennes og overføres til reskontro for utbetaling. Det er viktig å kontrollere

tilgodemeldinger før utbetaling for å forhindre merverdiavgiftssvindel, da det er vanskeligere å kreve inn uriktige utbetalinger i etterkant. Revisjonen viser at det er opprettet meldingskontroll for bare syv prosent av de meldingene som ble stoppet av valideringsregler i 2023 og 2024, hvor det kan være risiko for urettmessig utbetaling av merverdiavgift.

Figur 38 Andel manuelt vurderte meldingsutslag som er godkjent uten kontroll

Kilde: Skatteetaten. Grafikk: Riksrevisjonen.

Ifølge Skatteetatens rutiner skal saksbehandleren dokumentere sin vurdering når en melding som stoppes av valideringsreglene, ikke blir tatt ut til kontroll. Vår undersøkelse viser at det mangler en slik vurdering for nesten 90 prosent av meldingsutslagene vi har kontrollert.

Skatteetaten overvåker aktører som de mistenker begår merverdiavgiftssvindel. Det blir utarbeidet etterretningsinformasjon om aktører som bør følges opp gjennom meldingskontroll. Revisjonen viser at Skatteetaten ikke har fulgt opp alle de svindelmistenkede virksomhetene som framkommer av etterretningsinformasjonen, og at det er utbetalt merverdiavgift urettmessig. Revisjonen viser også at flere meldinger fra de svindelmistenkede virksomhetene har blitt valgt ut for manuell vurdering av valideringsreglene i perioden før etterretningsinformasjonen ble utarbeidet, uten at meldingene er tatt ut til kontroll. I flere tilfeller har Skatteetaten utbetalt beløp i millionklassen til disse virksomhetene. Noen av dem er anmeldt for merverdiavgiftssvindel i etterkant.

11.5.6 Skatteetaten kontrollerer få av meldingene som maskinlæringsmodellene har valgt ut av som kontrollverdige

Alle skattemeldinger for merverdiavgift blir scoret av maskinlæringsmodeller som predikerer sannsynligheten for at meldingene inneholder feil som bør kontrolleres. Meldingene scores og rangeres etter sannsynlighet for feil. Meldingene med høyest score skal i utgangspunktet tas først ut til kontroll. Revisjonen viser at Skatteetaten kun har kontrollert 22,5 prosent av de tusen høyest scorede meldingene i 2023 og 2024.

Skatteetaten viser til at risikovurderingene og uttreksreglene som ligger til grunn for maskinlæringsmodellene, er umodne, og at kontrollørene prioriterer å behandle

tilgodemeldinger før utbetaling. Kontrollørene har dermed lite kapasitet igjen til å vurdere meldinger som velges ut av maskinlæringsmodellene.

Ifølge Skatteetaten er meldinger som stoppes av maskinlæringsmodellene, ment å være den primære utvalgsilden til kontroll av mva-meldinger. Revisjonen viser at kun tolv prosent av meldingene som ble tatt ut til meldingskontroll av Skatteetaten i 2024, var valgt ut av maskinlæringsmodellene. Nesten dobbelt så mange meldingskontroller ble opprettet manuelt fra virksomhetenes hovedside basert på meldingskontrollørenes egen risikovurdering, noe som tyder på at kontrollørene ikke stoler på at maskinlæringsmodellene plukker ut de mest kontrollverdige meldingene.

Saksbehandlerens begrunnelse for å ikke kontrollere meldinger skal dokumenteres for å gi læring til maskinlæringsmodellene. Årsakene til at meldinger ikke kontrolleres skal dokumenteres ved standardiserte valg. I tillegg er det mulig å benytte et fritekstfelt for å forklare et bortvalg nærmere. Revisjonen viser at det er svakheter ved dokumentasjonen av bortvalg av kontroller som skal bidra til maskinlæringen. Nær en tredjedel av meldingene som er valgt bort i 2023 og 2024, er registrert med et standardisert valg som kun skal benyttes unntaksvis. Videre er en andel bortvalg mangelfullt forklart eller forklart kun med et punktum, komma, bindestrek eller enkeltbokstaver.

11.5.7 Antall utvidede kontroller som har medført endring i fastsettingen av merverdiavgift, har gått ned med 66 prosent siden 2014

Revisjonen viser at Skatteetatens utvidede kontroller som har medført endring i fastsatt merverdiavgift, er betydelig redusert de siste ti årene. Antall utvidede kontroller har gått ned med 66 prosent fra 2014 til 2024. Antall utvidede kontroller i perioden 2019–2024 har i snitt dekket 0,17 prosent av avgiftspliktige virksomheter per år. I perioden 2017–2022 dekket disse kontrollene under 0,2 prosent av de avgiftspliktige, noe Skatteetaten selv vurderte som veldig lavt. Revisjonen viser at hvert årsverk til kontroll avdekker 11,2 millioner kroner i gjennomsnitt. Flere årsverk til utvidede kontroller på merverdiavgiftsområdet vil derfor kunne redusere statens inntektstap.

Revisjonen viser også at Skatteetaten bare har kontrollert 10 av de 20 storbedriftskonsernene med høyest risiko-score på merverdiavgiftsområdet i løpet av de seks siste årene. Avdelingen i Skatteetaten som kontrollerer storbedriftskonsern, sto for over halvparten av avdekket merverdiavgift etter utvidede kontroller i perioden 1. januar 2023 til 31. oktober 2024.

11.5.8 Skatteetaten etterlever ikke bestemmelsene om illeggelse av tilleggsskatt etter meldingskontroller

Avgiftspliktige som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger eller unnlater å gi pliktige opplysninger til skattemyndighetene, skal etter skatteforvaltningsloven ilegges tilleggsskatt når opplysningssvikten kan føre til skattemessige fordeler.

Revisjonen viser at Skatteetaten ikke etterlever regelverket om tilleggsskatt. I 20 av 25 tilfeldig valgte kontroller av skattemeldinger for merverdiavgift har Skatteetaten ikke ilagt

tilleggsskatt i samsvar med bestemmelsene i skatteforvaltningsloven. Vår beregning viser at staten kan ha gått glipp av opp mot 7,2 millioner kroner som følge av at det ikke er ilagt tilleggsskatt i disse sakene. To saker som gjelder periodisering, er ikke tatt med i dette beløpet. Revisjonen viser at saksbehandlerne begrunnelse for å unnlate å ilegge tilleggsskatt i de fleste tilfellene ikke samsvarer med de faktiske forholdene slik de beskrives i selve vedtaket om forhøyelse av merverdiavgiften eller av øvrige opplysninger i saken. Skatteetaten har sagt seg enige i våre vurderinger.

Finansdepartementet opplyser at ilagt tilleggsskatt ved fastsettelse etter meldingskontroll har økt fra 33 prosent i 2013 til 54 prosent i 2024.

11.5.9 Anbefalinger

Vi anbefaler Finansdepartementet å sørge for at Skatteetaten

- har et kontrollnivå på merverdiavgiftsområdet som er godt nok tilpasset risiko og vesentlighet for å avdekke, korrigere og sanksjonere dem som bevisst gir uriktige eller ufullstendige opplysninger når opplysningssvikten kan føre til skattemessige fordeler
- etterlever skatteforvaltningslovens bestemmelser om ilegging av tilleggsskatt etter meldingskontroller

11.5.10 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til finansministerens svar.](#)

11.5.11 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen vil understreke viktigheten av at merverdiavgift blir fullstendig og riktig opplyst og innbetalt. Riksrevisjonen merker seg at statsråden mener at Skatteetaten er best egnet til å løpende vurdere risiko og vesentlighet på de ulike fagområdene, og at Skatteetaten bør ha fleksibilitet til å styre egne ressurser og bruke dem der etaten mener de er mest hensiktsmessig. Riksrevisjonen er ikke uenig i dette, men vil peke på at antall kontroller er mer enn halvert siden 2014 til tross for at risikoen for både unndragelser og svindel med merverdiavgift er høy.

Statsråden legger også til grunn at Skatteetaten på bakgrunn av ressursituasjonen til en viss grad vil kunne prioritere hvilke saker det er formålstjenlig å forfølge med sikte på tilleggsskatt. Riksrevisjonen har forståelse for dette, men vil likevel understreke viktigheten av at Skatteetaten sanksjonerer unndragelser av skatteforpliktelser i tråd med lovgivers intensjon.

Risikoen for at reduksjonen i kontrollnivået kan ha ført til at statens inntekter er blitt redusert, er etter Riksrevisjonens vurdering kritikkverdig.

11.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i kapittel 5.1 under tverrgående saker.

11.7 Oppfølging av DFØ som tjenesteleverandør – overholdelse av avstemmingskrav i økonomiregelverket

11.7.1 Konklusjon

Riksrevisjonen avslutter saken.

Finansdepartementet følger opp DFØ i styringsdialogen, og DFØ har satt i verk tiltak slik at avstemmingskravene i økonomiregelverket i større grad overholdes.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

11.7.2 Opprinnelig sak

I revisjonen for 2023 vurderte Riksrevisjonen at det ikke var tilfredsstillende at DFØ, som tjenesteleverandør for statlige regnskaper, ikke oppfyller kravene til dokumentasjon og kontroll av balansen (avstemming) for kundenes årsregnskaper. Dette er tjenester som DFØ utfører for sine kunder (virksomheter), og som kundene er avhengige av at blir utført i henhold til kravene i økonomiregelverket for å avlegge sine årsregnskaper. Resultatet fra revisjonen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2024–2025).

Formålet med avstemming og dokumentasjon av balansen er å underbygge at regnskapet er

- fullstendig – alle balanseposter er bokført
- reelt – kun balanseposter som eksisterer og gjelder den bokføringspliktige, er bokført
- nøyaktig – balanseposter er korrekt bokført, riktig periodisert og verdsatt

Uten tilstrekkelige og hensiktsmessige avstemming og spesifiseringer er det en risiko for at vesentlige feil ved regnskapene ikke blir avdekket og korrigert.

Riksrevisjonen anbefalte at Finansdepartementet sikrer at DFØ som tjenesteleverandør

- setter virksomhetene i stand til å sikre kvalitet på sine årsregnskaper ved å gjennomføre, forklare, dokumentere og kontrollere avstemming på vegne av sine kunder

Stortingets behandling

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg med bekymring at Riksrevisjonen har en ny sak om Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) som tjenesteleverandør, og der konklusjonen var at det ikke er tilfredsstillende at DFØ som tjenesteleverandør for statlige regnskaper ikke oppfyller kravene om dokumentasjon og kontroll av balansen for kundenes årsregnskaper. Komiteen forutsatte at Finansdepartementet skulle følge dette opp.

Kilde: Innst. 119 S (2024–2025), jf. stortingsvedtak 20. februar 2025.

11.7.3 Finansdepartementets oppfølging

For å følge opp saken sendte Riksrevisjonen 7. april 2025 et brev til Finansdepartementet der vi ba dem gjøre rede for status på tiltak som var satt i verk for å følge opp våre funn og anbefalinger.

Finansdepartementet har i brev av 2. mai 2025 svart at de har fulgt opp saken tett i styringsdialogen for å sørge for at DFØ satte i verk tiltak for å korrigere avvikene som Riksrevisjonen påpekte, og å unngå tilsvarende svakheter ved regnskapsavslutningen for 2024.

DFØ har ifølge departementet innført et stort antall kvalitetskontroller på avstemmingsmappene. I departementets oppfølging har omfanget av avdekkede avvik i kvalitetskontrollene vært diskutert med DFØ. Finansdepartementet opplyser at det vil fortsette å følge opp DFØ frem til avvikene er utbedret og DFØ klarer å opprettholde tilstrekkelig kvalitet i arbeidet med avstemminger.

Erfaringer fra finansiell revisjon for 2024

Riksrevisjonen har i sin finansielle revisjon sett at kvaliteten på avstemmingsmappene har blitt bedre. Spesielt har nye rapporter fra lønnssystemet bidratt til å heve kvaliteten. I årets revisjon har Riksrevisjonen notert brudd på bestemmelsene om dokumentasjon og spesifisering av balansekontoer for 16 prosent av virksomhetene. Tilsvarende tall for 2023 var på nesten 90 prosent.

Årets revisjon viser at 5 prosent av avstemmingsmappene ble slutført etter fristen for avleggelse av årsregnskapet, i 2023 var det 17 prosent. Riksrevisjonen returnerte 11 prosent av avstemmingsmappene for korrigerende av feil eller mangler i 2024, mens det i 2023 ble returnert 37 prosent.

11.7.4 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonens vurderer det som positivt at Finansdepartementet følger opp DFØ nøye i styringsdialogen, og at DFØ har satt i verk flere tiltak for å forbedre avstemmingene. Disse tiltakene har medført at flere avstemminger nå er i tråd med krav i økonomiregelverket.

Vår gjennomgang viser at kvaliteten på avstemmingsmappene har blitt bedre, og at vesentlig færre mapper har blitt ferdigstilt etter fristen for å avlegge årsregnskapet sammenlignet med tidligere.

Riksrevisjonen avslutter saken.

11.8 Oppfølging av kildeskatt på utbytte til utenlandske aksjonærer

11.8.1 Konklusjoner

Riksrevisjonen avslutter saken.

Vår oppfølging av revisjonen fra 2021 viser at Finansdepartementet og Skatteetaten har satt i verk flere tiltak for å redusere risikoen for at det trekkes feil kildeskatt.

Finansdepartementet viser til at Skatteetaten har gjennomført flere kontroller av forvaltere og veiledet på flere områder. Skatteetaten har også satt i verk tiltak for å sikre at det kun er forvaltere med tillatelse som kan opprette forvalterkonti med redusert kildeskattetrekk.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

11.8.2 Opprinnelig sak

Vi gjennomførte i 2021 en etterlevelserevisjon av Skatteetatens arbeid for å sikre at utenlandske aksjonærer betaler riktig kildeskatt på utbytte fra norske selskaper.

I 2020 ble det utbetalt 105,5 milliarder kroner i utbytte fra norske aksjeselskaper til utenlandske aksjonærer. I 2021 ble kildeskatt på utbytte til utenlandske aksjonærer budsjettert til 5,4 milliarder kroner.

Norge har inngått skatteavtaler med en rekke land for å hindre dobbeltbeskatning og forebygge skatteunndragelse. Når Norge har inngått skatteavtale med aksjonærens hjemland, kan skattesatsen settes lavere enn den generelle skattesatsen som Stortinget har fastsatt. Skatteplikten kan også falle helt bort for utenlandske aksjonærer i EØS-området. Dette kalles fritaksmetoden i skatteloven. Fritaksmetoden forutsetter at de utenlandske selskapsaksjonærenes selskapsform tilsvarer de selskaps- eller organisasjonsformene som er beskrevet i skatteloven, og at de er reelt etablert og driver reell økonomisk aktivitet.

Mange utenlandske aksjonærer benytter seg av utenlandske forvaltere til å registrere sine aksjer i norske selskaper på Oslo Børs. Disse forvalterne må ha Finanstilsynets tillatelse til å operere i det norske finansmarkedet. Videre må de opprette forvalterkonti (NOM-konti) i VPS for å registrere aksjer i norske selskaper. Forvalterkontoen, og aksjer på kontoen, vil stå i forvalterens navn.

Utenlandske forvaltere må i tillegg ha tillatelse fra Skatteetaten for å opprette forvalterkonti (NOM-konti) med lavere kildeskattesats enn 25 prosent. En forvalter som har en slik tillatelse, plikter å innhente dokumentasjon fra aksjonæren som viser at

vedkommende har rett til en redusert kildeskattesats. Hvilken dokumentasjon forvalteren skal ha, går fram av skattebetalingsforskriften.

Kildeskatteordningen i Norge er innrettet for å sikre at det norske selskapet trekker riktig kildeskatt allerede når den utenlandske aksjonæren får utbetalt utbytte. Når aksjer er registrert på en forvalterkonto (NOM-konto), er det bare forvalteren som vet hvem som eier aksjene og mottar utbytte.

Målet med revisjonen var å kontrollere om Skatteetaten gjennom kontroll, informasjon og veiledning sikrer at utenlandske selskapsaksjonærer med aksjer på forvalterkonti (NOM-konti) oppfyller kravene for redusert kildeskatt.

Undersøkelsen ble rapportert til Stortinget i [Dokument 1 \(2022–2023\)](#). Vi hadde følgende hovedfunn:

- Mange forvaltere med tillatelse fra Skatteetaten til å bruke forvalterkonto med lavere kildeskatt, kan ikke dokumentere at utenlandske aksjonærer har rett til redusert kildeskatt.
- Skatteetatens internkontroll har ikke avdekket at utenlandske forvaltere uten tillatelse fra Skatteetaten til å bruke forvalterkonto med lavere kildeskatt, har redusert kildeskatten til utenlandske aksjonærer.

Riksrevisjonen mente det var kritikkverdig⁴⁴ at Skatteetaten ikke i tilstrekkelig grad hadde sikret at utenlandske selskapsaksjonærer blir trukket korrekt kildeskatt. Dette innebar at utenlandske aksjonærer kunne ha fått redusert kildeskatt uten at de hadde krav på dette, og at Norge kan ha gått glipp av skatteinntekter.

Riksrevisjonen anbefalte Finansdepartementet å følge opp at Skatteetaten

- sikrer at det kun er forvaltere med tillatelse som kan opprette forvalterkonti med redusert kildeskattetrekk
- sikrer at forvaltere som har tillatelse til å operere på vegne av utenlandske aksjonærer, oppfyller dokumentasjonskravene i skatteforvaltningsforskriften

Stortingets behandling

Innst. 163 S (2022–2023) sluttet komiteen seg til Riksrevisjonens konklusjoner, kritikk og anbefaling. Komiteen viste videre til statsrådens svar, der statsråden påpekte at Skatteetaten har begrensede ressurser, og at det ikke er realistisk å kontrollere alle tilfeller på alle områder. Komiteen registrerte videre at statsråden likevel vil følge opp Riksrevisjonens anbefalinger.

Kilde: Innst. 163 S (2022–2023), jf. stortingsvedtak 9. februar 2023.

⁴⁴ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

11.8.3 Finansdepartementets oppfølging

Riksrevisjonen fulgte opp revisjonen våren 2025.

Riksrevisjonen ba i brev av 24. januar 2025 Finansdepartementet gjøre rede for hvilke tiltak som er satt i verk for å følge opp undersøkelsens funn og anbefalinger i Dokument 1 (2022–2023) samt kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader. Departementet svarte i brev av 18. februar 2025.

Finansdepartementet informerer om at Skatteetaten har gjennomført flere tiltak for å redusere risikoen for at det blir trukket feil kildeskatt.

Skatteetaten har tatt initiativ til å formalisere en avtale med Euronext for å sikre at det kun er forvaltere med tillatelse som kan opprette forvalterkonti med redusert kildeskattetrekk.

🔗 **Euronext** Securities Oslo, tidligere Euronext VPS, er et selskap som håndterer og registrerer kjøp og salg av verdipapirer i Norge. Selskapet var kjent som Verdipapirsentralen (VPS) inntil 2020. *Kilde: Store norske leksikon og Euronexts nettsider.*

Euronext har innført en sperre i sitt system, slik at Euronext må motta bekreftelse fra Skatteetaten før en forvalter kan få tilgang til å åpne NOM-konto med lavere kildeskattetrekk enn 25 prosent. Tilsvarende, dersom en forvalter ikke oppfyller dokumentasjonskravene, vil forvalterens mulighet til å ha NOM-konto med lavere skattetrekk enn 25 prosent bli trukket tilbake.

Videre har Skatteetaten satt mål om at samtlige forvaltere med tillatelse til å ha NOM-kontoer med lavere kildeskattesats enn 25 prosent skal være kontrollert innen utgangen av første tertial 2025. I 2024 kontrollerte etaten om 43 forvaltere etterlever dokumentasjonskravene for en slik tillatelse.

Finansdepartementet opplyser at Skatteetaten også har veiledet forvaltere. I 2023 sendte Skatteetaten et veiledningsbrev til alle forvaltere som har tillatelse til å ha NOM-konto med en kildeskattesats som er lavere enn 25 prosent. Skatteetaten ga informasjon om blant annet ansvaret forvalterne har for å oppfylle vilkårene i tillatelsen fra Skatteetaten, og informasjon og dokumentasjon de må inneha om de endelige utbytemottakere.

11.8.4 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonens oppfølging av revisjonen fra 2021 viser at Skatteetaten og Finansdepartementet har satt i verk flere tiltak for å redusere risikoen for at det trekkes feil kildeskatt.

Riksrevisjonen ser positivt på at Skatteetaten har gjennomført flere kontroller av forvaltere og veiledet på flere områder. Skatteetaten har også satt i verk tiltak for å sikre at det kun er forvaltere med tillatelse som kan opprette forvalterkonti med redusert kildeskattetrekk.

Riksrevisjonen avslutter saken.

12 Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementet (FD) har ansvaret for å utforme og iverksette norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. ⁴⁵

12.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Forsvarsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Forsvaret og Forsvarsbygg, er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

12.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

109

MILLIARDER KRONER

INTEKTER

12

MILLIARDER KRONER

⁴⁵ Jf. regjeringen.no.

12.2 Statsregnskapet for Forsvarsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Forsvarsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikt over fullmakter.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Forsvarsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

12.2.1 Forsvarsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Fire av samtykkene fra Stortinget som gjelder Forsvarsdepartementet, er ikke innrapportert i oversiktene over samtykker.

12.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

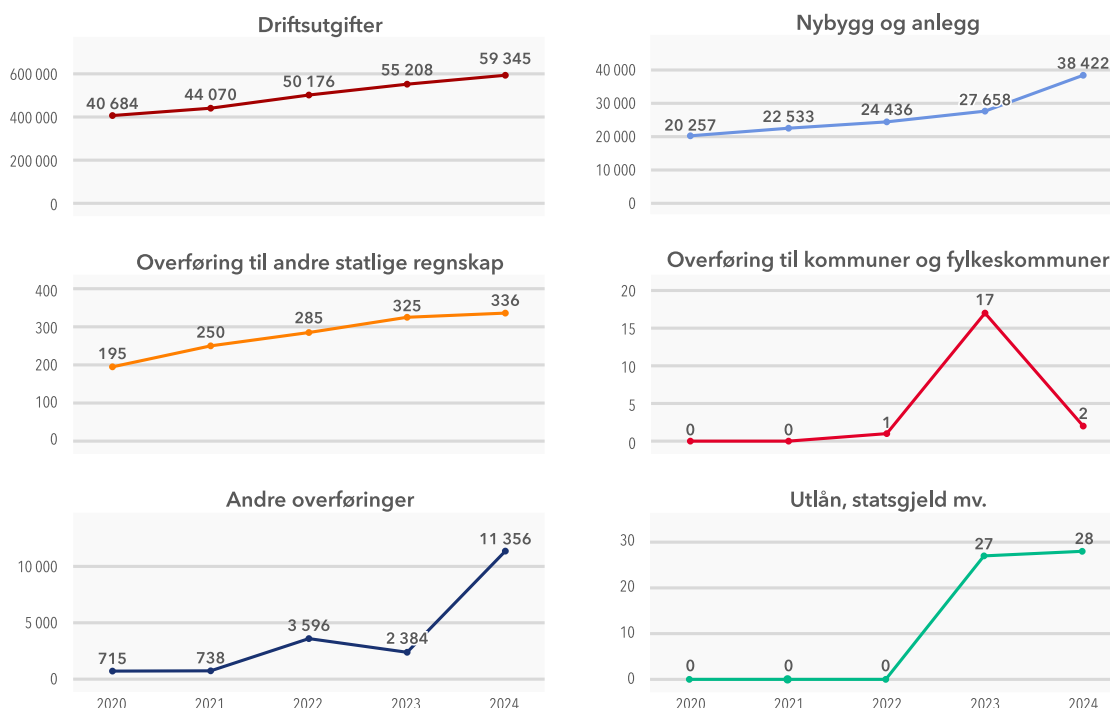
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Forsvarsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

12.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Forsvarsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 39 FDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

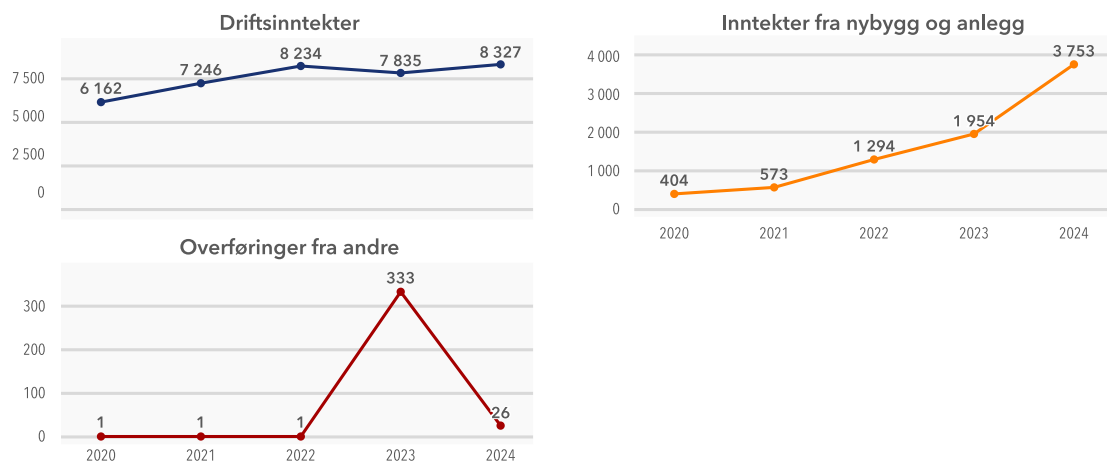
Driftsutgifter har økt jevnt i perioden. Det samme har utgifter til *nybygg og anlegg*, unntatt det siste året, da det har økt betydelig på grunn av større anskaffelser og vedlikehold i Forsvarsmateriell.

Under *andre overføringer* inngår militær støtte til Ukraina med 2,2 milliarder kroner i 2022, 1,3 milliarder kroner i 2023 og 9,7 milliarder kroner i 2024.

I 2023 og 2024 er det utbetalt kapitalinnskudd til NATOs innovasjonsfond under *utlån, statsgjeld mv.*

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 40 FDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter er i stor grad aktivitetsbaserte og har variert noe i perioden, men trenden er at de øker. Både i 2022 og 2024 var inntektene noe høyere enn øvrige år i perioden.

Inntekter fra nybygg og anlegg har økt i perioden. Den større økningen i 2022–2024 skyldes i hovedsak høyere regnskapsførte inntekter i forbindelse med større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, og fellesfinansierte investeringer i Forsvarsmateriell.

Inntekten på 333 millioner kroner under *overføringer fra andre* for 2023 gjelder tilbakebetaling av ubenyttede midler fra Norges tilskudd til NATO og internasjonale driftsbudsjetter. Dette var en engangsbetaling, da det var en refusjon av midler som tidligere er innbetalt av Forsvarsdepartementet.

12.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- ☞ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i kapittel 3.2, har Forsvarsdepartementet for 2024 brukt 3 024 millioner kroner mindre enn den totale

disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 34 FDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	60 324	59 345	979	1,6 %
Nybygg og anlegg	38 966	38 422	544	1,4 %
Overføring til andre statlige regnskap	341	336	5	1,5 %
Overføring til kommuner/fylkeskommuner	2	2	-	-
Andre overføringer	12 853	11 356	1 497	11,6 %
Utlån, statsgjeld mv.	28	28	-	-
Totalt	112 514	109 490	3 024	2,7 %

Kilde: Statsregnskapet.

Under *nybygg og anlegg* ble det brukt 544 millioner kroner mindre enn disponible bevilgning.

Det er i 2024 et mindreforbruk på 1 497 millioner kroner under *andre overføringer*. Av dette gjelder 602 millioner kroner mindre i overføringer til militær støtte til Ukraina og 846 millioner kroner mindre i Norges tilskudd til NATOs og internasjonale budsjetter enn budsjettet.

Inntekter

I 2024 er Forsvarsdepartementets samlede inntekter 1 822 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 17,7 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 35 FDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	7 704	8 327	624	8,1 %

Inntekter nybygg og anlegg	2 554	3 753	1 199	46,9 %
Overføringer fra andre	26	26	-0	0,4 %
Totalt	10 284	12 106	1 822	17,7 %

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter er totalt 624 millioner kroner høyere enn budsjettert. Av dette gjelder 599 millioner kroner merinntekter i Forsvaret.

Inntekter nybygg og anlegg har en merinntekt på 1 199 millioner kroner som i hovedsak gjelder merinntekter i forbindelse med større utstyrsanskaffelser og vedlikehold hos Forsvarsmateriell.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.

Forsvarsdepartementet har overført 4 181 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

12.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Forsvarsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 36 FDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	326
Utlån og utestående fordringer	55
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-5 519
Forpliktelser	Beløp
Virksomheter med særskilte fullmakter	-1 069

Kilde: Statsregnskapet.

Forsvarsdepartementets *verdipapirer* består av aksjer i Rygge 1 AS, bokført til historisk kost. Videre har departementet *utlån og utestående fordringer* som gjelder lån til Investinor AS, som er brukt til å gi et kapitalinnskudd til NATOs innovasjonsfond.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.
Kilde: DFØ.

Virksomheter med særskilte fullmakter gjelder Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Stortingets budsjettvedtak fastsetter omfanget av statskassens økonomiske bidrag som disponeres av FFI, og rapporteres som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

12.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Forsvaret og Forsvarsbygg, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av fem årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av to, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Forsvaret og Forsvarsbygg har årsregnskaper som har eller kan ha vesentlige feil og mangler.

12.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Forsvarsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 37 FDs årsregnskaper kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	1	0	0	2	2

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2020 påpekte vi vesentlige feil i bevilgningsoppstillingen i årsregnskapet for Forsvaret. For 2023 kunne vi ikke bekrefte det bokførte varelageret, fordi Forsvaret ikke hadde sentrale kontrollrutiner vi kunne bygge på i revisjonen.

For 2023 kunne vi ikke bekrefte regnskapslinjene leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld i årsregnskapet for Forsvarsbygg, fordi Forsvarsbygg ikke kunne dokumentere vurderinger av omtvistede og usikre forpliktelser og grunnlaget for regnskapsføringen.

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapene for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

12.4.2 Forsvaret – revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte flere regnskapslinjer

Forsvaret har fått beretning med forbehold basert på tre forhold: beholdning av varer og driftsmateriell, forpliktelser til fjerning og opprydning og forskudd til leverandører i utenlandsk valuta.

Forbehold om beholdning av varer og driftsmateriell gjelder mangelfulle sentrale interne kontrollrutiner som Riksrevisjonen ikke kan bygge på i sin revisjon. Vi kan ikke uttale oss om regnskapslinjene *beholdning av varer og driftsmateriell* i regnskapet ved årets slutt og regnskapslinjene *varekostnader* og *andre driftskostnader*.

Forsvaret har ikke estimert og bokført avsetninger for aktiviteter som medfører framtidig behov for fjerning og opprydning. Avsetning for framtidige fjerningsforpliktelser skulle vært inkludert i regnskapslinjene *øvrig langsiktig gjeld*, *annen kortsiktig gjeld* og *andre driftskostnader*.

Det siste forholdet gjelder etter Riksrevisjonens vurdering feil bruk av regnskapsprinsipp ved forskuddsbetaling i utenlandsk valuta, og det påvirker regnskapslinjene *andre fordringer*, *andre driftskostnader* og *beholdninger av varer og driftsmateriell*.

12.4.3 Forsvarsbygg – revisjonsberetning med forbehold fordi påløpte kostnader i bygge- og anleggsprosjekter er bokført feil

Forsvarsbygg har fått revisjonsberetning med forbehold.

Driften i Forsvarsbygg er organisert i prosjekter som i hovedsak er finansiert ved bevilgning. Det gjøres avsetning på prosjektene månedlig. Revisjonen har vist feil i den regnskapsmessige behandlingen av disse prosjektene. Dette har ført til at det er feil på følgende regnskapslinjer:

- *Inntekt fra bevilgning* er oppført med 349 474 490 kroner for høy inntekt.
- *Varekostnad* er oppført med 347 804 580 kroner for høy kostnad.
- *Opptjente, ikke fakturerte inntekter* er oppført med 304 366 938 kroner for mye.

Den regnskapsmessige behandlingen er regulert av SRS 1 Presentasjon av virksomhetsregnskapet og SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer til virksomheten, samt overføringer til og fra staten.

13 Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har det overordnede ansvaret for at befolkningen får gode og likeverdige helse- og omsorgstjenester.⁴⁶

13.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Helse- og omsorgsdepartementet er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter, er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har fulgt opp tidligere saker om

- informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre – saken avsluttes
- Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner – saken avsluttes.

13.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

282

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

3,9

MILLIARDER KRONER

13.2 Statsregnskapet for Helse- og omsorgsdepartementet er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

⁴⁶ Jf. regjeringen.no.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

13.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

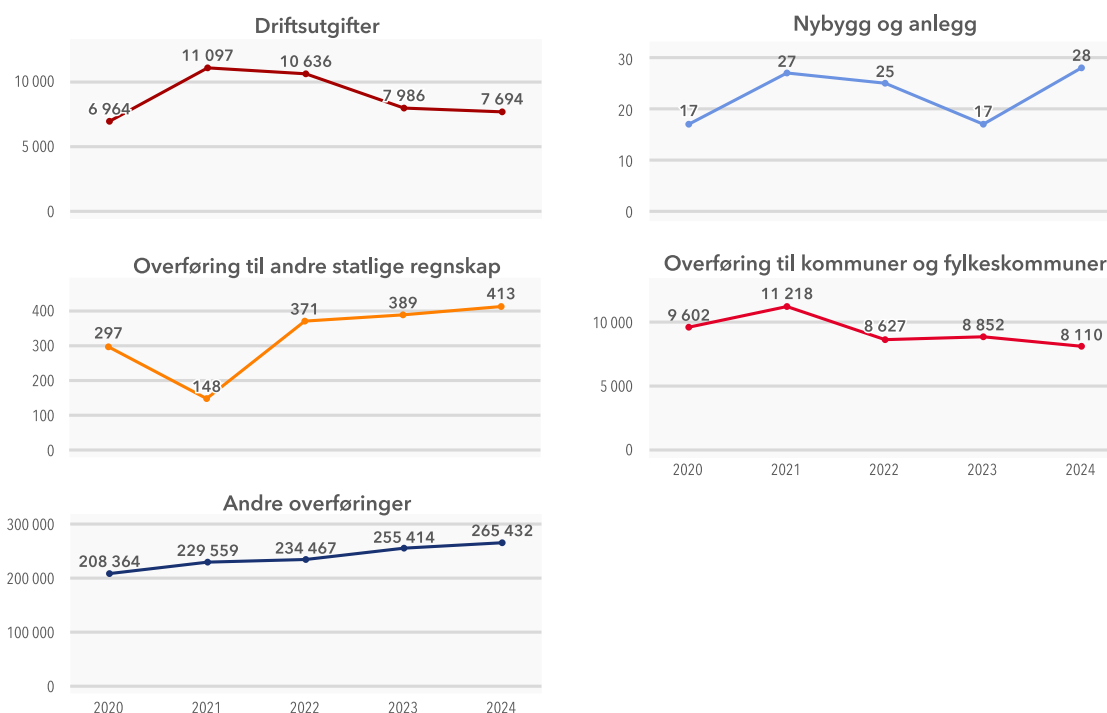
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Helse- og omsorgsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31.12.2024

13.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Helse- og omsorgsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 41 HODs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

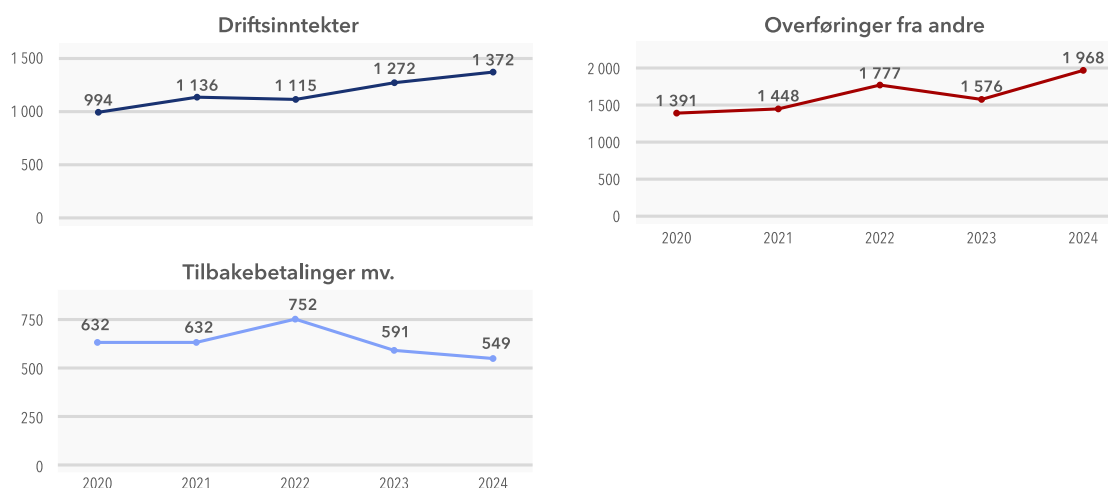
Kilde: Statsregnskapet.

Andre overføringer, hvor en vesentlig del gjelder overføringer til regionale helseforetak, har økt jevnt de siste fem årene.

For driftsutgifter og overføring til kommuner og fylkeskommuner har det vært en liten økning i 2021 og 2022, men trenden er nedadgående de siste par årene.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2025.

Figur 42 HODs inntekter 2024–2025 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter fra blant annet oppdrags- og bidragsfinansiert virksomhet, inntekter fra vaksinesalg i Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet, har økt jevnt i perioden.

For overføringer fra andre er trenden økte inntekter. Inntektene var størst i 2022 og 2024, som hovedsakelig skyldes økte inntekter fra statens overskuddsandel i AS Vinmonopolet og økt avdrag på investeringslån fra og med 2008 til regionale helseforetak.

Tilbakebetalinger har en svak trend med reduserte inntekter. Unntaket er 2022, som skyldtes innbetaling av ekstra avdrag fra Helse Sør-Øst RHF.

13.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔊 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Helse- og omsorgsdepartementet for brukt 2 736 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 38 HODs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	8 260	7 694	567	6,9 %
Nybygg og anlegg	33	28	5	16,3 %
Overføring til andre statlige regnskap	413	413	-	-
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	9 887	8 110	1 777	18,0 %
Andre overføringer	265 819	265 432	388	0,1 %
Totalt	284 413	281 676	2 736	1,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er *overføring til kommuner og fylkeskommuner* som har det største mindreforbruket. I hovedsak gjelder dette investeringstilskudd for rehabilitering under omsorgstjeneste.

For *driftsutgifter* er det en mindreutgift på 567 millioner kroner. Mindreutgiften gjelder blant annet vaksiner mot covid-19 og digitalisering i helse- og omsorgssektoren, hvor det ble brukt henholdsvis 307 millioner kroner 106 millioner kroner mindre enn budsjettet.

Andre overføringer har i 2024 en netto mindreutgift på 388 millioner kroner.

Inntekter

I 2024 er Helse- og omsorgsdepartementets samlede inntekter 386 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 11 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 39 HODs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	1 108	1 372	264	23,8 %

Overføringer fra andre	1 847	1 968	121	6,6 %
Tilbakebetalinger mv.	550	550	-	- %
Totalt	3 504	3 890	386	11,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter på Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde er 264 millioner kroner høyere enn budsjettet. Dette gjelder i hovedsak diverse inntekter for Folkehelseinstituttet.

For *overføringer fra andre* er det en merinntekt på 121 millioner kroner. Dette gjelder inntekter fra sektoravgifter under departementet og premie fra private knyttet til Norsk pasientskadeerstatning.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Helse- og omsorgsdepartementet har overført 2 278 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

13.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Helse- og omsorgsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: *Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 40 HODs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	5
Utlån og utestående fordringer	87 717
Ordinære fond (eiendeler)	33
Forskudd	22
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-706
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-197

Kilde: Statsregnskapet.

Helse- og omsorgsdepartementets *verdipapirer* gjelder kapitalinnskudd i regionale helseforetak (RHF). *Utlån og utestående fordringer* gjelder utlån og driftskreditt til helseforetakene.

Ordinære fond gjelder departementets avsatte midler i Norsk pasientskadeerstatnings reguleringsfond. Videre har departementet *forskudd* i forbindelse med ulike oppgjørsordninger, inkludert H-resept og covid-19-vaksinering.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.
Kilde: DFØ.

På gjeldssiden, under *kontolån fra ordinære fond*, er det ført 33 millioner kroner på Norsk pasientskadeerstatnings reguleringsfond og 164 millioner kroner på Norsk pasientskadeerstatning – privat sektor. Dette er likvidbeholdninger som tilhører fondene. Likvidbeholdningene er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Ettersom slike likvidbeholdninger tilhører fondene, rapporteres de også som en forpliktelse for staten under *kontolån fra ordinære fond*.

Norsk pasientskadeerstatnings reguleringsfond, som utelukkende består av statlige midler, og hvor staten disponerer midlene i fondet, er også aktivert som eiendel i statsregnskapet med 33 millioner kroner.

Norsk pasientskadeerstatning – privat sektor er et fond som ikke skal aktiveres i balansen fordi det ut fra fondenes opprinnelse, finansiering eller historie kan være omtvistet om staten er eiere av midlene, selv om staten disponerer fondet.

13.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av tolv årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av to, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter har årsregnskaper som kan inneholde vesentlige feil og mangler.

13.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2024–2025

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 41 HODs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	1	1	2

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2022 påpekte vi at regnskapet for Folkehelseinstituttet kan ha vesentlige feil og mangler. For 2023 påpekte vi vesentlige feil og mangler i regnskapet for Helsedirektoratet fordi eksterntfinansierte prosjekter var feilført og årsregnskapet ikke ga et dekkende bilde av utestående fordringer og gjeld.

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapene for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

13.4.2 Direktoratet for medisinske produkter – revisjonsberetning med forbehold fordi innbetalinger for prosjekter og tjenester er feilført

Direktoratet for medisinske produkter har avtaler med de regionale helseforetakene om å utvikle digitale løsninger i prosjektene SAFEST og H-resept.

Innbetalingen fra de regionale helseforetakene er delvis regnskapsført som en reduksjon av utgiftene og ikke som en inntekt. Ut fra avtalene for disse prosjektene og regelverket for nettoføring (rundskriv FIN R-101) skulle dette vært inntektsført og utgiftsført hver for seg. Det er derfor ført 16 362 438 kroner for lite på regnskapslinjene *andre utbetalinger til drift og salgs- og leieinnbetalinger*. Linjen *salgs- og leieinnbetalinger* er ikke ført opp i årsregnskapet til Direktoratet for medisinske produkter.

Videre er de resterende innbetalingene fra de regionale helseforetakene ført som inntekter fra tilskudd. På samme måte skulle dette vært ført som inntekter fra salg, ut fra avtalene. Derfor er det ført 2 620 747 kroner for mye på regnskapslinjen *innbetalinger fra tilskudd og overføringer* og for lite på regnskapslinjen *salgs- og leieinnbetalinger*.

For øvrig er gebyrinntekter fra godkjenning av produkter til rengjøring og desinfeksjon av fiskeoppdrettsanlegg og for behandling av søknader om apotekkonsesjoner og narkotikasertifikater regnskapsført som *øvrige driftsinntekter* og ikke som *innbetaling fra gebyrer*. Det er derfor ført 5 012 399 kroner for mye på *øvrige driftsinntekter* og tilsvarende for lite på *innbetaling fra gebyrer*.

Disse feilene har også konsekvenser for bevilgningsrapporteringen ved at både utgiftskapittel 746 post 01 og inntektskapittel 3746 post 02 viser 16 362 438 kroner for lite.

13.4.3 Folkehelseinstituttet – revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte bokførte beløp ved kjøp og salg av vaksiner

For virksomhetsregnskapet har Folkehelseinstituttet i 2024 ikke hatt tilfredsstillende rutiner for å sikre rett rapportering fra varelagersystemet, som igjen gir grunnlag for rapportering av salgsinntekter for vaksiner, varekostnader, andre driftskostnader vedrørende programvaksine og beholdning av varelager knyttet til vaksiner.

Virksomhetens grunnlag for regnskapsrapporteringen av vaksiner er transaksjoner registrert i varelagersystemet SD2. Virksomheten informerte Riksrevisjonen om at transaksjonene i varelagersystemet inneholdt vesentlige feil og mangler som gjaldt både pris og antall enheter, som ikke er korrigert i 2024.

For virksomhetens rapportering av kjøp og salg av vaksiner har vi derfor ikke vært i stand til å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for salgsinntekter på 289 756 313 kroner, varekostnader på 259 944 726 kroner, andre driftskostnader på 716 690 247 kroner og varelager på 286 297 961 kroner. Vi har følgelig ikke vært i stand til å fastslå om det kunne være behov for å justere disse beløpene.

13.5 Oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse av informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre

13.5.1 Konklusjoner

Riksrevisjonen avslutter saken.

Riksrevisjonen vurderer at tiltakene som er gjennomført når det gjelder etatenes risikostyring, leverandøroppfølging og forvaltning av helsedata, vil styrke behandlingen av person- og helseopplysninger i helseregistre. Riksrevisjonen legger til grunn at tiltakene på sikt også vil kunne bidra til at helseopplysninger gjøres tilgjengelige for forskere innen lovpålagte frister.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

13.5.2 Opprinnelig sak

Riksrevisjonen gjennomførte en undersøkelse av informasjonssikkerhet og tilgjengelighet av person- og helseopplysninger i helseregistre som ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2023–2024).

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse var å kontrollere om person- og helseopplysninger i lovbestemte helseregistre underlagt Helse- og omsorgsdepartementet behandles i henhold til kravene til informasjonssikkerhet, personvern og tilgjengeliggjøring i helseregisterloven og personopplysningsloven, jf. [Dokument 1 \(2023–2024\)](#) kapittel 11.3.

Riksrevisjonen hadde følgende konklusjoner:

- Person- og helseopplysninger i helseregistre behandles ikke i tilstrekkelig grad i henhold til kravene i helseregisterloven og personopplysningsloven.
- Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Statens legemiddelverk har ikke oversikt over sikkerhetsarbeidet som gjøres hos driftsleverandørene, og jobber ikke systematisk med risiko og tiltak.
- Viktige informasjonssikkerhetstiltak hos driftsleverandørene er ikke implementert eller fungerer ikke etter hensikten.
- Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet overholder ikke lovpålagte frister for tilgjengeliggjøring av helseopplysninger.

Riksrevisjonen mente det var kritikkverdig at person- og helseopplysninger i helseregistre ikke i tilstrekkelig grad behandles i henhold til kravene til informasjonssikkerhet og personvern i helseregisterloven og personopplysningsloven. Riksrevisjonen mente også at det var kritikkverdig at helseopplysninger ikke blir gjort tilgjengelige for forskere innen lovpålagte frister.

Riksrevisjonen anbefalte at Helse- og omsorgsdepartementet følger opp at virksomhetene i rollen som dataansvarlig vier større oppmerksomhet til sikkerhetstiltak som skal gjennomføres av driftsleverandører.

Stortingets behandling

I kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Dokument 1, jf. Innst. 176 S (2023–2024) delte komiteen Riksrevisjonens oppfatning av at det er kritikkverdig at person- og helseopplysninger i helseregistre ikke i tilstrekkelig grad behandles i henhold til kravene til informasjonssikkerhet og personvern i helseregisterloven og personopplysningsloven. Komiteen delte også Riksrevisjonens oppfatning av at det er kritikkverdig at helseopplysninger ikke blir gjort tilgjengelige for forskere innen lovpålagte frister. Komiteen stilte seg bak Riksrevisjonens anbefalinger.

Kilde: Innst. 176 S (2023–2024), jf. stortingsvedtak 8. februar 2024.

13.5.3 Helse- og omsorgsdepartementets oppfølging

Riksrevisjonen ba Helse- og omsorgsdepartementet om å gjøre rede for tiltak som er satt i verk for å følge opp kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader og Riksrevisjonens anbefalinger i Dokument 1 (2023–2024), jf. brev av 4. februar 2025.

Riksrevisjonen ba departementet særskilt gjørerede for status i arbeidet med å endre organisering, ansvar og roller i den sentrale helseforvaltningen, som trådte i kraft 1. januar 2024. Videre ba Riksrevisjonen departementet om å gjøre rede for hvorvidt endringene har bidratt til forbedret informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av helseopplysninger for forskere innen lovpålagte frister. Departementet svarte i brev av 24. mars 2025.

Helse- og omsorgsdepartementet viser i svarbrevet til at departementet høsten 2023 fulgte opp Riksrevisjonens funn og anbefalinger gjennom etatsstyringsmøter med Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter (tidligere Statens legemiddelverk).

Etter endringene i organiseringen av helseforvaltningen, som ble gjennomført fra 1. januar 2024, skjer departementets oppfølging gjennom styringsdialogen med Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter.

Departementet opplyser videre at det følger opp utviklingen i restanser og saksbehandlingstid for tilgang til data fra helseregistrene gjennom kvartalsvise rapporteringer fra Folkehelseinstituttet.

Etatenes risikostyring, leverandøroppfølging og informasjonstiltak

Folkehelseinstituttet (FHI) rapporterer til departementet at det har arbeidet systematisk med å lukke avvikene fra Riksrevisjonens funn. FHI rapporterer videre at de fleste avvikene har blitt lukket ved utgangen av 2024.

Det kommer frem av instituttets kvartalsvise rapportering at det er satt i gang flere tiltak for å følge opp Riksrevisjonens rapport. Ansatte har fått opplæring i det interne forbedringssystemet og er informert om korrekt avviksrapportering. FHI opplyser videre at det er bygget opp bedre teknisk bestillerkompetanse. Antallet eksterne administratorer er redusert for å minimere risiko, med jevnlige gjennomganger av tilganger til pasientregistrene. Passordpolicyen er oppdatert, og tofaktorautentisering er innført. Sikkerhetskongifurasjonen i pasientregistrene gjennomgås nå av et eksternt selskap. FHI planlegger videre, som en del av arkitekturstyringen, å innføre en felles loggstrategi for registrene basert på strategien for Kreftregisteret for 2025.

Direktoratet for medisinske produkter oppgir i sin rapportering til departementet at alle avvik oppdaget i Riksrevisjonens undersøkelse skal være fulgt opp og lukket. Det kommer frem av direktoratets rapportering til departementet at det ble satt i gang to tiltak for å forbedre leverandørstyringen. Direktoratet har fra våren 2023 gjennomført kvartalsvise sikkerhetsmøter med leverandøren av IT-tjenester. Tema for sikkerhetsmøtene er systematisk gjennomgang av sikkerhetskrav til leverandøren og samarbeid for å bedre direktoratets informasjonssikkerhet og personvern. Direktoratet har videre stilt krav til leverandøren om å bedre informasjonssikkerhetstiltakene i tråd med Riksrevisjonens anbefalinger.

Tilgjengeliggjøring av helsedata

Departementet viser til at Riksrevisjonen konkluderte med at Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet ikke overholder lovpålagte frister for tilgjengeliggjøring av helsedata.

Folkehelseinstituttet rapporterer til departementet om at det har vært en positiv utvikling siden 2023, men at Folkehelseinstituttet fremdeles ikke overholder de lovfestede kravene til saksbehandlingstid for flere av registrene. Den positive utviklingen stagnerte siste halvår i 2024, blant annet på grunn av økt søknadsmengde og mer komplekse søknader.

Instituttet rapporterer videre at det på bakgrunn av dette har satt i verk ytterligere tiltak med mål om å kunne levere ut data innenfor lovpålagte frister i løpet av 2025. Noen av tiltakene er økt rekruttering, kompetanseutvikling hos ansatte og søkere, bedre organisering av søknadsbehandlingen, et nytt og bedre søknads- og endringsskjema, strengere håndtering av søkere som ikke responderer eller følger regelverket, evaluering av egen praksis, etablering av én dataplattform for raskere og sikrere utlevering av data samt utvikling av bedre metadata. Instituttet vil også vurdere om søknadsbehandlingen kan forenkles i tilfeller der Helsedirektoratet har fattet vedtak om dispensasjon fra taushetsplikten. Instituttet arbeider i tillegg med å presentere statistikken på en bedre måte for å få bedre oversikt over forventet saksbehandlingstid og gi søkerne større forutsigbarhet.

Endringer i organiseringen av helseforvaltningen

Departementet viser til at endringene i organiseringen av den sentrale helseforvaltningen ble gjennomført fra 1. januar 2024. FHI overtok da ansvaret for helseregistrene i Helsedirektoratet, Kreftregisteret, som inntil da lå under Helse Sør-Øst RHF, og

helseregisterområdet inkludert Helsedataservice fra Direktoratet for e-helse. Med dette fikk instituttet et samlet ansvar for de nasjonale helseregistrene, med unntak av bivirkningsregisteret og de medisinske kvalitetsregistrene. Formålet var å utnytte helsedata bedre. Instituttet fikk i 2024 i oppdrag å utvikle og modernisere helseregistrene for å kunne hente ut gevinster av et samlet registermiljø. Dette er fulgt opp i tildelingsbrevet for 2025. I tillegg er det lagt vekt på at instituttet skal prioritere arbeidet med å redusere saksbehandlingstiden og gjøre helsedata og statistikk tilgjengelig for forskningsmiljøer og helsenæringen.

FHI rapporterer til departementet at det har satt i gang følgende aktiviteter for å oppnå positive effekter på tvers av registrene:

- Det er gjennomført et kartleggingsarbeid for å få bedre oversikt over de digitale tjenestene og mer detaljerte kartlegginger av områdene der de største effektene av bedre samordning forventes.
- Det er etablert team som i samarbeid med Norsk helsenett skal utvikle en applikasjonsplattform, og det pågår utvikling av felleskomponenter som skal sikre gjenbruk av løsninger for oppslag i folkeregisteret, bruk av helseID og felles designbibliotek.
- Det pågår et arbeid med å oppdatere styringssystemet for informasjonssikkerhet som i større grad enn i dag vil være basert på ISO 27001. Det vil gi bedre oversikt og bedre informasjonssikkerhet og bidra til at bestillinger, ROS-analyser og leverandøroppfølging kan utføres mer effektivt.
- Et felles forum for arkitekturstyring på tvers av instituttets IT-miljøer er under etablering, som i første omgang vil ha en rådgivende rolle.
- Våren 2025 skal Kreftregisterets ansatte overføres til instituttets felles arbeidsflate som leveres av Norsk helsenett.
- Kreftregisteret er etter virksomhetsoverdragelsen omfattet av de samme sikkerhets- og sårbarhetsskanningene som resten av instituttet har tatt i bruk etter Riksrevisjonens rapport.

Tiltakene skal, ifølge FHI, gjøre IT-infrastrukturen enklere og mer oversiktlig og bidra til å styrke informasjonssikkerheten.

13.5.4 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen merker seg at Helse- og omsorgsdepartementet gjennom styringsdialogen og virksomhetenes rapportering følger opp at virksomhetene, i rollen som dataansvarlige, viser større oppmerksomhet til sikkerhetstiltak.

Riksrevisjonen konstaterer at Helse- og omsorgsdepartementet, Folkehelseinstituttet og Direktoratet for medisinske produkter arbeider for at person- og helseopplysninger i helseregistre behandles i samsvar med kravene til informasjonssikkerhet og personvern i helseregisterloven og personopplysningsloven.

Riksrevisjonen merker seg at Direktoratet for medisinske produkter i sin rapportering til departementet oppgir at alle avvik innenfor direktoratets ansvarsområde er fulgt opp og

lukket. Videre har vi merket oss at Folkehelseinstituttet ved utgangen av 2024 hadde lukket de fleste avvikene omtalt i Riksrevisjonens undersøkelse, og at instituttet har satt i verk flere relevante tiltak, som skal gjennomføres av driftsleverandører, for ytterligere å bedre informasjonssikkerheten.

Riksrevisjonen vurderte i sin rapport også at det var kritikkverdig at helseopplysninger ikke gjøres tilgjengelige for forskere innen lovpålagte frister. For å legge til rette for bedre utnyttelse av helsedata har ansvaret for de nasjonale helseregistrene – med unntak av bivirkningsregisteret og de medisinske kvalitetsregistrene – blitt samlet hos Folkehelseinstituttet. Folkehelseinstituttets rapportering til departementet viser en positiv utvikling siden 2023, men instituttet overholder fortsatt ikke de lovfestede kravene til saksbehandlingstid for flere av registrene. Riksrevisjonen legger til grunn at forbedring av saksbehandlingstiden er et langsiktig arbeid. For at lovpålagte frister for tilgjengeliggjøring av helsedata skal overholdes, må dette arbeidet gis nødvendig prioritet av Helse- og omsorgsdepartementet og Folkehelseinstituttet.

Riksrevisjonen avslutter saken.

13.6 Oppfølging av Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner

13.6.1 Konklusjoner

Riksrevisjonen avslutter saken.

Vår oppfølging av revisjonen fra 2021 viser at Helse- og omsorgsdepartementet har gjennomført tiltak for å følge opp at Helsedirektoratet ved Helfo etablerer systemer og rutiner for etterkontroll slik at flere feilutbetalinger blir avdekket og tilbakebetalt.

Vi konstaterer at Helfo fortsatt ikke har et eget saksbehandlingssystem som støtter opp under kontrollprosessen. Samtidig arbeider både direktoratet og Helfo videre med kompenserende tiltak.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

13.6.2 Opprinnelig sak

Vi gjennomførte i 2021 en etterlevelserevisjon av Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner. Undersøkelsen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2022–2023).

I 2021 utbetalte Helsedirektoratet 40 milliarder kroner i refusjoner til om lag 23 000 helseaktører.

Helserefusjonsordningen er utformet som et tillitsbasert system hvor utbetalingene skjer på bakgrunn av helseaktørenes innsendte refusjonskrav. Ordningen inneholder svært mange takster, krav og bestemmelser som ikke kan bli operasjonalisert i de maskinelle kontrollene i forkant av utbetalingen. Disse kravene og mulige feilutbetalinger som følge av dette må i stedet fanges opp av etterkontroller.

Helsedirektoratet ved Helfo skal gjennomføre etterkontroller for å avdekke økonomisk misbruk og bedrageri, og systematisk formidle kontrollresultatene slik at de bidrar til økt etterlevelse og bygger tillit. Omfanget av etterkontroller må tilpasses virksomhetens egenart og risiko og kvaliteten på de forebyggende kontrollene.

Målet med revisjonen var å kontrollere om Helsedirektoratet ved Helfo avdekker feilutbetalinger gjennom etterkontroll, og om sanksjonsmulighetene i folketrygdloven benyttes når feilutbetalingene skyldes feilaktige eller mangelfulle opplysninger gitt av helseaktøren.

Riksrevisjonen hadde følgende hovedfunn:

- Helfo gjennomfører få etterkontroller, men sanksjonerer i alle etterkontrollerte saker der det avdekkes feil.

- Helfo har ikke etablert systemer og rutiner som ivaretar kravene til gjennomføring av etterkontroll.

Riksrevisjonen mente det var sterkt kritikkverdig⁴⁷ at alvorlige feil og misbruk av helserefusjoner ikke avdekkes eller kreves tilbake. Helsedirektoratet ved Helfo gjennomfører få etterkontroller. I gjennomsnitt ble bare 33 av de totalt 23 000 helseaktørene som får utbetalt refusjon, etterkontrollert hvert år. Mange helseaktører med høy risiko blir ikke etterkontrollert.

Riksrevisjonen anbefalte Helse- og omsorgsdepartementet å sikre at Helsedirektoratet ved Helfo etablerer systemer og rutiner for etterkontroll som vil bidra til at flere feilutbetalinger blir avdekket og tilbakebetalt.

Stortingets behandling

Innst. 163 S (2022–2023) sluttet kontroll- og konstitusjonskomiteen seg til Riksrevisjonens konklusjoner, kritikk og anbefaling.

Komiteen merket seg at statsråden delte Riksrevisjonens vurdering om at systemene må forbedres. Komiteen viste til at Helse- og omsorgsdepartementet, i styringsdialogen med Helsedirektoratet, ville ha en gjennomgang av hvorvidt omfanget av etterkontroller, sammenholdt med eksisterende systemstøtte, og med utgangspunkt i vurderinger av risiko og vesentlighet, ga en tilstrekkelig balansert ressursallokering mellom de ulike oppgavene Helfo har ansvaret for.

Videre viste kontroll- og konstitusjonskomiteen til at Helsedirektoratet hadde signalisert at de ville styrke arbeidet med etterkontroller. Komiteen støttet disse signalene og påpekte samtidig behovet for overordnede risikovurderinger av hele forvaltningskjeden med vekt på misligheter.

Kilde: Innst. 163 S (2022–2023), jf. stortingsvedtak 9. februar 2023.

13.6.3 Helse- og omsorgsdepartementets oppfølging

Riksrevisjonen har fulgt opp revisjonen av Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner.

Riksrevisjonen ba Helse- og omsorgsdepartementet gjøre rede for hvilke endringer og tiltak som er iverksatt for å følge opp kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader og Riksrevisjonens anbefaling i Dokument 1 (2022–2023), jf. brev av 24. januar 2025.

Departementet svarte i brev av 17. februar 2025. I brev av 14. mars 2025 ba vi departementet gjøre rede for statusen i arbeidet med å etablere støtteverktøy i kontrollgjennomføringen. Departementet svarte i brev av 4. april 2025.

⁴⁷ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

Helse- og omsorgsdepartementet viser til at Riksrevisjonens anbefalinger og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader kan oppsummeres i fire punkter:

- styrke arbeidet med etterkontroller
- etablere systemer og rutiner for etterkontroll som vil bidra til at flere feilutbetalinger blir avdekket og tilbakebetalt
- innføre overordnede risikovurderinger av hele forvaltningskjeden med vekt på misligheter
- vurdere risiko og vesentlighet og om dagens kontroller og systemstøtte gir en tilstrekkelig balansert ressursallokering mellom de ulike oppgavene Helfo har ansvaret for

Departementets svar på de fire punktene kan oppsummeres slik:

Styrke arbeidet med etterkontroller

Helsedirektoratet bevilget i 2023 midler til å øke antall årsverk og styrke kapasiteten på etterkontrollarbeidet i Helfo. Det ble bevilget til sammen 7,65 millioner kroner. Helfo kontroll har hatt en økning i årsverk på 21 prosent de fire siste årene.

Etablere systemer og rutiner for etterkontroll som vil bidra til at flere feilutbetalinger blir avdekket og tilbakebetalt

Kontinuerlig internt forbedringsarbeid sammenholdt med flere ressurser til å gjennomføre kontroller har medført at Helfo nå kontrollerer flere aktører med vurdert risiko for misbruk eller alvorlig feilbruk enn tidligere. Det pågår en kontinuierlig innsats for å forbedre og videreutvikle kontrollmetodikk, arbeidsprosesser, arbeidsflyt og logistikk i kontrollarbeidet. I perioden etter 2021 er det blant annet

- implementert et avansert analyseverktøy i risikoarbeidet
- utarbeidet verktøy i PowerBI for lett tilgjengelige nøkkeltall til bruk i kontrollgjennomføringen
- utviklet datavarehus for helserefusjoner
- gjennomgått og forbedret rutiner, dokumenter, styringsverktøy, sjekklister m.m.

Oppsummert har Helfo kontroll i løpet av de siste årene arbeidet med kompetansebygging og effektivisering av arbeidsprosesser, og den er i dag en mer kunnskapsbasert og datadrevet kontrollvirksomhet. Forbedringene har gitt bedre flyt og effektivitet.

Sammenlignet med 2021 har Helfo økt antallet saker der de brukte alvorlige virkemidler, med 39 prosent. For 2025 har de fastsatt et mål for slike saker som vil tilsvare en økning på 52 prosent sammenlignet med 2021. I perioden fra 2021 og frem til i dag har Helfo åpnet 228 etterkontrollsaker og krevd tilbake 470 millioner kroner.

Innføre overordnede risikovurderinger av hele forvaltningskjeden med vekt på misligheter

Helfo har med styrket kompetanse, samarbeid på tvers av organisasjonen og bedre analyseverktøy fått bedre innsikt i risikobildet for hele forvaltningskjeden.

Helsedirektoratet og Helfo har utarbeidet en strategi for økt etterlevelse, og det er gjennomført en rekke aktiviteter og tiltak. Helfo har blant annet jobbet med å styrke samarbeidet med interesseorganisasjonene og forbedre samhandlingen på tvers av styringslinjene internt, for å bedre utnytte felles innsikt og kompetanse i risikovurderinger og etterlevelsesarbeid.

Helserefusjonsområdet inngår i arbeidet med å kartlegge risikoen for misbruk av offentlige registre og ordninger. Prosjektet ledes av Skatteetaten, og oppdraget skal leveres til Finansdepartementet 30. mai 2025. Helsedirektoratet og Helfo bidrar i kartleggingen.

Vurdere risiko og vesentlighet og om dagens kontroller og systemstøtte gir en tilstrekkelig balansert ressursallokering mellom de ulike oppgavene Helfo har ansvaret for

Ressursinnsatsen på etterkontroll må balanseres mot Helfos innsats på de øvrige virkemiddelområdene som benyttes i etterlevelsesarbeidet. Det arbeides blant annet med bedre og mer målrettet veiledning og informasjon til helseaktørene, samt en pilot og metoder for å avdekke ureglementert takstbruk og oppgjør tidlig, før det utvikles til større svindel- og misbrukssaker. Riksrevisjonens påpekning av for få etterkontroller er de to siste årene fulgt opp overfor Helfo, og direktoratet melder at de nå må se på effekter og erfaringer over noe tid før de eventuelt gjør videre justeringer.

Direktoratet vurderer også behovet for videre digitalisering, blant annet effektiv systemstøtte for arbeidet med etterkontroller. Helfo er i dag avhengig av en rekke manuelle operasjoner med sjekklister og omfattende/ressurskrevende interne kvalitetssikringssteg som reduserer effektiviteten i kontrollgjennomføringen.

Departementet viser til Helsedirektoratets redegjørelse der de oppgir at Helfo per i dag ikke har et eget saksbehandlingssystem som støtter opp under kontrollprosessen. Det er også manglende interaksjon mellom ulike fagsystemer, applikasjoner og andre systemer. Arbeidet med etterkontroll baseres derfor på flere manuelle prosesser. Et bedre tilrettelagt saksbehandlingssystem ville gitt høyere produktivitet gjennom bedre funksjonalitet, bedre oversikt og færre muligheter for feil.

Helfo kontrollers behov for et bedre saksbehandlingssystem er meldt inn i direktoratets porteføljestyring. Store utviklingsbehov også på andre fagfelter har medført at det ikke har vært rom for å prioritere midler til et saksbehandlingssystem for Helfo kontroll. Helsedirektoratet ser på kort sikt ikke rom for å prioritere å anskaffe og utvikle et nytt saksbehandlingssystem for kontrollvirksomheten, men både direktoratet og Helfo arbeider videre med kompensierende tiltak.

13.6.4 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonens oppfølging av revisjonen fra 2021 viser at Helse- og omsorgsdepartementet har gjennomført en rekke tiltak for å forbedre Helfos systemer og rutiner for etterkontroll slik at flere feilutbetalinger blir avdekket og tilbakebetalt.

Helfo har fortsatt ikke et eget saksbehandlingssystem for å støtte opp under kontrollprosessen. Helfo kontrolls behov for et bedre saksbehandlingssystem er meldt inn i direktoratets porteføljestyring, men på kort sikt ser ikke Helsedirektoratet rom for å prioritere anskaffelse og utvikling av et nytt saksbehandlingssystem for kontrollvirksomheten. Departementet opplyser at både Helsedirektoratet og Helfo arbeider videre med kompenserende tiltak.

Riksrevisjonen avslutter saken.

14 Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) har ansvar for rettsvesenet, kriminalomsorgen, politi- og påtalemyndigheten, redningstjenesten, samfunnssikkerhet, utlendingsmyndigheter og polarområdene.⁴⁸

14.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Kriminalomsorgsdirektoratet, er i all vesentlighet riktige.
- Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: krav til kassasystemer i Kriminalomsorgsdirektoratet.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ny sak om

- anskaffelser i politiet – ikke tilfredsstillende.

Vi har fulgt opp tidligere sak om

- Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – saken avsluttes.

14.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

56

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

6,9

MILLIARDER KRONER

⁴⁸ Jf. regjeringen.no.

14.2 Statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikt over fullmakter.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Justis- og beredskapsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

14.2.1 Justis- og beredskapsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Åtte av samtykkene fra Stortinget som gjelder Justis- og beredskapsdepartementet er ikke innrapportert i oversiktene over fullmakter.

14.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

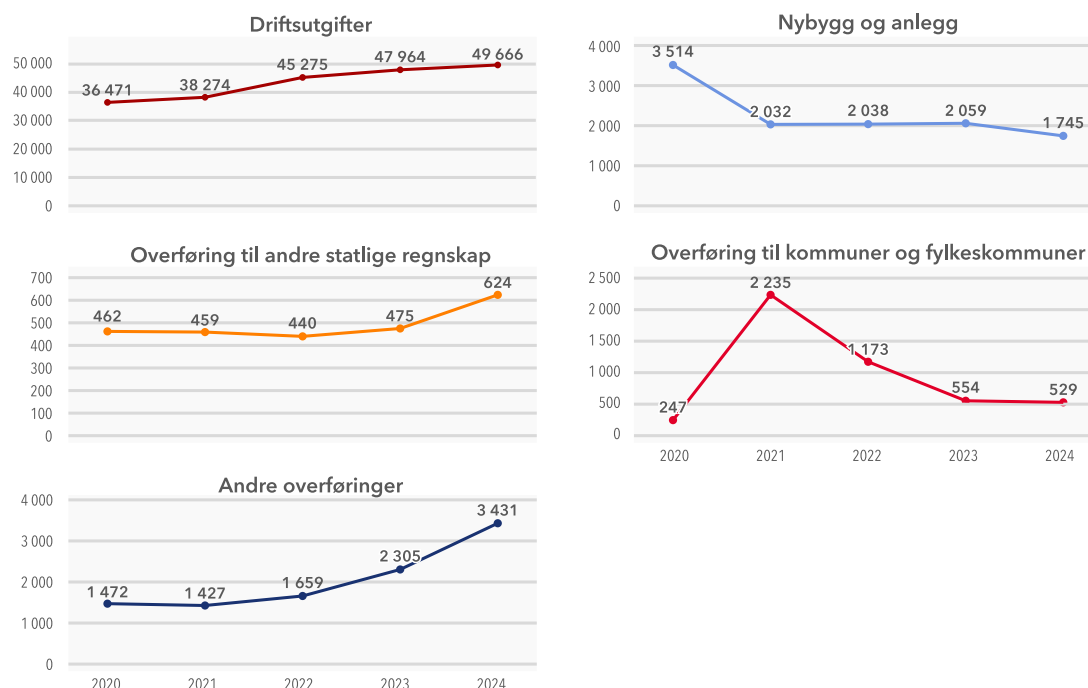
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Justis- og beredskapsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

14.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Justis- og beredskapsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 43 JDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

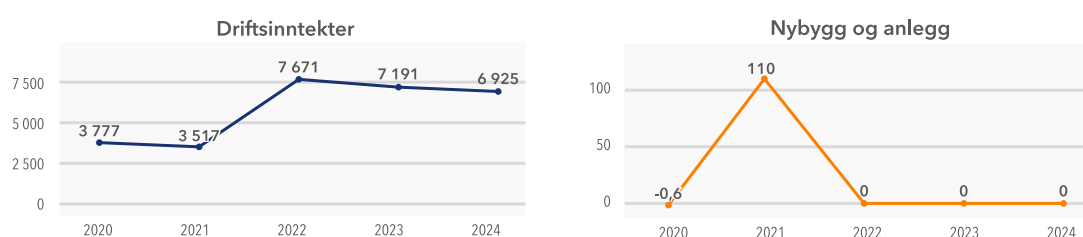

Kilde: Statsregnskapet.

Justis- og beredskapsdepartementets *driftsutgifter* har økt jevnt i perioden. Økningen fra 2021 til 2022 gjelder i hovedsak økte spesielle driftsutgifter til asylmottak under Utlendingsdirektoratet og driftsutgifter i Politiet.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 44 JDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Inntektene på Justis- og beredskapsdepartementets område er i hovedsak *driftsinntekter*. Økningen i 2022 gjelder primært inntekter i Utlendingsdirektoratet for refusjon av ODA-godkjente utgifter til asylmottak.

I 2020 er det ført utgifter for avhending under inntekter fra *nybygg og anlegg* som gjelder salg av Grorud leir som ble gjennomført i 2020, men hvor kjøpesummen ble innbetalt i 2021.

14.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- ☉ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024 Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i kapittel 3.2, har Justis- og beredskapsdepartementet for 2024 brukt 3 117 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 42 JDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	51 759	49 666	2 093	4,0 %
Nybygg og anlegg	2 582	1 745	837	32,4 %
Overføring til andre statlige regnskap	645	624	21	3,3 %
Overføring til kommuner/ fylkeskommuner	549	529	20	3,6 %
Andre overføringer	3 577	3 431	146	4,1 %
Totalt	59 112	55 995	3 117	5,3 %

Kilde: Statsregnskapet.

Nybygg og anlegg viser en mindreutgift på til sammen 837 millioner kroner, noe som utgjør 32,4 prosent av disponible bevilgning. Inkludert i dette er mindreutgifter til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold i redningshelikoptertjenesten på 383 millioner kroner og i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap på 146 millioner kroner.

For *driftsutgifter* og *andre overføringer* er det Politiet som har størst beløpsmessig mindreforbruk med henholdsvis 1 185 millioner kroner og 69 millioner kroner.

Inntekter

I 2024 er Justis- og beredskapsdepartementets samlede inntekter 10 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 0,1 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 43 JDs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	6 918	6 925	7	0,1 %
Inntekter nybygg og anlegg		3	3	
Totalt	6 918	6 928	10	0,1 %

Kilde: Statsregnskapet.

Innenfor *driftsinntekter* er det flere ulike gebyr- og refusjonsordninger. Det varierer om det er mer- eller mindreinntekt på hver av disse ordningene.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Justis- og beredskapsdepartementet har overført 2 521 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

14.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Justis- og beredskapsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: *Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet er presentert.

Tabell 44 JDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	2
Utlån og utestående fordringer	0
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-2 391
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-104
Deposita og avsetninger	-19

Kilde: Statsregnskapet.

Eiendelssiden hos Justis- og beredskapsdepartementet består i hovedsak av *statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere*.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Kontolån fra ordinære fond på gjeldssiden gjelder Nasjonalt sikkerhetsfond – vergemål. Dette er likvidbeholdninger som tilhører fondet. Likvidbeholdningene er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres derfor som en forpliktelse for staten under *kontolån fra ordinære fond*.

Deposita og avsetninger gjelder konto for *Avsetninger i Svalbardregnskapet* (konto 845004).

14.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Kriminalomsorgsdirektoratet, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av 20 årsregnskaper⁴⁹ på departementets ansvarsområde. Dette inkluderer revisjon av regnskapet for administrasjonen av Svalbard (Svalbardregnskapet) som er del av årsregnskapet til Justis- og

⁴⁹ Inkluderer årsregnskapet til Generaladvokaten som ble avviklet 30.06.2024. Vi har revidert avviklingsregnskapet.

beredskapsdepartementet, jf. note C, D, E og «Prinsippnote til kontantregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet (JD) der også svalbardregnskapet omtales».

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av ett, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Kriminalomsorgsdirektoratets årsregnskap kan inneholde vesentlige feil og mangler. Dette gjelder salgsinntekter fra arbeidsdriften.

14.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 45 JDs årsregnskaper med vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	1	1	1

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

Vi påpekte vesentlige feil og mangler i årsregnskapet for Norsk sikkerhetsmyndighet for 2022.

For 2023 kunne vi ikke bekrefte om alt salg blir korrekt registrert og bokført hos Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), fordi det manglet sentrale rutiner som sikrer at alt kreditt- og kassesalg blir registrert og bokført, og som vi kunne bygge på i revisjonen.

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

14.4.2 Kriminalomsorgsdirektoratet – revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte om alt salg blir korrekt registrert og bokført

Vi har ikke vært i stand til å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for inntektene fra arbeidsdriften. Årsaken er at virksomheten i 2024 ikke har hatt internkontrollrutiner som sikrer at alt kreditt- og kontantsalg blir registrert og bokført i regnskapet.

På grunn av omfanget av transaksjoner har vi heller ikke funnet andre måter å verifisere dette på. Vi er derfor ikke i stand til å uttale oss om regnskapsførte inntekter knyttet til arbeidsdriften.

14.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: krav til kassasystemer i Kriminalomsorgsdirektoratet

🔍 **Andre forhold i revisjonsberetningen.** Riksrevisjonen kommuniserer med brukerne av regnskapet gjennom revisjonsberetningen. Vesentlige forhold som har kommet fram i revisjonen av årsregnskapet blir omtalt i delen *Andre forhold*. Et eksempel er om det gjennom vurdering av årsregnskapsoppstillingene blir avdekket og konstatert vesentlig brudd på bevilgningsreglementet.

For virksomheter som har salgsinntekter, gjelder kravene i lov om bokføring og lov om krav til kassasystem, med tilhørende forskrifter. Ved vår revisjon av årsregnskapet har det kommet fram at Kriminalomsorgsdirektoratet ikke har oppfylt kravene til kassasystemer. Praksis ved bokføring av inntekter innebærer brudd på:

- forskrift om bokføring § 5-3-2 om registreringer i kassasystemet og § 5-3-14 om dagsoppgjør
- forskrift om krav til kassasystemer § 2-5 om funksjoner som et kassasystem skal ha
- bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.5 om transaksjonskontroll, aggregerte kontroller og etterkontroller og punkt 5.4.6 om kontantsalg og kontante innbetalinger av krav

14.6 Anskaffelser i politiet

14.6.1 Konklusjoner

Politidistrikter og særorganer i politiet anskaffer i varierende grad i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser, og politiet følger i liten grad opp inngåtte rammeavtaler i tråd med regelverket.

- Politiets etablerte systemer og rutiner for gjennomføring av anskaffelser brukes ikke i tilstrekkelig grad av politiets enheter.
- Politiets fellestjenester har som ansvarlig enhet for anskaffelsesområdet ikke tilstrekkelig oversikt over og kontroll av anskaffelser som gjennomføres ute i etaten.
- Politidistrikter og særorganer har gjennomført anskaffelser uten å dokumentere konkurranse eller andre viktige vurderinger slik regelverket krever.
- Enhetene i politiet har gjennomført avrop på rammeavtaler som overstiger kunngjort verdi.
- Politiets enheter har i flere tilfeller gjennomført avrop på rammeavtaler utenom avtaletiden.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet.

14.6.2 Overordnet vurdering

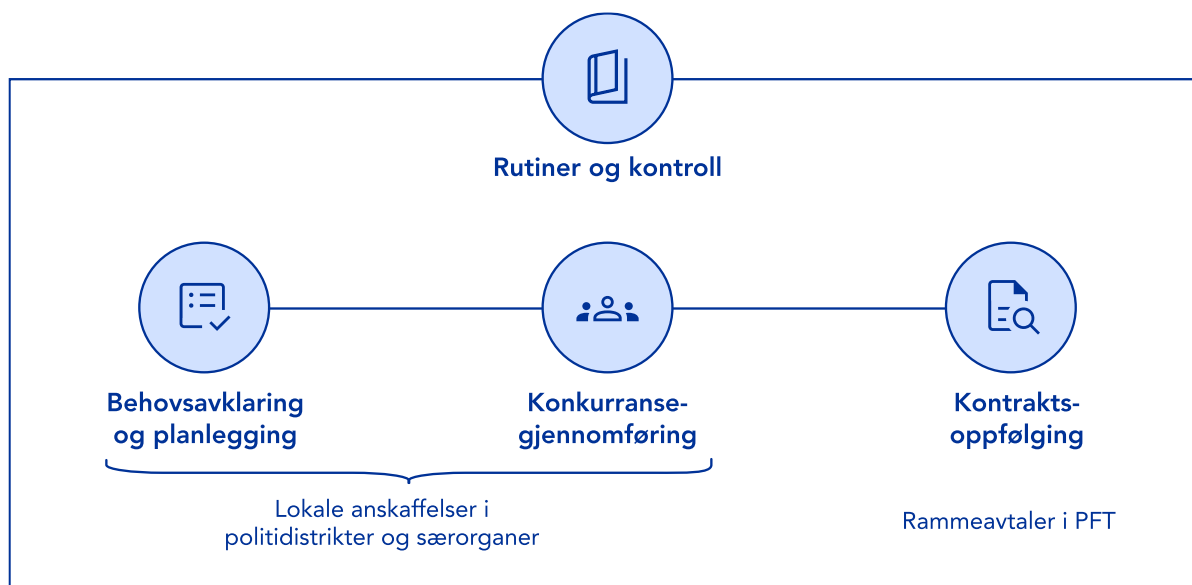

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at politidistrikter og særorganer ikke gjennomfører og dokumenterer alle anskaffelser i tråd med anskaffelsesregelverket. Det er heller ikke tilfredsstillende at politiet har gjort avrop på rammeavtaler ut over avtalenes kunngjorte verdi og ikke har tilstrekkelige systemer og rutiner for å følge dette opp.

14.6.3 Bakgrunn for revisjonen

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om politidistrikter og særorganer i politiet gjennomfører anskaffelser i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser, og om Politiets fellestjenester (PFT) følger opp inngåtte rammeavtaler i tråd med anskaffelsesregelverket og krav til internkontroll i økonomiregelverket.

Figur 45 Oversikt over reviderte områder av politiets anskaffelser

Kilde: Riksrevisjonens fremstilling.

Politiet anskaffer årlig varer og tjenester for om lag 5 milliarder kroner innenfor et bredt spekter av kategorier, for å dekke sine behov i arbeidet med å ivareta befolkningens trygghet og sikkerhet. Anskaffelsene spenner fra politispesifikke behov for transportmidler, bekledning og polititeknisk utstyr til IKT-systemer, driftstjenester og konsulenttjenester samt eiendom og administrative anskaffelser.

Anskaffelser i politiet reguleres av *lov om offentlige anskaffelser* med tilhørende forskrift. Formålet med loven er å fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser og bidra til at det offentlige opptre med integritet slik at allmenheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.⁵⁰ Stortinget har understreket at lovverket skal bidra til at ressursene brukes effektivt. Derfor må offentlige anskaffelser underlegges god styring, planlegging og oppfølging og være hensiktsmessig organisert.⁵¹

Politidirektoratet har delegert det faglige og operative ansvaret for anskaffelser i etaten til Politiets fellestjenester (PFT). PFT kan videre delegere ansvar for å gjennomføre anskaffelser til politidistrikter og særorganer.

14.6.4 Politidistrikter og særorganer i politiet anskaffer i varierende grad i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser

Politiets etablerte systemer og rutiner for gjennomføring av anskaffelser brukes ikke i tilstrekkelig grad av politiets enheter

Politiet skal ifølge økonomibestemmelsene etablere systemer og rutiner som sikrer at varer og tjenester anskaffes på en effektiv og forsvarlig måte, og ha en internkontroll på

⁵⁰ Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 1.

⁵¹ Innst.358 L (2015–2016) Innstilling fra næringskomiteen om Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven), s. 14.

området som forebygger, avdekker og korrigerer feil og mangler i systemene og rutinene.⁵²

Politiet har etablert et system for gjennomføring av anskaffelser der PFT er den sentrale anskaffelsesenheten. PFT skal ha oversikt over etatens samlede behov, basert på innmelding fra politiets enheter, og gjennomføre anskaffelser og inngå rammeavtaler for å dekke disse behovene.

PFT skal i utgangspunktet gjennomføre alle anskaffelser over 100 000 kroner i politiet, men kan også delegere ansvaret for anskaffelser til politidistrikter og særorganer. Revisjonen viser at PFTs anskaffelser ikke dekker alle behov som er meldt inn fra enhetene. Når PFT ikke dekker behovene som meldes inn, må enhetene vente eller selv gjennomføre anskaffelser for å dekke behov. Det er spesielt særorganene som melder inn mange behov som ikke dekkes gjennom sentralt inngåtte rammeavtaler, mens det i politidistriktene er gjort flere anskaffelser der revisjonen ikke finner dokumentasjon på at det er gjennomført en behovsvurdering, eller at behovet er innmeldt til PFT.

Ifølge politiets systemer og rutiner kan politidistrikter og særorganer kun gjennomføre anskaffelser når PFT har delegert ansvaret for anskaffelsen til dem. Dette skal sikre at anskaffelser kun gjennomføres lokalt i tilfeller der enhetene har den nødvendige kompetansen og kapasiteten til å gjennomføre dem i tråd med regelverket. Revisjonen viser at enhetene i et flertall av de kontrollerte anskaffelsene ikke kan dokumentere at ansvaret for anskaffelsene er delegert fra PFT.

PFT har utarbeidet veiledninger og felles maler for anskaffelser og tilgjengeliggjort et konkurransegjennomføringsverktøy (KGV) for dem som skal gjennomføre anskaffelser. PFT krever at politidistrikter og særorganer benytter det felles malverket og KGV når de skal gjennomføre anskaffelser over 100 000 kroner. Dette skal bidra til å sikre at gjennomføringen skjer i tråd med anskaffelsesregelverket, og at prosessen kan dokumenteres. Revisjonen viser at politidistrikter og særorganer i varierende grad følger veiledninger og bruker felles maler i sine anskaffelser, og at enhetene i de fleste av de kontrollerte anskaffelsene ikke kan dokumentere bruk av KGV.

Politiets fellestjenester har som ansvarlig enhet for anskaffelsesområdet ikke tilstrekkelig oversikt over og kontroll av anskaffelser som gjennomføres ute i etaten

Revisjonen viser at PFT ikke har tilstrekkelig oversikt over anskaffelser som blir gjennomført i politiets enheter. Oversikten over delegerte anskaffelser og politiets kontraktsoversikt (KAV) er mangelfull og gir ikke et komplett bilde av omfanget av lokale anskaffelser. Dette gjør det også vanskelig for PFT og tredjeparter å kontrollere og etterprøve anskaffelsene.

Revisjonen viser videre at PFT, som fagforvalter for anskaffelser, ikke gjennomfører noen systematisk kontroll eller oppfølging av hvordan enheter i politiet gjennomfører sine

⁵² Finansdepartementet. (2003). *Bestemmelser om økonomistyring i staten*: punkt 5.3.1. jf. punkt 2.4.

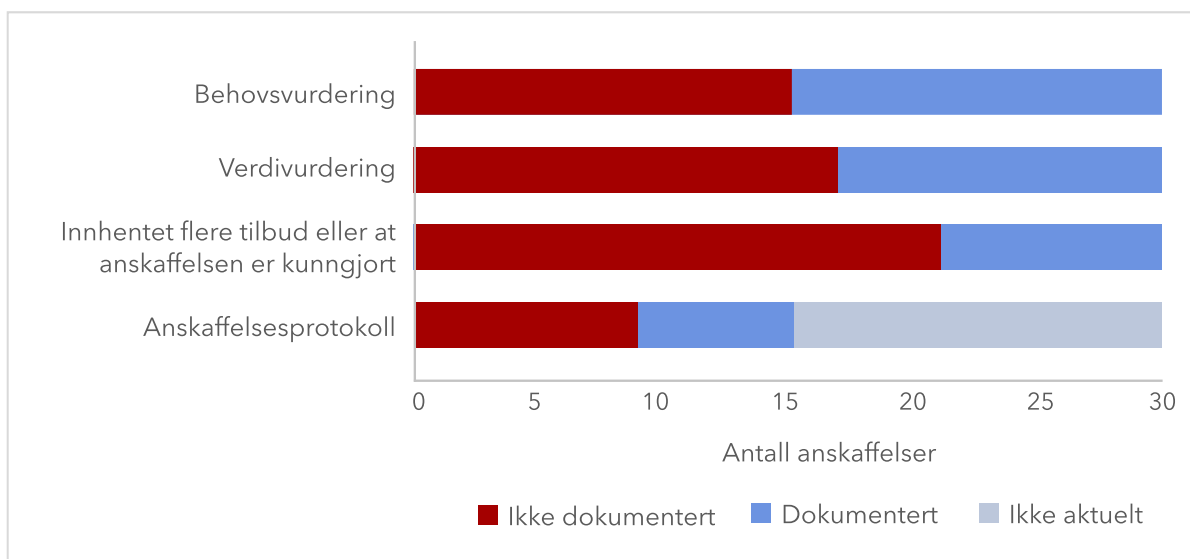
anskaffelser, eller hvordan anskaffelsesregelverket etterleves lokalt. PFT arbeider forebyggende med etterlevelse av regelverket gjennom å bygge kompetanse og organisere anskaffelsesprosessen med maler og veiledninger som er i tråd med regelverket.

Politidistrikter og særorganer har gjennomført anskaffelser uten å dokumentere konkurranse eller andre viktige vurderinger slik regelverket krever

Politiet skal følge anskaffelsesregelverket i sine anskaffelser og opptre i samsvar med lovens grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvbarehet og forholdsmessighet.⁵³ Når man skal finne ut hvilken del av regelverket som skal anvendes ved gjennomføring av en anskaffelse, må man beregne anskaffelsens verdi.⁵⁴ Så lenge anskaffelsen omfattes av regelverket etter forskriften, skal det legges til rette for konkurranse, og alle viktige vurderinger i anskaffelsen skal være dokumenterte og etterprøvbare.

Revisjonen viser at politiet har anskaffet flere varer og tjenester lokalt uten å følge sentrale krav i anskaffelsesregelverket.

Figur 46 Oversikt over dokumentasjon på anskaffelser i politidistrikter og særorganer

Kilde: Riksrevisjonens fremstilling.

Vår kontroll av 30 lokale anskaffelser har avdekket følgende:

- Halvparten av de kontrollerte anskaffelsene er gjennomført uten at det er dokumentert behovs- eller verdivurdering i forkant. Dette øker risikoen for at anskaffelsen gjennomføres etter feil prosedyre.
- I to av tre anskaffelser er det ikke lagt til rette for konkurranse gjennom innhenting av flere tilbud. Dette er i strid med det grunnleggende prinsippet om konkurranse.

⁵³ Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) § 4.

⁵⁴ Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) § 5-4.

- Det er lite og varierende grad av dokumentasjon av viktige vurderinger i anskaffelsene, slik som anskaffelsesprotokoll, signerte avtaler, habilitetsvurderinger, skatteattester og skriftlige begrunnelser for unntak fra regelverket. Dette medfører at flere anskaffelser ikke er etterprøvbare.

14.6.5 Politiets enheter har gjennomført avrop på rammeavtaler som overstiger kunngjort verdi, samt avrop etter at avtalen er utløpt. Politiets fellestjenester har i liten grad etablert systemer og rutiner for å følge dette opp

Anskaffelsesforskriften tillater ikke at det gjøres vesentlige endringer i de opprinnelige avtalevilkårene i rammeavtalen ved tildeling av kontrakter under rammeavtalen. Avrop over den fastsatte verdien og avrop utover en avtaleperiode på normalt fire år vil kunne innebære at kontrakten endres vesentlig.

Enhetene i politiet har gjennomført avrop på rammeavtaler som overstiger kunngjort verdi

Revisjonen viser at politiet ikke har etablert systematisk kontroll og oppfølging av forbruk på etatens rammeavtaler for å hindre at forbruket overstiger kunngjort verdi. For avtaler som ikke er politispesifikke, har etaten ikke systemer som gjør det mulig å hente ut statistikk over forbruk, og statistikken må derfor hentes fra leverandøren. Dette gjøres ikke systematisk for alle avtaler, og oppfølgingen av avtalene er derfor ikke helhetlig eller likeartet.

🔍 **Politispesifikke avtaler** er avtaler som er spesielt utformet for politiet og deres operasjoner. Disse avtalene kan omfatte en rekke områder, som eksempelvis leverandøravtaler for utstyr og tjenester og avtaler om opplæring og utdanning.

Revisjonen viser at 6 av 14 politispesifikke avtaler har høyere forbrukstall enn beløpene som går frem av konkurransegrunnlagene, selv om politiet kan følge opp forbruket på disse avtalene ved å ta ut rapporter fra det interne bestillingssystemet IFS. Videre viser revisjonen av utvalgte ikke-politispesifikke avtaler som er inngått med leverandører som ikke har andre parallelle avtaler med politiet i den aktuelle perioden, at mer enn halvparten av disse har regnskapsførte utbetalinger til leverandørene som er vesentlig høyere enn konkurransegrunnlaget.

Politiets enheter har i flere tilfeller gjort avrop på rammeavtaler utenom avtaletiden

Revisjonen av utvalgte rammeavtaler viser at det i 5 av 22 tilfeller er gjort avrop på rammeavtaler utenfor avtaletiden. Dette er gjort enten ved at innkjøpsordre er opprettet i etterkant av avtaleperioden, eller ved at det er identifisert beløp som er betalt tre eller flere måneder etter at rammeavtalen er avsluttet. Politiets rutiner for å hindre avrop på utløpte rammeavtaler er ofte manuelle, og systemsperrer for å hindre avrop på utløpte

rammeavtaler er i liten grad tatt i bruk. Manglende systemsperrer og stort omfang av tilganger øker risikoen for at det gjøres avrop på ugyldige rammeavtaler.

14.6.6 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Justis- og beredskapsdepartementet følger opp at politiet innretter sine systemer og rutiner slik at

- enhetene i politiet gjennomfører anskaffelser i tråd med anskaffelsesregelverket
- politiets rammeavtaler følges opp og det ikke gjøres avrop utover rammeavtalenes kunngjorte verdi og avtaleperiode

14.6.7 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til justis- og beredskapsministerens svar.](#)

14.6.8 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

14.7 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i kapittel 5.1 under tverrgående saker.

15 Klima- og miljødepartementet

Klima- og miljødepartementet (KLD) ivaretar helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk.⁵⁵

15.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Klima- og miljødepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Svalbards miljøvernfond, er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjoner

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

15.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

27

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

3,5

MILLIARDER KRONER

⁵⁵ Jf. regjeringen.no.

15.2 Statsregnskapet for Klima- og miljødepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over fullmakter

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Klima- og miljødepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikt over fullmakter.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Klima- og miljødepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

15.2.1 Klima- og miljødepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det utarbeides oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

To av samtykkene fra Stortinget som gjelder Klima- og miljødepartementet, er ikke innrapportert i oversiktene over samtykker.

15.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

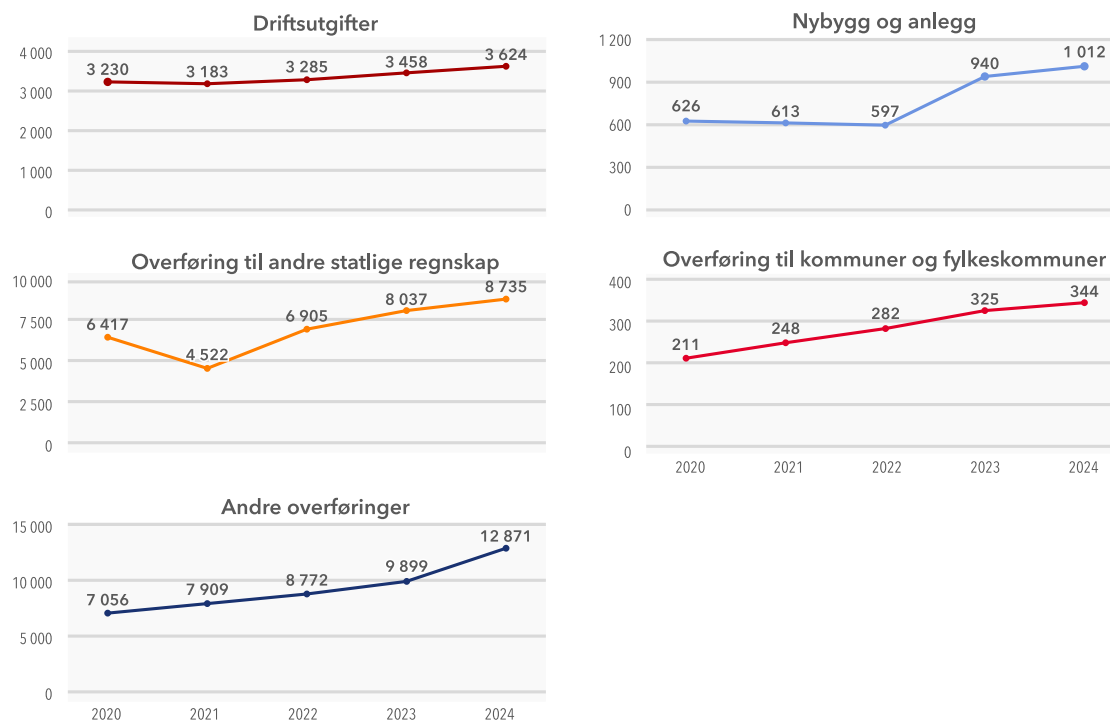
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Klima- og miljødepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

15.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Klima- og miljødepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 47 KLDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

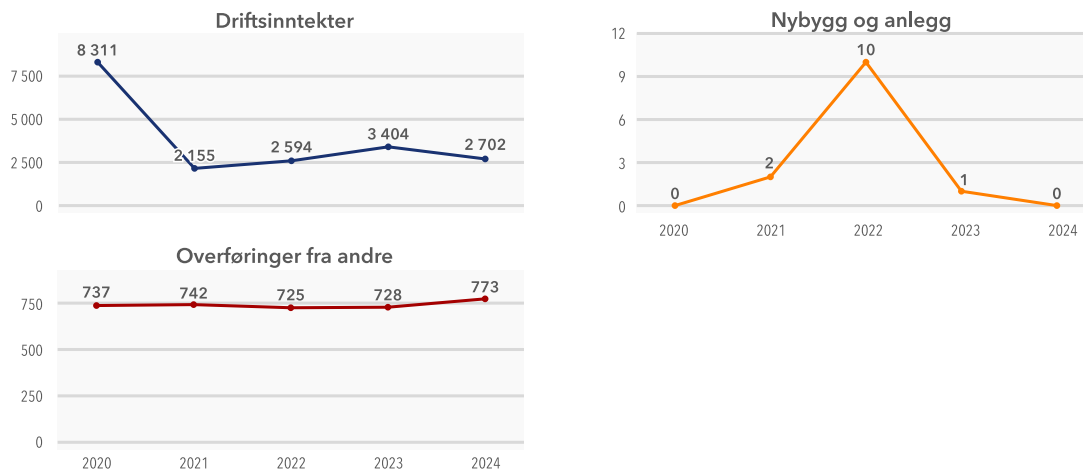
Kilde: Statsregnskapet.

For alle utgiftstypene under Klima- og miljødepartementet er trenden svakt oppadgående i perioden. *Overføring til andre statlige regnskap* gikk ned fra 2020 til 2021, noe som i hovedsak skyldes en reduksjon i overføring til Klima- og energifondet.

Andre overføringer har økt mer i 2024 enn øvrige år i perioden, noe som i hovedsak gjelder en økning i *CO₂-kompensasjonsordning for industrien* under Miljødirektoratet og *Klima- og skogsatsingen* innenfor internasjonale klima- og miljøtiltak.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 48 KLDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

For inntekter fra *nybygg og anlegg* og *overføringer fra andre* har det ikke vært store endringer i perioden. I 2022 ble det solgt eiendom og festetomter i statlig sikrede friluftsområder for 10 millioner kroner.

Driftsinntekter gikk betydelig ned fra 2020 til 2021, noe som hovedsakelig skyldes lavere inntekter fra salg av klimakvoter. Fra 2021 har trenden vært oppadgående.

15.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

🗨 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024*
Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.2, har Klima- og miljødepartementet for 2024 brukt 703 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 46 KLDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	3 749	3 624	125	3,3 %
Nybygg og anlegg	1 335	1 012	323	24,2 %
Overføring til andre statlige regnskap	8 690	8 735	-45	-0,5 %
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	482	344	138	28,7 %
Andre overføringer	13 033	12 871	161	1,2 %
Totalt	27 289	26 586	703	2,6 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det største mindreforbruket i kroner er på *nybygg og anlegg* og gjelder i hovedsak at det er brukt mindre til *Statlige erverv, vern av naturområder* enn budsjettet.

Overføring til kommuner og fylkeskommuner utgjør også en stor del av mindreforbruket. Det gjelder blant annet Miljødirektoratets oppryddingstiltak, tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning og tilskudd til grønn skipsfart.

Inntekter

I 2024 er Klima- og miljødepartementets samlede inntekter 119 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 3,5 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 47 KLDs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	2 622	2 702	80	3,1 %
Inntekter nybygg og anlegg	0	0	0	2,4 %
Overføringer fra andre	735	773	39	5,2 %
Totalt	3 357	3 475	119	3,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

For *driftsinntekter* gjelder merinntekten i hovedsak diverse inntekter hos Norsk Polarinstitut, mens for *overføringer fra andre* gjelder merinntekten i hovedsak inntekter fra påslag på nettariifen til Klima- og energifondet.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Klima- og miljødepartementet har overført 740 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

15.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Klima- og miljødepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔍 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med.
Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 48 KLDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	12
Ordinære fond (eiendeler)	22 890
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-136
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-22 893
Virksomheter med særskilte fullmakter	-376

Kilde: Statsregnskapet.

Klima- og miljødepartementet har *verdipapirer* i form av aksjer og kapitalinnskudd i Enova SF. *Ordinære fond (eiendeler)* gjelder Klima- og energifondet på 22 837 millioner kroner og Svalbards miljøvernfond på 53 millioner kroner.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.
Kilde: DFØ.

På gjeldssiden, under *kontolån fra ordinære fond*, er det ført 22 893 millioner kroner som gjelder Statens fiskefond på 3 millioner kroner i tillegg til de to fondene nevnt ovenfor som står på eiendelssiden. Dette er likvidbeholdninger som tilhører fondene. Likvidbeholdningene er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens

kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres derfor som en forpliktelse for staten på *kontolån fra ordinære fond*.

Statens fiskefond aktiveres ikke som eiendel i kapitalregnskapet, slik som Klima- og energifondet og Svalbards miljøvernfond, fordi det ut fra fondets opprinnelse, finansiering og/eller historie kan være omtvistet om staten er eiere av midlene, selv om staten disponerer fondet.

Departementets forpliktelser til *virksomheter med særskilte fullmakter* gjelder Norsk kulturminnefond og Meteorologisk institutt. Disse virksomhetene disponerer midler som inngår i statens kontantbeholdning og er plassert på foliokonto i Norges Bank. Midlene rapporteres derfor også som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

15.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Svalbards miljøvernfond, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av ni årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av ett, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Årsregnskapet for Svalbards miljøvernfond kan inneholde vesentlige feil og mangler.

15.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Klima- og miljødepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 49 KLDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	1	1

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024) og (2024–2025) og (2025–2026).

For 2023 fikk Norsk Polarinstitutt revisjonsberetning med forbehold fordi forskuddsinnbetalinger til eksternfinansiert virksomhet var feilført, og fordi korrigeringer medførte at driftsutgifter ble for lave.

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

15.4.2 Svalbards miljøvernfond – revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte bokførte inntekter

Svalbards miljøvernfond har fått revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte inntekter på regnskapslinjen *innbetalinger av miljøgebyr, skatter og gebyrer*. Svalbards miljøvernfond har her rapportert inntekter fra tilreisende med turistskip med 5 092 338 kroner.

Vi har ikke vært i stand til å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for disse inntektene, fordi virksomheten ikke har internkontrollrutiner som vi kan bygge på i revisjonen. Internkontrollrutinene og uklart regelverk rundt innkreving sikrer ikke fullstendig innkreving av avgiftene som fondet har krav på.

16 Kommunal- og distriktsdepartementet

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har ansvar for bostedspolitik, plan- og bygningsloven, kart- og geodatapolitikken, kommuneøkonomi og lokalforvaltning, regional- og distriktspolitikk, valggjennomføring og politikken overfor samer og nasjonale minoriteter.⁵⁶

16.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Kommunal- og distriktsdepartementet er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.
- Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: uhjemlede merutgifter i Internasjonalt reindriftssenter.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har fulgt opp tidligere sak om

- Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – saken avsluttes.

16.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

278

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

21

MILLIARDER KRONER

⁵⁶ Jf. regjeringen.no.

16.2 Statsregnskapet for Kommunal- og distriktsdepartementet er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

16.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

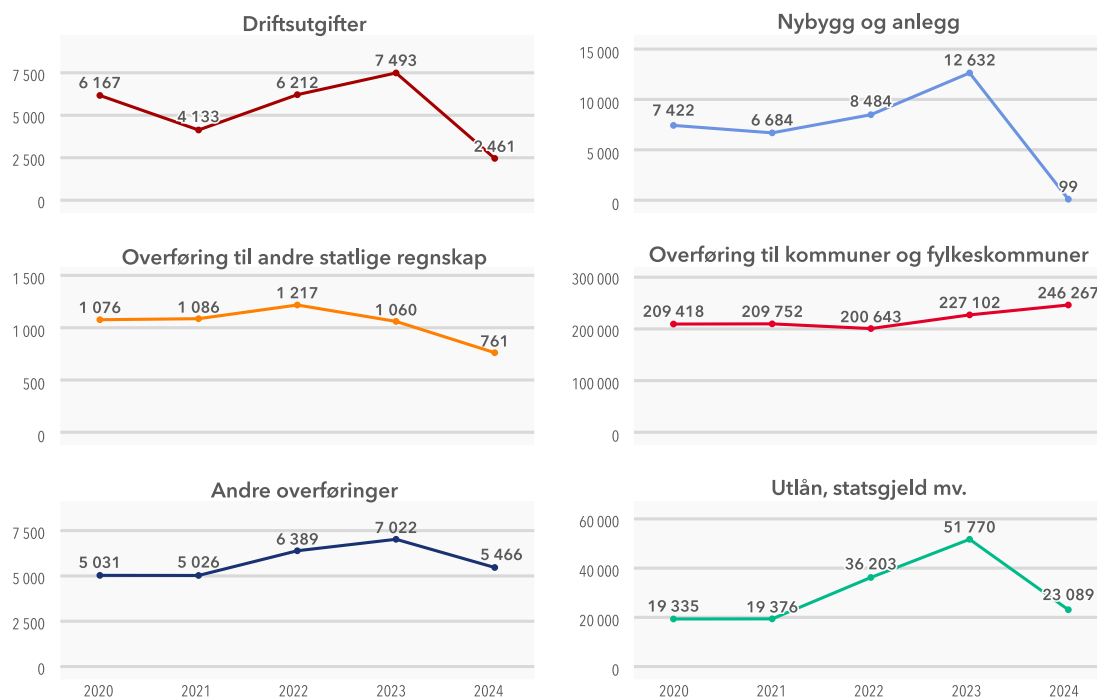
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Kommunal- og distriktsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

16.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Kommunal- og distriktsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 49 KDDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsutgifter for departementet har variert i perioden. Flere etater ble i 2024 skilt ut og flyttet til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, noe som har medført nedgang i 2024.

Utgiftene under *nybygg og anlegg* gjelder Statsbygg. I 2024 er utgiftene redusert til 99 millioner kroner. Dette er et resultat av at Statsbygg nå er under Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

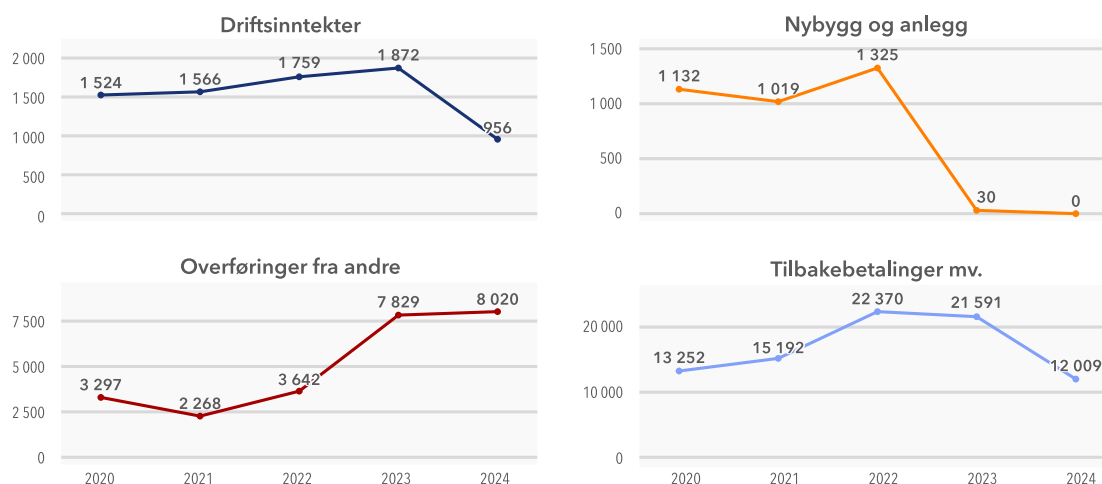
Overføringer til andre statlige regnskap gjelder overføringer til samiske formål.

Det er *overføringer til kommuner og fylkeskommuner* som er den største utgiftstypen under Kommunal- og distriktsdepartementet. Det har vært en jevn stigning i perioden, og økningen de siste tre årene skyldes i hovedsak økning i rammetilskudd til kommuner.

Andre overføringer har gått ned fra 2023 til 2024, noe som skyldes at ansvarsområder er overført til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Det samme gjelder for *utlån, statsgjeld mv.*, med boliglånsordningen til Statens pensjonskasse.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 50 KDDs inntekter 2020-2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Nedgangen i *driftsinntekter* og inntekter fra *nybygg og anlegg* for 2024 skyldes at ansvarsområder er overført til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Overføringer fra andre er i hovedsak renteinntekter fra Husbanken.

Reduksjonen i *tilbakebetalinger mv.* skyldes at boliglånsordningen i Statens pensjonskasse er tatt ut av departementets ansvarsområde.

16.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔔 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Kommunal- og distriktsdepartementet for 2024 brukt 2 005 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 50 KDDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 609	2 461	148	5,7 %
Nybygg og anlegg	158	99	59	37,5 %
Overføring til andre statlige regnskap	761	761	-	-
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	246 493	246 267	226	0,1 %
Andre overføringer	5 681	5 466	215	3,8 %
Utlån, statsgjeld mv.	24 446	23 089	1 357	5,6 %
Totalt	280 147	278 142	2 005	0,7 %

Kilde: Statsregnskapet.

Departementet har brukt 148 millioner kroner mindre enn bevilgningen for *driftsutgifter*, noe som utgjør 5,7 prosent. Den største mindreutgiften gjelder Statens kartverk.

Nybygg og anlegg har mindreutgifter på 59 millioner kroner. Dette tilsvarer 37,5 prosent av bevilgningen og gjelder for det meste større utstysanskaffelser og vedlikehold hos Husbanken.

Det er mindreutgifter på 215 millioner kroner for *andre overføringer*, som i hovedsak kommer fra bolig- og bomiljøtiltak.

Utlån, statsgjeld mv. er utlån fra Husbanken.

Inntekter

I 2024 er Kommunal- og distriktsdepartementets samlede inntekter 830 millioner kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt), noe som utgjør 3,8 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreinntekten for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 51 KDDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	992	956	-37	-3,7 %

Overføringer fra andre	7 821	8 020	200	2,6 %
Tilbakebetalinger mv.	13 002	12 009	-993	-7,6 %
Totalt	21 815	20 985	-830	-3,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreinntekten for *driftsinntekter* gjelder for det meste Husbanken og Statens kartverk.

Overføringer fra andre har en merinntekt på 200 millioner kroner og gjelder renter for Husbanken.

Mindreinntekten for *tilbakebetalinger mv.* gjelder avdrag for Husbanken hvor mindreinntekten er 1 133 millioner. I tillegg er det en merinntekt på 141 millioner kroner som gjelder tilbakeføring av forskudd.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Kommunal- og distriktsdepartementet har overført 557 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

16.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Kommunal- og distriktsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: *Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3.1 om revisjon av statsregnskapet, hvor en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet er presentert.

Tabell 52 KDDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	3 900
Utlån og utestående fordringer	188 915
Ordinære fond (eiendeler)	2 537
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-265
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-2 537
Virksomheter med særskilte fullmakter	-207

Kilde: Statsregnskapet.

Verdipapirer er aksjer under Kommunal- og distriktsdepartementet. *Utlån og utestående fordringer* gjelder Husbanken.

Departementet har avsatt midler i *ordinære fond* på 2,5 milliarder kroner. Dette omfatter blant annet Fond for tilrettelegging og kvalifiserende næringsutvikling på 1,1 milliarder kroner og Tapsfond for landsdekkende risikolån og garantier på 0,9 milliarder kroner. Ettersom fondene er aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden, er dette fond som utelukkende består av statlige midler.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under *kontolån fra ordinære fond*.

Virksomheter med særskilte fullmakter gjelder forpliktelser departementet har overfor Sametinget.

16.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av ni årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

16.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 53 KDDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	1	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2022 påpekte vi at årsregnskapet for Statens kartverk kan ha vesentlige feil og mangler.

16.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: uhjemlede merutgifter i Internasjonalt reindriftssenter

- ☞ **Andre forhold i revisjonsberetningen.** Riksrevisjonen kommuniserer med brukerne av regnskapet gjennom revisjonsberetningen. Vesentlige forhold som har kommet fram i revisjonen av årsregnskapet blir omtalt i delen *Andre forhold*. Et eksempel er om det gjennom vurdering av årsregnskapsoppstillingene blir avdekket og konstatert vesentlig brudd på bevilgningsreglementet.

Internasjonalt reindriftssenter har for 2024 et uhjemlet merforbruk på 4,4 millioner kroner. Det uhjemlede merforbruket består av 1,5 millioner kroner i regnskapsåret 2024 og 2,9 millioner kroner som følge av manglende innsparing fra tidligere år. Merforbruket er i strid med bevilgningsreglementet § 5 om overskridelse og bruk av utgiftsbevilgninger.

Dette forholdet har ingen betydning for vår konklusjon om årsregnskapsoppstillingene.

16.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i kapittel 5.1 under tverrgående saker.

17 Kultur- og likestillingsdepartementet

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har ansvar for den statlige politikken og forvaltningen på områdene kultur, likestilling og diskriminering, opphavsrett, medier, idrett, frivillig virksomhet og pengespill og lotteri.⁵⁷

17.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Kultur- og likestillingsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

17.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

25

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

0,4

MILLIARDER KRONER

17.2 Statsregnskapet for Kultur- og likestillingsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikter over samtykker.

⁵⁷ Jf. regjeringen.no.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kultur- og likestillingsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

17.2.1 Kultur- og likestillingsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Kultur- og likestillingsdepartementet har ett samtykke vedtatt av Stortinget som ikke er innrapportert.

17.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

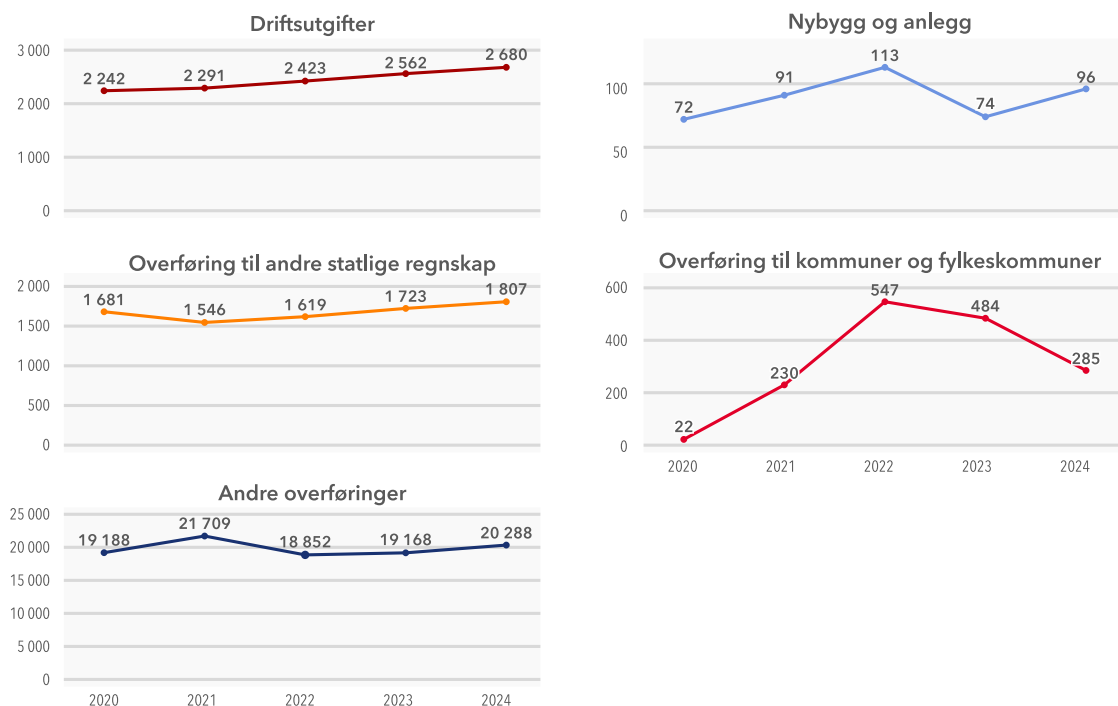
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Kultur- og likestillingsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

17.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Kultur- og likestillingsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 51 KUDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

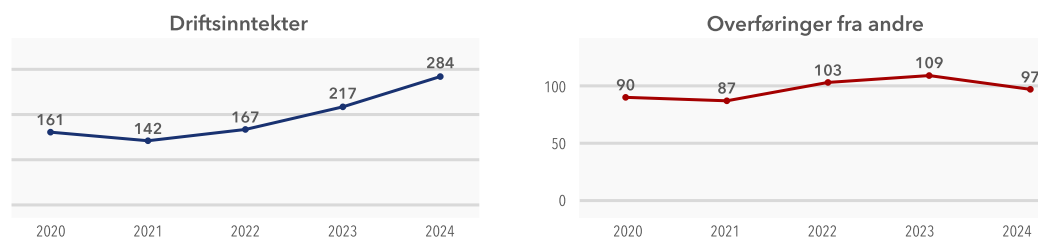
Kilde: Statsregnskapet.

Figuren viser at *andre overføringer* utgjør 20,3 milliarder kroner i 2024 og er den klart største utgiftsgruppen på departementets ansvarsområde. Dette er ulike tilskudd, og den største overføringen er 7,2 milliarder kroner til Norsk rikskringkasting AS.

Driftsutgiftene har en jevn utvikling i perioden og er i 2024 på 2,7 milliarder kroner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 52 KUDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntektene har økt hvert år i perioden 2021–2024 og er i 2024 på 284 millioner kroner. Driftsinntektene på departementsområde kommer i hovedsak fra inntekter ved oppdrag.

Overføringer fra andre gjelder sektoravgifter under departementet, som omfatter årsavgift fra stiftelser og refusjon i forbindelse med kontroll av pengespill og kino- og videogramavgift.

☐ **Sektoravgifter** kan anvendes til å finansiere fellestiltak overfor en næring eller sektor dersom avgiften betales av aktører som tilhører eller har en nær tilknytning til sektoren. De samlede inntektene må ikke overstige kostnadene ved det tiltaket eller virksomheten som sektoravgiften skal finansiere helt eller delvis. *Kilde: Finansdepartementets rundskriv R-112 Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering.*

17.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

☐ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024 Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor viser vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap for departementsområdet.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Kultur- og likestillingsdepartementet for 2024 brukt 489 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 54 KUDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 783	2 680	103	3,7 %
Nybygg og anlegg	199	96	103	51,6 %
Overføring til andre statlige regnskap	1 804	1 807	−3	−0,2 %
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	285	285	0	0,0 %
Andre overføringer	20 674	20 388	286	1,4 %
Totalt	25 745	25 256	489	1,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Den største mindreutgiften finner vi under *andre overføringer*. Rundt 100 millioner kroner av differansen gjelder nasjonale kulturbygg.

For *nybygg og anlegg* har det vært en mindreutgift på 103 millioner kroner, noe som tilsvarer 51,6 prosent av bevilgningen.

Mindreutgiften for *driftsutgifter* gjelder i hovedsak lønnskompensasjon som ikke ble utbetalt i 2024.

Det er et merforbruk på tre millioner kroner for *overføring til andre statlige regnskap*.

Inntekter

I 2024 er Kultur- og likestillingsdepartementets samlede inntekter 75 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 24 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan mer- og mindreinntekter for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 55 KUDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	201	284	84	41,6 %
Overføringer fra andre	106	97	-9	-8,4 %
Totalt	307	381	75	24,3 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er merinntekter for driftsinntekter på 84 millioner kroner, noe som tilsvarer 42 prosent av bevilgningen.

Under *overføringer fra andre* er det en mindreinntekt på 9 millioner kroner.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5*.

Kultur- og likestillingsdepartementet har overført 529 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

17.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Kultur- og likestillingsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔍 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med.
Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 56 KUDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	1 014
Utlån og utestående fordringer	4
Ordinære fond (eiendeler)	1 004
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	–123
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	–1 004
Virksomheter med særskilte fullmakter	–18

Kilde: Statsregnskapet.

Kultur- og likestillingsdepartementet har *verdipapirer* for 1 014 millioner kroner. Av dette er 1 000 millioner kroner aksjer i Norsk Rikskringkasting AS.

Departementet har avsatte midler i *ordinære fond* på 1 004 millioner kroner. De to største fondene er Norsk filmfond med 501 millioner kroner, som forvaltes av Norsk filminstitutt, og Norsk kulturfond med 359 millioner kroner. Ettersom fondene framgår på eiendelssiden, er dette fond som utelukkende består av statlige midler. Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under *kontolån fra ordinære fond*.

🔍 **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.
Kilde: DFØ.

For *virksomheter med særskilte fullmakter* gjelder tilsvarende at likviditet er plassert på foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Midlene, totalt 18 millioner kroner ved utgangen av 2024, disponeres av Likestillings- og diskrimineringsombudet og rapporteres derfor som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

17.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av 18 årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

17.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskap under Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 57 KUDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	1	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2022 påpekte vi vesentlige feil og mangler i regnskapet for Norsk kulturfond.

18 Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet (KD) har ansvar for barnehager, grunnskole, kulturskole, videregående opplæring, fagskoleutdanning, høyere utdanning, forskning, voksnes læring og kompetansepolitikk.⁵⁸

18.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ny sak om

- Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler – ikke tilfredsstillende.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

18.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

141

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

35

MILLIARDER KRONER

⁵⁸ Jf. regjeringen.no.

18.2 Statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Kunnskapsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikter over samtykker.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kunnskapsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

18.2.1 Kunnskapsdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Kunnskapsdepartementet har ett samtykke vedtatt av Stortinget som ikke er innrapportert.

18.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

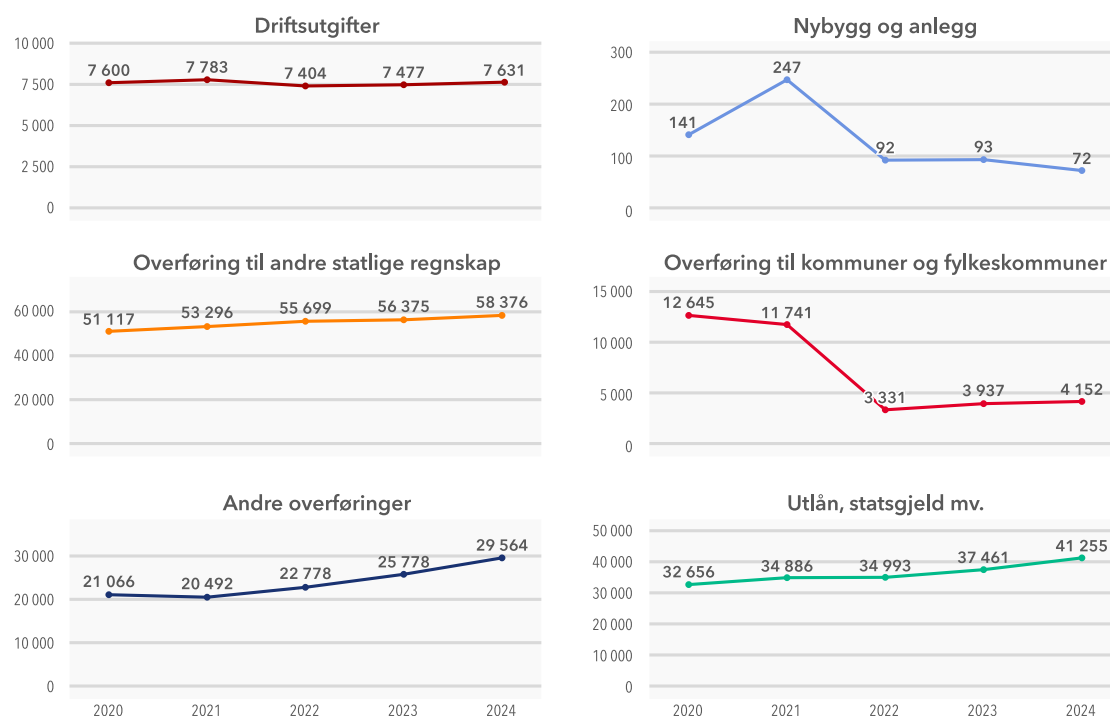
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Kunnskapsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

18.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Kunnskapsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 53 KDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

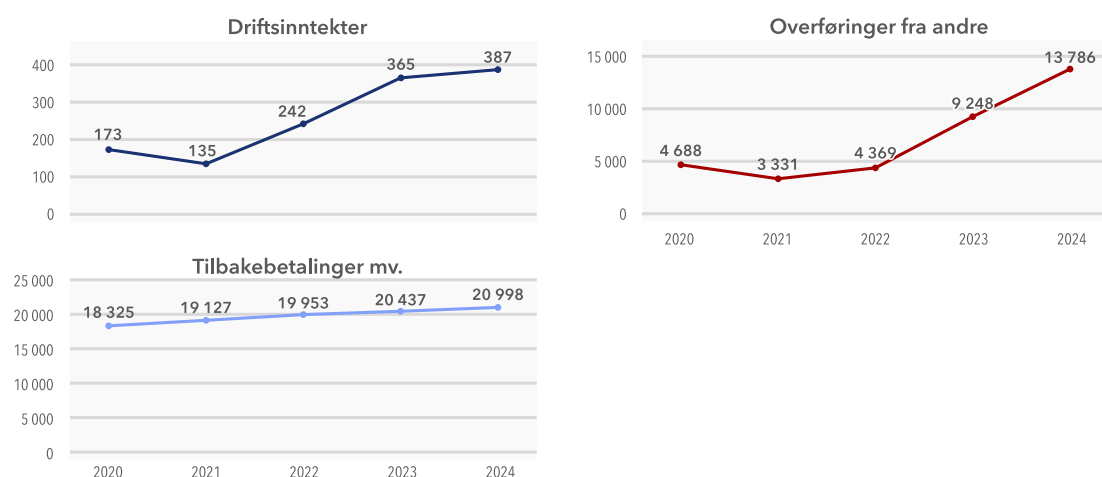
Kilde: Statsregnskapet.

Overføring til andre statlige regnskap er den største utgiftsgruppen for Kunnskapsdepartementet, hvor overføringer til finansiering av høyskoler og universiteter skjer. Overføringene har steget jevnt i perioden og er i 2024 på 58,4 milliarder kroner.

Andre overføringer gjelder ulike tilskuddsordninger, som tilskudd til private grunnskoler, videregående skoler og høyskoler samt folkehøyskoler og internasjonale samarbeidstiltak. Utlån gjelder i hovedsak Statens lånekasse for utdanning.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 54 KDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Figuren viser at *tilbakebetalinger* er den største inntektsgruppen og utgjør nærmere 21 milliarder kroner. Dette gjelder tilbakebetaling av lån på 13 milliarder kroner og omgjøring av utdanningslån til stipend på 8 milliarder kroner som dekkes av Konverteringsfondet.

Overføringer fra andre er i hovedsak renter fra Statens lånekasse for utdanning.

18.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔗 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024
Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor viser vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap for departementsområdet.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.2, har Kunnskapsdepartementet for 2024 brukt 597 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 58 KDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	7 995	7 631	364	4,6 %
Nybygg og anlegg	144	72	72	50,1 %
Overføring til andre statlige regnskap	58 532	58 376	156	0,3 %
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	4 202	4 152	50	1,2 %
Andre overføringer	29 976	29 564	411	1,4 %
Utlån, statsgjeld mv.	40 799	41 255	-457	-1,1 %

Totalt	141 647	141 050	597	0,4 %
---------------	----------------	----------------	------------	--------------

Kilde: Statsregnskapet.

Det største avviket mellom disponibel bevilgning og regnskap finner vi under *utlån, statsgjeld mv.* Avviket gjelder utlån under Statens lånekasse for utdanning, som har lånt ut 457 millioner kroner mer enn disponibel bevilgning. Bevilgningen har stikkordet «overslagsbevilgning», som gir fullmakt til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget, jf. bevilgningsreglementet § 5 andre ledd punkt 1.

Andre overføringer har mindreutgifter på 411 millioner kroner. De største forskjellene mellom samlet bevilgning og regnskap gjelder tilskudd til bygging av studentboliger og tilskudd til kompetanseprogrammet.

Driftsutgifter har i 2024 et mindreforbruk på 364 millioner kroner.

Inntekter

I 2024 er Kunnskapsdepartementets samlede inntekter 124 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 0,4 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan merinntekten for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 59 KDs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	379	387	8	2,1 %
Overføringer fra andre	13 682	13 786	104	0,8 %
Tilbakebetalinger mv.	20 985	20 998	12	0,1 %
Totalt	35 047	35 171	124	0,4 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er merinntekt på 104 millioner kroner under *overføringer fra andre*, noe som for det meste gjelder renter fra Statens lånekasse for utdanning.

- 🔍 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan

overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.

Kunnskapsdepartementet har overført 1 063 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

18.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Kunnskapsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔍 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 60 KDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	12
Utlån og utestående fordringer	277 013
Ordinære fond (eiendeler)	11 956
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	−131
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	−11 956
Virksomheter med særskilte fullmakter	−18 268

Kilde: Statsregnskapet.

På eiendelssiden har Kunnskapsdepartementet *utlån og utestående fordringer* på 277 milliarder kroner. Dette er hovedsakelig utlån fra Statens lånekasse for utdanning.

Departementet har avsatt midler i *ordinære fond* på 12 milliarder kroner. Av dette gjelder 11,6 milliarder kroner Lånekassens konverteringsfond, og 113 millioner kroner gjelder Eiendomsfondet. Resten gjelder avsetning til gaveforsterkningsordninger for

universitetene og noen høyskoler. Ettersom fondene er aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden, er dette fond som utelukkende består av statlige midler.

Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under *kontolån fra ordinære fond*.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.
Kilde: DFØ.

For *virksomheter med særskilte fullmakter* gjelder tilsvarende at likviditet er plassert på foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Midlene, totalt 18,3 milliarder kroner ved utgangen av 2024, disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor som en forpliktelse i kapitalregnskapet. *Virksomheter med særskilte fullmakter* på departementsområdet gjelder universitets- og høyskolesektoren.

18.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av 38 årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

18.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskaper under Kunnskapsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 61 KDs årsregnskaper som kan ha med vesentlige feil og mangler 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	1	1	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2021 og 2022 pekte vi på mulige feil og mangler i årsregnskapet til henholdsvis Norges forskningsråd og Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør.

18.5 Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler

18.5.1 Konklusjoner

Utdanningsdirektoratet gjennomfører ikke økonomiske tilsyn og veiledning fullt ut i tråd med gjeldende regelverk. Regelverkets formål er å sikre at de private barnehagene og skolene etterlever krav til bruk av midler slik at de kommer barna og elevene til gode.

Konklusjonen bygger på følgende hovedfunn:

- Utdanningsdirektoratet har ikke etablert rutiner for å vurdere det samlede risikonivået for utvelgelse av tilsynsobjekter blant de private barnehagene og skolene.
- Halvparten av de gjennomførte tilsynene er dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode.
- Utdanningsdirektoratet sikrer ikke at de private skolene får veiledning om kravene til bruk av offentlige tilskudd.

Ansvarlig departement: Kunnskapsdepartementet.

18.5.2 Overordnet vurdering

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Utdanningsdirektoratet ikke har etablert rutiner for å vurdere det samlede risikonivået for utvelgelse av tilsynsobjekter blant de private barnehagene og skolene. Det er heller ikke tilfredsstillende at halvparten av tilsynene som Utdanningsdirektoratet gjennomfører er dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode.

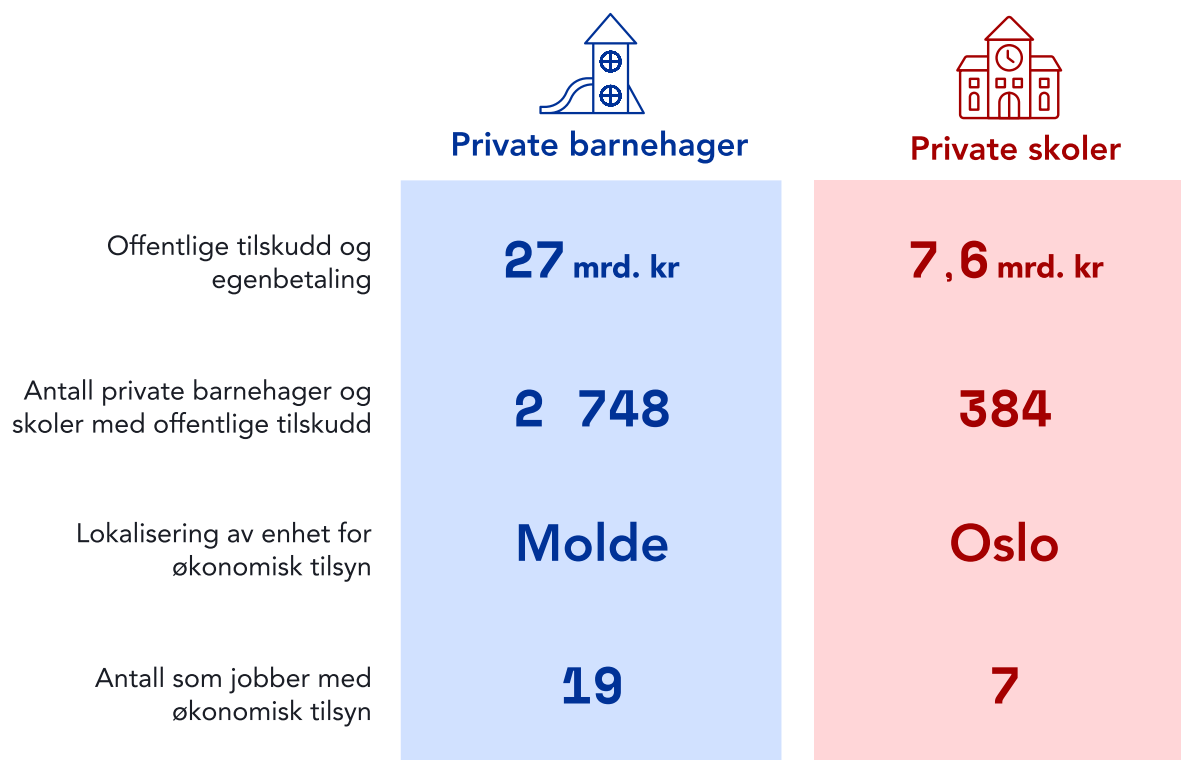
18.5.3 Bakgrunn for revisjonen

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å gjennomføre økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler. Formålet med tilsynene er å kontrollere at offentlige tilskudd og egenbetaling kommer barna og elevene til gode. Veiledning er et ytterligere virkemiddel for å oppnå formålet med tilskuddene.

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om Utdanningsdirektoratet gjennomfører økonomiske tilsyn og gir veiledning i tråd med gjeldende regelverk, for å sikre at de

private barnehagene og skolene etterlever krav til bruk av midler slik at de kommer barna og elevene til gode.

Figur 55 Faktaopplysninger om Utdanningsdirektoratets ansvar for økonomiske tilsyn med private barnehager og skoler i 2024

Kilde: Opplysninger fra Utdanningsdirektoratet, bearbeidet av Riksrevisjonen.

Utdanningsdirektoratets tilsynsansvar i 2024 omfattet 2 748 private barnehager som mottok 27 milliarder kroner og 384 private skoler som mottok 7,6 milliarder kroner i offentlige tilskudd og egenbetaling. Direktoratet skal føre tilsyn med at tilskuddsmottakerne blant annet ikke

- handler med nærstående parter på annet enn markedsmessige vilkår
- driver tilleggsvirksomhet som finansieres med tilskudd
- disponerer midlene på andre måter som ikke kommer barna og elevene til gode

Sentrale kriterier for revisjonen er hentet fra barnehageloven, privatskoleloven, forvaltningsloven og bestemmelser om økonomistyring i staten.

Nedenfor følger en utdypning av våre konklusjoner.

Saken er presentert i en egen rapport. Se www.riksrevisjonen.no.

18.5.4 Utdanningsdirektoratet har ikke etablert rutiner for å vurdere det samlede risikonivået for utvelgelse av tilsynsobjekter blant de private barnehagene og skolene

Utdanningsdirektoratet skal kontrollere rapporter som tilskuddsmottakerne sender inn. Kontrollen skal ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene ved kontrollen. Ut fra en vurdering av det samlede risikonivået og hva som er de vesentligste risikomomentene, skal det fastsettes hvilke kontrollpunkter som er mest aktuelle.

Utdanningsdirektoratet vurderer det slik at det er størst risiko for brudd på regelverket når barnehagene og skolene har transaksjoner mellom nærstående parter med fare for overprising, og når de har tilleggsvirksomheter med fare for krysssubsidiering.

Direktoratet risikovurderer og velger ut virksomheter for tilsyn kun blant de barnehagene og skolene som selv har oppgitt at de har nærståendetransaksjoner eller tilleggsvirksomheter.

Utdanningsdirektoratet gjør ingen kontroller for å avdekke manglende etterlevelse av barnehager og skoler som oppgir at de ikke har nærståendetransaksjoner eller tilleggsvirksomhet. Barnehager og skoler som unnlater å rapportere om dette, vil dermed ikke bli risikovurdert eller kontrollert for disse forholdene.

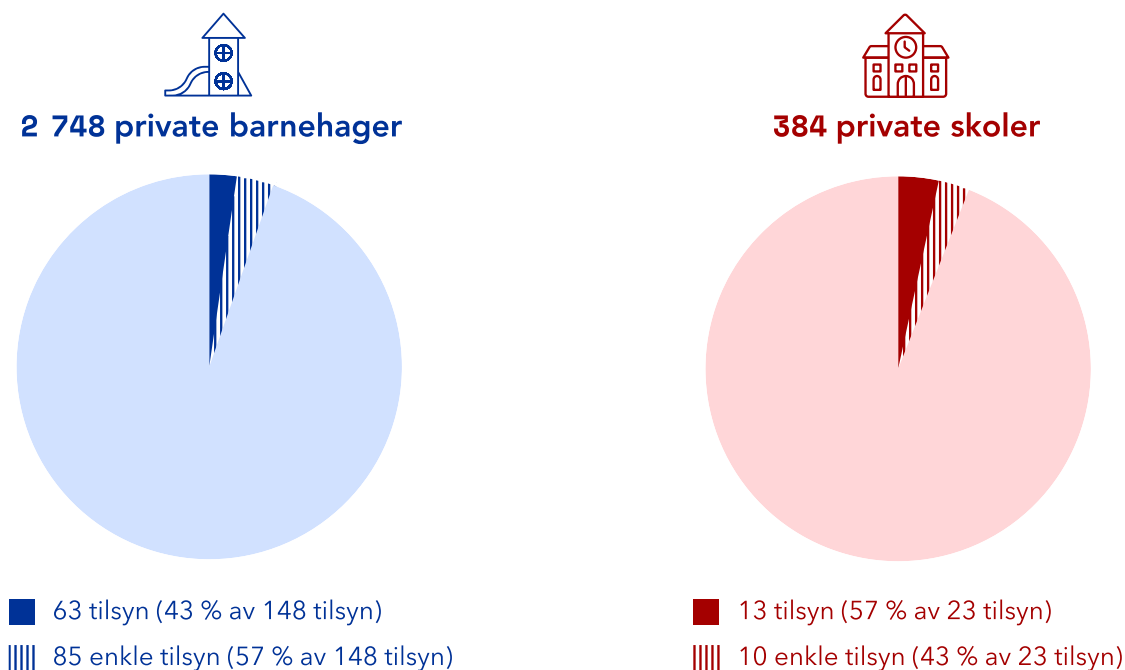
I forarbeidet til privatskoleloven er det vist til at tilsynsordningen er tillitsbasert og bygger på stikkprøvekontroll. Det bør være en balanse mellom tillit og kontroll. Kontrollen kan reduseres der det er grunnlag for stor grad av tillit. Der grunnlaget for tillit er mindre bør kontrollen øke. Selv der risikoen er lav, og grunnlaget for tillit er godt, bør det gjøres noe kontroll. Utdanningsdirektoratet kan ikke vurdere det samlede risikonivået når det ikke gjør kontroller som kan fange opp bevisst eller ubevisst feilrapportering om nærståendetransaksjoner eller tilleggsvirksomhet.

18.5.5 Halvparten av de gjennomførte tilsynene er dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode

Utdanningsdirektoratet skal føre økonomisk tilsyn med de private barnehagene og skolene. Økonomiske tilsyn innebærer at Utdanningsdirektoratet skal føre tilsyn med at de private barnehagene og skolene drives i samsvar med kravene til bruk av midlene i barnehageloven og privatskoleloven. Det overordnede målet med å føre økonomiske tilsyn med de private barnehagene og skolene er å sørge for at de etterlever gjeldende regelverk, slik at offentlige tilskudd, foreldrepenger og skolepenger kommer barna og elevene til gode.

Vår undersøkelse viser at omtrent halvparten av direktoratets økonomiske tilsyn er dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om kravene for bruk av midlene er etterlevd, som er formålet med Utdanningsdirektoratets tilsynsansvar.

Figur 56 Prosentvis oversikt fordelt på enkle tilsyn og økonomiske tilsyn hvor direktoratet kontrollerer om pengene blir brukt i tråd med regelverket for private barnehager og skoler i 2024

Kilde: Utdanningsdirektoratet, bearbeidet av Riksrevisjonen.

Av totalt 148 åpnete økonomiske tilsyn av private barnehager i 2024, er 85 enkle tilsyn (57 prosent). I disse enkle tilsynene har Utdanningsdirektoratet kontrollert om regnskapsopplysninger er rapportert innen fristen, om avtaler med nærstående oppdateres og godkjennes årlig av eieren, og om bruk av offentlige tilskudd og foreldrepenger i barnehager er rapportert på riktig post i rapporteringssystemet. I disse enkle tilsynene eller dokumentasjonskontrollene har ikke direktoratet kontrollert om midlene forvaltes i tråd med regelverket og kravene til bruk av midlene.

Av totalt 23 åpnete økonomiske tilsyn av private skoler i 2024, er 10 enkle tilsyn (43 prosent). I åtte av disse enkle tilsynene har direktoratet kontrollert om skolen har et avdelingsregnskap per oppgitt tilleggsvirksomhet. I slike enkle tilsyn har ikke direktoratet kontrollert om offentlige tilskudd og skolepenger forvaltes i tråd med regelverket og kravene til bruk av midlene.

Når direktoratet avdekker brudd i de enkle tilsynene, gir det i hovedsak pålegg om retting fram i tid, og det avslutter tilsynene før de har kontrollert at rettingen har skjedd. Direktoratet gjennomfører heller ikke oppfølgingstilsyn for å kontrollere om påleggene er fulgt opp. Sett i sammenheng sikrer ikke direktoratets håndtering av pålegg at de private barnehagene og skolene endrer sin praksis slik at de etterlever regelverket.

Utdanningsdirektoratet sikrer ikke godt nok at de private barnehagene og skolene følger kravene for bruk av midlene i gjeldende regelverk, fordi det har mangelfull oppfølging av påleggene det gir etter tilsynene og fordi halvparten av gjennomførte tilsyn er

dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode.

18.5.6 Utdanningsdirektoratet sikrer ikke at de private skolene får veiledning om kravene for bruk av offentlige tilskudd

I 2017 fant Riksrevisjonen det kritikkverdig at nær 80 prosent av alle skoler der Utdanningsdirektoratet har identifisert høy risiko for at statstilskudd og skolepenger disponeres i strid med friskoleloven, ikke hadde blitt fulgt opp av Utdanningsdirektoratet, verken gjennom den etablerte tilsynsordningen eller på annen måte.

Utdanningsdirektoratet opplyser at det fortsatt har vært en høy andel brudd på de skolene det er åpnet tilsyn med i årene etter Riksrevisjonens revisjon av kontroll og tilsyn med de private skolene i 2017.

Kunnskapsdepartementet sier i virksomhets- og økonomiinstruksen til Utdanningsdirektoratet at direktoratet skal «være et utviklingsorgan som støtter, veileder og påvirker sektoren gjennom informasjon, strategier og ulike tiltak».

Veiledning er et virkemiddel forvaltningen kan bruke for å forebygge og følge opp identifiserte svakheter på et område. Kunnskapsdepartementet har delegert veiledningsansvaret for de private skolene til statsforvalteren. Statsforvalteren gjennomfører ikke økonomiske tilsyn med private skoler. Revisjonen viser at Utdanningsdirektoratet ikke har kontaktmøter med statsforvalteren for å dele resultatene etter tilsynene det har gjort av økonomiske forholdene til de private skolene. Videre kan ikke Utdanningsdirektoratet dokumentere at statsforvalterne de senere årene har veiledet om kravene for bruk av offentlige tilskudd.

De private skolene har et selvstendig ansvar for å følge gjeldende lover og regler når de bruker statlige tilskudd og skolepenger. Utdanningsdirektoratet har likevel en alminnelig plikt til å veilede tilskuddsmottakerne om kravene for bruk av offentlige tilskudd. Det gis noe veiledning på Utdanningsdirektoratets nettsider, og tilsynsobjektene får veiledning ved gjennomførte tilsyn. Utdanningsdirektoratet sikrer imidlertid ikke at de private skolene får veiledning om økonomiske forhold når de ikke informerer statsforvalteren og statsforvalteren ikke veileder om økonomiske forhold.

18.5.7 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Kunnskapsdepartementet følger opp at Utdanningsdirektoratet

- etablerer rutiner som sikrer at de private barnehagene og skolene som opplyser at de ikke har nærstående problematikk eller driver tilleggsvirksomhet, også inngår i risikovurderingene
- gjennomfører tilsyn som er reelle tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode

- benytter veiledning om bruk av offentlige tilskudd som virkemiddel overfor de private skolene

18.5.8 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til kunnskapsministerens svar.](#)

18.5.9 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Kunnskapsministeren viser til at praksisen med at tilsyn med nærståendehandel og tilleggsvirksomhet kun inkluderer private barnehager og skoler som har oppgitt at de har slike transaksjoner, i hovedsak skyldes at risikoen for bevisst eller ubevisst feilrapportering er vurdert som lav av Utdanningsdirektoratet og at direktoratet har tillit til revisorattestasjonene.

Riksrevisjonen understreker at selv om direktoratet vurderer risikoen for feilrapportering som lav, bør det gjøres noe kontroll for å bekrefte denne antagelsen. Riksrevisjonen mener det også bør gjennomføres kontroll med et utvalg virksomheter som ikke har oppgitt at de har slike transaksjoner. Den iboende risikoen knyttet til et betydelig offentlige tilskudd tilsier et visst kontrollnivå. Riksrevisjonen mener derfor det bør etableres rutiner for å vurdere det samlede risikonivået for utvelgelse av tilsynsobjekter.

Riksrevisjonen er enig med ministeren i at det er viktig at regler om rapportering, regnskap, dokumentasjon og revisjon følges. Halvparten av direktoratets tilsyn er puring på rapportering, avdelingsregnskap og årlige signerte avtaler. Riksrevisjonen påpeker at halvparten av direktoratets økonomiske tilsyn er dokumentasjonskontroller og ikke tilsyn av om midlene kommer barna og elevene til gode.

Riksrevisjonen mener at innretningen av disse kontrollene ikke framstår som tilfredsstillende.

19 Landbruks- og matdepartementet

Landbruks- og matdepartementet (LMD) har hovedansvaret for mat- og landbrukspolitikken. Det omfatter arealforvaltning, jord- og skogbruk, husdyrhold, reindrift og utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket.⁵⁹

19.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Landbruks- og matdepartementet er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene med unntak av regnskapet for Mattilsynet, er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

19.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

32

MILLIARDER KRONER

INNETEKTER

0,9

MILLIARDER KRONER

⁵⁹ Jf. regjeringen.no.

19.2 Statsregnskapet for Landbruks- og matdepartementet er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

19.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

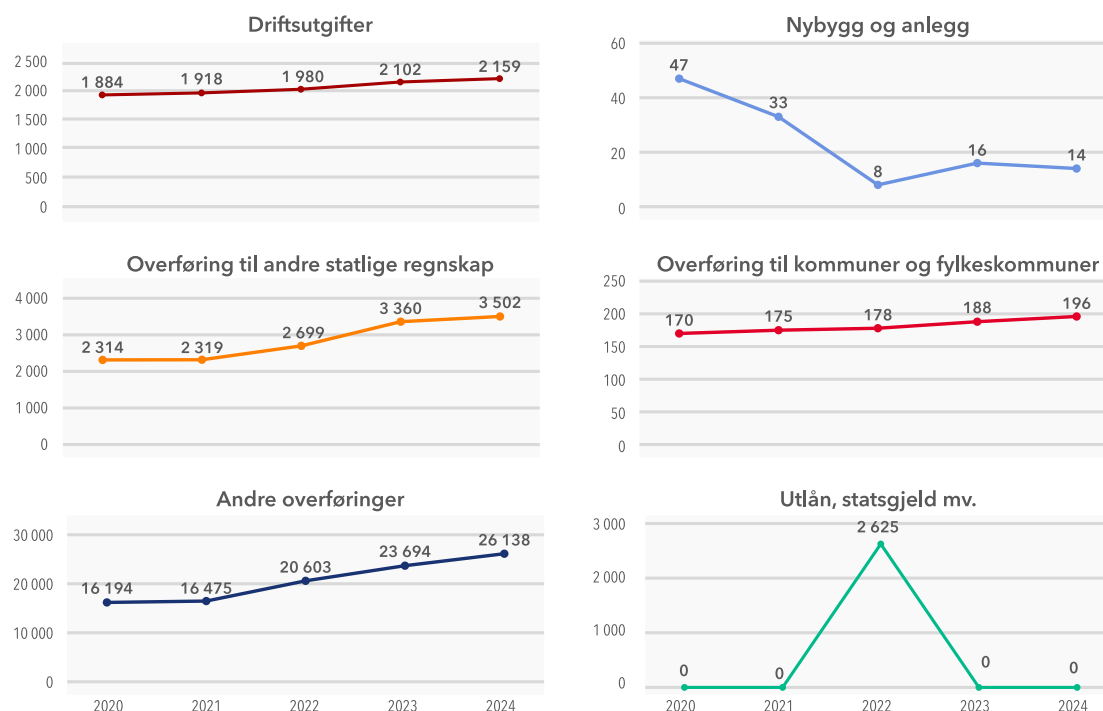
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Landbruks- og matdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

19.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Landbruks- og matdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 57 LMDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

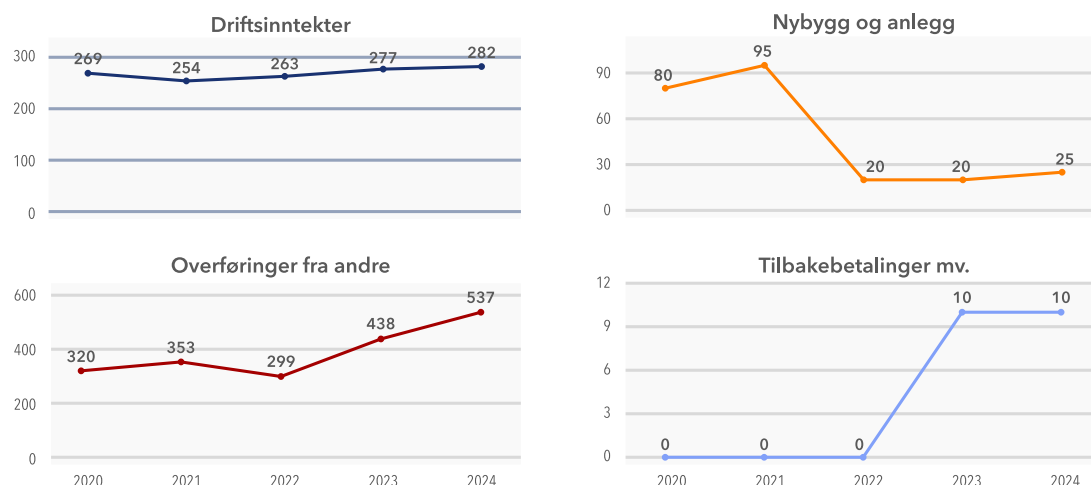
Kilde: Statsregnskapet.

Andre overføringer under Landbruks - og matdepartementet gjelder i hovedsak utbetalinger til gjennomføring av jordbruksavtalen. Overføringene har økt i perioden og utgjør 26,1 milliarder kroner i 2024.

Utbetalinger under utlån, statsgjeld mv. i 2022 gjelder Statskog SFs kjøp av 100 prosent av aksjene i AS Meraker Brug til 2,65 milliarder kroner. Kjøpet ble finansiert gjennom en egenkapitalforhøyelse på 2,35 milliarder kroner og et lån fra staten på 0,3 milliarder kroner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 58 LMDs inntekter 2020-2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter er i hovedsak gebyrer for tilsyns- og kontrolloppgaver samt tjenester som Mattilsynet utfører.

Inntekter fra *nybygg og anlegg* for 2020 og 2021 gjelder inntekter fra salg av eiendom.

Utviklingen i *overføringer fra andre* gjelder særlig variasjon i innbetalinger over markedsordningen for korn og utbytte fra Statskog SF.

Tilbakebetalinger mv. gjelder avdrag på lån fra Statsskog SF.

19.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- ☞ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

For 2024 har Landbruks- og matdepartementet brukt 1 609 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 62 LMDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 274	2 159	114	5,0 %
Nybygg og anlegg	20	14	6	30,4 %
Overføring til andre statlige regnskap	3 500	3 502	-1	0,0 %
Overføring til kommuner/ fylkeskommuner	196	196	1	0,4 %
Andre overføringer	27 628	26 138	1 489	5,4 %
Totalt	33 618	32 009	1 609	4,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det meste av den totale mindreutgiften gjelder *andre overføringer*. Her er det blant annet utbetalt 962 millioner kroner mindre i tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold (erstatning) enn bevilget. Departementet forklarer at saksbehandlingen fortsatt går saktere enn forventet, noe som skyldes komplekse saker og at det har tatt tid å få på plass tilstrekkelig dokumentasjon.

For *driftsutgifter* er mindreforbruket 114 millioner kroner i 2024.

Inntekter

I 2024 er Landbruks- og matdepartementets samlede inntekter 21 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 2,5 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 63 LMDs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	266	282	16	5,9 %
Inntekter nybygg og anlegg	21	25	4	17,9 %
Overføringer fra andre	535	537	2	0,3 %
Tilbakebetalinger mv.	10	10	-	-

Totalt	832	853	21	2,5 %
---------------	------------	------------	-----------	--------------

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntekten under *driftsinntekter* er på 16 millioner kroner og gjelder Mattilsynet, mens merinntekten under *inntekter nybygg og anlegg* gjelder salg av eiendom.

☞ **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.

Landbruks- og matdepartementet har overført 926 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

19.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Landbruks- og matdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

☞ **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 64 LMDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	3 697
Utlån og utestående fordringer	280
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	253
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-1 343

Kilde: Statsregnskapet.

Landbruks- og matdepartementets *verdipapirer* på 3,7 milliarder kroner består for det meste av kapitalinnskudd i Statsskog SF.

Departementet har *utlån* til Statsskog SF på 280 millioner kroner.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Kontolån fra ordinære fond gjelder hovedsakelig Landbrukets utviklingsfond på 1,1 milliarder kroner. Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres som en forpliktelse under kontolån fra ordinære fond. Fondsmidlene er ikke aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden. Dette er fordi det ut fra fondenes opprinnelse, finansiering og/eller historie kan være omtvistet om staten er «eneeier» av midlene, selv om staten disponerer fondene.

For *virksomheter med særskilte fullmakter* gjelder tilsvarende at likviditet er plassert på foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Midlene disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor som en forpliktelse i kapitalregnskapet. Dette gjelder Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og Veterinærinstituttet.

19.4 Alle årsregnskapene med unntak av regnskapet for Mattilsynet, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av ti årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av ett, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Mattilsynets årsregnskap kan ha vesentlige feil og mangler.

19.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 65 LMDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
----	------	------	------	------	------

Antall	0	0	0	0	1
---------------	---	---	---	---	---

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

19.4.2 Mattilsynet – revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte alle bokførte inntekter fra gebyr

Mattilsynet har fått revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke har vært i stand til å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for deler av regnskapslinjen *Innbetalinger fra gebyrer*. Det gjelder gebyrinntekter for gjennomførte grensekontroller, som er rapportert å være 28,2 millioner kroner. Årsaken er at Mattilsynet ikke har hatt en tilfredsstillende internkontroll for å sikre at gebyrer for alle grensekontroller inntektsføres riktig.

Dette berører oppstillingen av bevilgningsrapporteringen av inntekter.

20 Nærings- og fiskeridepartementet

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) jobber for å skape flere grønne og lønnsomme arbeidsplasser, styrke investeringene på fastlandet, øke eksporten utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030 og kutte klimagassutslipp med 55 prosent innen samme år.⁶⁰

20.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Nærings- og fiskeridepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Havforskningsinstituttet, er i all vesentlighet riktige.
- Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: pådratt forpliktelse utover fullmakt for Norsk nukleær dekommisjonering.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har fulgt opp tidligere saker om

- Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – saken avsluttes.
- ny registerplattform og informasjonssikkerhet ved Brønnøysundregistrene – saken avsluttes.

20.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

151

MILLIARDER KRONER

INTEKTER

509

MILLIARDER KRONER

⁶⁰ Jf. regjeringen.no.

20.2 Statsregnskapet for Nærings- og fiskeridepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på departementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikter over samtykker.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Nærings- og fiskeridepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

20.2.1 Nærings- og fiskeridepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Nærings- og fiskeridepartementet har ikke innrapportert fem av samtykkene som er gitt av Stortinget.

20.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

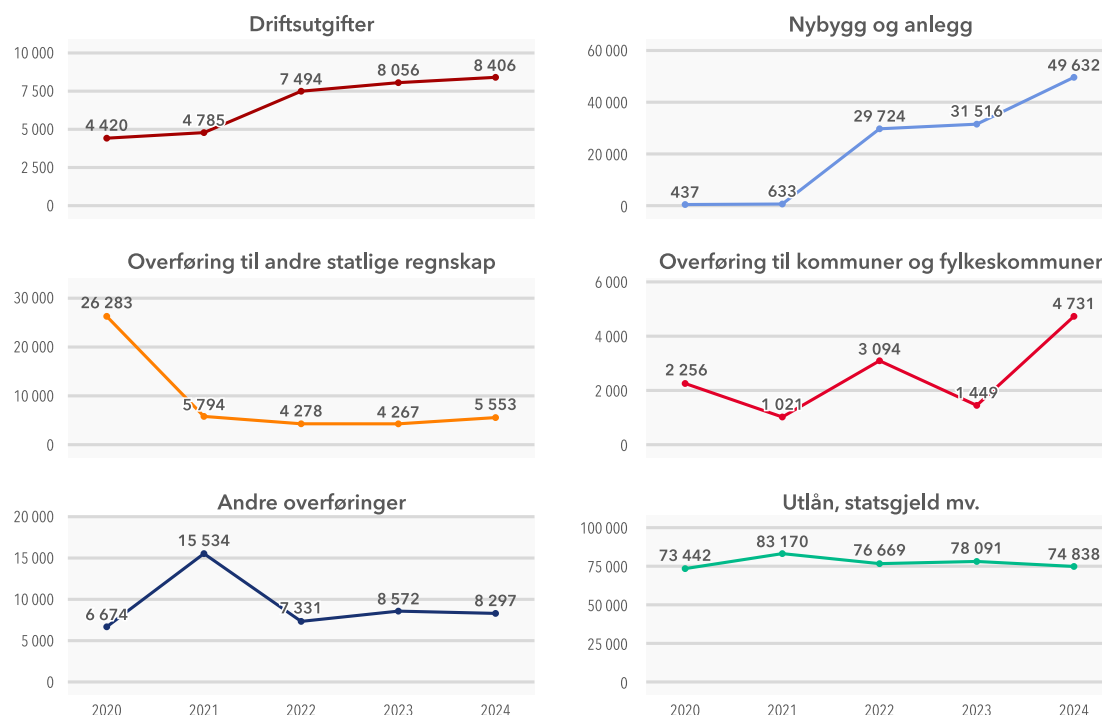
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Nærings- og fiskeridepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjell mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

20.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Nærings- og fiskeridepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 59 NFDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Figuren viser at Nærings- og fiskeridepartementet forvalter betydelige utlånsporteføljer. *Utlån, statsgjeld mv.* omfatter også aksjer for forvaltning av statlig eierskap og kapitalinnskudd til aksjeselskaper. For 2024 utgjør dette til sammen 74,8 milliarder kroner.

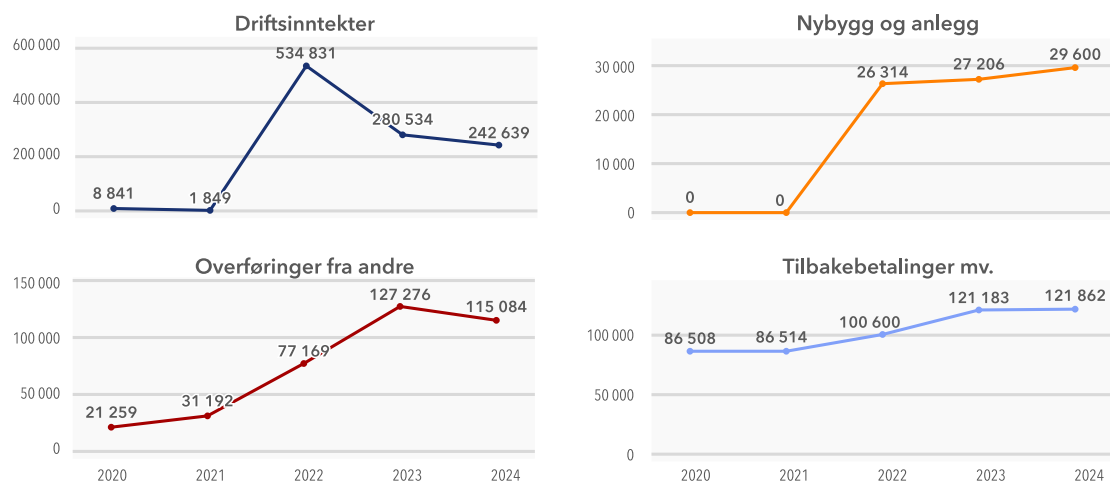
Forvaltningen av Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) ble overført fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet i 2022. Utgifter under *nybygg og anlegg* gjelder investeringer fra SDØE. For 2024 har det vært en økning på 18 milliarder kroner, fra 31,6 milliarder i 2023 opp til 49,6 milliarder kroner i 2024. Det meste av økningen gjelder kjøp av eiendeler knyttet til gasstransportsystemet. Utgiftene til SDØE inngår i beregningen av netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten.

Overføring til andre statlige regnskap for 2020 var betydelig høyere enn for øvrige år og skyldtes økt tildeling til Innovasjon Norge i forbindelse med koronapandemien.

Andre overføringer, som omfatter tilskudd, utgjør 8,3 milliarder kroner i 2024. De store overføringene i 2021 var statlig støtte i forbindelse med koronapandemien.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 60 NFDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Inntekstpostene til Nærings- og fiskeridepartementet er betydelig høyere enn utgiftspostene.

Driftsinntekter fra og med 2022 har vært vesentlig høyere enn øvrige år. Økningen skyldes inntektsføring av driftsresultatet fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Departementet fikk ansvar for dette fra 2022. Dette er inntekter som inngår i netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, og som overføres til Statens pensjonsfond utland. I 2024 utgjør driftsresultatet fra SDØE 234 milliarder kroner.

Inntekter fra *nybygg og anlegg* gjelder fra 2022 avskrivninger i Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) i petroleumsvirksomheten.

Overføringer fra andre utgjør 77,2 milliarder kroner og gjelder hovedsakelig utbytte fra eierskapet i Equinor ASA og Petoro AS. I tillegg inngår renteinntekter på utlån og inntekter fra sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet.

🔍 **Sektoravgifter** kan anvendes til å finansiere fellestiltak overfor en næring eller sektor dersom avgiften betales av aktører som tilhører eller har en nær tilknytning til sektoren. De samlede inntektene må ikke overstige kostnadene ved tiltaket eller virksomheten som sektoravgiften helt eller delvis skal finansiere. Kilde: *Finansdepartementets rundskriv R-112 Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering.*

Tilbakebetalinger mv. består hovedsakelig av avdrag på lån fra Innovasjon Norge, Eksportkredittordningen og Eksportfinansiering Norge. I tillegg kommer inntekter fra tilbakekjøp av aksjer for børsnoterte selskaper med tilbakekjøpsprogram, for eksempel Equinor ASA.

20.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- ☉ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024*
Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Nærings- og fiskeridepartementet for 2024 brukt 1 070 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen. Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 66 NFDs mer- og mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	8 869	8 406	463	5,2 %
Nybygg og anlegg	49 833	49 632	201	0,4 %
Overføring til andre statlige regnskap	5 656	5 553	103	1,8 %
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	4 781	4 731	50	1,0 %
Andre overføringer	8 928	8 297	631	7,1 %
Utlån, statsgjeld mv.	74 461	74 838	-377	-0,5 %
Totalt	152 528	151 458	1 070	0,7 %

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsutgifter har en mindreutgift på 463 millioner kroner, noe som utgjør 5,2 prosent. For 2024 ble en stor del av den bevilgede lønnskompensasjonen ikke utbetalt, noe som gjorde at mindreforbruket på enkelte driftsutgifter ble større enn normalt.

For *nybygg og anlegg* er netto mindreutgift på 201 millioner kroner. Det største mindreforbruket gjelder Kystverket og Havforskningsinstituttet. I utgiftsgruppen inngår også en merutgift på 626 millioner kroner for SDØE på tildeling til investeringer.

Under *andre overføringer* er det en mindreutgift på 631 millioner kroner. 386 millioner kroner gjelder Innovasjon Norge. Nærings- og fiskeridepartementet har mange ulike tilskuddsordninger som inngår i utgiftstypen *andre overføringer*.

For *utlån* er det en merutgift på 377 millioner kroner. Merutgiften gjelder utlån fra Eksportkredittordningen hvor det er en merutgift på 749 millioner kroner, mens det er mindreutgifter for forvaltning av statlig eierskap og lån fra Innovasjon Norge.

Inntekter

I 2024 er Nærings- og fiskeridepartementets samlede inntekter 1 882 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 0,4 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan mer- og mindreinntekter for 2024 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 67 NFDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	241 634	242 639	1 005	0,4 %
Inntekter nybygg og anlegg	29 400	29 600	200	0,7 %
Overføringer fra andre	114 219	115 084	865	0,8 %
Tilbakebetalinger mv.	122 049	121 862	-188	-0,2 %
Totalt	507 302	509 184	1 882	0,4 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntekten for *driftsinntekter* gjelder i hovedsak driftsresultatet for SDØE, hvor det er merinntekter på 853 millioner kroner.

I *overføringer fra andre* inngår en merinntekt på 621 millioner fra utbytte på aksjer i Equinor ASA.

- 🔊 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for

omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. *Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Nærings- og fiskeridepartementet har overført 2 214 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

20.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Nærings- og fiskeridepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔍 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. *Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 68 NFDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	136 627
Utlån og utestående fordringer	68 697
Ordinære fond (eiendeler)	14 760
Kapital i statsbankene	620
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	222 513
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	−414
Statskassens mellomværende med forvaltningsbedriftene	89
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	−23 157
Virksomheter med særskilte fullmakter	−301

Kilde: Statsregnskapet.

Nærings- og fiskeridepartementets verdipapirer med totalt 136,6 milliarder kroner består av aksjer og kapitalinnskudd. Verdipapirene er satt til kostpris. De største aksjepostene er i Equinor ASA på 33,7 milliarder kroner, DNB Bank ASA på 14,4 milliarder kroner, Telenor ASA på 7,4 milliarder kroner og Norsk Hydro ASA på 5,4 milliarder kroner. Departementet har kapitalinnskudd i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), Siva SF og Statkraft SF.

Fast kapital i forvaltningsbedrifter på 222,5 milliarder kroner gjelder SDØE.

Departementets *utlån og utestående fordringer* på 68,7 milliarder kroner gjelder hovedsakelig låneordninger gjennom statlig eksportfinansieringsordning og Innovasjon Norge.

Departementet har også avsatt midler i *ordinære fond* på 14,8 milliarder kroner, som gjelder avsetning til diverse garantiordninger og tapsfond. De ulike fondene forvaltes enten av departementet som virksomhet, av den underliggende etaten Eksportfinansiering Norge eller av særlovsselskapet Innovasjon Norge.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Avsatte midler i fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under *kontolån fra ordinære fond*. Av beløpet på 23,2 milliarder kroner gjelder 14,8 milliarder kroner midler i fond som utelukkende består av statlige midler, og som også blir aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden. Det resterende beløpet på 8,4 milliarder kroner gjelder fondsmidler som det ut fra fondenes opprinnelse er usikkert om staten er «eneeier» av, selv om staten disponerer fondene.

For *virksomheter med særskilte fullmakter* gjelder tilsvarende at likviditet er plassert på foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Midlene disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor som en forpliktelse i kapitalregnskapet. Dette gjelder Norsk romsenter under Nærings- og fiskeridepartementet.

20.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Havforskningsinstituttet, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av 42 årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene, med unntak av ett, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Havforskningsinstituttets årsregnskap inneholder vesentlige feil og mangler.

20.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 69 NFDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	1	1	1	1

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2021 og 2022 gjelder det henholdsvis Eksportfinansiering Norge og Brønnøysundregistrene. Havforskningsinstituttet fikk for 2023 revisjonsberetning med forbehold fordi eksterntfinansiert virksomhet ikke var bokført riktig.

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

20.4.2 Havforskningsinstituttet - revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan bekrefte inntekter og utgifter for eksterntfinansiert virksomhet

Vi har ikke vært i stand til å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for rapporterte inntekter og utgifter i de eksternt finansierte prosjektene. Dette påvirker inntektene og utgiftene i bevilgnings- og artskontorrapporteringen og tilhørende forskuddsbetaling på mellomværende med statskassen.

Tilsvarende har vi ikke vært i stand til å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for den bokførte allokeringen av Havforskningsinstituttets kostnader som gjelder eksternt finansierte prosjekter, og for fullstendigheten av de tilhørende inntektene. Dette påvirker også balanseposter i virksomhetsregnskapet.

Årsaken er at tall som er bokført i det totale regnskapet på de ulike prosjektene, ikke kan spores tilbake til prosjektrengskapene, samt at føringen av innbetalte forskudd til balansen og avregningen av inntekter i forhold til utgifter er mangelfull.

20.5 Vi har tatt opp andre forhold med virksomhetene: pådratte forpliktelser ut over fullmakt for Norsk nukleær dekommisjonering

- 🔍 **Andre forhold i revisjonsberetningen.** Riksrevisjonen kommuniserer med brukerne av regnskapet gjennom revisjonsberetningen. Vesentlige forhold som har kommet fram i revisjonen av årsregnskapet blir omtalt i delen *Andre forhold*. Et eksempel er

om det gjennom vurdering av årsregnskapsoppstillingene blir avdekket og konstatert vesentlig brudd på bevilgningsreglementet.

Norsk nukleær dekommisjonering har i 2024 hatt fullmakt fra Stortinget til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret. Staten kan bare pådras forpliktelser som først skal dekkes etter utløpet av budsjettåret, når Stortinget har gitt særlig samtykke til dette. Samtykket kan bare gis for det enkelte budsjettåret og skal begrenses oppad til et bestemt beløp.

Fullmakten for å inngå kontrakt til opprydding ved Søve gruver er på inntil 20 millioner kroner. Fullmakten er overskredet med 76 millioner kroner.

Dette forholdet har ingen betydning for vår konklusjon om årsregnskapsoppstillingene.

20.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i kapittel 5.1 under tverrgående saker.

20.7 Oppfølging av ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene

20.7.1 Konklusjoner

Riksrevisjonen avslutter saken.

- Brønnøysundregistrene har gjennomført mange tiltak for å sikre framdrift i arbeidet med å etablere ny registerplattform.
- Brønnøysundregistrene har gjennomført en rekke tiltak som har redusert flere av svakhetene i informasjonssikkerheten som ble tatt opp i Dokument 1 (2021–2022). Det gjenstår imidlertid fortsatt arbeid for å sikre at virksomhetens tjenester har et godt nok sikkerhetsnivå.
- Nærings- og fiskeridepartementet har styrket oppfølgingen av Brønnøysundregistrene både når det gjelder arbeidet med ny registerplattform og informasjonssikkerhet.

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeridepartementet.

20.7.2 Opprinnelig sak

Svakheter i informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene ble første gang påpekt av Riksrevisjonen i Dokument 1 (2003–2004), og har blitt påpekt en rekke ganger etter dette. I 2017 ga Stortinget den første bevilgningen til prosjektet for ny registerplattform (BRsys).

🔍 **Brønnøysundregistrene** forvalter viktige nasjonale registre som er svært viktige for oversikten og kontrollen over registrerte selskaper i Norge. Det er i alt 17 registre, hvor de største er enhetsregisteret, løssøreregisteret og foretaksregisteret. *Kilde: Prop. 1 S (2024–2025) Nærings- og fiskeridepartementet.*

Riksrevisjonen rapporterte om informasjonssikkerheten og ny registerplattform i Brønnøysundregistrene i Dokument 1 (2021–2022). Riksrevisjonen mente det var sterkt kritikkverdig⁶¹ at Nærings- og fiskeridepartementet ikke hadde sikret at BRsys ble levert i henhold til Stortingets vedtak og forutsetninger. Departementet hadde heller ikke sørget for at svakheter i styringen av informasjonssikkerheten var utbedret slik Stortinget har forutsatt.

🔍 **BRsys-prosjektet**, prosjektet for ny registerplattform, skal utvikle mer moderne og automatiske løsninger som forenkler og effektiviserer saksbehandlingen. Det skal også bidra til å bedre informasjonssikkerheten. Prosjektet skulle gjennomføres i perioden 2017–2022 med en kostnadsramme på om lag 1,2 milliarder kroner. Per

⁶¹ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire kritikkformer: svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

2025 er hele usikkerhetsavsetningen for prosjektet disponert og omfanget av prosjektet redusert slik at det kan leveres innenfor kostnadsrammen. *Kilde: Prop. 1 S (2024–2025) Nærings- og fiskeridepartementet.*

Revisjonen viste følgende:

- BRsys leverer mindre, er betydelig forsinket og koster mer enn opprinnelig forutsatt.
- Brønnøysundregistrene forbedrer ikke informasjonssikkerheten i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.
- Nærings- og fiskeridepartementet ivaretar ikke kontroll med at Brønnøysundregistrene gjennomfører BRsys-prosjektet og forbedrer informasjonssikkerheten i virksomheten.
- I departementets rapportering til Stortinget for årene 2017–2019 er det underkommunisert at informasjonssikkerheten i Brønnøysundregistrene ikke er forbedret slik Stortinget har forutsatt, og at drift og utvikling av to parallelle registerplattformer vil utfordre Brønnøysundregistrenes gjennomføringsevne og informasjonssikkerheten ytterligere.

Stortingets behandling

Kontroll- og konstitusjonskomiteen støttet Riksrevisjonens vurdering. Komiteen understreket at når Nærings- og fiskeridepartementet siden oppstarten av BRsys-prosjektet i 2017 har mottatt rapportering fra Brønnøysundregistrene om store utfordringer med framdriften i prosjektet, må departementet ta mer aktive grep. Komiteen stilte spørsmål ved hvorfor departementet hadde gitt Brønnøysundregistrene nye og ressurskrevende oppgaver samtidig som departementet kjente til den svake gjennomføringsevnen i virksomheten.

Komiteen mente videre at når informasjonssikkerheten i Brønnøysundregistrene over tid ikke er god nok, må departementet ta hensyn til dette når de stiller krav til prosjektene, og i styringen av virksomheten. Komiteen forutsatte at departementet framover sørger for riktig rapportering til Stortinget om framdriften og kostnadene i prosjektet og om informasjonssikkerheten i virksomheten.

Kilde: Innst. 127 S (2021–2022), jf. stortingsvedtak 10. februar 2022.

Riksrevisjonen fulgte opp saken i 2023 og konkluderte med å følge saken videre.⁶² Det var fortsatt utfordringer med innføring av BRsys, og det var for tidlig å konkludere om tiltak for å forbedre informasjonssikkerheten.

⁶² Dokument 1 (2023–2024).

Stortingets behandling av oppfølgingssaken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte at den registrerte at Nærings- og fiskeridepartementet og Brønnøysundregistrene prioriterte BRsys-prosjektet og å forbedre informasjonssikkerheten, men at Riksrevisjonen mente det var for tidlig å vurdere om tiltakene ville være tilstrekkelige for målene som var satt.

Kilde: Innst. 176 S (2023–2024), jf. stortingsvedtak 8. februar 2024.

Riksrevisjonen har i 2025 gjennomført en utvidet oppfølgingsundersøkelse. Målet med undersøkelsen har vært å vurdere viktige forklaringer på forsinkelser i og redusert omfang av BRsys-prosjektet og i hvilken grad iverksatte tiltak har bidratt til tilstrekkelig informasjonssikkerhet for å beskytte Brønnøysundregistrenes tjenester. Undersøkelsen er presentert i en egen rapport. Se www.riksrevisjonen.no.

20.7.3 Nærings- og fiskeridepartementets oppfølging

Brønnøysundregistrene har gjennomført mange tiltak for å sikre framdrift i arbeidet med å etablere ny registerplattform

Status og framdrift

Fellesløsninger for registrene (registerplattformen) kom på plass i 2020. Det gjensto betydelig arbeid med å overføre registre til denne og med å utvikle saksbehandlingsfunksjonalitet for registrene. I 2019 ble omfanget redusert fra 17 til 6 registre, og i 2021 ble fristen for ferdigstilling utsatt fra 2022 til 2026.

Undersøkelsen viser at BRsys-prosjektet senere har blitt ytterligere forsinket og redusert i omfang:

- I 2023 ble det klart at det på tross av mange iverksatte tiltak ikke ville være mulig å ta igjen forsinkelsene.
- I slutten av 2023 ble to registre levert på den nye registerplattformen, seks måneder etter planen.
- Det nye styringsdokumentet fra september 2024 innebærer at fristen for ferdigstilling ble utsatt fra 2026 til 2028. Omfanget ble ytterligere redusert ved at ett register og flere organisasjonsformer ble tatt ut av den gjenstående hovedleveransen.

I 2023 startet Brønnøysundregistrene opp prosjektet «Brukervennlige registertjenester» (BVR). Det er gjensidige avhengigheter mellom BRsys og BVR. Før jul 2023 startet virksomheten et arbeid for å samordne leveransene i de to prosjektene. Mot slutten av 2024 ble det klart at det var behov for en bedre avklaring av samhandling og framdrift mellom BRsys og BVR. Virksomheten besluttet at framdriften i BRsys skulle være førende, og at BVR må rette seg etter denne.

- **BVR-prosjektet (brukervennlige registertjenester)** skal modernisere og digitalisere tjenestene for innrapportering og tilgjengeliggjøring av registrene. Det består av

hovedleveransene BVR innrapportering og BVR tilgjengeliggjøring. *Kilde: Prop. 1 S (2024-2025) Nærings- og fiskeridepartementet.*

Status per 31. mars 2025 er at Brønnøysundregistrene vurderer at framdriften er tilfredsstillende. 5. mai 2025 ble Frivillighetsregisteret levert på den nye registerplattformen BRsys. Dette er det første registeret som tar i bruk både BRsys og BVR.

Reduksjonen i antall registre som skal overføres til den nye registerplattformen (5 av 17), betyr at de resterende må overføres på et senere tidspunkt og utenfor BRsys-prosjektets rammer. Det er ikke avklart når og hvordan dette skal skje. De resterende registrene har imidlertid et antatt arbeidsomfang som er vesentlig mindre enn dem som er overført.

Forsinkelsene har også andre økonomiske og ressursmessige konsekvenser for virksomheten, fordi den gamle registerplattformen må forvaltes inntil alle registrene er overført til den nye plattformen.

Til tross for forsinkelser og reduksjoner av BRsys-prosjektets omfang er den samfunnsøkonomiske nytten av prosjektet fortsatt vurdert som stor, blant annet fordi saksbehandlingstidene vil bli redusert.

Hovedårsaker til forsinkelser og redusert omfang

Undersøkelsen viser at det er flere årsaker til forsinkelsene som har oppstått. Forsinkelsene har bidratt til kostnadsøkninger, som har gjort det nødvendig å redusere prosjektets omfang.

Flere av årsakene er historiske:

- De opprinnelige kostnadsestimatene var for lave, blant annet på grunn av IT-arkitekturvalg.
- Gjennomføringsstrategien ble endret i 2021 fra én stor leveranse til delleranser. Ved å dele opp prosjektet i mer håndterbare delleranser, ønsket virksomheten å redusere risikoen og realisere nytten tidligere. Dette medførte samtidig ekstra kostnader.

Nærings- og fiskeridepartementet opplyser at det i ettertid ser at BRsys-prosjektet var for stort og krevende sett opp mot Brønnøysundregistrenes modenhet da det ble startet. Virksomheten hadde ikke tilstrekkelig erfaring med å styre store IT-prosjekter og manglet tilstrekkelig utviklerkapasitet i virksomheten. Departementet mener dette både har gjort det både utfordrende å styre prosjektet og har bidratt til at måloppnåelsen er redusert.

Å utvikle intern kompetanse tok lenger tid enn det virksomheten hadde sett for seg. Den erfarte også at det ikke var noen åpenbar sammenheng mellom økt kapasitet og raskere framdrift. Oppskalering av kapasiteten ga tvert imot redusert produktivitet. Virksomheten opplevde at signalene fra Nærings- og fiskeridepartementet i 2022/2023 om å øke kapasiteten til dels stred mot den gjeldende prioriteringen om at prosjektet skulle styres på kostnad.

Undersøkelsen viser videre at en viktig årsak til utfordringene med framdrift og økte kostnader var svakheter med prosjektledelse og styringslinjer i Brønnøysundregistrene. Det har tidvis vært utfordrende å utnytte kapasiteten i prosjektet. I tillegg har virksomheten fått nye oppgaver, noe som til en viss grad har påvirket kapasiteten i BRsys-prosjektet negativt. Brønnøysundregistrene opplyser at de legger stor vekt på å sikre at prosjektet har høy prioritet, ved å skjerme det fra forstyrrelser fra andre prosjekter og linjeoppgaver. Tidvis er det imidlertid fortsatt utfordringer med forstyrrelser fra linjeoppgaver.

Virksomheten har de siste årene iverksatt risikoreduserende tiltak

Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har iverksatt flere tiltak for å redusere risikoen og bidra til raskere framdrift i prosjektet, blant annet disse:

- Verktøyet for risikostyring er forbedret. Det er fortsatt behov for å forbedre verktøyet og bruken av det.
- Virksomheten har gjennomført flere analyser og har iverksatt en rekke tiltak for å bedre gjennomføringsevnen.

Undersøkelsen viser at en del beslutningsprosesser har tatt veldig lang tid. Dette kan bidra til å redusere effekten av tiltakene.

I januar 2025 er det fortsatt intern samhandling, prosjektledelse og styring som er ansett som de største risikofaktorene for gjennomføringen av den resterende delen av BRsys-prosjektet. Brønnøysundregistrene mener det er behov for å spisse og forsterke tiltakene som allerede er etablert.

Det har vært krevende for Brønnøysundregistrene å holde framdriften for både BRsys-prosjektet og BVR. Brønnøysundregistrene startet høsten 2023 arbeidet med å bedre samordningen. Virksomheten forholder seg fortsatt til strategien om å prioritere BRsys, som befinner seg i en situasjon uten risikoavsetninger, en meget stram tidslinje, og en forventning om å øke effektiviteten betraktelig fra det som historisk har vært levert. Dette innebærer at noen av gevinstene fra BVR kommer noe senere enn det først var ventet.

Brønnøysundregistrene har brukt erfaringene fra BRsys i arbeidet med BVR, men har ikke etablert en systematisk prosess for erfaringslæring

Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har lært av utfordringene med å estimere kostnader, og har hatt en økt modenhet i planleggingen av BVR.

Virksomheten opplyser i møter at det ikke er etablert en enhetlig og systematisk prosess for å sikre erfaringslæring fra pågående prosjekter. Virksomheten kan bli bedre på å sikre at læringen faktisk deles og brukes av andre. Virksomheten jobber med å iverksette tiltak for å sikre dette.

Effekten av enkelttiltak er usikker

Virksomheten mener det kan være flere årsaker til og forklaringer på at iverksatte tiltak ikke har hatt tilstrekkelig effekt. Eksterne hendelser, som pandemien, har påvirket

resultatet av tiltakene i prosjektet. Videre har ressursene blitt brukt til andre prioriteringer, noe som har redusert nytten av kapasitetsbyggingen som er gjort i prosjektet.

Brønnøysundregistrene har etablert et stort antall tiltak. Virksomheten mener at enkelte tiltak har hatt god effekt. Det har imidlertid vært en utfordring at den har etablert mange parallelle tiltak, og at virksomheten ikke har vurdert effekten av hvert enkelt tiltak.

Brønnøysundregistrene har gjennomført flere tiltak for å redusere svakheter i informasjonssikkerheten

Brønnøysundregistrene har gjennomført flere tiltak for å redusere svakheter i informasjonssikkerheten som ble tatt opp i Dokument 1 (2021–2022)

Riksrevisjonen tok i Dokument 1 (2021–2022) opp at det var klare svakheter i Brønnøysundregistrenes styring av informasjonssikkerhet, til tross for at virksomheten hadde hatt oppmerksomhet på dette temaet etter en tidligere revisjon i 2015. For å forbedre seg på området fikk Brønnøysundregistrene bevilgning til å gjennomføre et cybersikkerhetsprogram, som startet i 2022 og ble avsluttet ved utgangen av 2024. Tiltakene i programmet inkluderte tiltak mot hvert enkelt av hovedfunnene fra Riksrevisjonens rapport. Virksomheten mener at tiltakene har utbedret svakheter som ble påvist. Da programmet ble avsluttet, ble imidlertid ansvaret for å gjennomføre enkelte forbedringstiltak overført til linjen.

Tiltakene har bidratt til at informasjonssikkerhetsarbeidet skjer på en mer systematisk måte

Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har forbedret sitt styringssystem for informasjonssikkerhet i samsvar med beste praksis og dermed arbeider mer systematisk. Strategien og målene for informasjonssikkerhetsarbeidet er fastsatt, og ansvar og er fordelt. Virksomheten har også etablert et rammeverk for risikovurderinger.

I 2021 rapporterte Riksrevisjonen at manglende operasjonalisering av styringssystemet var en hindring for å implementere og etterleve styringssystemet for informasjonssikkerhet. Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene etter 2021 har arbeidet med å forenkle og operasjonalisere styringssystemet. Brønnøysundregistrene arbeider imidlertid fortsatt med å sikre at organisasjonen etterlever kravene til sikkerhet.

Undersøkelsen viser at det tross mange forbedringer fortsatt gjenstår arbeid for å nå sikkerhetsnivået virksomheten ønsker og at noe av arbeidet tar tid:

- Brønnøysundregistrene har over tid arbeidet med å forbedre oversikten over egne verdier, slik som enheter og programvare. Det er planlagt tiltak i 2025 og 2026 for å få god kontroll.
- Egenevalueringer viser at virksomheten ikke fullt ut etterlever mange anbefalinger i Nasjonal sikkerhetsmyndighets grunnprinsipper for IKT-sikkerhet. Brønnøysundregistrene planlegger tiltak for å håndtere svakheter og mangler.

- Noen funn fra test av IKT-sikkerhet gjennomført i 2023 ble påpekt på nytt etter en tilsvarende test i 2024. Virksomheten arbeidet fortsatt med å avhjelpe disse våren 2025. Enkelte av funnene er klassifisert som kritiske eller med høy viktighet.

Det gjenstår fortsatt arbeid for å bedre informasjonssikkerheten

Nedenfor omtaler vi status for Brønnøysundregistrenes arbeid med et utvalg sikkerhetstiltak.

De fleste dataangrep utnytter brukeres rettigheter. Derfor er det viktig å ha god kontroll på brukerkontoer og begrense rettighetene til det som er nødvendig. Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har lagt til grunn prinsipper som legger til rette for god kontroll i henhold til beste praksis, men at det er svakheter i gjennomføringen. Det gjenstår også en del arbeid med tilgangskontroller. Virksomheten har planlagt tiltak for å utbedre identifiserte svakheter.

For at registertjenester skal være tilgjengelige etter sikkerhetshendelser, er det viktig å ha løsninger som kan sikre kontinuitet for tjenestene. Brønnøysundregistrene har i 2024 tatt i bruk en ny løsning for sikkerhetskopiering. Beste praksis tilsier at det skal gjennomføres regelmessige tester for å verifisere at sikkerhetskopier kan gjenopprettes. Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene bare har rutiner for regelmessig testing av tilbakerulling av sikkerhetskopier for enkelte av systemene sine.

Sårbarhetsstyring er viktig for å redusere risikoen for at en angriper kan finne og utnytte en svakhet. Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har arbeidet med å forbedre sårbarhetsstyringen sin, men at det gjenstår å gå gjennom mange potensielle sårbarheter.

Ikke alle dataangrep kan hindres med forebyggende tiltak. Derfor er det viktig at virksomheter klarer å oppdage og håndtere sikkerhetshendelser. Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har forbedret sikkerhetsovervåkingen og prosessene for å håndtere hendelser siden forrige undersøkelse. I enkelte deler av IT-miljøet er det imidlertid mangelfulle data for å oppdage sikkerhetshendelser.

Som beskrevet ovenfor er ikke alle registrene overført eller planlagt overført til ny registerplattform. Det betyr at den opprinnelige plattformen må brukes vesentlig lenger. Undersøkelsen viser at det er svakheter i sikkerheten til den opprinnelige plattformen. Brønnøysundregistrene har planer om å anskaffe et nytt servermiljø for denne plattformen for å redusere sårbarheter.

Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har en strategi og plan for sikkerhetsbevissthet og holdningsskapende arbeid. Virksomheten gjennomfører mange aktiviteter for å sikre at de ansatte har den kunnskapen og de verktøyene de trenger for å håndtere sikkerhetstrusler, og for å styrke ledelsens eierskap til arbeidet med informasjonssikkerhet.

Nærings- og fiskeridepartementet har styrket oppfølgingen av Brønnøysundregistrene både når det gjelder arbeidet med ny registerplattform og informasjonssikkerhet

Undersøkelsen viser at Nærings- og fiskeridepartementet har styrket oppfølgingen av Brønnøysundregistrene, både når det gjelder BRsys og informasjonssikkerhet.

Oppfølgingen skjer også på en mer systematisk måte.

Nærings- og fiskeridepartementet legger vekt på å tilpasse styringen til Brønnøysundregistrenes gjennomføringsevne. Departementet viser til at det så langt det er mulig forsøker å bidra til at ressursene som deltar i BRsys-prosjektet, skjermes, slik at prosjektet ikke blir ytterligere forsinket.

Undersøkelsen viser videre at departementet har vært opptatt av å forbedre risikostyringen i Brønnøysundregistrene. Risikostyringen har ifølge departementet vært preget av mangelfull prioritering av tiltak og svak oppfølging av hvilke effekter arbeidet med tiltakene har hatt. Departementet erfarer at risikostyringen har blitt bedre og mer systematisk de siste årene. Departementet mener også at indikatorstrukturen har blitt forbedret de siste årene, og at de dermed har bedre informasjonsgrunnlag for å følge opp Brønnøysundregistrene.

Departementet viser til at det i hele prosjektperioden har vært utfordrende å nå målene for BRsys-prosjektet. Samtidig opplyser departementet at det nå er opprettet en solid plattform, og at de viktigste registrene er flyttet over på den. Dette gir store gevinster for både kvaliteten på dataene, brukervennligheten i systemene og effektiviseringen av saksbehandlingen.

Undersøkelsen viser at Nærings- og fiskeridepartementet har rapportert mer utfyllende om status for BRsys-prosjektet og arbeidet med informasjonssikkerhet i de siste årenes budsjettproposisjoner til Stortinget. I Prop. 1 S (2024–2025) for Nærings- og fiskeridepartementet framgår det at departementet mener at informasjonssikkerheten er vesentlig forbedret, men at den fortsatt ikke er god nok.

20.7.4 Riksrevisjonens vurdering

Prosjektene for ny registerplattform og Brukervennlige registertjenester er viktige for å nå målet om økt digital samhandling mellom ulike aktører i samfunnet. Undersøkelsen viser at etter forrige undersøkelse ble avsluttet, har Brønnøysundregistrene gjennomført mange tiltak for å sikre framdrift i arbeidet med å etablere en ny registerplattform. Det er likevel etter Riksrevisjonens vurdering fortsatt svakheter i oppfølgingen og evalueringen av de iverksatte tiltakene.

Brønnøysundregistrene startet i 2023 opp prosjektet Brukervennlige registertjenester (BVR). Dette prosjektet har store avhengigheter til prosjektet for ny registerplattform. Virksomheten gjennomfører aktiviteter som bidrar til at erfaringslæring fra arbeidet med ny registerplattform blir tatt i bruk i BVR-prosjektet, men mangler etter Riksrevisjonens vurdering en systematisk praksis for å bidra til organisasjonsmessig læring.

Brønnøysundregistrenes gjennomføringsevne har vært en vedvarende utfordring i arbeidet med en ny registerplattform. Undersøkelsen viser at virksomheten de senere årene har fått bedre oversikt over forhold som påvirker egen gjennomføringsevne. Videre er ambisjonsnivået for prosjektet redusert, og fristen for ferdigstillelse er forlenget. Etter Riksrevisjonens vurdering har virksomheten dermed bedre forutsetninger for å gjennomføre prosjektet. Siden det fortsatt vil være registre igjen på den gamle plattformen etter at prosjektet er avsluttet, kommer drifts- og utviklingskostnadene til å gå opp. Det er ingen samlet plan for hvordan dette skal håndteres.

Både personopplysningsloven og sikkerhetsloven stiller krav til at Brønnøysundregistrene skal iverksette sikkerhetstiltak for å oppnå et egnet eller forsvarlig sikkerhetsnivå basert på risiko. Undersøkelsen viser at Brønnøysundregistrene har gjennomført en rekke tiltak som har redusert flere av svakhetene i informasjonssikkerheten som ble tatt opp i Dokument 1 (2021–2022). Tiltakene har bidratt til å gjøre arbeidet med informasjonssikkerhet mer systematisk. Bedre rutiner og verktøy har bidratt til å gi Brønnøysundregistrene god oversikt over sikkerhetsnivået i virksomheten.

Etter Riksrevisjonens vurdering gjenstår det imidlertid fortsatt arbeid for å sikre at virksomhetens tjenester har et godt nok sikkerhetsnivå. Sikkerhetstiltakene har fortsatt flere svakheter målt opp mot beste praksis. Riksrevisjonens merker seg at Brønnøysundregistrene har planlagt å gjennomføre flere nye sikkerhetstiltak. Riksrevisjonens understreker viktigheten av at dette arbeidet blir prioritert og fulgt opp på en systematisk måte.

Etter Riksrevisjonens vurdering har Nærings- og fiskeridepartementet etter 2023 styrket oppfølgingen av Brønnøysundregistrene når det gjelder arbeidet med både en ny registerplattform og informasjonssikkerheten. Videre tar departementet i større grad hensyn til Brønnøysundregistrenes gjennomføringsevne når det gjelder utviklingsoppgaver. Riksrevisjonen understreker at det er viktig at departementet fortsatt har tett oppfølging av Brønnøysundregistrenes arbeid med informasjonssikkerhet og en ny registerplattform.

Riksrevisjonen avslutter saken. Riksrevisjonen vil følge med på framdriften i arbeidet med informasjonssikkerhet og en ny registerplattform i de årlige risikovurderingene, og eventuelt starte en ny undersøkelse.

21 Samferdselsdepartementet

Samferdselsdepartementet (SD) har det overordnede ansvaret for rammevilkår for postvirksomheten, for luftfarts-, vei- og jernbanesektoren og for riksveiferjene.⁶³

21.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Samferdselsdepartementet er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Statens vegvesen, er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ny sak om

- bruk av tjenestekjøretøy i Statens vegvesen – ikke tilfredsstillende.

Vi har fulgt opp tidligere saker om

- Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – saken avsluttes.
- Nasjonal transportplan – saken avsluttes.

21.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

90

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

2

MILLIARDER KRONER

⁶³ Jf. regjeringen.no.

21.2 Statsregnskapet for Samferdselsdepartementet er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Samferdselsdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementene har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

21.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

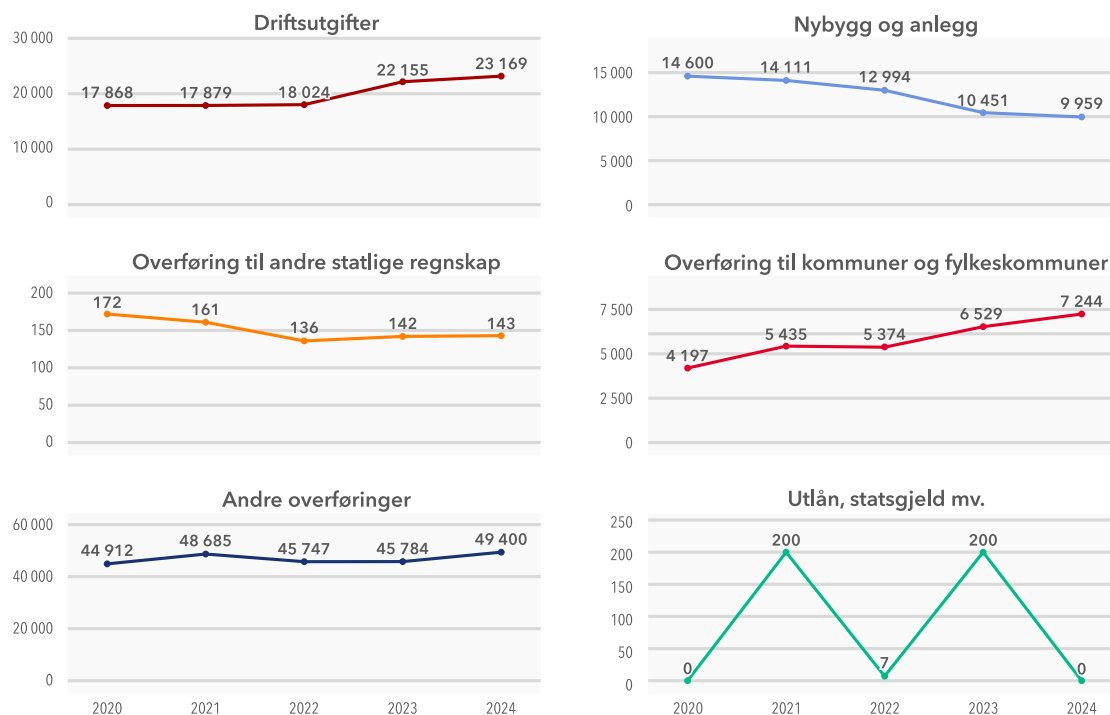
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Samferdselsdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjell mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

21.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Samferdselsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 61 SDs utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

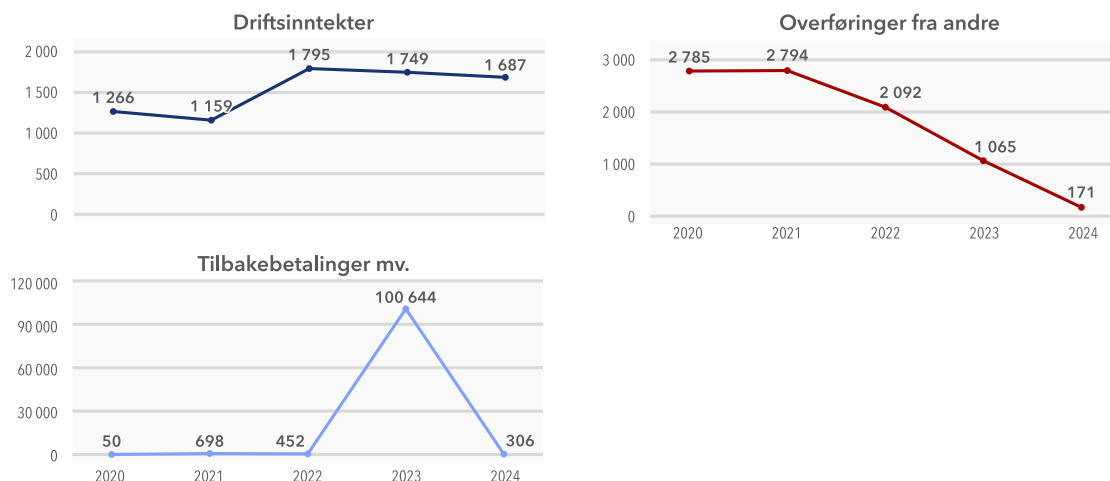
Driftsutgifter har i perioden 2020–2024 hatt liten eller ingen økning. Økningen i 2024 gjelder i stor grad OPS-prosjekter og utgjør 4,7 milliarder kroner. For 2023 økte utgifter til drift og vedlikehold av riksveier med 2,3 milliarder kroner.

Noe av nedgangen i utgifter under *nybygg og anlegg* skyldes at Kystverket fra 2022 ble overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet.

Andre overføringer gjelder ulike tilskuddsordninger og utgjør 45,7 milliarder kroner. De største utbetalingene går til kjøp av infrastrukturtenester for Jernbanedirektoratet.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 62 SDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Av totalt 2,1 milliarder kroner utgjør *driftsinntekter* 1,7 milliarder. Den største inntekten er billettinntekter fra riksveiferjetrafikken og utgjør 0,6 milliarder kroner.

21.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔍 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Samferdselsdepartementet for 2024 brukt 2 296 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen. Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 70 SDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	23 534	23 169	365	1,6 %
Nybygg og anlegg	10 370	9 959	411	4,0 %

Overføring til andre statlige regnskap	143	143	-	-
Overføring til kommuner og fylkeskommuner	7 987	7 244	743	9,3 %
Andre overføringer	50 176	49 400	776	1,5 %
Totalt	92 210	89 914	2 296	2,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

Andre overføringer har mindreutgifter på 776 millioner kroner. Dette gjelder hovedsakelig kjøp av persontransport med tog under Jernbanedirektoratet, hvor mindreutgiften er 446 millioner.

Overføringer til kommuner og fylkeskommuner har mindreutgifter på 743 millioner kroner. Dette gjelder tilskudd til store kollektivprosjekter og tilskudd til byområder.

For *nybygg og anlegg* er mindreutgiften knyttet til riksveiinvesteringer.

Av mindreutgiften på 365 millioner kroner for *driftsinntekter* gjelder 267 millioner kroner Statens vegvesen.

Inntekter

I 2024 er Samferdselsdepartementets samlede inntekter 28 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 1,3 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 71 SDs merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	1 663	1 687	24	1,4 %
Overføringer fra andre	166	171	4	2,5 %
Tilbakebetalinger mv.	306	305	0	0,0 %
Totalt	2 135	2 163	28	1,3 %

Kilde: Statsregnskapet.

Forskjell mellom endelig bevilgning og regnskap for *driftsinntekter* gjelder merinntekter for salgsinntekter og gebyrer for Statens vegvesen, samtidig som det er mindreinntekter i refusjoner fra forsikringsselskaper.

🔗 **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. *Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Samferdselsdepartementet har overført 2 009 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

21.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Samferdselsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

🔗 **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. *Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 72 SDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	25 102
Utlån og utestående fordringer	600
Ordinære fond (eiendeler)	687
Forskudd	33
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	168
Forpliktelser	Beløp

Kontolån fra ordinære fond	–687
Deposita og avsetninger	–811

Kilde: Statsregnskapet.

På eiendelssiden har Samferdselsdepartementet *verdipapirer* for til sammen 25,1 milliarder kroner. Av dette gjelder 15,1 milliarder kroner aksjer blant annet i Avinor AS, Vygruppen AS, Norske tog AS og Nye Veier AS. I tillegg har departementet kapitalinnskudd i Bane NOR SF på 10 milliarder kroner.

Utlån og utestående fordringer gjelder driftskreditt til Bane NOR SF og Nye Veier AS på henholdsvis 500 og 100 millioner kroner.

Departementet har avsatte midler i ordinære fond på 687 millioner kroner. Dette gjelder innskudd i Fond for OPS-prosjekt på veg. Ettersom fondene er aktivert og rapportert under ordinære fond på eiendelssiden, er dette såkalte B1-fond, som utelukkende består av statlige midler. Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres også som en forpliktelse under kontolån fra ordinære fond.

Forskudd på 33 millioner kroner gjelder «Valutakonto EU-prosjekt», som er et bankinnskudd i utenlandsk valuta utenfor statens konsernkonto.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.
Kilde: DFØ.

Deposita og avsetninger på 811 millioner kroner gjelder forskudd for veiarbeider til Statens vegvesen.

21.4 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Statens vegvesen, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av ni årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter, med unntak av ett, i all vesentlighet er riktig avlagt.

Statens vegvesens årsregnskap kan ha vesentlige feil og mangler.

21.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskaper under Samferdselsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 73 SDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	2	0	0	1

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

For 2021 gjelder dette Statens vegvesen og Kystverket.

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet for 2024 som kan ha vesentlige feil og mangler.

21.4.2 Statens vegvesen – revisjonsberetning med forbehold fordi billettinntekter og tilskudd til riksveiferjedriften er bokført med for høyt beløp

Statens vegvesen har fått en revisjonsberetning med forbehold som følge av at inntekter fra og tilskudd til riksveiferjedriften ikke er regnskapsført i henhold til kontantprinsippet. Årsregnskapet skal reflektere den økonomiske aktiviteten i tråd med transaksjonene. Staten vegvesens årsregnskap skal følge kontantprinsippet, det betyr at inntekter skal regnskapsføres når de innbetales, og utgifter skal regnskapsføres når de utbetales. Det kan gjøres unntak fra kontantprinsippet. Unntakene skal hjemles i vedtak fra Stortinget (romertallsvedtak). Unntak kan i tillegg komme fram av Finansdepartementets rundskriv R-101/2024. Unntaket fra kontantprinsippet som Statens vegvesen har praktisert, er vurdert av DFØ. Vi mener at unntaket ikke er tilstrekkelig begrunnet eller dokumentert på en transparent og sporbar måte.

Statens vegvesen har en avtale med et eksternt selskap som håndterer inntektene fra ferjedriften. Inntektene fra riksveiferjedriften er ikke betalt ut til Statens vegvesen, men direkte til ferjeoperatørene. Statens vegvesen har derfor ingen kontantstrøm fra inntekter riksveiferjedrift. Tilskuddet som er utbetalt til ferjeoperatørene, er utbetalt netto fratrasket inntektene som allerede er utbetalt til ferjeoperatørene. Årsregnskapet til Statens vegvesen viser for høy kontantstrøm for inntekter til og for høy kontantstrøm for tilskudd fra Statens vegvesen med 693 042 775 kroner.

21.5 Bruk av tjenestekjøretøy i Statens vegvesen

21.5.1 Konklusjoner

Statens vegvesen sikrer ikke at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir dokumentert og rapportert i henhold til gjeldende regelverk.

Konklusjonen bygger på følgende hovedfunn:

- Statens vegvesen dokumenterer ikke all bruk av tjenestekjøretøy.
- Statens vegvesen sikrer ikke at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir innrapportert.

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet.

21.5.2 Overordnet vurdering

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Statens vegvesen ikke sikrer at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir dokumentert. Det er dermed stor sannsynlighet for at Statens vegvesen ikke har innrapportert all skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy til skattemyndighetene.

21.5.3 Bakgrunn for revisjonen

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om Statens vegvesen sikrer at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir dokumentert og rapportert i henhold til gjeldende regelverk.

Hovedregelen, som følger av skatteloven § 5-12, jf. § 5-10, er at bruk av tjenestekjøretøy til private formål er en skattepliktig naturaltelse⁶⁴. Som privatkjøring regnes all kjøring som ikke anses som yrkeskjøring, inkludert kjøring mellom hjem og fast arbeidssted (arbeidsreise) og besøksreise til hjemmet. Statens vegvesen skal ifølge bestemmelser om økonomistyring i staten (økonomibestemmelsene) kapittel 5.2 etablere systemer og rutiner som sikrer at lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser blir korrekt registrert, beregnet, bokført, utbetalt og rapportert.

Statens vegvesen benytter tjenestekjøretøy i arbeidet med å kartlegge, vedlikeholde og bygge Norges veinett. Kjøretøyene skal dekke behov ved bygging, drift og vedlikehold av

⁶⁴ Med naturaltelse menes enhver økonomisk fordel som ytes i annet enn kontanter, sjekker og lignende betalingsmidler, jf. skatteloven § 5-12 første ledd.

omfattende riksveinett, i tillegg til virksomhetens ansvar for kjøretøykontroll, opplæring og tilsyn.

Hovedregelen i Statens vegvesen er at statlige tjenestekjøretøy skal brukes kun i tjeneste, og ikke til private formål. Det er anledning til å bruke tjenestekjøretøyet mellom bopel og arbeidssted dersom kjøringen er en del av en tjenestereise eller et tjenesteoppdrag. I helt spesielle tilfeller kan tjenestekjøretøyet brukes utenom tjeneste. Bruken skal da refunderes Statens vegvesen etter egen sats.

I undersøkelsesperioden 1. januar 2022 til 31. desember 2024 disponerte Statens vegvesen totalt 1 357 statlige kjøretøy som ansatte bruker i tjenesten. Regnskapsførte kostnader for tjenestekjøretøyene i denne perioden utgjorde til sammen 353 millioner kroner.

Tabell 74 Fordeling av ulike typer disponerte kjøretøy

Type kjøretøy	Kjøretøyets bruksområde	Antall i perioden
 Varebil	Blant annet til kjøretøykontroller og kontroll/undersøkelser av veien	623
 Personbil	Blant annet til befaringer og ambulering mellom kontorsteder	541
 Lastebil	Blant annet til laboratorie-/feltundersøkelser	16
 Minibuss	Kjøretøykontroller langs veien	10
 Motersykel	Sensorvirksomhet (oppkjøring til førerkort) og tilsyn	167
Totalt		1 357

Kilde: Informasjon fra Statens vegvesen, sammenstilt av Riksrevisjonen.

Saken er presentert i egen rapport. Se www.riksrevisjonen.no.

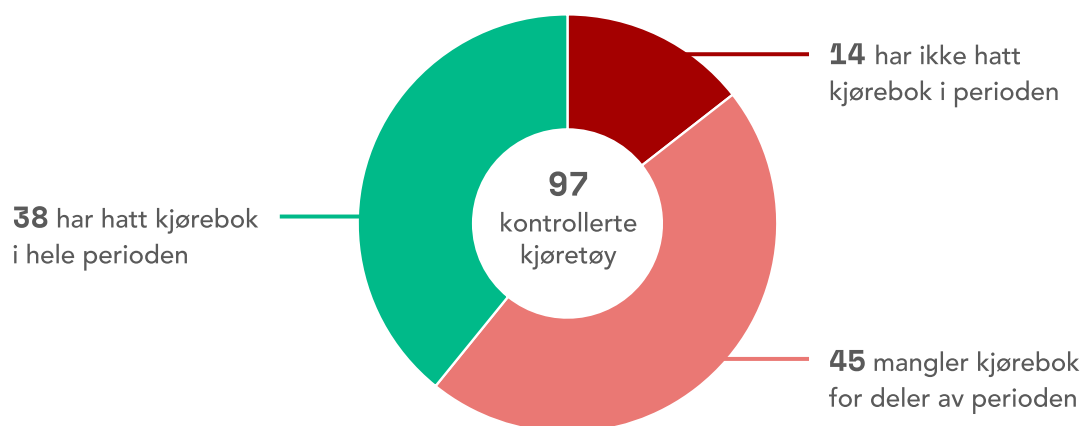
21.5.4 Statens vegvesen dokumenterer ikke all bruk av tjenestekjøretøy

Statens vegvesen skal ha installert elektronisk kjørebok som registrerer all bruk av tjenestekjøretøyene, med informasjon om kjørelengde, kjørerute, fører og type kjøreoppdrag. Dette kreves i økonomibestemmelsene kapittel 5.2 om lønn og lønnspliktige opplysninger.

Vi har kontrollert kjørebøkene til 97 av de 1 357 tjenestekjøretøyene som Statens vegvesen har disponert i perioden 1. januar 2022 til 31. desember 2024. I kjørebøkene for de kontrollerte kjøretøyene er det registrert over 90 000 turer på til sammen over 2 100 000 kilometer.

Vår revisjon avdekket at 14 av 97 tjenestekjøretøy i vårt utvalg manglet elektronisk kjørebok i hele undersøkelsesperioden. Videre viser revisjonen at det er kjørt minst 465 000 kilometer uten at turene er registrert i kjørebøkene. En betydelig andel av kjøreturene mangler i tillegg dokumentasjon om fører og formålet med kjøreturene. At det mangler kjørebøker og registreringer er ufullstendige, bryter med dokumentasjonsplikten og kravene i økonomibestemmelsene om at dokumentasjonen skal være tilgjengelig for kontroll. Dette kan medføre mangelfull innrapportering til skattemyndighetene ved skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy.

Figur 63 Kontroll av om tjenestekjøretøy har kjørebøker i perioden 2022–2024

Kilde: Data fra Statens vegvesen, sammenstilt og analysert av Riksrevisjonen.

At det mangler registreringer i kjørebøkene over lengre perioder, indikerer en betydelig risiko for underrapportering av den faktiske bruken av tjenestekjøretøy. Det reelle omfanget av bruk av tjenestekjøretøy kan dermed være høyere enn det som kommer fram av dokumentasjonen i systemene til Statens vegvesen.

21.5.5 Statens vegvesen sikrer ikke at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir innrapportert

For å sikre at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir behandlet i henhold til reglene om dokumentasjon og rapportering i økonomibestemmelsene og skattelovgivningen, er det viktig at Statens vegvesen har gode systemer og rutiner som sikrer etterlevelse av regelverket.

Revisjonen viser at Statens vegvesen ikke systematisk dokumenterer og rapporterer skattepliktig bruk av tjenestekjøretøyene sine. Dette gjør det vanskelig å etterprøve om korrekte lønnsopplysninger er rapportert til skattemyndighetene.

Figur 64 Bruksområder for tjenestekjøretøyene

Kilde: Statens vegvesens interne rutiner, sammenstilt av Riksrevisjonen.

Statens vegvesen har skriftlige rutiner for privat bruk av tjenestekjøretøy. De uttaler imidlertid at privat bruk ikke er tillatt, og at de ikke har et system for å registrere og dokumentere den lønnspliktige ytelsen for privat bruk av tjenestekjøretøy.

Vår revisjon viser at i perioden 2022–2024 har ansatte registrert over 200 private kjøreturer i de elektroniske kjørebøkene til de 1 357 tjenestekjøretøyene Statens vegvesen har disponert. Ingen av disse turene har blitt rapportert videre til HR/lønn. Revisjonen viser videre at Statens vegvesen ikke har dokumentert at den private bruken er godkjent, og at det ikke er innrapportert fordel til beskatning for privat bruk til Skatteetaten. De har dermed heller ikke betalt arbeidsgiveravgift for dette. Ingen ansatte har refundert Statens vegvesen for privat bruk av tjenestekjøretøy.

Ansatte i Statens vegvesen kan bruke tjenestekjøretøyet mellom bopel og arbeidssted som en del av tjenestereisen eller tjenesteoppdraget, når dette er hensiktsmessig. Rutinene inneholder informasjon om at slik bruk utløser skatteplikt etter alminnelige skatteregler, men presiserer ikke når kjøring mellom bopel og arbeidssted anses som hensiktsmessig, og i hvilke tilfeller slik bruk utløser skatteplikt. Kjøring mellom bopel og arbeidssted uten dokumentert godkjennelse fører til mindre gjennomsiktig praksis, og øker risikoen for inkonsekvens, skattemessige feil og underrapportering til Skatteetaten.

Vår revisjon viser at det er store forskjeller mellom det som er registrert som arbeidsreiser i kjørebøkene til de 1 357 tjenestekjøretøyene Statens vegvesen har disponert i vår undersøkelsesperiode, og det som faktisk er rapportert til Skatteetaten. I undersøkelsesperioden er det 33 personer som har meldt at de har brukt tjenestekjøretøy til reiser til eller fra bosted. Statens vegvesen har innrapportert 149 arbeidsreiser (på totalt 78 227 kilometer) til Skatteetaten. I den samme perioden er det imidlertid registrert 2 305 arbeidsreiser (på totalt 116 128 kilometer) i de digitale kjørebøkene, se tabellen nedenfor.

Tabell 75 Oversikt over arbeidsreiser til eller fra bosted i kjørebøker og innrapportert til Skatteetaten

År	Innrapporterte turer	Registrerte turer i kjørebok	Differanse
2024	45	911	866
2023	40	922	882
2022	64	472	408
Totalt	149	2 305	2 156

Kilde: Informasjon fra Statens vegvesen, sammenstilt av Riksrevisjonen.

Statens vegvesen gjennomfører ikke kontroll av om privat bruk og kjøring mellom bopel og arbeidssted registreres i kjørebøkene, og om skattepliktig bruk blir rapportert videre til HR/lønn. Organisasjonen forklarer den manglende oversikten og kontrollen med at den mangler intern hjemmel for rutinemessig kontroll av kjørebøker. Statens vegvesen har dermed ingen oversikt over skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy til private formål eller kjøring mellom bopel og arbeidssted.

Det er dermed stor sannsynlighet for at Statens vegvesen ikke har innrapportert all skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy til skattemyndighetene, og ikke har betalt pliktig arbeidsgiveravgift og ikke har trukket skatt for privat bruk.

21.5.6 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Samferdselsdepartementet

- sørger for at Statens vegvesen får på plass et system som sikrer at lønnsopplysninger innberettes etter kravene i skatteloven

21.5.7 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til samferdselsministerens svar.](#)

21.5.8 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

21.6 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i kapittel 5.1 under tverrgående saker.

21.7 Oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse av sporbarhet i prioritering av prosjekter til Nasjonal transportplan

21.7.1 Konklusjon

Riksrevisjonen avslutter saken.

Samferdselsdepartementet har gitt tydelige føringer om at Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet skal synliggjøre hvilke forhold som vektlegges i prioriteringen av prosjekter. Både Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet arbeider med å forbedre sine faglige underlag til Nasjonal transportplan. Riksrevisjonen vurderer at tiltakene vil forbedre dokumentasjonen og sporbarheten av hvilke prioriteringer og avveininger virksomhetene gjør i transportplanleggingen.

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet.

21.7.2 Opprinnelig sak

Målet med undersøkelsen var å vurdere om samferdselsmyndighetenes grunnlag for prioriteringer i Nasjonal transportplan (NTP) er etterprøvbare.

Undersøkelsen handlet om hvilke vurderinger og valg transportetatene Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet og Kystverket gjorde i transportplanleggingen, og om de dokumenterte disse. Det ble undersøkt om det var mulig å etterprøve de faglige prioriteringene som ble gjort i en tidlig fase av prosjektene og fram til den endelige prioriteringen av prosjekter til NTP.

Riksrevisjonen mente det var kritikkverdig⁶⁵ at det faglige grunnlaget for prioriteringene av prosjekter til NTP var lite sporbart og etterprøvbart.

Undersøkelsen hadde følgende konklusjoner:

- Transportetatene dokumenterer i liten grad valg og prioriteringer de gjør tidlig i transportplanleggingen.
- Det er lite sporbart hvilke vurderinger og avveininger som ligger til grunn for flere av de faglige prioriteringene senere i NTP-prosessen.

⁶⁵ Da undersøkelsen ble gjennomført, hadde Riksrevisjonen fire kritikknivåer: kritikkverdig, sterkt kritikkverdig, alvorlig og svært alvorlig.

Riksrevisjonen anbefalte Samferdselsdepartementet å vurdere tiltak for å bedre sporbarheten og etterprøvbareheten i det faglige grunnlaget til NTP.

Undersøkelsen ble rapportert til Stortinget i [Dokument 1 \(2022–2023\)](#).

Undersøkelsen omfattet også Kystverket, som er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. I undersøkelsen vurderte Riksrevisjonen at Kystverkets transportplanlegging var godt tilpasset virksomhetens portefølje av mange og små prosjekter. Kritikken og anbefalingene i undersøkelsen ble rettet mot Samferdselsdepartementet, slik at oppfølgingen gjelder for nevnte departement med de underliggende etatene Jernbaneverket og Statens vegvesen.

Stortingets behandling

Komiteen merket seg at Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at det faglige grunnlaget for prioriteringene av prosjekter til NTP er lite sporbart og etterprøvbart, og sluttet seg til dette. Komiteen viste til at det i kartlegging og videre utredning gjøres prioriteringer hos transportetatene som det er viktig å dokumentere på en slik måte at grunnlaget for videre utredninger og senere prioritering i NTP kan underbygges på en lett tilgjengelig måte. Komiteen viste også til at mangelen på grunnlaget i startfasen naturlig nok også fører til mangel i senere faser og prioritering inn i NTP. Komiteen understrekte videre at både trafikkgrunnlag, tekniske vurderinger og samfunnsøkonomisk lønnsomhet selvsagt er viktig, men at det også er viktig at det kommer fram hvilke andre argumenter som er vektlagt i en tidlig fase.

Komiteen merket seg at Jernbanedirektoratet fra 2022 har endret rutinene sine på dette området og nå systematisk bruker slik dokumentasjon som grunnlag for sine prioriteringer. Komiteen mente det var positivt at Jernbanedirektoratet gjennom dette bedrer sporbarheten og etterprøvbareheten betydelig, og at endringen burde kunne brukes som modell og inspirasjon også hos de andre trafikketatene.

Kilde: Innst. 163 S (2022–2023), jf. stortingsvedtak 9. februar 2023.

21.7.3 Samferdselsdepartementets oppfølging

Vi ba Samferdselsdepartementet i brev av 11. mars 2025 om å gjøre rede for hvilke tiltak som er satt i verk for å følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonens undersøkelse av sporbarhet i prioriteringen av prosjekter til Nasjonal transportplan, og merknadene fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i saken.

Vi ba departementet særlig om å gjøre rede for hvordan tidligfaserutinene, som Jernbanedirektoratet innførte i 2022, har fungert, og i hvilken grad disse har bedret dokumentasjonen og sporbarheten av direktoratets prioriteringer i en tidlig fase. Vi ba også departementet om å gjøre rede for om Statens vegvesen har gjort endringer som forbedrer dokumentasjonen og sporbarheten.

Samferdselsdepartementet svarte i brev av 1. april 2025.

Det faglige grunnlaget for Nasjonal transportplan 2025–2036

Da Riksrevisjonens undersøkelse ble oversendt departementet i august 2022, var arbeidet med en ny Nasjonal transportplan for 2025–2036 under oppstart.

Samferdselsdepartementet opplyser at det i arbeidet med NTP 2025–2036 ga tydelige føringer til virksomhetene om at fordelingen av ressursbruken skulle være basert på samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Virksomhetene fikk også i oppdrag å synliggjøre hvordan ikke-prissatte virkninger var vektlagt, og i hvilken grad disse påvirket rangeringen mellom og prioriteringen av prosjekter. I den grad det var andre vesentlige forhold som ikke kom fram i de samfunnsøkonomiske analysene, skulle virksomhetene presentere disse og gi sin faglige vurdering av dem.

I tillegg ble Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet bedt om å utarbeide oversikter som presenterte effektene av tiltak – prosjekter, effektpakker og veistrekninger – over 1 milliard kroner.

Samferdselsdepartementet viser i sitt svar til at porteføljestyling av investeringer i samferdselssektoren ble videreført fra NTP 2022–2033 til NTP 2025–2036. Ifølge departementet legger systemet til rette for sporbarhet i virksomhetenes anbefalinger for rekkefølgen for prosjekter som er prioritert i planperioden. Videre bidrar systemet til åpenhet om grunnlaget for prioriteringene i oppfølgingen av Nasjonal transportplan ved at det gis en systematisk og transparent oversikt over virksomhetenes faglige vurderinger.

Jernbanedirektoratets arbeid med å bedre dokumentasjon og sporbarhet

Siden 2022 har Jernbanedirektoratet videreutviklet virksomhetsstyringen slik at denne gir god oversikt over utviklingsaktivitetene i virksomheten fra utredning av forbedringer i togtilbudet til gjennomføring.

Ifølge Samferdselsdepartementet har det å systematisere arbeidet i en analyse-, utrednings- og prioriteringsfase vært et viktig grep for å sikre sporbarheten og etterprøvbareheten i analysearbeidet i Jernbanedirektoratet. Dette er en videreutvikling av prinsippene for identifisering og prioritering av utredningsbehov, som Riksrevisjonens rapport viste til.

I analysefasen får Jernbanedirektoratet fram et kunnskapsgrunnlag som beskriver det samlede transportbehovet og potensialet for etterspørsel etter jernbanetransport. Analysefasen følges opp gjennom en utredningsfase der alternative muligheter for det framtidige togtilbudet utvikles. Resultater og anbefalinger fra utredningsfasen skal danne et kunnskapsgrunnlag for en prioriteringsfase. Ved at prioriteringene vil baseres på anbefalinger fra utredninger som har utgangspunkt i identifiserte transportbehov i analysefasen, sikres sporbarheten og etterprøvbareheten fra idéfasen til beslutningsprosessen.

Statens vegvesens arbeid med å bedre dokumentasjon og sporbarhet

Statens vegvesen arbeider med å forbedre sitt underlag for Nasjonal transportplan på områdene Riksrevisjonen har påpekt.

Valgene og prioriteringene som Statens vegvesen gjør tidlig i transportplanleggingen, er basert på et kontinuerlig arbeid med å forbedre kunnskapen om veinettet. Statens vegvesen kartlegger veiens tilstand og samler indikatorer i en kartdatabase sammen med data om veien og trafikken. Kartleggingen vil danne grunnlag for en langsiktig utviklingsstrategi for riksveinettet, som er planlagt å være ferdig høsten 2025. Denne strategien blir utgangspunktet for om og hvor det kan startes videre utredninger i tidlig fase. Avhengig av den anslåtte kostnadsrammen vil utredningen utgjøre et beslutningsgrunnlag for regjeringen eller Statens vegvesen med hensyn til eventuell videre planlegging etter plan- og bygningsloven.

Til framtidige planarbeider vil Statens vegvesen arbeide videre med hvordan virksomheten kan vise sammenhengen mellom tilstand, utviklingsstrategi, NTP-målene og anbefalte tiltak. Samferdselsdepartementet skriver at dette vil bidra til å tydeligere dokumentere hvilke prioriteringer Statens vegvesen gjør tidlig i transportplanleggingen, og sikre sporbarhet i de vurderingene og avveielene som ligger til grunn for de faglige prioriteringene.

21.7.4 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen ser positivt på at departementet har gitt virksomhetene tydelige føringer om at det skal framgå av det faglige grunnlaget til Nasjonal transportplan hvilke forhold som vektlegges i prioriteringen av prosjekter. Virksomhetene er blant annet bedt om å synliggjøre hvordan ikke-prissatte virkninger og andre viktige forhold blir vektlagt, og i hvilken grad disse påvirker rangeringen mellom og prioriteringen av prosjekter.

Riksrevisjonen registrerer at både Jernbanedirektoratet og Statens vegvesen arbeider med å forbedre sine faglige underlag til Nasjonal transportplan. Forbedringene skal bidra til å tydeligere dokumentere Jernbanedirektoratets og Statens vegvesens prioriteringer tidlig i transportplanleggingen og forbedre sporbarheten i vurderingene som ligger til grunn for de faglige prioriteringene senere i NTP-prosessen.

Jernbanedirektoratet har systematisert arbeidet i en analyse-, utrednings- og prioriteringsfase. For å sikre at prioriteringer er sporbare og etterprøvbare, skal resultater og anbefalinger fra analyse- og utredningsfasene danne grunnlaget for dem.

Statens vegvesen kartlegger veinettets tilstand og utarbeider en langsiktig utviklingsstrategi for riksveinettet. Strategien blir utgangspunkt for om og hvor det kan startes videre utredninger i tidlig fase. Statens vegvesen vil arbeide videre med hvordan virksomheten kan vise sammenhengen mellom tilstand, utviklingsstrategi, målene i NTP og anbefalte tiltak.

Etter Riksrevisjonens vurdering vil disse tiltakene samlet sett gi bedre dokumentasjon og sporbarhet av hvilke prioriteringer Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet gjør i transportplanleggingen.

Riksrevisjonen avslutter saken.

22 Utenriksdepartementet

Utenriksdepartementets (UD) oppgave er å arbeide for Norges interesser internasjonalt. Norges interesser bestemmes blant annet av vår geografiske plassering i et strategisk område, vår åpne økonomi, vår posisjon som kyststat og forvalter av store marine ressurser og omfattende eksport av olje og gass.⁶⁶

22.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Utenriksdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter).

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

Vi har ingen nye saker.

Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

22.1.1 Bevilgningsregnskapet på departementets ansvarsområde for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

60

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

0,4

MILLIARDER KRONER

⁶⁶ Jf. regjeringen.no.

22.2 Statsregnskapet for Utenriksdepartementet er i all vesentlighet riktig, med unntak av oversikt over samtykker (fullmakter)

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Utenriksdepartementets ansvarsområde i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt, med unntak av oversikter over samtykker.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Utenriksdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

22.2.1 Utenriksdepartementets oversikter over samtykker (fullmakter) er ikke fullstendig presentert

I tilknytning til statsregnskapet skal det gis oversikter over samtykker, gitt av Stortinget, til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd. Oversiktene skal også vise hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Utenriksdepartementet har ikke innrapportert ett av samtykkene fra Stortinget.

22.3 Statsregnskapets nøkkeltall på departementets område

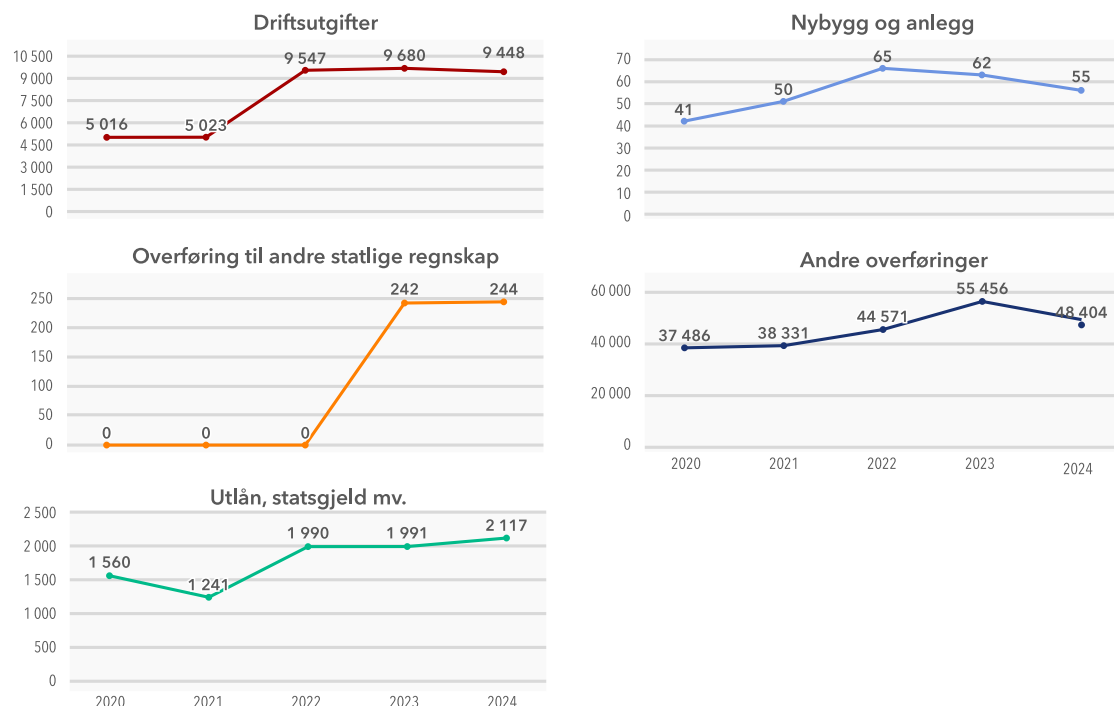
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Utenriksdepartementets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjell mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

22.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Utenriksdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 65 UD's utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

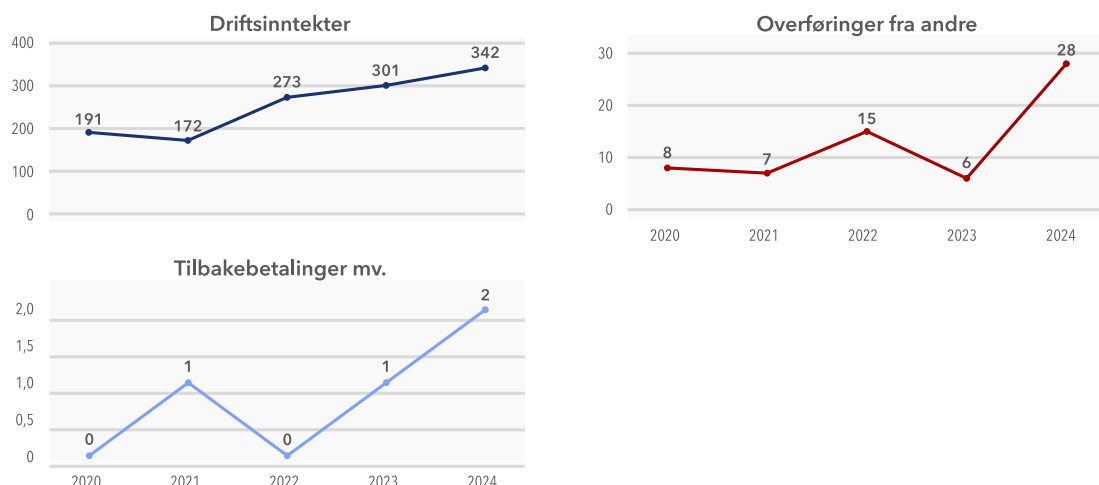
Driftsutgifter og *andre overføringer* har ligget på et høyere nivå de siste tre årene. Det skyldes en økning i bistandsbudsjettet for å gi økonomisk støtte til Ukraina og i hjelp til flyktninger i Norge. Nedgangen fra 2023 til 2024 under *andre overføringer* gjelder for det meste EØS-finansieringsordningen og skyldes at 2023 var et toppår for utbetalinger under ordningen.

Utlån, statsgjeld mv. gjelder i hovedsak Norfund og kapitalinnskudd til næringsutvikling, landbruk og fornybar energi.

Departementets ansvarsområde består av programområdene 02.00 Utenriksforvaltning og 03 Internasjonal bistand. I 2024 er det utgiftsført henholdsvis 8,5 milliarder og 51,7 milliarder kroner på disse to programområdene. I følge regjeringen.no bidro Norge med 55,7 milliarder kroner i bistand i 2024. Det utgjør 1,02 prosent av bruttonasjonalinntekten (BNI).

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 66 UDs inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Utenriksdepartementets *driftsinntekter*, som for det meste består av gebyr ved saksbehandling av utlendingssaker, har økt etter pandemien.

Overføringer fra andre er valutagevinster og utgjør 27,5 millioner kroner i 2024.

22.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- 🔍 **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. Kilde: Rundskriv R-2/2024 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.*

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

For 2024 har Utenriksdepartementet brukt 816 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen. Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 76 UDs mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	9 882	9 448	434	4,4 %

Nybygg og anlegg	182	55	127	69,7 %
Overføring til andre statlige regnskap	244	244	-	-
Andre overføringer	48 659	48 404	255	0,5 %
Utlån, statsgjeld mv.	2 117	2 117	-	-
Totalt	61 084	60 269	816	1,3 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er en mindreutgift på 434 millioner kroner for *driftsutgifter*. Dette skyldes i stor grad kompensasjon for lønnsoppgjøret i 2024 som kommer til utbetaling i 2025.

Tabellen viser en mindreutgift for større utstyrsanskaffelser og vedlikehold under *nybygg og anlegg* på 127 millioner kroner, noe som utgjør nærmere 70 prosent av den disponible rammen.

Mindreforbruket på 255 millioner kroner for *andre overføringer* består til dels av 85 millioner kroner som gjelder utenrikspolitiske satsinger i nordområdene, Russland og atomsikkerhet, og 70 millioner kroner til ulike regionbevilgninger.

Inntekter

I 2024 er Utenriksdepartementets samlede inntekter 57 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 18,1 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 77 UDs mer- og mindreinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	312	342	30	9,5 %
Overføringer fra andre	0	27	27	-
Tilbakebetalinger mv.	2,3	2,1	0	-4,7 %
Totalt	315	372	57	18,1 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er en merinntekt på 30 millioner kroner for *driftsinntekter*, som gjelder gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene og refusjon for spesialutsendinger.

Merinntekten for *overføringer fra andre* skyldes valutagevinster. Utenriksdepartementet kan ved avslutningen av hvert regnskapsår regnskapsføre kursgevinst som følge av justering av beholdningene ved utenriksstasjonene uten å få egen bevilgning for dette.

☞ **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. *Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Utenriksdepartementet har overført 788 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

22.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Utenriksdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

☞ **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. *Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Eiendeler og forpliktelser under hvert departementsområde vil ikke balansere. Det vises til kapittel 3 om revisjon av statsregnskapet, hvor det er presentert en fullstendig oversikt over kapitalregnskapet.

Tabell 78 UDs eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Spesielle beholdninger, forsikringer mv.	41 025
Verdipapirer	1 513
Utlån og utestående fordringer	2
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	110
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	–6 757

Kilde: Statsregnskapet.

Utenriksdepartementet har *spesielle beholdninger, forsikringer* knyttet til Norfund på 41 milliarder kroner. I tillegg har departementet *verdipapirer* i form av innskudd i internasjonale utviklingsbanker på 1,5 milliarder kroner og aksjer for 4,3 millioner kroner.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Kontolån fra ordinære fond er på 6,8 milliarder kroner. Dette gjelder delkonsern fond UD på 6,6 milliarder kroner og delkonsern fond Norad på 161 millioner kroner. Avsatte midler i ordinære fond er likvidbeholdninger som er plassert på statens foliokonto i Norges Bank og inngår i statens kontantbeholdning. Slike likvidbeholdninger rapporteres som en forpliktelse.

22.4 Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av tre årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og de underliggende virksomhetene i all vesentlighet er riktig avlagt.

22.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskap under Utenriksdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 79 UDs årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

Del 3:

Parlamentariske organ

23 Stortinget

Stortinget har tre viktige hovedoppgaver:⁶⁷

- vedta lover
- vedta statsbudsjettet
- kontrollere regjeringen

Stortinget har fem eksterne organer:

- Riksrevisjonen
- Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen
- Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret
- Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EØS-utvalget)
- Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)

Disse fem er frittstående offentlige organer opprettet direkte under Stortinget. Virksomheten i de eksterne organene er uavhengig og selvstendig fra Stortinget og den parlamentariske virksomheten. De eksterne organene har ulike mandater og arbeidsformer, samt ulik organisering og tilknytning til Stortinget.

Riksrevisjonen, Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen, Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret og EOS-utvalget er virkemidler i Stortingets kontroll med regjeringen og forvaltningen. Norges institusjon for menneskerettigheter har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivningen, internasjonale traktater og folkeretten ellers.

Riksrevisjonens årsregnskap revideres av ekstern revisor. De øvrige fire eksterne organene revideres av Riksrevisjonen.

⁶⁷ Jf. regjeringen.no.

23.1 Konklusjoner

Revisjon av statsregnskapet

- Statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, er i all vesentlighet riktig.

Revisjon av årsregnskapene

- Alle årsregnskapene er i all vesentlighet riktige.

Revisjon av disposisjonene

- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

23.1.1 Bevilgningsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

2 423

MILLIONER KRONER

INNTEKTER

13,6

MILLIONER KRONER

23.2 Statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, er i all vesentlighet riktig

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, i all vesentlighet er riktig utarbeidet, presentert og avlagt.

- Bevilgningsregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Kapitalregnskapet er i all vesentlighet riktig.
- Statsregnskapets oversikter over samtykker (fullmakter) er riktig presentert.
- Departementet har gitt forklaringer på alle ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

I tallene for Stortingets administrasjon og eksterne organer inngår også Riksrevisjonens budsjett og regnskapstall.

23.3 Statsregnskapets nøkkeltall på Stortingets område

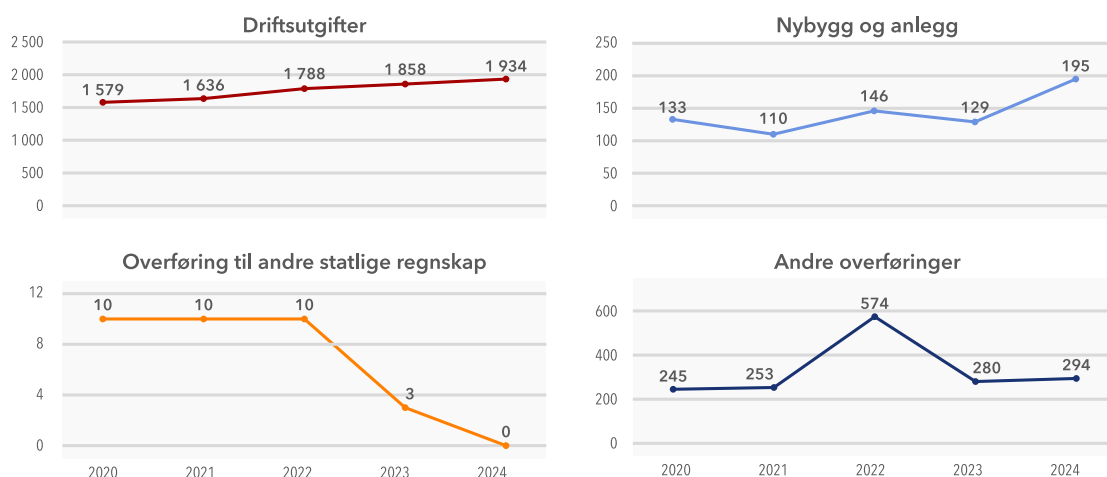
I dette punktet presenterer vi nøkkeltall fra statsregnskapet for 2024 på Stortingets område:

- utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene
- forskjellen mellom bevilgning og regnskap for 2024 og overføring av ubrukt bevilgning til 2025
- kapitalregnskapet per 31. desember 2024

23.3.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Stortingets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementenes andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 67 Stortingets utgifter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

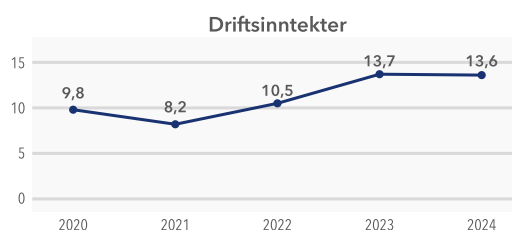
Utgiftene for Stortingets administrasjon og eksterne organer er i hovedsak *driftsutgifter* og utgjør 1 934 millioner kroner i 2024.

Bevilgninger til *nybygg og anlegg* gjelder ordinært vedlikehold, investeringer i IKT og andre utstyrsinnkjøp.

Andre overføringer er i 2024 på 294 millioner kroner. Økningen i 2022 for utgiftstypen gjelder i hovedsak overføringer til Alfred Nobels minnestiftelse med 300 millioner kroner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2020 til 2024.

Figur 68 Stortingets inntekter 2020–2024 i millioner kroner

Kilde: Statsregnskapet.

Stortingets administrasjon og eksterne organer har *driftsinntekter* på 13,6 millioner kroner i 2024. Disse består hovedsakelig av salgs- og leieinntekter hos Stortinget.

23.3.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2024

I statsbudsjettet inngår alle inntekts- og utgiftsbevilgninger. Bevilgningsregnskapet viser faktiske inntekter og utgifter. Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

- ☐ **Disponibel bevilgning** er årets bevilgning og midler overført fra året før.
 Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet. *Kilde: Rundskriv R-2/2024*
Overføring av ubrukt bevilgning til 2024 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap.

Utgifter

Til tross for uhjemlede merutgifter på noen poster, jf. omtale i punkt 3.3, har Stortinget og eksterne organer for 2024 brukt 233 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 80 Stortingets mindreutgifter 2024 i millioner kroner

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 060	1 934	126	6,1%
Nybygg og anlegg	301	195	105	35,1 %
Overføring til andre statlige regnskap	296	294	2	0,5 %
Totalt	2 656	2 423	233	8,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at det ble brukt 126 millioner kroner mindre til *driftsutgifter* enn budsjettet, og at mindreutgiften for *nybygg og anlegg* er 105 millioner kroner.

Inntekter

I 2024 er de samlede inntektene til Stortinget og eksterne organer 5 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 61,4 prosent.

Tabell 81 Stortingets merinntekter 2024 i millioner kroner

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	8	14	5	61,4 %
Totalt	8	14	5	61,4 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er i 2024 en merinntekt for *driftsinntekter* på 5 millioner kroner.

☐ **Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2025.** Ubrukt disponibel bevilgning for 2024 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til neste budsjettår, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres. *Kilde: Rundskriv R-2/2025 Overføring av ubrukt bevilgning til 2025 og bevilgningsreglementet § 5.*

Stortinget og eksterne organer har overført 217 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2024 til 2025.

23.3.3 Kapitalregnskapet per 31. desember 2024

Tabellen nedenfor viser Stortingets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2024.

☐ **Kapitalregnskapet.** Ettersom staten bruker kontantprinsippet, er det i utgangspunktet bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Dette inkluderer blant annet fond, verdipapirer og stiftelseskapital. Store deler av statens realkapital, som bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med. *Kilde: Veileder i statlig budsjettarbeid punkt 8.2.2.3.*

Tabell 82 Eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2024 i millioner kroner

Eiendeler	Beløp
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-99

Kilde: Statsregnskapet.

☐ **Mellomværende med statskassen** viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet. *Kilde: DFØ.*

23.4 Alle årsregnskapene som revideres av Riksrevisjonen, er i all vesentlighet riktige

Vi har gjennomført revisjon av årsregnskapene for Stortingets administrasjon, Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen, Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret, Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste og Norges institusjon for menneskerettigheter. Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene i all vesentlighet er riktig avlagt.

Riksrevisjonens årsregnskap revideres av en privat revisor. For Riksrevisjonens regnskap viser vi til Riksrevisjonens årsrapport for 2024, [Dokument 2 \(2024-2025\)](#).

23.4.1 Antall årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

Tabellen nedenfor viser antallet årsregnskap under Stortingets område hvor vi har påpekt at årsregnskapet har eller kan ha vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 83 Stortingets årsregnskaper som kan ha vesentlige feil og mangler, 2020–2024

År	2020	2021	2022	2023	2024
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2021–2022), (2022–2023), (2023–2024), (2024–2025) og (2025–2026).

24 Sametinget (Sámediggi)

Sametinget er et selvstendig folkevalgt organ og er det representative talerøret for samene. Arbeidsområdet for Sametinget er alle saker som særlig angår den samiske folkegruppen. Sametinget er i kraft av status og rolle den fremste premissgiveren i utforming av statens samepolitikk og et rådgivende organ i samepolitiske spørsmål.⁶⁸

Sametinget er etablert gjennom sameloven og skal arbeide for anerkjennelse av samenes grunnleggende rettigheter etter Grunnloven § 108, eksistensen av ulike samiske tradisjoner og at samene skal få sikret og utviklet sine språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

 Grunnloven § 108. Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Sametinget styres etter det parlamentariske prinsipp, hvor det sittende Sametingsrådet baserer sin virksomhet på tillit i plenum.⁶⁹ Sametinget i plenum er Sametingets øverste organ og myndighet. Tinget regulerer sin virksomhet innenfor de rammene som er gitt i *lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold* (sameloven).

Sametinget er som folkevalgt organ ikke et organ underordnet regjeringen. Regjeringen har derfor i utgangspunktet ikke konstitusjonelt ansvar for Sametingets virksomhet.

Regjeringen har imidlertid et konstitusjonelt ansvar for bruken av budsjettmidler bevilget til Sametingets virksomhet. Ansvarer innebærer at kommunal- og distriktsministeren, på et overordnet nivå, skal følge opp at midlene blir brukt i samsvar med det fastsatte økonomiregelverket og Stortingets bevilgningsvedtak. Sametinget er en nettobudsjettert virksomhet, og Stortinget bevilger en netto utgiftsramme tilsvarende forskjellen mellom utgifter og inntekter.

Bevilgningen stilles til disposisjon for Sametinget gjennom tildelingsbrev fra Kommunal- og distriktsdepartementet. Sametinget forvalter også tilskudd fra andre departementer. Riksrevisjonen reviderer Sametingets årsregnskap.

24.1 Konklusjoner

Revisjon av årsregnskapet

- Årsregnskapet er i all vesentlighet riktig.

Vi har ny sak om

⁶⁸ Regjeringen.no.

⁶⁹ Sametinget.no.

- lånegaranti i strid med Grunnlovens § 75 og bevilgningsreglementet § 6 – kritikkverdig.

24.1.1 Bevilgningsregnskapet for Sametinget for 2024

Utgifter og inntekter, inkludert lånetransaksjoner

UTGIFTER

0,7

MILLIARDER KRONER

INNTEKTER

0

MILLIARDER KRONER

24.2 Sametingets lånegaranti

24.2.1 Konklusjoner

Sametinget har gitt lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS i strid med Grunnlovens § 75 og bevilgningsreglementet § 6.

24.2.2 Overordnet vurdering

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Sametinget i perioden 2017–2019 har gitt lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS i strid med Grunnlovens § 75 og bevilgningsreglementet § 6.

24.2.3 Bakgrunn

Grunnloven § 75 slår fast at det tilkommer Stortinget å åpne lån på rikets kreditt, og å bevilge de pengesummene som er nødvendige for å dekke statens utgifter.

Bevilgningsreglementet er direkte hjemlet i Grunnloven § 75. Reglementets § 6 slår fast at forpliktelser utover budsjettåret krever særskilt samtykke fra Stortinget.

24.2.4 Sametinget har gitt lånegaranti i strid med Grunnloven og bevilgningsreglementet

Riksrevisjonen er orientert av Sametinget i møte 22. april og i brev av 23. april 2025 om at Sametinget i flere omganger i perioden 2017–2019 har garantert for lån til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS.

I Sametingets skriftlige redegjørelse til Kommunal- og distriktsdepartementet og Riksrevisjonen står blant annet dette:

Den overordnede vurderingen i saken er at det er flere kritikkverdige forhold med vesentlige mangler i flere ledd. Gjennomgangen viser at det foreligger alvorlige saksbehandlingsfeil med hensyn til saksbehandling, utredning, dokumentasjon og begrunnelse. Det forekommer brudd på både lovverk, økonomiregelverk og interne rutiner. Gjennomgangen tilsier at det har vært lite effektiv økonomistyring av tilskuddsforvaltningen i saken, samt manglende internkontroll på Sametinget.

Sametinget og Sametingets Kontrollutvalg undersøker saken videre.

På vår anbefaling har Sametinget tatt inn opplysninger om saken i årsregnskapet for 2024. Sametinget har trukket opprinnelig avlagt årsmelding og vedtatt en korrigert versjon 4. juni 2025. Den korrigerte versjonen omtaler saken i

- Del 3 Årets aktiviteter og resultater, kapittel 5.4.8 Museer – direkte tilskudd
- Del 4 Styring og kontroll i virksomheten, Status internkontroll
- Del 6 Årsregnskap, Ledelseskommentarer samt ny note 17 om usikre forpliktelser

Vi har sendt et nummerert brev om saken til dem med ansvar for styring og kontroll i Sametinget. Vi har ikke modifisert konklusjonen i revisjonsberetningen til Sametingets årsregnskap for 2024, men tatt inn et presiseringsavsnitt med henvisning til opplysningene som er gitt i note 17.

24.2.5 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Sametinget

- tydeliggjør ansvaret og rollene og styrker den interne samordningen for å sikre etterlevelse av regelverk og korrekt saksbehandling

24.2.6 Sametingets svar *

Sametingets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til svar fra Sametingets direktør.](#)

24.2.7 Riksrevisjonens uttalelse til Sametingets svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

* [Lenke til redegjørelsen fra kommunal- og distriktsministeren.](#)

Vedlegg 1:

Departementsvis oversikt over revisjoner

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Arbeids- og inkluderingsdepartementet (7.2)	✗

Nye saker	Konklusjon
Navs tilgangskontroller og logging (7.6)	Ikke tilfredsstillende
Stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler (7.7)	Kritikkverdig

Oppfølgingssaker	
Forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra SPK og Nav (7.8)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (7.4 og 7.5)	Årsregnskapet	Andre forhold
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	✓	
Arbeids- og velferdsetaten (7.4.2 og 7.5)	✗	✗
Arbeidsretten	✓	
Arbeidstilsynet	✓	
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	✓	
Jernbanens pensjonskassefond	✓	
Maritim pensjonskasse (Pensjonstrygden for Sjømenn)	✓	
Riksmekleren	✓	
Statens arbeidsmiljøinstitutt	✓	
Statens pensjonskasse	✓	
Trygderetten	✓	

Barne- og familiedepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Barne- og familiedepartementet (8.2)

✗

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (8.4 og 8.5)

Årsregnskapet

Andre forhold

Barne- og familiedepartementet

✓

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

✓

Barneombudet

✓

Barneverns- og helsenemnda (8.5)

✓

✗

Forbrukerrådet

✓

Forbrukertilsynet

✓

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond

✓

Kirkebevaringsfondet

✓

Opplysningsvesenets fond

✓

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (9.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	

Oppfølgingssaker
Ingen

Revisjonsberetninger (9.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	✓	
Datatilsynet	✓	
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon	✓	
Digitaliseringsdirektoratet	✓	
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	✓	
Statsbygg	✓	
Statsforvaltaren i Møre og Romsdal	✓	
Statsforvaltaren i Rogaland	✓	
Statsforvaltaren i Vestland	✓	
Statsforvalteren i Agder	✓	
Statsforvalteren i Innlandet	✓	
Statsforvalteren i Nordland	✓	
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	✓	
Statsforvalteren i Trøndelag	✓	
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	✓	
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus	✓	

Energidepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Energidepartementet (10.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	

Oppfølgingssaker
Ingen

Revisjonsberetninger (10.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Energidepartementet	✓	
Norges vassdrags- og energidirektorat	✓	
Sokkeldirektoratet	✓	
Havindustritilsynet	✓	

Finansdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Finansdepartementet (11.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Skatteetatens kontroll med merverdiavgift (11.5)	Kritikkverdig

Oppfølgingssaker	
Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester (5.1 og 11.6)	Avsluttes
DFØ som tjenesteleverandør etterlever ikke krav til avstemming i økonomiregelverket (11.7)	Avsluttes
Kildeskatt på utbytte til utenlandske aksjonærer (11.8)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (11.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Finansdepartementet	✓	
Direktoratet for forvaltning og økonomistyring	✓	
Finanstilsynet	✓	
Skatteetaten	✓	
Statistisk sentralbyrå	✓	
Tolletaten	✓	
Velferdsfondet for tollvesenet	✓	

Forsvarsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Forsvarsdepartementet (12.2)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (12.4)

Årsregnskapet

Andre forhold

Forsvarsdepartementet

Forsvaret (12.4.2)

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

Forsvarsbygg (12.4.3)

Forsvarsmateriell

Helse- og omsorgsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Helse- og omsorgsdepartementet (13.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	

Oppfølgingssaker	
Informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre (13.5)	Avsluttes
Helsedirektoratets etterkontroller av helserefusjoner (13.6)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (13.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Helse- og omsorgsdepartementet	✓	
Bioteknologirådet	✓	
Direktoratet for medisinske produkter (13.4.2)	✗	
Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet	✓	
Folkehelseinstituttet (13.4.3)	✗	
Helsedirektoratet	✓	
Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten	✓	
Norsk pasientskadeerstatning (NPE)	✓	
NPEs fond for pasientskadeordningen – offentlig helsetjeneste	✓	
NPEs fond for pasientskadeordningen – privat helsetjeneste	✓	
Statens helsetilsyn	✓	
Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten	✓	

Justis- og beredskapsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Justis- og beredskapsdepartementet (14.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Anskaffelser i politiet (14.6)	Ikke tilfredsstillende

Oppfølgingssaker	
Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester (5.1 og 14.7)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (14.4 og 14.5)	Årsregnskapet	Andre forhold
Justis- og beredskapsdepartementet, inkludert regnskapet for administrasjonen av Svalbard (Svalbardregnskapet)	✓	
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	✓	
Domstolene i Norge	✓	
Generaladvokatembetet (avviklingsregnskapet per 30.6.2024)	✓	
Hovedredningssentralen	✓	
Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	✓	
Konfliktrådene	✓	
Kontoret for voldsoffererstatning	✓	
Kriminalomsorgsdirektoratet (14.4.2 og 14.5)	✗	✗
Nasjonalt sikkerhetsfond (vergemålsfondet)	✓	
Nasjonal sikkerhetsmyndighet	✓	
Politi- og lensmannsetaten	✓	
Politiets sikkerhetstjeneste	✓	
Riksadvokaten	✓	
Sivil klareringsmyndighet	✓	
Spesialenheten for politisaker	✓	

Statens sivilrettsforvaltning	✓
Syssemesteren på Svalbard	✓
Utlendingsdirektoratet	✓
Utlendingsnemnda	✓

Klima- og miljødepartementet**Statsregnskapet****Konklusjon**

Klima- og miljødepartementet (15.2)

Nye saker**Konklusjon**

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (15.4)**Årsregnskapet****Andre forhold**

Klima- og miljødepartementet

Artsdatabanken

Meteorologisk institutt

Miljødirektoratet

Norsk kulturminnefond

Norsk Polarinstitut

Riksantikvaren

Statens fiskefond

Svalbards miljøvernfond (15.4.2)

Kommunal- og distriktsdepartementet**Statsregnskapet****Konklusjon**

Kommunal- og distriktsdepartementet (16.2)

Nye saker**Konklusjon**

Ingen

OppfølgingssakerOppfølging av Stortingets forutsetninger for
gebyrfinansiering av offentlige tjenester (5.1 og 16.6)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (16.4 og 16.5)**Årsregnskapet****Andre forhold**

Kommunal- og distriktsdepartementet

Direktoratet for byggkvalitet

Husbanken

Husleietvistutvalget

Internasjonalt reindriftssenter (16.5)

Kompetansesenter for distriktsutvikling

Sametinget (se også 24.1)

Statens kartverk

Valgdirektoratet

Kultur- og likestillingsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Kultur- og likestillingsdepartementet (17.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
-----------	------------

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (17.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Kultur- og likestillingsdepartementet	✓	
Arkivverket	✓	
Diskrimineringsnemnda	✓	
Fond for lyd og bilde	✓	
Kulturdirektoratet	✓	
Kulturtanken	✓	
Kunst i offentlige rom (KORO)	✓	
KORO fond	✓	
Likestillings- og diskrimineringsombudet	✓	
Lotteri- og stiftelsestilsynet	✓	
Medietilsynet	✓	
Nasjonalbiblioteket	✓	
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	✓	
Norsk filminstitutt	✓	
Norsk filminstitutt fond	✓	
Norsk kulturfond	✓	
Riksteateret	✓	
Språkrådet	✓	

Kunnskapsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Kunnskapsdepartementet (18.2)

Nye saker

Konklusjon

Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler – ikke tilfredsstillende (18.5)

Ikke tilfredsstillende

Oppfølgingssaker

Ingen

Avsluttes

Revisjonsberetninger (18.4)

Årsregnskapet

Andre forhold

Kunnskapsdepartementet

22. juli-senteret

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De samiske videregående skoler, Karasjok og Kautokeino

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Eiendomsfondet

Foreldreutvalget for grunnopplæringen

Høgskolen i Molde – vitenskapelig høgskole i logistikk

Høgskolen i Østfold

Høgskolen i Volda

Høgskolen på Vestlandet

Konverteringsfondet

Kunsthøgskolen i Oslo

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Nord universitet

Norges forskningsråd	✓
Norges grønne fagskole - Veia	✓
Norges handelshøgskole	✓
Norges idrettshøgskole	✓
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	✓
Norges musikkhøgskole	✓
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	✓
Norsk utenrikspolitisk institutt	✓
Oslomet - storbyuniversitetet	✓
Sámi allaskuvla (Samisk høgskole)	✓
Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør	✓
Statens lånekasse for utdanning	✓
Statped - statlig spesialpedagogisk tjeneste	✓
Universitetet i Agder	✓
Universitetet i Bergen	✓
Universitetet i Innlandet (Høgskolen i Innlandet)	✓
Universitetet i Oslo	✓
Universitetet i Stavanger	✓
Universitet i Sørøst-Norge	✓
Universitet i Tromsø - Norges arktiske universitet	✓
Utdanningsdirektoratet	✓
Sørsamisk kunnskapspark	✓

Landbruks- og matdepartementet**Statsregnskapet****Konklusjon**

Landbruks- og matdepartementet (19.2)

Nye saker**Konklusjon**

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (19.4)**Årsregnskapet****Andre forhold**

Landbruks- og matdepartementet

Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter

Landbrukets utviklingsfond

Landbruksdirektoratet

Mattilsynet (19.4.2)

Norsk institutt for bioøkonomi

Reindriftens utviklingsfond

Utviklingsfondet for skogbruket

Veterinærinstituttet

Viltfondet

Nærings- og fiskeridepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Nærings- og fiskeridepartementet (20.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	

Oppfølgingssaker	
Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester (5.1 og 20.6)	Avsluttes
Ny registerplattform og informasjonssikkerhet ved Brønnøysundregistrene (20.7)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (20.4 og 20.5)	Årsregnskapet	Andre forhold
Nærings- og fiskeridepartementet	✓	
Dagligvaretilsynet	✓	
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	✓	
Eksportfinansiering Norge	✓	
Eksportfinansiering Norge - alminnelig garantiordning	✓	
Eksportfinansiering Norge - u-landsordningen	✓	
Eksportfinansiering Norge - byggelåns garantiordningen	✓	
Eksportfinansiering Norge - kraftgarantiordningen	✓	
Eksportfinansiering Norge - skipsgarantiordningen	✓	
Eksportfinansiering Norge - gammel alminnelig garantiordning	✓	
Eksportfinansiering Norge - gamle særordninger	✓	
Eksportfinansiering Norge - garantiordningen for luftfarten	✓	
Eksportfinansiering Norge - lånegarantiordning for bedrifter	✓	

Eksportfinansiering Norge - garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	✓	
Eksportfinansiering Norge - re-forsikringsordning for garantier stilt til reisegarantifonde	✓	
Eksportfinansiering Norge - midlertidig lånegarantiordning i forbindelse med høye strømpriser	✓	
Fiskeridirektoratet	✓	
Garantikassen for fiskere	✓	
Havforskningsinstituttet (20.4.2)	✗	
Investeringsfond for Investinor AS	✓	
Justervesenet	✓	
Klagenemnda for industrielle rettigheter	✓	
Klagenemndssekretariatet	✓	
Konkurransetilsynet	✓	
Kystverket	✓	
Norges geologiske undersøkelse	✓	
Norsk akkreditering	✓	
Norsk nukleær dekommisjonering (20.5)	✓	✗
Norsk Romsenter	✓	
Patentstyret	✓	
Regelrådet	✓	
Registerenheten i Brønnøysund	✓	
Risikoavlastningsfond såkornaksjer	✓	
Sjøfartsdirektoratet	✓	
Statens direkte økonomiske engasjement	✓	
Tapsavsetning, alminnelig garantiordning	✓	
Tapsavsetning, egenkapitalinnskudd for SNSK	✓	
Tapsavsetningsfond for lån til Norwegian Air Shuttle ASA	✓	

Tapsfond aksjer ko-investering	✓
Tapsfond distriktsrettede såkornlån	✓
Tapsfond landsdekkende lån såkornordningen	✓
Tapsfond såkornaksjer	✓

Samferdselsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Samferdselsdepartementet (21.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Bruk av tjenestekjøretøy i Statens vegvesen (21.5)	Ikke tilfredsstillende

Oppfølgingssaker	
Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester (5.1 og 21.6)	Avsluttes
Nasjonal transportplan (21.7)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (21.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Samferdselsdepartementet	✓	
Fond for OPS-prosjekter på vei	✓	
Jernbanedirektoratet	✓	
Luftfartstilsynet	✓	
Norsk jernbanemuseum	✓	
Statens havarikommisjon for transport	✓	
Statens jernbanetilsyn	✓	
Statens vegvesen (21.4.2)	✗	
Vegtilsynet	✓	

Utenriksdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Utenriksdepartementet (22.2)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (22.4)

Årsregnskapet

Andre forhold

Utenriksdepartementet

Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Norsk senter for utvekslingssamarbeid

Statsministerens kontor

Statsregnskapet	Konklusjon
Statsministerens kontor (6.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	

Oppfølgingssaker
Ingen

Revisjonsberetninger (6.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Statsministerens kontor	✓	
Regjeringsadvokaten	✓	

Stortinget

Statsregnskapet	Konklusjon
Stortinget (23.2)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	

Oppfølgingssaker
Ingen

Revisjonsberetninger (23.4)	Årsregnskapet	Andre forhold
Stortingets administrasjon	✓	
Norges institusjon for menneskerettigheter	✓	
Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret	✓	
Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)	✓	
Sivilombudet – Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen	✓	

Sametinget

Nye saker	Konklusjon
Sametingets lånegaranti (24.2)	Kritikkverdig
Oppfølgingssaker	
Ingen	

Vedlegg 2:

Statsrådenes svar til Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olav Plass
0130 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/3318-

Dato
25 september 2025

Statsrådets redegjørelse for oppfølging av Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Jeg viser til brev fra Riksrevisjonen av 10. september 2025 om resultater av den årlige revisjonen av Arbeids- og inkluderingsdepartementet og underliggende virksomheter for 2024 – Dokument 1 (2025 – 2026). Under følger min redegjørelse for hvordan departementet følger opp Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger knyttet til 1) Manglende internkontroll i databaser for utbetaling av stønader og tilskudd i Nav og 2) Stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler.

1) Manglende internkontroll i databaser for utbetaling av stønader og tilskudd i Nav.

Riksrevisjonen påpeker at manglende bruk av funksjonalitet for loggføring i databaser har ført til at Riksrevisjonen ikke har vært i stand til å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis i revisjonen av årsregnskapet til Nav.

Riksrevisjonen skriver:

«Revisjonen av årsregnskapet til Nav viser betydelige svakheter i internkontrollen i datasystemene for beregning av stønader og tilskudd. Svakheterne gjelder saksbehandlingssystemene pensjon, uførepensjon, avtalefestet pensjon og foreldrepenger. Vi har derfor ikke vært i stand til å fastslå hvorvidt disse beløpene er uten regnskapsmessig vesentlig feil. Svakheterne har gjort det umulig å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for regnskapslinjene som gjelder utbetalinger på totalt kr 475 milliarder kroner.»

Svakheterne i internkontrollen har ført til at Riksrevisjonen har avgitt revisjonsberetning med forbehold knyttet til Navs regnskap for 2024.

Riksrevisjonen anbefaler at Arbeids- og inkluderingsdepartementet:

- *«sikrer at Nav etterlever økonomiregelverkets krav til rutiner for sikkerhet og sporbarhet i etatens ikt-portefølje, både for nyutviklede og eldre systemer.»*

Jeg ser alvorlig på de svakhetene i internkontrollen som Riksrevisjonen har påpekt, og er i ferd med å følge opp Riksrevisjonens anbefaling overfor Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Etter at departementet ble gjort oppmerksom på at Riksrevisjonen i sin revisjon av årsregnskapet hadde avdekket svakheter i internkontrollen knyttet til tilgangskontroll og logging av endringer i databaser, har departementet i dialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet lagt til grunn at svakhetene lukkes så raskt som mulig.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har i brev til departementet 16. september 2025 opplyst om at logging knyttet til databasene for pensjon, uføretrygd og foreldrepenger nå er tatt i bruk.

Direktoratet har også jobbet med å kartlegge og forsikre seg om at logging i øvrige databaser som er omfattet av økonomireglementet er tatt i bruk.

Direktoratet har orientert om at de arbeider videre med å gjennomgå porteføljen av et stort antall databaser i Arbeids- og velferdsetaten for å sikre at etaten etterlever økonomiregelverkets krav til sikkerhet og sporbarhet og at rutiner som sikrer etterlevelse fremover er på plass. Der det eventuelt er teknisk vanskelig å etterleve kravene fullt ut på grunn av gammel teknologi, skal det så langt som mulig etableres kompenserende kontroller for å etterleve kravene i økonomiregelverket.

Departementet vil i etatsstyringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet be om særskilt rapportering på arbeidet med å følge opp Riksrevisjonens anbefaling.

2) Stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler

I dokument 1 (2025 – 2026) konkluderer Riksrevisjonen som følger:

«Vi konkluderer med at Navs kontroll av utbetaling av stønad til ortopediske hjelpemidler ikke oppfyller kravene som er gitt i lov om folketrygd og reglement for økonomistyring i staten. Summen av fakturakontroller og kompenserende kontrolltiltak tilfredsstiller ikke kravene til en internkontroll som er tilpasset risiko og vesentlighet.»

Videre anbefaler Riksrevisjonen følgende:

«Riksrevisjonen anbefaler at Arbeids- og inkluderingsdepartementet følger opp at Nav

- *braker tilgjengelige data for blant annet å gjennomføre etterkontroller av reparasjons- og ombyggingskostnader som avviker vesentlig fra gjennomsnittlig eller forventet kostnad*
- *gjør analyser av kostnader for artikler med variabel ressursinnsats for å sammenligne fakturerte timer og materialkostnader for like hjelpemidler mellom verkstedene*

- *vurderer å innføre et saksbehandlings- og fakturasystem som støtter etterlevelsen av økonomireglementets krav om internkontroll»*

Jeg merker meg at Riksrevisjonen i Dokument 1 (2025 – 2026) anser forhold knyttet til stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler som kritikkverdig. Dette ser jeg alvorlig på.

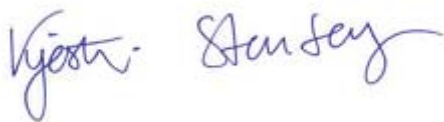
Eksisterende kontroller er basert på fakturabeløp som betyr at de kontrollerer et mindre utvalg av fakturaene (ca. to prosent) i dagens løsning. Med utgangspunkt i beløpsstørrelsen utgjør utvalget imidlertid om lag ti prosent. Arbeids- og velferdsdirektoratet har opplyst at de vil utvide stikkprøvekontrollene til også å omfatte et utvalg av fakturaer under 50 000 kroner. Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser at etaten har tatt grep for å heve internkontrollnivået i løpet av 2025, blant annet ved å etablere et system for bedre dokumentasjon av kontroller. Etaten har også innført nye rutiner for tilbakebetaling fra leverandør ved eventuelle avvik.

Arbeids- og velferdsdirektoratet vil følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonen om å se på etterkontroller av reparasjons- og ombyggingskostnader, med mål om å innføre mer systematiske kontroller. Målet om mer systematiske kontroller gjelder også for analyser av kostnader for artikler med variabel ressursinnsats, for å sammenligne fakturerte timer og materialkostnader for like hjelpemidler mellom verkstedene.

Riksrevisjonens anbefaling om å innføre et saksbehandlings- og fakturasystem som støtter etterlevelsen av økonomireglementets krav om internkontroll, må ses opp mot en rekke andre viktige utviklingsbehov innenfor IKT-porteføljen til etaten. Dette vurderes nærmere av direktoratet.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil ha dialog med Arbeids- og velferdsdirektoratet for å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger både på kort og lang sikt.

Med hilsen

Kjersti Stenseng

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/3365-

Dato
24. september 2025

Dokument 1 (2025-2026) - Riksrevisjonens undersøkelse av Skatteetatens kontroll med merverdiavgift

Jeg viser til brev fra Riksrevisjonen av 10. september 2025 om utkast til Dokument 1 (2025-2026) om Riksrevisjonens undersøkelse av Skatteetatens kontroll med merverdiavgift.

Riksrevisjonen ber om statsrådens redegjørelse for hvordan departementet vil følge opp Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger. Nedenfor har jeg gjengitt Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger etterfulgt av min redegjørelse.

Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Riksrevisjonens konklusjon:

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Skatteetaten ikke i tilstrekkelig grad etterlever økonomireglementets bestemmelser om å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet. Det er også kritikkverdig at Skatteetaten ikke legger tilleggsskatt i samsvar med skatteforvaltningslovens bestemmelser.

- Antall meldingskontroller er mer enn halvert siden 2013, selv om risikoen for unndragelse og svindel med merverdiavgift er høy.
- Det er høy risiko for urettmessig utbetaling av merverdiavgift.
- Skatteetaten kontrollerer få av meldingene som maskinlæringsmodellene har valgt ut som kontrollverdige.
- Antall utvidede kontroller som har medført endring i fastsettingen av merverdiavgift, har gått ned med 66 prosent siden 2014.
- Skatteetaten etterlever ikke bestemmelsene om illeggelse av tilleggsskatt etter meldingskontroller.

Riksrevisjonens anbefaling:

Riksrevisjonen anbefaler Finansdepartementet å sørge for at Skatteetaten:

- har et kontrollnivå på merverdiavgiftsområdet som er godt nok tilpasset risiko og vesentlighet for å avdekke, korrigere og sanksjonere dem som bevisst gir uriktige eller ufullstendige opplysninger når opplysningsplikten kan føre til skattemessige fordeler
- etterlever skatteforvaltningslovens bestemmelser om ilegging av tilleggsskatt etter meldingskontroller

Tilbakemelding på Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Innledningsvis vil jeg bemerke at Skatteetaten har gjort vesentlige endringer i mva-håndteringen de senere år. Gjennom MEMO-prosjektet ble nytt system for mottak og behandling av mva-meldinger utviklet og tatt i bruk (MVA-sak). Omleggingen har blant annet fjernet muligheten for formalfeil i meldingene (regnefeil, bruk av feil skjema mm.). F.eks. punchefeil og andre menneskelige feil som tidligere ble oppdaget og rettet i meldingskontroll blir nå eliminert før meldingene leveres. I dag leveres størstedelen av meldingene direkte fra regnskapssystem (rundt 85 pst., mot ca. 13 pst. før MVA-sak). I sum har det nye systemet gjort at kvaliteten på meldingene som leveres er bedre, og at behovet for enkle kontroller er redusert. Når de enkle kontrollene forsvinner, øker også gjennomsnittlig ressursbruk per kontroll. De kontrollene som nå gjennomføres stiller høyere krav til dokumentasjon og juridiske vurderinger, bla. knyttet til grunnlaget for å ilagge tilleggsskatt. I 2013 ble 33 pst. av fastsettelsene som ble kontrollert ilagt tilleggsavgift (etter daværende regler i Merverdiavgiftsloven), mens det i 2024 ble ilagt tilleggsskatt (nåværende Skatteforvaltningsloven) i 54 pst. av sakene. Dette tyder på at kontrollutvelgelsen er blitt mer treffsikker.

Riksrevisjonen konkluderer blant annet med at Skatteetaten kontrollerer for få av meldingene som maskinlæringsmodellene har valgt ut som kontrollverdige. Til dette vil jeg påpeke at maskinlæringsmodellene og samspillet med manuelle vurderinger er i kontinuerlig utvikling. Skatteetaten tester, analyserer og justerer stadig nye «regler» for maskinell utvelgelse. Mengden meldinger som velges ut av modellene er derfor ikke nødvendigvis et uttrykk for mengden saker som er kontrollverdige. Unndragelses- og svindelmodus vil i sin natur kontinuerlig endre form. Skatteetaten må derfor også kontinuerlig utvikle håndteringen av merverdiavgiftsmeldinger, for å stadig forbedre treffsikkerheten i utvelgelsene til kontroll.

Riksrevisjonen anbefaler at Finansdepartementet sørger for at Skatteetaten har et kontrollnivå på merverdiavgiftsområdet som er godt nok tilpasset risiko og vesentlighet for å avdekke, korrigere og sanksjonere dem som bevisst gir uriktige eller ufullstendige opplysninger når opplysningsplikten kan føre til skattemessige fordeler. Her vil jeg påpeke at kontroll er et av flere virkemidler som kan bedre etterlevelsen. Finansdepartementet har siden 2020 stilt krav i fagproposisjonene om at kontrollnivået skal være tilstrekkelig høyt. I tillegg har departementet de siste fire årene (siden 2022) bedt Skatteetaten om å rapportere om etatens kontrollarbeid i en særskilt rapport. Bakgrunnen for dette er at departementet ønsker bedre styringsinformasjon om Skatteetatens faktiske kontrollarbeid. Departementet gir ikke spesifikk tilbakemelding på rapportene, men rapporteringen gir grunnlag for at departementet kan gi styringssignaler i tildelingsbrevet og i styringsmøter. Departementet har likevel en høy terskel for å overprøve Skatteetatens faglige vurderinger og prioriteringer av

for eksempel kontrollnivå og annen virkemiddelbruk på enkeltområder. Jeg mener at Skatteetaten er best egnet til å løpende vurdere risiko og vesentlighet på de ulike fagområdene. Jeg mener derfor at Skatteetaten skal ha fleksibilitet til å styre egne ressurser og bruke dem der etaten mener det er mest hensiktsmessig. Når dette er sagt, vil Skatteetaten, i tråd med Riksrevisjonens anbefalinger fortsatt jobbe for et kontrollnivå som er tilpasset risiko og vesentlighet, og kontinuerlig utvikle håndteringen av merverdiavgift for å bli mer treffsikre.

Tilleggsskatt er et viktig virkemiddel for å bidra til at de avgiftspliktige oppfyller sin opplysningsplikt til Skatteetaten. Grunnvilkåret for tilleggsskatt er at den avgiftspliktige gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til Skatteetaten eller unnlater å gi pliktige opplysninger, og at dette kan føre til skattemessige fordeler. Tilleggsskatt skal blant annet ikke legges når avgiftspliktiges forhold kan anses unnskyldelig. Det gjelder også særskilte beviskrav ved illeggelse av tilleggsskatt. Vurderingen av tilleggsskatt krever derfor ytterligere ressurser utover det som kreves for å slå fast at fastsettingen er feil. Departementet legger til grunn at Skatteetaten på bakgrunn av ressursituasjonen til en viss grad vil kunne prioritere hvilke saker det er formålstjenlig å forfølge med sikte på tilleggsskatt.

Departementet arbeider for øvrig kontinuerlig med utvikling av regelverket om tilleggsskatt.

Med hilsen

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Jens Stoltenberg', with a stylized, flowing script.

Jens Stoltenberg

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Statsråden

Riksrevisjonen
Riksrevisor Karl Eirik Schjøtt-Pedersen

Deres ref

Vår ref

Dato

25/5428-

6. november 2025

Kapittel 3.4. Økonomiske analyser

Jeg viser til brev mottatt 17. oktober med «*kapittel 3.4. Økonomiske analyser*» i Dokument 1.

At Riksrevisjonen nå legger fram en analyse som setter søkelys på den langsiktige bærekraften i statens finanser og utfordringer som Finansdepartementet beskrev i perspektivmeldingen, vil være verdifullt både for politiske beslutningstakere og offentligheten.

Handlingsregelen for finanspolitikken har helt siden den ble lagt fram i 2001, vært en hjørnestein i forvaltningen av våre petroleumsinntekter. I en lang periode med høye inntekter fra petroleumsvirksomheten og oppbygging av Statens pensjonsfond utland har regelen bidratt til stabilitet, forutsigbarhet og ansvarlighet i finanspolitikken. Avkastningen på investeringene i fondet og et fast rammeverk for anvendelsen av fondsinntektene har gjort det mulig å kombinere god velferdsutvikling med langsiktig sparing.

Med hilsen

Jens Stoltenberg

Justis- og beredskapsministeren

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St Olavs plass
0130 OSLO

Deres ref.
2025/00697-9

Vår ref.
25/5363 - WEK

Dato
23.09.2025

Resultatet av den årlige revisjonen av Justis- og beredskapsdepartementet og underliggende virksomheter for 2024 - Dokument 1 (2025-2026)

Jeg viser til brev fra Riksrevisjonen av 10.09.25 om resultatet av den årlige revisjonen av Justis- og beredskapsdepartementet og underliggende virksomheter for 2024.

Revisjon av statsregnskapet for 2024

Riksrevisjonen konkluderer med at statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet i all vesentlighet er riktig, med unntak av oversikt over fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettet, jf. bevilgningsreglementet § 13 fjerde ledd.

Jeg tar Riksrevisjonens konklusjoner til orientering. Når det gjelder oversikt over fullmakter vil jeg bemerke at Justis- og beredskapsdepartementet nå har innført nye rutiner for å sikre at det i tilknytning til statsregnskapet fremover vil bli gitt korrekt oversikt over hvilke samtykker Stortinget har gitt departementet til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, og hvilke forpliktelser som er pådratt i henhold til samtykkene.

Revisjon av årsregnskapene for 2024

Riksrevisjonen konkluderer med at alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Kriminalomsorgsdirektoratet, i all vesentlighet er riktige og at andre forhold som er tatt opp med KDI er krav til kassasystemer.

Jeg tar Riksrevisjonens konklusjoner til orientering.

Jeg er opptatt av at KDI følger lov om bokføring og lov om krav til kassasystem, og

departementet følger opp avvik fra gjeldende regelverk tett opp.

KDI har i styringsdialogen informert om at det forventes at iverksatte tiltak vil føre til at identifiserte feil vil være lukket ved neste revisjon. KDI opplyser at utrulling av nytt kassasystem for å sikre en helhetlig oversikt over inntektene skal ferdigstilles i begynnelsen av oktober. Det jobbes også med utarbeidelse av rutiner for arbeidsdriften for å sikre enhetlige prosesser og sporing gjennom hele prosessen fra ordre til betaling.

Jeg vil følge opp konklusjonene og anbefalingene i saken tett i etatsstyringen av kriminalomsorgen.

Anskaffelser i politiet

RR konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende at politidistrikter og særorganer ikke gjennomfører og dokumenter alle anskaffelsene i tråd med anskaffelsesregelverket. Det er heller ikke tilfredsstillende at politiet har gjort avrop på rammeavtaler ut over avtalenes kunngjorte verdi og ikke har tilstrekkelige systemer og rutiner for å følge opp dette.

Riksrevisjonen anbefaler at Justis- og beredskapsdepartementet følger opp at politiet innretter sine systemer og rutiner slik at enhetene i politiet gjennomfører anskaffelser i tråd med anskaffelsesregelverket og at politiets rammeavtaler følge opp og det ikke gjøres avrop utover rammeavtalens kunngjorte verdi og avtaleperiode.

Jeg er opptatt av at politiet etterlever lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Som en oppfølging av funnene i Riksrevisjonens rapport har Politidirektoratet allerede besluttet å gjennomføre en grundig kartlegging av årsakene til manglende etterlevelse av regelverket, med sikte på å identifisere målrettede løsninger og tiltak. Kartleggingen skal være fullført i løpet av høsten 2025.

Jeg vil følge opp Riksrevisjonens funn og anbefalinger i styringsdialogen med Politidirektoratet.

Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

I 2019 (Dokument 1 202-2021) gjennomførte Riksrevisjonen en tverrgående revisjon av om gebyrfinansieringen av offentlige tjenester var i samsvar med Stortingets forutsetninger, og at brukeren ikke betalte mer enn hva tjenesten kostet. RR har fulgt opp revisjonene to ganger, i Dokument 1 (2021-2022) og Dokument 1 (2022-2023). Riksrevisjonen valgte å følge saken videre da de mente at det fortsatt var noen gebyrer som var overpriset.

Riksrevisjonen konkluderer nå med at for 2025 ble det ikke budsjettet med overpris av de kontrollerte tjenestene. Riksrevisjonen avslutter saken.

Jeg tar til orientering at Riksrevisjonen avslutter revisjonen om Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0130 OSLO

Unntatt offentlighet,
offl. § 5 andre ledd

Deres ref
2025/00697

Vår ref
24/19-56

Dato
24. september 2025

Resultatet av den årlige revisjonen av Sametinget for 2024 - Dokument 1 (2025-2026)

Jeg viser til Riksrevisjonens brev av 10. september 2025, vedlagt Dokument 1 (2025-2026) for Sametinget med oppsummering av revisjonen av årsregnskapet, og sak om Sametingets lånegaranti knyttet til lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS.

Riksrevisjonen ber om min redegjørelse for hvordan Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger til Sametinget vil følges opp.

Sametingsrådet har gitt en garanti for et lån på 12 mill. kroner knyttet til Várdobáiki samisk senter. Sametinget eier 48,3 prosent av aksjene i virksomheten. Garantien ble ikke informert om i senere års regnskaper.

Sametinget har ikke full frihet når det gjelder økonomiske disposisjoner – for eksempel kan ikke Sametinget ta opp lån eller gi garantier. Sametinget har heller ingen alminnelig adgang til å pådra seg andre forpliktelser ved avtale. Dette følger blant annet av Grunnloven § 75 om Stortingets bevilgende myndighet og kapittel 8 i reglement for økonomistyring i staten. Sametinget har altså ikke adgang til å stille en slik garanti, noe som også ble presisert i brev av 1. juni 2018 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Sametinget. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) ser alvorlig på at Sametinget har handlet i strid med dette.

Sametinget har opprettet en arbeidsgruppe som har fått i oppdrag å forhandle frem en løsning med siktemål om å kansellere garantien og sikre videre drift med Várdobáiki, bankene og Skånland kommune. Arbeidsgruppens handlingsrom går på å se på mulighetene

for å stille ny sikkerhet i Várdobáikis bygningsverdi/virksomhet, samt mulighet for å nedbetale lån og redusere direktetilskuddet til Várdobáiki tilsvarende.

Departementet vil i den videre dialogen med Sametinget be om orientering om hvordan de følger opp Riksrevisjonens anbefaling.

Med hilsen

Bjørnar Selnes Skjæran

Kunnskapsministeren

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0130 OSLO

Unntatt offentlighet,
Offl. § 5 andre ledd jf. RR §7-4

Deres ref
2025/00697-13

Vår ref
24/5518-

Dato
24. september 2025

Kunnskapsministerens redegjørelse for oppfølging av funn og anbefalinger i punkt 18.4 Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler i Dokument 1 (2025-2026)

Jeg viser til Riksrevisjonens brev av 10. september der jeg blir bedt om å redegjøre for hvordan Kunnskapsdepartementet vil følge opp konklusjoner og anbefalinger i punkt 18.4 Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn av private barnehager og skoler i Dokument 1 (2025-2026), med tilhørende revisjonsrapport.

Jeg vil innledningsvis takke Riksrevisjonen for en grundig revisjonsrapport. I det følgende vil jeg redegjøre for departementets oppfølging av Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger.

Tilskudd og foreldrebetaling til private barnehager og skoler skal gå til godkjent drift og komme barna og elevene til gode. Tilsyn med bruken av tilskudd og foreldrebetaling er et sentralt virkemiddel i kontrollen med private skoler og barnehager. I etterkant av Riksrevisjonens revisjon av Utdanningsdirektoratets forvaltning av tilskudd til friskoler i 2017, har departementet i styringsdialogen med direktoratet hatt fokus på videreutvikling av tilsynsmetodikk på området. Departementet har også økt tilskuddet til Utdanningsdirektoratet med 2 mill. kroner i 2022, for å styrke direktoratets kapasitet til å føre tilsyn med privatskoler.

Revisjonen viser at det kan reises faglige spørsmål om hva som er mest hensiktsmessig måte å gjennomføre økonomitilsyn på, og at de økonomiske tilsynene med private barnehager og skoler kan forbedres på enkelte punkter. Dette vil jeg følge opp videre i dialogen med Utdanningsdirektoratet. Jeg registrerer også at informasjonsflyten mellom direktoratet og statsforvalterembetene med fordel kan styrkes når det gjelder informasjon om funn fra tilsyn med private skoler. Jeg vil likevel understreke at Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn med private skoler og barnehager i den aktuelle perioden har blitt

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

gjennomført innenfor de rammene som er fastsatt av Stortinget gjennom privatskoleloven og barnehageloven med relevante forarbeider, som legger til grunn at tilsynsordningene skal være tillitsbaserte og basert på risikovurderinger og eventuelle stikkprøver.

Riksrevisjonen viser i revisjonsrapporten til at Utdanningsdirektoratets økonomiske tilsyn og veiledning i 2024 ikke fullt ut er gjennomført i tråd med gjeldende regelverk for tilsyn med private barnehager og skoler. Konklusjonen er basert på at direktoratet mangler rutiner for vurdering av det samlede risikonivået for utvelgelse av tilsynsobjekter, at omfanget av dokumentasjonskontroller er for stort, og at direktoratet ikke har kontaktmøter med statsforvalteren for å dele resultatene etter gjennomførte tilsyn med skolene. Jeg vil i det følgende knytte noen merknader til Riksrevisjonens funn.

Veiledning til privatskoler om kravene for bruk av offentlige tilskudd

Skoler godkjent etter privatskoleloven har et selvstendig ansvar for å følge gjeldende lover og regler for bruk av offentlige tilskudd og egenbetalinger, jf. privatskoleloven § 5-2 første ledd. Samtidig er jeg enig i at skolene bør få god veiledning om hvilke krav som gjelder. Grunnlaget for konklusjonen om at direktoratet ikke veileder skolene, er at direktoratet ikke har kontaktmøter med statsforvalterembetene for å dele resultatene etter gjennomførte økonomitilsyn. I den sammenheng vil jeg minne om at departementet har delegert ansvaret for veiledning til statsforvalteren. Departementet vil likevel se nærmere på dette punktet i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og statsforvalterembetene.

Jeg påpeker ellers at veiledning også inngikk i Riksrevisjonens undersøkelse i 2017, der revisjonen viste at Utdanningsdirektoratet gjør skolene kjent med hvilke krav som gjelder for skolenes bruk av tilskudd og skolepenger. Revisjonen henviste den gang til at det i tilskuddsbrevene til skolene ble vist til Utdanningsdirektoratets nettsider, hvor det blant annet gis videre tilgang (lenker) til økonomiforskriften, lovforarbeider, annet relevant regelverk og tidligere tilsynsrapporter. Jeg vil understreke at denne informasjonen fortsatt blir gitt til skolene, blant annet i tilskuddsbrevene som ble sendt ut i 2024. Direktoratet har også veiledning til privatskolene på sine nettsider, for eksempel en egen veileder om privatskolenes handel med nærstående.

Rutiner for og omfang av økonomitilsyn

Utdanningsdirektoratets rutine for utvelgelse av tilsynsobjekter er basert på risikovurderinger. Praksisen med at tilsyn med nærståendehandel og tilleggsvirksomhet kun inkluderer private barnehager og skoler som har oppgitt at de har slike transaksjoner, skyldes i hovedsak at risikoen for bevisst eller ubevisst feilrapportering er av direktoratet vurdert som lav og at direktoratet har tillit til revisorattestasjonene. Etter min vurdering er praksisen med å ta utgangspunkt i skolenes årsregnskap og revisjonsberetning fullt ut i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetning. Jeg viser til at hensikten med innføringen av lovkravene om å ha revisjon i samsvar med revisorloven var å legge til rette for effektiv kontroll.

Etter min mening følger det av både barnehageloven og privatskoleloven med forarbeider at direktoratet, i tillegg til å føre tilsyn med bruk av tilskudd og foreldrebetaling, også skal føre

tilsyn med at regler om rapportering, regnskap, dokumentasjon og revisjon følges. Disse kontrollene omfattes av det revisjonen betegner som «enkle tilsyn» eller «dokumenttilsyn». Korrekt rapportering har en egenverdi, og er i tillegg sentralt for å sikre høy datakvalitet, som igjen danner grunnlag for risikovurderinger som er nødvendige for at direktoratet kan velge ut tilsynsobjekter på korrekt grunnlag. Jeg mener også at selv om de såkalt enkle tilsynene utgjør en stor andel av de gjennomførte tilsynene, har de krevd betydelig mindre ressurser. Hovedvekten av direktoratets ressurser til tilsyn med private barnehager og skoler benyttes på de omfattende tilsynene. I 2024 brukte direktoratet om lag 20 prosent av ressursene på de såkalt enkle tilsynene. Etter departementets vurdering er det en fornuftig prioritering, særlig sett i lys av at de såkalt enkle tilsynene også er sentrale for å sikre korrekt rapportering, som igjen danner grunnlag for at direktoratet kan velge ut tilsynsobjekter på korrekt grunnlag.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0130 OSLO

DIN ČUJ./ DERES REF:

BEAIVI / DATO:

16.09.2025

MIN ČUJ / VÅR REF:

ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:

25/120-17

Liss-Ellen Ramstad

Sametingets svar på resultatet av den årlige revisjonen for 2024 - Dok. 1 (2025-2026)

Sametinget viser til brev 10.09.2025 med resultatet av den årlige revisjonen av Sametinget for 2024. Riksrevisjonen konkluderer med at årsregnskapet i all vesentlighet er riktig. Videre at Sametingets lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki er kritikkverdig og i strid med Grunnloven § 75 b og bevilgningsreglementet § 6.

Riksrevisjonen har bedt Sametinget om å redegjøre for hvordan Riksrevisjonens konklusjoner og anbefaling om at Sametinget tydeliggjør ansvar og roller og styrker intern samordning for å sikre etterlevelse av regelverket og korrekt saksbehandling vil følges opp.

Sametingets redegjørelse

Sametinget har gjennomført internkontroll på Sametingets lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki, og varslet i den forbindelse Riksrevisjonen om forholdet. Sametinget tar Riksrevisjonens anbefaling med stort alvor og jobber kontinuerlig med å utvikle og forbedre styringssystemene, samt videreutvikle og forbedre interne prosesser, rutiner og strukturer for god forvaltning og korrekt saksbehandling. Arbeidet med å tydeliggjøre ansvar og roller og styrke intern samordning er en integrert del av Sametingets strategiske utvikling og kvalitetsarbeid fremover.

Sametinget viser til at lånegarantisaken ligger tilbake til årene 2017-2019, og at Sametinget siden den gang har gjort en rekke tiltak for å forbedre forvaltningen av tilskuddsmidler, blant annet innført tilskuddsportal (Doarjjadiggi) som har bedret sporbarhet og dokumentasjon i saksbehandlingen. Sametinget har utformet regelverk for tilskuddsordningene som skal sikre en tydelig sammenheng mellom mål, kriterier for måloppnåelse og rapporteringskrav. Sametinget har utarbeidet en enhetlig virksomhetsstrategi, som fungerer som et overordnet styringsverktøy. Strategiplanen sikrer felles retning, kontroll og styring av virksomheten. Virksomhetsstrategien er evaluert, og det er igangsatt prosess for revisjon.

I senere tid har Sametinget iverksatt en rekke tiltak som bidrar til å tydeliggjøre ansvar og roller, og som styrker den interne samordningen. Omorganisering av administrasjonen og innføring av interne høringer fra Sametingets seksjoner i pågående saker, har bidratt til bedre innsikt i avdelingenes

saksbehandling og faglige anbefalinger. Fra 1. januar 2025 har Sametingets etablert en ny stab for virksomhetsstyring, der Controller er innplassert. Stabsfunksjonen skal sikre en samordnet, koordinert og effektiv drift av Sametinget med fokus på strategiutvikling, økonomistyring, faglig analyse og samfunnskontakt. Det er tett sammenheng mellom avdelingenes virke og stabens virke, og staben vil ha samarbeid og en koordinerende funksjon på tvers av alle Sametingets avdelinger. Dette legger til rette for mer helhetlig styring og koordinering.

24. april 2025 fattet sametingsrådet i sak 045/25 blant annet vedtak om at administrasjonen kunne gå i forhandling med banken og Várdobaiki med sikte på å få kansellert lånegarantien. Sametingsrådet ba om å få en oppdatering på hvordan kompetanseheving på Sametinget med hensyn til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og arkivloven skal gjennomføres, og en gjennomgang av rammene for samisk institusjonsutvikling med sikte på å få på plass hensiktsmessige ordninger. Videre ba sametingsrådet om at Sametingets delegasjonsmyndighet, saksbehandlingsrutiner og økonomireglement skulle gjennomgå med siktemål om forbedringer, samt en ekstern granskning av lånegarantisaken. Sametinget venter på ekstern granskingsrapport som skal foreligge innen 31. oktober 2025. Saken er oversendt Sametingets kontrollutvalg.

Sametinget har sett på hvilke løsninger som er til det beste for Várdobáiki AS samtidig som Sametinget holder seg innenfor lovverk, reglement og instruksjoner og for å forhindre at noe tilsvarende skal skje igjen. Blant annet er rutinene for revidering av regelverk for tilskudd endret i 2025 slik at det er tydelig at Controller skal kvalitetssikre regelverkene før de fastsettes av sametingsrådet. Avvikskanalen Q er lansert i Sametingets administrasjon i 2025, og er en kanal for å håndtere avvik og forbedre internkontrollen. Dette for å gi ansatte en trygg måte å rapportere avvik, feil, eller uregelmessigheter. Målet er å sikre at alle avvik blir rapportert og håndtert transparent, og slik styrke internkontrollen.

Sametinget har i dialog med Várdobáiki ivært i forhandlinger med banken, og fått gjennomført en verddivurdering av museumsbygget. Banken har gått med på å frafalle Sametingets lånegaranti med verdi i bygget på betingelse av at Tjeldsund kommune kan få skrevet ned sin pantobligasjon til det som er dagens lånesaldo i KLP. Banken vil frafalle garantien fra Sametinget så snart det gis en bekreftelse på at kommunen kan skrive ned sin pantobligasjon til dagens lånesaldo. Den 22. august 2025 fikk Sametinget beskjed fra Várdobáiki om at kommunen nedskriver panteobligasjonen tilsvarende dagens lånesaldo. Sametinget antar derfor at Sametingets lånegaranti kan kanselleres om kort tid, og at denne siden av saken løser seg.

Dearvuodáiguin / Med vennlig hilsen

Inger Marit Eira-Åhrén

Direktør

Inger Marit Eira-Åhrén
direktevra/direktør

Liss-Ellen Ramstad
Stabsleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláiččállaga haga.

Hovedmottaker:

Riksrevisjonen	Postboks 6835 St.	0130	OSLO
	Olavs plass		

Kopijja / Kopi til:

Kommunal- og distriktsdepartementet Postboks 8112 0032 OSLO

Statsråden

Riksrevisjonen
Postboks 8130 Dep
0032 OSLO

Unntatt offentlighet,
§ 5 andre ledd

Deres ref
2025/00697-16

Vår ref
25/4393-

Dato
22. september 2025

Resultatet av den årlige revisjonen av Samferdselsdepartementet og underliggende virksomheter for 2024 – Dokument 1 (2025–2026)

Jeg viser til Riksrevisjonens brev av 10. september 2025 der Riksrevisjonen oppsummerer resultatet av revisjonen for 2024, tar opp en konkret sak og informerer om to konkrete saker som avsluttes.

Statens vegvesens regnskap

Statens vegvesen har fått revisjonsberetning til regnskapet for 2024 med forbehold som er knyttet til føring av billettinntekter og tilskudd til riksveiferjedriften. Samferdselsdepartementet følger opp denne saken.

Bruk av tjenestekjøretøy i Statens vegvesen

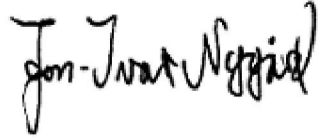
Riksrevisjonen mener at det ikke er tilfredsstillende at Statens vegvesen ikke sikrer at skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy blir dokumentert, og at det dermed er stor sannsynlighet for at vegvesenet ikke har innrapportert all skattepliktig bruk av tjenestekjøretøy til skattemyndighetene. Samferdselsdepartementet anbefales derfor å sørge for at Statens vegvesen får på plass et system som sikrer at lønnsopplysninger innberettes etter kravene i skatteloven.

Statens vegvesen har opplyst at hovedkonklusjonen i Riksrevisjonens rapport reflekterer etatens oppfatning av de faktiske forhold som undersøkelsen viste, og at etaten siden 2024 har tatt skritt for å rette opp manglene som kom frem i undersøkelsen.

Jeg ser alvorlig på funnene i Riksrevisjonens undersøkelse. Samferdselsdepartementet vil følge opp Riksrevisjonens anbefaling videre i etatsstyringsdialogen med Statens vegvesen

og forsikre seg om at Statens vegvesen gjennomfører de nødvendige tiltak for å rette opp de funnene som Riksrevisjonens undersøkelse viste.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Jon-Ivar Nygård". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'J'.

Jon-Ivar Nygård